

JOHAN LUDVIG RONEBERGS

SAMLADE ARBETEN.

Andra Bandet.

HELSINGFORS.

Theodor Sederholms förlag.

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri.

1861.

Imprimatur: *Carl von Schoultz.*

ÖFVERSÄTTNINGAR

och

BEARBETNINGAR.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

OF THE EASTERN DIVISION

RESEARCH REPORT

Serviska Folksånger.

FÖRORD.

Den försvenskning af Serviska Folksånger, som här lemnas i allmänhetens händer, är gjord efter Hr P. von Goetzes i S:t Petersburg år 1827 utkomna Tyska öfversättning af desamma. Det företal, hvarmed han beledsagat sitt arbete, lyder i utdrag så:

„Serviska Nationen intog i fordna tider en icke obetydlig plats bland de Slaviska stammarna. Ganska ofta kämpade den segerrikt mot Byzanz, och blott en för tidig död hindrade Zaren Stephan Duschane (1358) att eröfra den Grekiska kejsarekronan. I femtonde århundradet gick Serviens politiska sjelfständighet under, och landet erkänner från denna tid Turkarnes öfverherrskap. Begripligtvis kunde derföre de lyckliga anlag, hvarmed detta folk af naturen är begåfvadt, icke hinna utveckla sig till en fulländad bildning. Men undan olyckorna och förtrycket har denna nation likväl lyckats rädda sina sånger, och deras outtömliga källa. Och just den omständighet, att Servien icke äger någon annan litteratur, än sina sånger, ger desamma ett särdeles intresse i historikerns och menniskoforskarens ögon.

Åren 1814 och 1815 öppnade D. Wuk Stephanovitch Karadschitch genom sina i Wien i 2:ne delar utgifna Narodne Srpske pjesme för folkpoesiens vänner en rik skatt af Serviska sånger. Af detta verk utkom den andra betydligt förökade upplagan i Leipzig 1823 och 1824, i tre delar.

W. St. Karadschitch indelar de Serviska Folksångerna i Fruntimmerssånger (kärleksvisor, romanser, små poetiska berättelser och skildringar, bröllopsqväden, lekar m. m.), till största delen författade af fruntimmer, och Hjertesånger. Till de sednare höra i denna samling blott fyra stycken: Blodhämnden, Jakschitcherne, Skadars grundläggning och Slaget på Fogelfältet. De pläga afsjungas af män, ofta af blinda gubbar, vid Gusle, ett entonigt instrument, med en enda af tagel tvinnad sträng bespändt.

Originalets versmått är öfverallt bibehållet, ehuru med en och annan obetydlig förändring.

Hvad min åtgärd vid dessa sångers försvenskning angår, har jag, såsom obekant med Serviska språket, sökt gå den Tyska öfversättaren i spåren så nära jag kunnat; och då Herr von Goetze, som han sjelf försäkrar, äfven varit mån om att troget följa originalet, kan jag hoppas att min bearbetning ej heller skall särdeles afvika ifrån detsamma.

Några få mindre stycken har jag uteslutit, troligen till ingen betydligare skada för samlingen. De här upptagna behöfva intet förespråk. Jag är säker om, att ganska få skola läsa dem, utan att träffas af den naiva täckhet, som spelar i de små sångerna, som börja samlingen, och hänföras af den rena episka skönhet, som herrskar i de fyra större, hvilka sluta densamma.

Helsingfors den 6 December 1830.

Trefaldig sorg.

Näktergalen lilla
Sjunger fröjd åt alla;
Blott åt mig, den arme,
Trefaldt sorg han sjungit.
Och den första sorgen
Sjüng han för mitt hjerta:
Att min moder hittils
Mig min brud förvägrat.
Och den andra sorgen
Sjüng han för mitt hjerta:
Att min flinka skymmel
Under mig ej dansar.
Och den tredje sorgen
Sjüng han för mitt hjerta:
Att min trogna flicka
Har på mig förtörnats.

Nu, en graf mig reden
På det flacka fältet,
Tvenne spjut till bredden,
Och till längden fyra.
Må en rosenbuske
Vid mitt hufvud sättas,
Och till mina fötter
Må en källa ledas.

Yngling, eller flicka
 Sig en blomma plocke,
 Och den gamle svalke
 Törstens brand i källan.

**Öfver klippor öfver floder
 Finner kärlek väg.**

Månen lyser silfverklar om qvällen,
 Blickande uppå den gröna ängen,
 Der två käcka herre-hästar beta:
 Dem bevaka tvenne ädla herrar,
 Ban Stephano, Kapetan Johannes *).

Till Johannes talar Ban Stephano:
 „Broder, se hur herrlig månen lyser!
 Säll, o broder, säll är den att prisas,
 Hvilkens flicka ej så fjerran dväljes;
 Men min älskarinna dväljes fjerran.
 Bär jag henne drufvor i min bröstduk,
 Mögla skola de på långa vägen,
 Eller, på min hemfärd, saknans tårar
 Fräta opp min näsduk intill bitar.“

Honom svarar Kapetan Johannes:
 „Fjerran dväljs också min älskarinna;
 Men så snart jag saknar henne, frågar
 Icke jag: är klar, är mulen natten?

*) Kapetan, ärftlig hufvudman för en krets.

Ej min hingst: om vada finns i strömmen?
 Öfver fält — och ej ett spår oss röjer,
 Öfver ström — och ej en bölja plaskar.“

Vinter i hjertat.

Snö föll neder på Sanct Görans dagen;
 Fogeln genomflöge ej dess flingor.
 Flickan trampar drifvan bar om foten,
 Efter henne bär dess broder skorna.
 „Kännes ej i dina fötter vintern?“
 „Ej i mina fötter kännes vintern;
 Vintern känner jag uti mitt hjerta;
 Dock från snön är vintern ej derinne,
 Vintern der är kommen från min moder,
 Som mig ger åt den, som jag ej älskar.“

Till en ros.

O, du min källa sval,
 O, du min ros så röd,
 Ros, som så snart slog ut!
 Hvem skall jag ge dig åt?
 Månne åt moder min?
 Har ju ej moder mer.
 Månne åt syster då?
 Fjerran hos maken hon.
 Månne åt broder då?
 Drog ju i härnad han.
 Mann' åt min älskling då?

O! han är långt från mig,
 Bakom tre skogars löf,
 Bakom tre strömmars våg.

Älskarens häst.

Der vi voro öfver natten inne,
 Höllo vi en kostlig aftonmåltid,
 Sågo der en flicka skön till undran;
 Perltulpaner krönte hennes tinning.

Henne gaf jag då min häst att ledas,
 Och hon talte sakta så till hästen:
 „Röda fåle med den gyllne mahnen,
 Säg mig har din herre gift sig redan?“
 Gnäggande besvarar henne hästen:
 „Nej, vid Gud, du undersköna flicka!
 Ännu har min herre icke gift sig,
 Utan tänker ta dig hem mot hösten.“

Och till hästen säger flickan detta:
 „Om jag visste, att du sanning talat,
 Ville jag slå sönder mina spännen,
 Och dem gerna vid ditt betsel smida,
 Ville det beslå med idel silfver,
 Och det med min halsked se'n förgylla.“

Hjorten och Vilan. 1).

Hjorten betar uppå bergets åsar,
Betar en dag, sjuknar in den andra,
Och begynner klaga högt den tredje.

Vila ifrån berget frågar hjorten:
„O, du hjort, du djur från bergets skogar,
Säg mig hvilket bittert qval dig plågar?
Då du betande på bergets åsar,
Betar en dag, sjuknar in den andra,
Och begynner klaga högt den tredje.“

Sakta *) talar hjorten då till Vila:
„Goda syster, Vila ifrån berget,
Stort i sanning är det qval mig plågar.
Se, till sällskap här en hind jag ägde,
Och hon gick att dricka ner för berget,
Gick dit ner, och har ej återkommit.
Om hon se'n har irrat sig om vägen?
Eller af en jägare är fångad?
Eller helt och hållet mig förgätit,
Och en annan hjort sig valt till älskling? —
Om, så sannt, hon irrat sig om vägen;
Gifve Gud att hon mig återfunne!
Om en jägare har fångat henne;
Må han sjelf en lott lik min få pröfva!
Men om mig hon helt och hållet lemnat,
Och en annan hjort sig valt till älskling;
Gifve henne Gud i jägarns händer!“

*) Att tala sakta bjuder, enligt Servisk sed, den goda tonen.

Bror och syster.

Skogen har nyss fått löf,
Syster och bror är der.
System till brodern så:
„Hvi ej besöka mig?“

Syster, jag komme väl,
Släppte den främmande,
Släppte den hulda mig.
Sadlar jag fålen, då
Sadlar min flicka af;
Gjordar jag svärdet om,
Lösor hon svärdet opp.
„Gode hvart nu, hvart nu?
Vidt är dock fältet sträckt,
Djupt är det dystra kärr,
Gode, bli här, bli här!“

Den omtänksamma.

Täta skurar föllo ned om qvällen,
Och mot natten höljde rimfrost fälten.
Jag gick ut, att söka den jag älskar,
Och så kom jag till den gröna ängen.
Men på ängen fann jag då hans mantel,
På hans mantel låg hans siden bröstlapp,
På hans bröstlapp silfvertamburinen,
Och derunder se'n ett gulgrönt äppel.

Allehanda vid mig sjelf jag tänkte:
Om jag dock hans mantel med mig toge?

Nej, den gode kunde sig förkyla.
 Om jag dock hans siden bröstlapp toge?
 Nej, jag gaf den sjelf ju till ett minne.
 Om jag, kanske, toge tamburinen?
 Nej, den skänkte honom mina bröder.

Så, i valet, föll mig in en tanke:
 Att uti det gröna äpplet bita,
 Att blott bita i — ej äta opp det,
 Att han märka skulle, att hans flicka,
 Just hans egen flicka honom sökte.

Skiljsmessen.

Kring det hvita fästef Buda*)
 Slingrat sig en mjällhvit ranka.
 Ingen mjällhvit ranka var det,
 Fästman var det och hans fästmö,
 Som hvarandra tidigt funnit,
 Och i otid skiljas skulle.

Flickan så vid afskedsstunden:
 „Gode älskling, när du färdas,
 Kommer du till stängda gårdar,
 Der de röda rosor blomma;
 Bryt dig några rosenstänglar,
 Lägg dem vid din barm på hjertat:
 Såsom dessa rosor vissna,
 Vissnar ock för dig mitt hjerta.“

*) Ofen i Ungern.

Gossen så vid afskedsstunden:
 „Goda när du återvänder,
 Kommer du till skogen gröna,
 Der den svala brunnen väller;
 Marmorsten vid brunnen ligger,
 Silfverbägare på stenen,
 Och i bägaren en snöboll;
 Lägg den, vid din barm på hjertat:
 Såsom denna snöboll smälter,
 Smälter ock för dig mitt hjerta.“

Den Serviska jungfrun.

Långa hår uppå Militzas ögon
 Öfverskuggade dess röda kinder,
 Röda kinder och dess hvita anlet.
 Re'n tre runda år jag sett på henne;
 Men dock aldrig lyckats se dess öga,
 Svarta öga och dess hvita anlet.

Och jag samlade en jungfruskara,
 Och bland skaran Militza, den unga,
 Att, måhända, lyckas se dess öga.

Nu när ringen dansade på fältet,
 Var det klart, men hastigt blef det mulet,
 Och från molnen flögo blixstens viggas;
 Alla flickor sågo upp mot himlen,
 Militza den unga såg dock icke;
 Men blott för sig på den gröna marken.

Sakta hviska flickorna till henne:
 „Militza, du underliga flicka,
 Är du oklok eller öfverklok här?
 Ständigt ser du på den gröna marken,
 Och du blickar ej med oss mot molnen,
 Der de gyllne blixtrar återstråla.“
 Dem besvarar Militza den unga:
 „Oklok ej och öfverklok ej heller,
 Ingen Vila, att jag moln må samla,
 Flicka är jag — att jag må se för mig.“

Violen.

Väl jag dig bröt, Viol;
 Men åt hvem ger jag dig?
 Männe åt Ali Bey?
 Ali, den stolte man,
 Älskar violer ej,
 Rosor blott, nejlikor.

Du är min egen.

Du min flicka, du mitt hjerta
 Ville du min maka blifva?

„O hur dårligt, djerfva gosse!
 Sådant skall väl aldrig hända;
 Hellre står jag i ett värdshus,
 Till en blank pokal förvandlad,
 Än jag dig till make tager.“

Och jag blir den unga värden,
Och så är du likafullt min.

„O hur dårligt, djerfva gosse!
Sådant skall väl aldrig hända;
Hellre vill, i åkerstubben,
Jag förbytt till vaktel smyga,
Än jag dig till make tager.“

Och jag blir den käcka jägarn,
Och så är du likafullt min.

„O hur dårligt, djerfva gosse!
Sådant skall väl aldrig hända;
Hellre vill, som silfverfisk, jag
Ned till hafvets botten dyka,
Än jag dig till make tager.“

Och, som nät, jag dykar efter,
Och så är du likafullt min.
Ila hitåt, ila ditåt,
Du är här min, du är der min.
Hvart som helst du må ta vägen,
Hur som helst — du är min egen.

Den älskade och den försmådda.

I det friska gräset bette skymmeln,
Betar der en stund, och derpå hör han,
Huru flickan beder till sin moder:
„Gif mig ej åt den, jag ej kan älska!

Bättre, med sin älskling stiglös irra,
 Slån förtära och ur löf blott dricka,
 Kulen sten till hvilokudde äga;
 Än med denne i palatser vandra,
 Socker äta, och på siden slumra.“

Förbannelsen.

Rosor samlade en flicka
 Och i slummer föll.
 Kom en pilt och väckte henne
 Skakande ur sömn:
 „Vakna opp, du hulda sköna,
 Sof ej roligt mer!
 Se, de friska rosor vissna
 Vid ditt hjerta re'n;
 Den för hvilken du dem plockat
 Har en annan kär.“ —

„Älskar han en annan — tillgift
 Må hans kärlek få.
 Dock en åskvigg, klara himmel,
 Mot förrädarn sänd!“

Den bekymrade.

Hvar, du vida himmel,
 Är väl nu min älskling?
 Är han på en resa?
 Sitter han vid bågarn?
 Är han på en resa,

Må han resa lyckligt;
 Sitter han vid bågarn,
 Smake honom vinet;
 Älskar han en annan,
 Må det honom tillges;
 Må af mig det tillges,
 Gud dock hinne honom.

Hvad vill jag.

Säg dock hvad vill jag?
 Sömlös är natten,
 Oro och smärta,
 Qval i mitt hjerta —
 Dö blott, ja dö blott
 Vill jag för dig.

Hertig Stephans fästmö.

Stjernan helsar mön med brodernamnet:
 „Vandringsstjerna, inför Gud, min broder!
 När, från öster tågande mot vester,
 Du förbi Herzegovina färdas,
 Ser du väl som oftast Hertig Stephan?
 Säg mig, stå hans hvita borgar öppna,
 Och på gården sadlade hans hästar,
 Reder han sig till, att hemta fästmön?“

Sakta svarar vandringsstjernen detta:
 „Väl, från öster tågande mot vester,

Färdas jag förbi Herzegovina,
 Och har skådat äfven Hertigsborgen.
 Öppna äro väl hans hvita borgar,
 Sadlade på gården stå hans hästar,
 Hemta ärnar han sin älskarinna,
 Icke dig dock, utan någon annan.
 Dig förtala tre försmådda fästmän.
 Ena säger: att din stam är ringa;
 Huggormsvresig kallar dig den andra,
 Och den tredje drömsker och försufven.“

Då fördömmar dem den vreda jungfrun:
 „Den, som säger att min stam är ringa,
 Skåde aldrig frukter af sin egen!
 Den, mig åter kallar huggormsvresig,
 Kring hans hjerta må sig ormar linda,
 Vistas i hans lockar öfver sommarn,
 Och uti hans sköte öfver vintern!
 Den, mig drömsker kallar och försufven,
 Skall i nio år, vid sjukbädd bunden,
 Tynande af ingen sömn förfriskas.“

Donau grumlig.

Donau, Donau, lugna vatten,
 Hvi så grumlig är din bölja?
 Skulle någon hjort, kanhända,
 Med sitt horn din botten rubbat?
 Har, kanske, Voivod Mirtschéta
 Med sitt spjut rört opp din botten?

„Ingen hjort min botten grumlat,
Ej Voivod Mirtschéta heller,
Nej de ystra flickor bara,
Hvilka hvarje morgon komma
För att plocka vattenliljor,
Och att tvätta sina kinder.“

Örnen och ugglan.

Ugglan satt uppå en gren af boken,
Men i granen bredevid satt örnen.
Sakta talte ugglan då till örnen:
„Bort dock, örn! hvad sneglar du hitöfver?
Underligt är nu för tiden folket,
Kunde säga: ugglan älskar örnen.“
Örnen åter svarar henne detta:
„Packa dig, du gråa, plumpa ugglan!
Ej åt dig består en sådan herre.“

Den skönaste.

Invid hafvet stod en guldcitron och skröt:
„Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“
Detta har ett gulgrönt äpple lyssnat till:
„Ringa är ditt pris, du strandens guldcitron,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“
Detta har oslagna ängen lyssnat till:
„Gröna äpple, ringa endast är ditt pris,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“
Detta har oskurna kornet lyssnat till:

„Ringa är ditt pris dock, du oslagna äng,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“

Detta har okyssta flickan lyssnat till:

„Ringa är ditt pris dock, du oskurna korn,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“

Detta har den muntra gossen lyssnat till:

„Ringa är, J alla, dock ert pris mot mitt,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.“

Plocka vill jag dig, du strandens guldcitron,

Skaka ned från trädet, gröna äpple, dig,

Slå och berga vill jag dig, oslagna äng,

Skörda åter vill jag dig, oskurna korn,

Se'n, okyssta flicka, vill jag kyssa dig.“

Stum kärlek.

Flacka fält, hur djupt du mig bedröfvar!

O, min älskling skiljdes här ifrån mig,

Och han sade ej: Gud med dig dyra!

Tryckte blott sin mössa ned på pannan,

Slog till jorden sina svarta ögon,

Och mot barmen förde högra handen.

Att han tryckte mössan ned på pannan,
Dermed sade han: Gud med dig dyra!

Att han slog till jorden sina ögon,

Dermed mentes: mer än ögat dyra!

Att han förde handen mot sitt hjerta,

Sade: aldrig skall jag dig förgäta.

Pröfningen.

Säg dock hvad dån kringaskallar i nejden?
 Ljuda då klockor? gala då hanar?
 Klockor ej ljuda, hanar ej gala,
 Bud till sin broder sänder en syster:
 „Broder, jag är af Turkarne tagen,
 Köp mig då fri ur Turkarnes händer!
 Summan är ringa, den de begära:
 Guld blott tre litrar*), perlor två säckar.“
 Henne till svar dock skickade brodern:
 „Tarfvar mitt guld till tygel åt hästen,
 Att han må pråla, när jag på ridt far;
 Perlor behöfver jag för min flicka,
 Att hon är skön, när henne jag kysser.“

Derpå ett budskap skickade system:
 „Är dock allsicke Turkisk slafvinna,
 Nej, jag är Sultaninna, min broder.“

Fästmöns dröm.

Nära trappan skodde Johan fålen,
 Och ur fönstret såg derpå hans fästmö,
 Såg, och strödde rosor ned på honom,
 Strödde rosor ned, och talte sakta:
 „Dyre älskling, gjorda tätt omkring dig,
 Att en ros ej tappas mellan gördeln,
 Att en annan ej din fästmö rövvar.

*) En litra guld gör nära hundra dukater.

Ty jag såg i drömmen stora under.
 Ensam gick din häst att söka svalka,
 Och din mössa rullade på marken,
 Och på vägen ströddes dina pilar.“

Sakta talar Johan till sin fästmö:
 „Älska, älska mig blott du, mitt hjerta,
 Se'n du mig begynte älska — sjelfmant
 Har all lycka kommit mig till mötes,
 Så på resor, som vid köp och byte.“

Den nygifta.

Vatten öser gårdagsbruden,
 Och utöfver källan lutad,
 Talar vid sig sjelf hon detta:
 Ve mig arma, ve mig sköna!
 Bure än jag gröna kransen,
 Vore jag långt mera vacker;
 Skulle då en herde älska,
 Constantin den unga herden,
 Som der tågar framför lammen,
 Såsom månen framför stjernor.

Flickan och Vila.

Regn föll neder såsom honingsdagg,
 Och i hyddan stod bekymrad mön:
 „Ute blir väl nu min älskling våt;
 Stolt uti sin körsbärsbruna rock,

Under rocken klädd i sammetsdrägt,
Med en sidenskjorta under den,
Och ett ur af guld uti sin barm,
Sitter han uppå sin sköna häst.“

Vila svarar ifrån skogen så:
„Unga flicka, obekymrad var!
Sjelf jag slagit opp ett siden tält,
Och i tältet slumrar älskarn nu,
Öfverskyggad af en zobelpels,
Och med hufvu't svept i gyllne tyg.“

Den försigtiga.

Du min flicka, du min röda blomma,
Aldrig satt ännu, och aldrig omsatt,
Ej med svala flöden än begjuten,
Än ej plockad, än för ingen doftfull,
Aldrig kysst ännu, och aldrig famnad!
Sköna, finge jag engång dig kyssa.

„Finge det, du gode, efter önskan,
Stötte endast till din äng min trädgård;
Komma skulle jag, att blommor vattna,
Du att föra hästarna på bete:
Kunde då mig kyssa efter önskan,
Borde blott ej bita mig i kinden,
Att min mor ej finge skåda märken.“

Den unga makan.

Då jag än var hemma hos min moder,
 Gaf hon mig rätt vackra råd att följa:
 Första rådet: att rödt vin ej dricka,
 Andra: att ej bära gröna kransar,
 Sista: att ej älska någon yngling.

Men jag arma tänker vid mig sjelf här:
 Ges dock utan vin en fyllig kind ej,
 Utan gröna kransar ingen glädje,
 Ges dock utan yngling ingen kärlek.

Till Sanct Göran.

Flickan beder på Sanct Görans dagen:
 O Sanct Göran, när härnäst du kommer,
 Finn mig mer ej hos min mor; men finn mig
 Hos en make, eller ock i grafven!
 Förr dock hos en make, än i grafven!

Dommen.

Blommor sådde trenne täcka flickor,
 Kyndel uppå berg, i dalen mynta.
 Och en yster gosse kommer dristigt,
 Och af blommorna en knippa plockar.
 Hemligt gillra flickorna dock snaror,
 Och den yra, käcka gossen fångas.

Ena så: „i lågorna med honom!“
 Andra så: „ur landet skall han jagas!“
 Tredje så: „nej, nej han måste hängas!“

Och den ystra gossen talar åter:
 „Är ej guld, att man mig smälta skulle,
 Är ej skälm, att ut ur landet jagas,
 Gosse är jag, och jag måste hängas
 Vid det olycksträdet — qvinnohalsen.“

Den Walackiska flickan.

På den vilda hästen red jag,
 Och den bar mig till Walackskan.
 Trenne döttrar har Walackskan;
 Men den ena bannar modren:
 Stygga Nera, säg hvar var du?

„Banna icke, goda moder!
 Nära Donau har jag varit,
 Och har sett der unga Tyskar.

Åt den ena, som jag såg der,
 Ville han min svåger blifva,
 Gåfve jag den finsta skjorta,
 Att han till sin död den bure.

Åt den andra, som jag såg der,
 Ville han min brudsvan blifva,
 Gåfve jag ett virkadt gulltyg,
 Att han till sin död det bure.

Åt den tredje, som jag såg der,
 Ville han min fästman blifva,
 Gåfve jag två svarta ögon,
 Att han till sin död dem kysste.“

Den bönhörde.

Ber till Gud den unga gossen;
 „Gif, o Gud, åt mig ett gullhorn,
 Gyllne horn med silfver ändar,
 Att jag granens bark må borra,
 För att se hvad finns i granen.“

Gaf åt honom Gud ett gullhorn,
 Gyllne horn med silfver ändar;
 Och han borrar nu i granen,
 Finner der en vacker flicka,
 Hvilken lyser skön, som solen.

Talar då till henne gossen:
 „Hör mig du, min unga flicka!
 Friar jag, man ger dig icke;
 Lockar jag, du följer icke;
 Ville rövva dig — och kan ej.“

Och den unga flickan talar:
 „Fria ej — man ger mig icke;
 Rövva ej — du är förlorad;
 Ty jag äger nio bröder,
 Syskonbarn till lika antal.

Svänga de sig opp på hästar,
 Gjorda om sig skarpa sablar,
 Sneda sina vargskinnsmössor,
 Är det fasligt att dem åse,
 Ännu mera att dem bida.
 Synd det vore att förloras,
 Skam det vore att fly undan.
 Nej, men locka — männ' jag följer?"

Flickan i dörren.

På sitt sträckta vingepar
 Sväfvar högt i skyn en falk,
 Och hans blick mot jorden vänd,
 Hvilar nu uppå en dörr.
 Men i dörrn en flicka står,
 Tvår sitt hvita anlete,
 Slätar sina ögonbryn.
 Bländande är hennes hals,
 Såsom snön på bergen är.

Nära till en gosse står,
 Talar så med sakta röst:
 „O, min sköna flicka, du!
 Nytt din halsduk bättre till;
 Jag förblindas af din glans,
 Och mitt hjerta svider re'n.“

Manna-trohet.

Mins du, när vi började att älska,
 Satt du engång i min famn, du goda,
 Gret så bittert, snyftade och sade:
 „Straffe Gud, af mina syskontärnor,
 Hvar och en, som tror en ynglings lofven!
 Ty som himlen först är klar och herrlig,
 Men dock snart af skyar öfverdrages,
 Så omvexlar gossens trohet äfven.
 Kysser han — då skall man bli hans maka;
 Har han kysst — då skall till hösten väntas;
 Kommer hösten engång — kommer vintern,
 Och han friar re'n till andra flickor.“

Flickans anlete.

Flickan stod på bergets kulle,
 Öfver hvilken mildt ett skimmer
 Spreds från hennes sköna anlet.

Vid sig sjelf då talte flickan:
 Anlet du, som gör mig oro!
 Om jag visste, ljusa anlet,
 Att åt vissna gubbens kyssar
 Dig ett oblidt öde ärnat,
 Ville jag, i gröna skogar,
 Strax all bitter malört plocka,
 I dess bittra saft dig bada,
 Att den gamles kyss förbittra.

Visste jag dock, ljusa anlet,
 Att åt unga makens kyssar
 Dig ett herrligt öde ärnat,
 Ville jag, i gröna gårdar,
 Alla röda rosor plocka,
 Och i deras ljufva vatten
 Dig, du ljusa anlet, bada,
 Att du ljufligt skulle mot den
 Unga makens kyssar dofta.

Fisken.

Flickan hon satt på hafvets strand,
 Talade i sitt sinne så:
 O, du min gode Gud, ändå!
 Finns väl hvad bredare är än haf?
 Eller hvad vidare är än fält?
 Eller hvad snabbare är än häst?
 Hvad är väl mera än honing sött,
 Eller hvad öfvergår broderkyss?

Tittar ur vågen en liten fisk:
 „Fjolliga flicka, hvad tänker du?
 Himmel långt bredare är än haf,
 Haf ju långt vidare är än fält,
 Öga ju snabbare är än häst?
 Socker öfvergår honing — och
 Älskarekyssen en broderkyss.“

**Bättre gammalt guld än
nysmidt silfver!**

Skugga sökande, för att sig svalka,
Flög en falk utöfver Sarajewo,*)
Såg en fura midt i Sarajewo,
Och inunder den en kylig källa,
Nära källan såg han Enkan Njupon,
Och med henne Jungfrun, hvita Rosa.

Falken började att eftersinna,
Om han skulle kyssa Enkan Njupon,
Eller hellre Jungfrun hvita Rosa.

Så, i valet, kom han till beslutet,
Och han talte sakta i sitt sinne:
„Bättre guld om äfven nött det vore,
Än som silfver är ehuru nysmidt;“
Och han kysser muntert Enkan Njupon.

Men förtörnad ropar Jungfru Rosa:
„Sarajewo, blomstra utan frukter! **)
Är det sed, som nu i dig fått insteg,
Det, att unga gossar älska enkor,
Gamla gubbar åter unga flickor.“

*) Bosna seraj i Bosnien. **) Förbannelse-formel.

Hästen vill ej dricka.

O du flicka, gyllne peruns-blomma!
Har du vattnat re'n min skymmel? —

„Vattnat

Har jag väl; men han vill ej från vattnet,
Utan skådar mot den strand af Sawa,
Hvarest flickor binda blomsterkransar,
Och de gula viner hjeltar dricka.“

Ali-Agas maka.

Underskön, är visst Al-Agas Maka.
Sådan skönhet finns ej mer i Bosna,
Hela Bosna och Herzegovina,
Dock hvad batar henne denna skönhet,
Då på henne Agas blick ej hvilar?
Aga älskar Omars hulda flicka,
Som i jungfruburen vuxit ensam,
Skådat icke sol och icke stjernor,
Aldrig än fått se hur kornet växer,
Kornet växer, och den röda drufvan.

Der Basilika jag sådde, Skjuter Malört opp.

Flickan återger sin älskling
Hans förlofnings ring:
„Tag den åter! Fader, moder,
Som ej hylla dig —

Fader, moder, bror och syster,
 Alla neka mig.
 Skona du din arma flickas
 Oangripna namn!
 Den förlåtnas öde äger
 Nog sin tyngd ändå.
 Der Basilica jag sådde,
 Skjuter malört opp,
 Malört denna bittra blomma,
 Denna kärfva ört.
 Binden mina bröllopgästers
 Smycken derutaf,
 När de snart mig död ledsaga
 Till den kulna graf.“

Smiljana.

Blommor plockar utmed ån Smiljana,
 Samlar flitigt dem i famn och förkläd,
 Binder se'n af dem tre blomsterkransar.
 Ena kransen för sig sjelf hon sparar,
 Åt sin lekvän skänker hon den andra;
 Men den tredje lägger hon på böljan,
 Och med tysta ord ledsagar denna:
 Simma, simma, gröna krans, med vågen,
 Simma hän till Georgs port, och bringa
 Detta budskap till hans goda moder:
 „Vill du, moder, gifta bort din Georg,
 Gif ej honom åt den unga enkan,
 At den sköna flickan unna honom!“

Önskningarna.

Ranko sof i poppelskuggan,
Kommo dit tre flickor, talte
Under färden med hvarandra
Om hvad hvarje helst begärde.

Och den första flickan talar:
„Helst jag önskar mig en gullring.“
Och den andra flickan talar:
„Helst jag önskar mig en gördel.“
Och den yngsta flickan talar:
„Helst jag ville äga Ranko.
Lätt kan dock en ring bli bruten,
Lätt en gördel sönderrifvas,
Men min Ranko — han förblir min.“

Önskan.

Om en källa sval jag vore,
Väl jag visste hvar jag välldes;
Nere vid min älsklings fönster,
Der han af- och på sig kläder,
Att sin törst han måtte släcka,
Och sig svalka med min bölja.

Flickornas förbannelser.

Konda dog, hans moders enda sällhet,
Lemnade sin mor det qval, att honom,
Fjerran från sin boning, ge åt jorden.
Hon begrof den käre i sin trädgård,
Under gyllne pomeransträns skugga.

Hvarje morgon går hon se'n till grafven:
„Konda, Konda! svara, trycker jorden,
Eller trycka dig din kistas bräder?“

Och ur djupet ljuder svaret åter:
„Icke jorden trycker mig, o moder!
Icke trycka kistans bräder heller,
Nej, förbannelser af flickor, endast.
När de sucka, ges i himlen gensvar,
När de banna, skälfver jordens grundval,
När de gråta, måste Gud bevekas.“

Den sköna Ilija.

Sakta på Donau vaggar en julle,
Bär på dess våg den sköna Ilija.
Falken på högra handen han håller;
Sorgsen i hågen ger han den näring,
Gjutande tårar ger han den dricka.

Lutad till falken hviskar han detta:
„Fogel, min falk! ej vill jag dig nära,
Nära med lika kost, som min egen,

Vattna med samma dryck, som jag sjelf har.
 Sorgsen i hågen ger jag dig näring,
 Gjutande tårar ger jag dig dricka,
 Men till en jagt ej vill jag dig styrka —
 Styrka jag vill dig, att du må flyga,
 Flyga som budskap hem till min maka,
 Se, om den hulda lycklig och frisk är?
 Se, om hon redan födt mig en gosse?“

Under hans vinge bindes ett bref se'n:
 „Ila och sänk dig neder vid fönstret,
 Neder på rosenbusken den röda,
 Nära till fönstret sitter den hulda,
 Sitter och stickar der vid sin båge.
 Helsa den goda vänligt ifrån mig,
 Säg: med Ilija var jag i går än,
 Tömde i går än vin med min herre.“

Snart vid Ilijas boning var falken.
 Brevet då löste älskade makan,
 Och såsom svar hon talte till falken:
 „Helsa från mig den sköna Ilija,
 Bed, att han ej uppskjuter sin hemfärd.
 Doftande rosor blomma i trädgåln;
 Ack, men med hvem, med hvem dem plocka?
 Muntert på gården ropar der falken,
 Ack, men hvem lockas med mig att jaga?“

De älskandes graf.

Tvenne unga älskade hvarandra,
 Tvådde båda sig i samma vatten,
 Torkade med samma duk sig båda.
 Ingen visste derom första året,
 Men på andra blef det känt för alla,
 Känt också för fader och för moder.
 Modren hindrar dock de trognas kärlek,
 Och den älskande från älskarn skiljer.

Genom stjernan sände gossen budskap:
 „Dö, min älskade, om Lördagsqvällen,
 Jag vill dö med Söndags-morgonrodnan.“
 Så beslöts det, så det skedde äfven.
 Lördagsqvällen dog den trogna flickan,
 Hennes älskling dog med morgonrodnan.

Man begrof dem båda med hvarandra,
 Hand i hand i jordens sköte sänkta,
 Och i händren lades gröna äpplen *).

Några månar — och från gossens läger
 Reste sig en lummig gran i höjden,
 Och från flickans sköt en rosenbuske.
 Men kring granen slingrade sig rosen,
 Som ett sidenband kring eterneller.

*) Symboler af kärlek.

Flickan vid Zetinja.

Vid Zetinjas djupa, svala bölja
 Satt i dryckeslag en skara hjeltar,
 Och en vacker flicka bjöd dem vin der.
 Men när bågarn hon åt någon räcker,
 Fattar han, i stället för pokalen,
 Hennes hvita hand, att henne famna.
 Flickan åter sträfvar mot och talar:
 „Nå, i sanning, mina tappra hjeltar,
 Allas eder tjänarinna är jag;
 Men åt en blott kan jag fästmö vara,
 Blott åt den, som i sin vapenrustning,
 Med sin Divansmantel derutöfver,
 Från den ena stranden till den andra,
 Genomsimma kan Zetinjas vågor. —
 Dennes trogna fästmö vill jag blifva.“

Dock med nedsänkt hufvud ser hvar hjelte
 Tigande emot den svarta marken,
 Utom en, den käckä Radoitza.
 Hurtigt opp ifrån sin plats han springer,
 Gjordar om sig sina blanka vapen,
 Sveper sig i mångahanda drägter,
 Kastar öfver dem sin Divansmantel,
 Och så störtar han sig ned i böljan.
 Snart från ena stranden till den andra
 Har den djerfve simmarn redan hunnit;
 Dock när dädan han sin hemfärd börjar,
 Dykar han i böljan oförmodadt,
 Icke så att krafter honom felats,

Men att pröfva älskarinnan endast,
Om han skulle få en trogen maka.
Hur han sjunker märker då den kära;
Ser det, ilar, kastar sig i strömmen.

Hastigt stiger ynglingen ur djupet,
Och med kraft den dunkla vågen klyfver,
Tills han hunnit till sin älskarinna.
Och han fattar hennes hvita händer,
Och den hulda till sin boning leder.

Den skrämde.

Maras hår upplätar modren,
Fem och niodelt i vexling,
Och hon talar, ömt bekymrad:
„Om du färdas ner till fältet,
Till en ringdans der på fältet,
Må du ej med Thomas dansa;
Thomas är en yster sälle,
Se! och du en ogift flicka.“

Mara lyder ej sin moder;
Utan vandrar ner till fältet,
Till en ringdans der på fältet,
Och hon svänger om med Thomas.

Thomas, dansande med ringen,
Ger en vink åt sina svenner,
Att de skulle hemta hästar,
Hemta dit hans fuchs och skymmel.

Svennerna förstodo genast,
Förde fålarna till ringen,
Förde dit hans fuchs och skymmel.

Thomas hoppar opp på fuchsen,
Lyfter Mara opp på skymmeln,
Och de flyga genom lunden,
Såsom stjernor fly på himlen.

Re'n var fältet lagdt till rygga,
Och till Mara talar Thomas:
„Ser du der den murkna lönnen?
Märk, i den vill jag dig hänga;
Kråkan skall ditt öga hacka,
Örnen slå dig med sin vinge.“

Mara började att snyfta:
„Ve mig, ve mig! Gud förskone!
Så det hände hvarje flicka,
Som sin moders råd ej följer!“

Thomas ler och tröstar henne:
„Frukta icke, hulda Mara!
Ingen murken lönn der synes,
Nej, min hvita gård allenast.
Min du är, min boning städar
Du, från denna stund, som maka.“

De svarta ögonen.

Modren bannade sin Jovo:

Son hvar höll du hus i aftse?

„Banna icke, gamla moder!
Hos tre sköna flickor var jag.
En var hög och smärt till växten,
En var röd och hvit om kinden,
En bar ögon, lika natten.
Af den höga, af den smärta,
Plågas, moder, nu mitt hufvud;
Och af den med röda kindren
Plågas nu mitt bröst, o moder;
Men af den med svarta ögon,
Gamla moder, tar jag döden.
Lägg mig på en bår, och för mig
Till den huldass tjäll, att hennes
Svarta ögon må mig skåda.“

Sagdt; och honom lemnar lifvet.
På en bår han läggs af modren,
Och till flickans boning bringas.
Hon med svarta ögon ser det.

Och hon talar till sin moder:
„Låt mig dö, min gamla moder!
Lägg mig se'n på båren, lägg mig
Nära till den sörjda döda!
Se'n en graf oss red, och sänk oss
Hand i hand i den till hvila.“

Våra mödrar bära skulden.

Bakom Sawas våg, på stranden
 Leder ynglingen sin fåle.
 Mössan i sin hand han håller,
 Och befuktar den med tårar.
 Och han bannar hvirfvelvågen:
 „Måtte Gud dig straffa, Sawa!
 Hvarken kan jag genomvada,
 Eller kan jag simma öfver,
 För att der min flicka kyssa.“

Och den sköna flickan svarar:
 „Nej, vid Gud, du gode yngling!
 Vredgas ej på Sawa-strömmen,
 Sawa är dig ej fiendtlig;
 Nej, fiendtlig är din moder,
 Din mot dig, som min mot mig är.
 Din vill, att du re'n med våren
 Hem skall föra den du älskar,
 Min står fast deri, att dottren
 Skall till hösten vara ogift.“

Suck.

Dunkla skogspark, hvad din skugga svalkar!
 Hjerta, hjerta, hur du är bedröfvadt!
 Dig så nära ser du den du älskar,
 Dig så när — och får ej kyssa honom!

Mor, syster och maka.

Högt uppå ett vårdtorn vandrar Jovo;
Under honom bräcks det murkna timret,
Och i fallet bryter Jovo benet.
Genast blir en läkarinna kallad,
Ifrån bergets täta skog, en Vila.

Mycket fordrar Vila för sin läkdom:
Af hans mor den hvita högra handen,
Af hans syster hennes lockars fläta,
Och ett perlehalsband af hans maka.

Modren gaf sin högra hand för honom,
Systemen skänkte sina lockars fläta;
Men hans maka ej sitt perlehalsband.
„Nej jag ger, vid Gud, ej bort mitt perlband,
Som jag sjelf ifrån min fader medfört.“

Då förgrymmas Vila ifrån berget,
Och förgiftar dödligt Jovos skada.
Jovo dör — ve, ve, dig arma moder!

Trenne sorgefoglar *) klaga sedan:
Ena klagar utan uppehållan,
Sent och tidigt klagar blott den andra,
Och den tredje när det så sig faller.

*) Originallet har Gökar, Kùkavitza. Denna fogel brukas oftast att föreställa en klagande.

Den, som klagar utan uppehållan,
 Är den dödes olycksburna moder;
 Åter den, som klagar sent och tidigt,
 Är den dödes sorgebundna syster;
 Den, som klagar när det så sig faller,
 Är den dödes ungdomsfriska maka.

Hexeriet.

Herrligt var att se, hur inpå qvällen
 Hjerteskaran drack det gula vinet.
 Med befann sig ock den veka Stojan,
 Drack ej vin, och brännvin icke heller,
 Utan kaffe blott ur gyllne skålar.
 Några flickor vandrade längs stranden,
 Och bland dessa Ivans sköna syster.
 När den veka Stojan henne märker,
 Tänds hans bröst af kärlek — och åt tärnan
 Kastar han ett äpple och ett qvitten. *)
 Men förtrytsam slängde Ivans syster
 Genast bort från sig hans gula qvitten,
 Och med foten stötte äpplet unnan.
 På den gröna marken föll hans qvitten,
 Äpplet åter i den svala böljan.
 När den veka Stojan märkte detta,
 Blef han straxt så mörk, så vild till sinnes.
 Dädan skyndar han med snabba fötter,
 Och sitt hem, sin hvita boning uppnår.

*) Tillkastandet af en frukt är hos Servierne, likasom hos Nygrekerne, en kärleksförklaring och ett äktenskapstillbud.

Papper tar han genast fram och skriftyg,
Att förtrolla Ivans sköna syster.

Och han sammansätter fyra trollbref;
Skrifver ett, och kastar det i elden:
„Eld förbränn, förbränn ej brefvets trollkraft,
Tänd blott, tänd blott Angelijas hjerta!“
Skrifver än ett — kastar det i böljan:
„Bölja ryck ej med dig brefvets trollkraft,
Bortryck, bortryck Angelijas hjerta!“
Skrifver än ett — kastar det i luften:
„Vindar fören ej bort brefvets trollkraft,
Fören, fören Angelijas hjerta!“
Ett han gömmer under hufvudkudden:
„Hvila icke kraftlöst der, o trollbref,
Tills att Angelija med dig hvilar!“

Märk! och inom några korta stunder,
Ljuder der ett klappande på porten;
„Öppna porten, om du Gud bekänner,
Öppna porten, mig förtära lågor!“
Stojan tiger, och vill än ej svara.
Högre klappar åter Ivans syster:
„Opp! mig rycka floder med sig hädan,
Opp med porten! om du Gud bekänner!
Snart till molnen höjes jag af vindar.“

Hastigt springer då den veka Stojan,
Låter upp den vida buxbomsporten,
Och ledsagar henne in med glädje.

Prins Mustaphas sjukdom.

För att bada går en skara Turkar,
 Och Turkinnor komma från att bada,
 Männerna med Mustapha i spetsen,
 Qvinnorna med Mehmed Paschas maka
 Skön är Mustapha Sultanens ättling,
 Mera skön dock Mehmed Paschas maka.
 Och förtrollerskan är icke skön blott,
 Men tillika så försåtligt smyckad.
 Genast sjuknar prinsen in af kärlek,
 Tänd af Mehmed Paschas sköna maka,
 Går re'n plågad till det hvita slottet,
 Och på veka dynör der sig lägger.
 Alla Fruar, efter rang och ordning,
 Komma att Prins Mustapha besöka,
 Borta blir blott Mehmed Paschas maka.

Sultaninnan sänder bud till henne:
 „Ädla fru, gemål till Mehmed Pascha,
 Aktar du dig mer än Sultaninnan?
 Mustapha, min son, på sjukbädd ligger;
 Alla Fruar gjort besök hos honom,
 Du allena, Du försmår att komma.“
 Mehmeds maka mottar denna helsning,
 Vecklar sina ärmar opp i blinken,
 Och bereder lätta sjukbädds rätter:
 Grädda rosenröd på gyllne tallrik,
 Ljulgult serde uti silfverskålar,
 Vårens körsbär, syltade med honing,
 Persikor med morgondagg bestänkta,
 Hafsstrands fikon, och Mostarska drufvor;

Klär sig se'n i kosteliga kläder,
 Och beger sig så på färd till slottet.
 Snart palatsets gångar hon beträder.
 Oanmäld och helsande på ingen,
 Sakta till den sjukes rum hon skrider;
 Och hon sätter sig vid hufvudgården,
 Tar ett virkadt guldtyg fram och fläktar
 Svalka åt hans feberheta panna.
 Men till Sultaninnan vänd hon talar:
 „Sådan sjukdom, som den tappre Prinsens,
 Önskar jag, att må min broder träffa,
 Ja, mig sjelf, som Mehmed Paschas maka;
 Ty en kärleksyrsel är ej sjukdom.“
 När prins Mustapha förnummit detta,
 Står han opp på snabba fötter genast,
 Riglar alla dörrar, och behåller
 Mehmeds maka qvar tre runda dagar. —

Men på morgonstunden af den fjerde,
 Med ett artigt bref uppvaktar Paschan:
 „O Sultan, min store, dyre herre!
 Från min boning har en dufva bortrymt,
 Till ditt slott hon flugit — lösgif henne,
 Lösgif henne, om du Gud bekänner!“
 Derpå får han från Sultan det svaret:
 „Mehmed trogna slaf! jag har en falk här,
 En otämjelig och vildsint fogel,
 Som ej släpper hvad han engång fångat.“

Skördeflickan.

Kärfvar, skördade med silfver skära,
 Samlar hop med guldprydd hand Lepota.
 Dock när middagssolen börjat glöda,
 Sjunger för sig sjelf hon sakta detta:
 „Den som sammanbinder mina kärfvar,
 Vill jag straxt mitt hvita anlet skänka.
 Den, mig vatten ifrån källan hemtar,
 Vill jag skänka mina svarta ögon.
 Den som bygger mig en skuggrik löfsal,
 Honom vill jag bli en trogen maka.“

Sjunger så, och tror sig hörd af ingen.

Lyssnat har likväl den unga herden,
 Och han binder kärfvarna tillsamman,
 Bygger opp af hassel straxt en löfsal,
 Hemtar vatten från den svala källan,
 Bjuder det och talar till den sköna:
 „Nu, Lepota, uppfyll hvad du lofvat!“

Skalk var skördeflickan dock, och löste
 Sig med några skälmska ord från löftet:
 „Låt mig bli i frid, du unga herde!
 Medan du band samman mina kärfvar,
 Bette dina lamm i åkerstubben.
 Då du bragte mig från källan vatten,
 Har du med en dryck dig sjelf förfriskat;
 Och i skuggan, som du mig beredde,
 Har du äfven sjelf ju funnit svalka.“

Brölloppssånger ²⁾.**I.**

Skön att skåda under aftonsolen
 Satt, vid sidan af sin ledsven, bruden,
 Under kransen tittande på älskarn.
 Och till flickan talte hennes brudgum:
 „Hvarför ser du på mig hulda flicka?“
 „Jag betraktar dig i väntan endast
 Att du ville ge mig några läror,
 Hur jag vore bäst din mor till nöjes.“

„Lätt det blir dig att min mor behaga:
 Sent till sängs och tidigt opp från bädden,
 Sopa rummen, skaffa köket vatten,
 Sedan kamma dina blonda lockar.“

II.

Malmkanoner gifva då från skansen,
 Gästerna församlas re'n hos bruden,
 Och man ärnar börja brölloppståget.
 Bruden har i går re'n utsått blommor,
 Blommor på sin hulda makes lycka.
 Ville lyckan gynna hennes make,
 Borde blomstren gro om qvällen redan,
 Sammanböja stänglarna om natten,
 Och om morgonen buketter bilda.
 Lyckan var den hulda maken gynnsam;
 Blomstren grodde opp om qvällen redan,
 Sammanböjde stänglarna om natten,

Bildade med morgonen buketter.
 På sin lott fick hvarje gäst en blomqvast,
 Brudgummen fick sjelf den hulda bruden,
 Hennes ledare fick ensam ingen.
 Dock till honom lutad hviskar bruden:
 „Vredgas ej min ledare; en blomqvast
 Mera skön och rik för dig jag sparar,
 Gissa hvilken — jo, min unga lekvän.“

Blodhämnden.

Hvems är klagoskri't der i Banjani?
 Månne Vilans? männ' den onda ormens?
 Ropte Vila, komme det från berget,
 Ropte ormen, komme det från klyftan.
 Vilan ej, och ej den onda ormen,
 Batritch Perowitsch är den, som klagar,
 Under Osmans, Tchorowitschens händer.
 Honom han besvär vid brodernamnet:
 „Släpp mig, Osman Tchorowitsch, min broder,
 Skona lifvet, du i Gud min broder!
 Tag i lösen hundrade dukater;
 Mina bröder sju, sju Perowitscher,
 Gifva gerna dig sju Damascener;
 Deras makar skänka dig sju kransar,
 Och min broder Raduls maka Zvjeta
 Sina kransar och sitt öras smycke.
 Men min moder ger en ung slafvinna,
 Ger dig många kosteliga kläder,
 Och min fader, Pero Wutschitschewitsch

Skall förära dig sin egen lifhäst,
 Och deröfver hundrade dukater.“
 Re'n vill denna unna honom lifvet,
 När, af onda makter förd till stället,
 Panto från Tupan der syns och talar:
 „Muselman, du Tchoros ättling Osman!
 Släpp ej Perowitschen Batritch undan.
 Bjuder han dig än omätlig lösgäld,
 Se, af Turkarne skall han den pressa.
 Vill han gifva dig sju Damascener,
 Skall han äfven dem af Turkar röfva.
 Vill han kransar gifva dig och smycken,
 Skall han fånga våra bröders makar,
 Och af dessa smycken ta och kransar.
 Lofvar han dig en ung slafvinna,
 Torde han min egen dotter röfva,
 Och dig henne såsom lösen bjuda.
 Och den lifhäst, han dig vill förära,
 Är ju af Banjanis ras till slut dock.“

Panto så: och svänger sig ur sadeln.
 Låga blixtrar ur hans studsarmynning,
 Och han träffas, Perowitschen Batritch,
 Genom gördeln, och hans mund förstummas.
 Död han sjunker mot den gröna marken,
 Och från kroppen skär hans hufvud Osman.

Och det kommer budskap till Saljuto,
 Till den slagnes ålderstegne fader.

Göken gråa klagar i Saljuto,
 Ropar midt i vintern ut sin klagan,

Som om ingen årstid egnats honom.
 Göken grå är icke den, som klagar;
 Nej, der klagar Pero Wutschitschewitsch,
 Perowitschen Batritchs gamla fader:
 „Ve mig, ve mig, ve till domedagen!
 Ty af söner, som mig efterlefva,
 Hämnas ingen väl hans mord, den dyres.“

Honom tröstar Perowitschen Radul:
 „Slikt må ej ditt gråa hufvud ängsla.
 Vänta endast till Sanct Görans dagen,
 Tills med löf sig berg och kullar kläda,
 Och det flacka fält med gräs och blommor;
 Då vill jag kamraterne församla,
 Och med dessa till Banjani draga,
 För att hämnas Batritchts mord, min broders.“

Men re'n nalkades Sanct Görans dagen,
 Re'n med löf bekläddes berg och kullar,
 Gräs och blommor täckte redan fälten,
 Och kamraterne tillsammans kommit.
 Till Banjani drar med dessa Radul,
 Och tar af till bergets skog vid Utes.

Trenne runda dagar der de bida,
 Ändlöst spanande mot Gatzkos slätter,
 Tills, på håll, en Turk till häst sig visar,
 Just den sökte, Tchorowitschen Osman.
 Radul så till sina kämpar genast:
 „Bröder sen J der den bofven Osman?
 Huken eder ner mot gröna marken;
 Men jag sjelf vill ställa mig i vägen,

För att vänta Tchorowitschen Osman.
 Ej för edra Damascener klingor
 Skall han falla den fördömda Turken,
 Om mig Gud den lycka värdes unna,
 Att med mina händer gripa honom!
 Men om jag ej lyckas honom gripa,
 Då — lägg an, hvem som af qvinna född är!“
 Kämparne sig huka ner i gräset;
 Radul åter ställer sig i vägen.
 Och när Turken nu till stället hunnit,
 Springer Radul fram att gripa honom,
 Fattar hästens tygel med sin ena,
 Turken med sin andra hand i brickan,
 Och till marken rycker honom neder.
 Käckt till bistånd hans kamrater ila,
 Och de fånga lefvande Osmanen.

Honom ber vid brodernamnet Osman:
 „Släpp mig, Radul Perowitsch, min broder,
 Skona lifvet, du i Gud min broder!
 Tag i lösen tusende dukater!
 Tjugu bröder, tjugu Tchorowitscher,
 Gifva gerna tjugu damascener,
 Och de Tchorowitschers ädla makar
 Sina lockars kosteliga smycken.
 Deras gyllne keder jag dig bjuder,
 Af dukater och af perlor tunga.
 Men jag sjelf vill ge dig min Araber,
 Högre, att en slik ej finns i Bosna,
 Hela Bosna och Herzegovina,
 Med hans tömm, och silfvertunga sadel,
 Allt till svansen öfvertäckt med sammet;

Hvarje buckla är med loskinn kantad,
Och med guld och silfver smyckad rikligt.“

Döf för detta svarar Perowitschen:
„Turk, du Osman Tchorowitsch! en dyrbar
Lösegäld bjöd dig min broder äfven,
Men förgäfves! — utan skoning skiljde
Du hans blonda hufvud ifrån kroppen.“
Och han drager fram sin knif ur gördeln,
Och från kroppen skiljer Osmans hufvud.
Tar hans hufvud, tar sin oväns vapen,
Och Arabern, Turkens höga stridshäst,
Och beger sig hem med sina vänner.

Men i Montenegro bergens grannskap,
Från den lilla byn der, från Saljuto,
Till hans möte går den gamla fadren,
Sträcker famnen, och hans anlet kysser.
Radul kysser gubbens hand och klädfäll,
Och för honom Turkens hufvud kastar.
Och då ropar Pero Wutschitschewitsch:
„Hel mig nu, och intill domedagen!
Då mig unnats denna stund att skåda,
När min dyre son är hämnad vorden.“

Gubben så — och honom lemnar lifvet.
Död han ligger; frid med honom! —

Herren

Tage honom upp till paradiset,
Och välsigne hägnande oss alla.

De begge Jakschitcherne.

Månen förebrådde morgonstjernen:

„Morgonstjerna, säg, hvar har du varit?

Hvarest jollrat bort den sköna tiden;

Då man dig ej sett på trenne dagar?“

Honom svarar åter morgonstjernen:

Hvarest varit? hvar förjollrat tiden?

Ofvan Belgrads hvita fäste stod jag,

Och betraktade ett sällsamt under:

Hur två bröder delte fadersarfvat,

Jakschitch Dmitar, och Jakschitch Bogdane.

Re'n i godo öfverens de kommit,

Re'n de hade delat fadersarfvat:

Dmitar ärfde Walachi't och Moldau,

Och Banatet odelt intill Donau.

Bogdan fick det flacka landet Sirmien,

Långs åt Sawa-strömmen alla ängar,

Och, till staden Ushitz, hela Servien.

Dmitar tog den nedre deln af staden,

Med ett torn, Neboischa nära Donau.

Bogdan tog den öfre deln af staden,

Jemte kyrkan Rushitza, i midten.

Om en ringa sak blott blef man osams,

Om ett intet, knappast värdt att nämnas,

Om en falk och om en svartbrun fåle.

Dmitar, stödd uppå sin rätt som förstfödd,

Fordrar falken, utom lott, och rappen;

Bogdan skänker honom ingendera.

Nästa morgon, när det än knappt dagats,
Svingar Dmitar sig på rappen höga,
Och tar med också den gråa falken,
För att jaga uti bergets skogar.

Angelija sin gemål han ropar:
„Angelija, du min trogna maka,
Mottag detta gift och ge åt Bogdan!
Dock, ifall du ej min önskan fullgör,
Vänta mig ej mer i hvita borgen.“

När den trogna maken slikt förnummit,
Går hon med sig sjelf till råds bekymrad,
Pröfvar, tänker och sig sjelf tilltalar:
„Gråa Gök! hvad skall väl blifva af dig?
Om min makes broder jag förgifver,
Är det mig en synd inför vår Herre,
Är det inför menskor skam och nesa.
Stor och liten skulle om mig säga:
Skåden, skåden der den olycksburna,
Som sin egen svåger har förgifvit!
Ger jag åter icke gift åt honom,
Får jag mer ej vänta hem min make.“

Tänkte så — och fattade beslutet:
Neder steg hon i den dunkla källarn,
Framtog bröllopsbägaren, den vigda,
Smidd af idel guld i drifvet arbet,
Och ett minne af den dyre fadren.
Bägaren med gullgult vin till randen
Fyller hon, och frambär till sin svåger,
Kysser honom se'n på hand och klädfäll,

Och, mot jorden böjd för honom, talar:
 „Dig, min gode svåger, vill jag skänka
 Denna guldpokal, med vin till randen;
 Skänk mig falken du, och skänk mig rappen!“
 Och Bogdan, bevekt af hennes böner,
 Skänker henne falken straxt och rappen.

Dmitar jagar dagen om i skogen,
 Lyckas dock ej jaga opp ett villbråd,
 Tills att ödet sent på qvällen honom
 Till den säfbekrönta skogssjön leder,
 Der en guldbevingad and byggt näste.
 Dmitar låter gråa falken stiga,
 Att på anden skjuta ned i säfven;
 Se, men knappt berörd utaf hans vinge,
 Har hon redan öfvervunnit falken,
 Och hans högra vinge sönderkrossat.

Nu, när Jakschitch Dmitar detta märkte,
 Klädde han sin furstedrägt utaf sig,
 Samm till ort och ställe hän i säfven,
 Och tog opp derur den gråa falken;
 Och han frågte så den gråa falken:
 „Säg, min falk, hur är du nu till sinnes,
 Hur till sinnes nu förutan vinge?“
 Falken hemtar andan djupt och säger:
 „Så till mods är jag förutan vinge,
 Som en broder är förutan broder.“

Då betänkte plötsligt Jakschitch Dmitar,
 Att hans maka redde gift för brodren,
 Och han svingar sig på rappen höga,

Och mot Belgrad spränger fram som ilen,
 Att sin bror vid lif kanhända hinna.
 Som han nu var bryggan Tschekmek nära,
 Sporrar han sin häst, att fly deröfver;
 Men med brak ger bryggans hvälfning efter,
 Och i fallet bryter hästen benet.

När sig Dmitar ser i denna våda,
 Löser han af hästen genast sadeln,
 Fäster den vid fjäderprydda klubban,
 Och beger sig raskt till fots till slottet.
 Och han kallar straxt den trogna makan:
 „Angelija, du min trogna maka!
 Kanske, har du ej min bror förgiftat?“
 Och hon svarar gladt sin make detta:
 „Nej förgiftat har jag ej din broder;
 Med din broder har jag dig försonat.“

Skadars *) grundläggning.

Trenne bröder grundade ett fäste,
 Trenne bröder, tre Merljawtschewitscher.
 Wukaschin var Konung, och den äldste,
 Och den andra var Woivod Ugljescha,
 Gojko Merljawtschewitsch var den yngste.
 Desse bygga vid Bojana Skadar,
 Bygga re'n tre runda år med ifver,
 Re'n tre år, med mästare trehundra;

*) Skutari i Albanien, nu säte för en Pascha.

Och förmå dock ej att lägga grunden,
 Mycket mindre att uppresa fästet.
 Hvad om dagen mästarena uppfört,
 Rycker åter Vila ned om natten.

När det fjerde året re'n begynner,
 Ropar Vila ned från bergets skogar:
 „Allt förgäfves! Wukaschin, o Konung,
 Fåfängt, fåfängt du ditt gods förspiller;
 Grunden är du ej i stånd att lägga,
 Mycket mindre att uppresa fästet;
 Om du ej två namn af lika tonljud,
 Icke Stojan och Stojana finner,
 Men de båda dock förtrogna syskon,
 Att dem mura in i tornets grundval.
 Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
 Så, blott så, förmår du resa borgen.“

När Kung Wukaschin förnummit detta,
 Dessimir, sin trogna sven, han kallar:
 „Dessimir, min son, af hjertat käre!
 Du, till denna dag min trogna sven blott,
 Men från denna, som min son värderad!
 Spänn i blinken hästarne för vagnen,
 Tag derin sex bördor guld, och således
 Genomtågande den ljusa verlden,
 Sök mig tvenne namn af lika tonljud,
 Sök, o son, en Stojan och Stojana,
 Men de båda dock förtrogna syskon.
 Rövva, eller köp dig dem för guldets,
 Bringa dem till Skadar till Bojana,
 För att muras in i tornets grundval.

Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
Så, blott så, förmå vi resa borgen.“

Dessimir förnam sin Kungs befallning,
Spände genast hästarne för vagnen,
Tog derin sex bördor guld, och således
Genomtågande den ljusa världen,
Sökte han två namn af lika tonljud,
Öfverallt en Stojan och Stojana.
Och han sökte dem tre runda år re'n;
Fann dock ej de namn af lika tonljud,
Ingenstädes Stojan och Stojana.
Så tillbaka han till Skadar vänder,
Ger åt Kungen vagn och hästar åter,
Ger åt honom guld, sex bördor, åter:
„Konung, här jag hemtar vagn och hästar,
Här jag hemtar guld, sex bördor, åter,
Ty jag fann ej Stojan och Stojana,
Ej de båda namn af lika tonljud.“

När Kung Wukaschin förnummit detta,
Lät han kalla dit byggmästarn Rado,
Rado åter murare trehundra,
För att bygga Skadar vid Bojana.
Men hvad Kungen byggt föröder Vila;
Ej tillstädjer hon att lägga grunden,
Mycket mindre att uppresa fästet.
Åter ropar Vila ifrån berget:
„Håll! Kung Wukaschin, förnim min varning!
Fåfängt, fåfängt du ditt gods förspiller,
Grunden är du ej i stånd att lägga,
Mycket mindre att uppresa fästet.“

Dock förnim mig! Bröder tre J ären,
 Hvar af er en trogen maka äger;
 Den, som går i morgon till Bojana,
 Och åt arbetsfolket bringar maten,
 Henne muren in i tornets grundval.
 Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
 Så, blott så, förmån J resa borgen.“

När Kung Wukaschin förnummit detta,
 Lät han kalla sina begge bröder:
 „Hören mig, J älskelige bröder!
 Ifrån bergets skog förkunnar Vila:
 Att vi fåfängt här vårt gods förspilla,
 Att oss ej beskärs att lägga grundvaln,
 Mycket mindre att uppresa fästet.
 Men från berget talar Vila åter:
 Att vi tre Merljawtschewitscher äro,
 Att en hvar sin trogna maka äger;
 Den som går i morgon till Bojana,
 Och åt arbetsfolket bringar maten,
 Henne må vi mura in i grundvaln.
 Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
 Så, blott så, förmå vi resa borgen.
 Men, o bröder, svärjen mig vid Gud, att
 Ingen yppar detta för sin maka,
 Utan att vi låta ödet foga,
 Hvem i morgon gå skall till Bojana.“
 Och vid Gud besvuro brödren löftet,
 Att för makarna ej yppa detta.

Men när dagen nu till nedgång lutar,
 Vandra de till sina hvita borgar,

Der en herrlig aftonmåltid hålles;
 Vandra sedan in i sina sofrum.
 Se dock! under är det att berätta,
 Konung Wukaschin förgäter eden.
 Han, den förste, säger åt sin maka:
 „Akta dig, o du, min trogna maka!
 Gå i morgon icke till Bojana,
 För ej maten du åt arbetsfolket,
 Ty beställt det vore med ditt lif då,
 In i grundvaln skulle man dig mura.“

Eden öfverträdde och Ugljescha,
 Och han talte till sin trogna maka:
 „Låt mig varna dig, min trogna maka!
 Gå i morgon icke till Bojana,
 För ej maten du åt arbetsfolket,
 Ty ditt unga lif det vore spildt då,
 In i grundvaln skulle man dig mura.“

Blott den unga Gojko vördar eden,
 Och förtroer sin maka ingen varning.

Nästa dag, vid morgonrodnans bräckning,
 Tåga dessa tre Merljawtschewitscher
 Till det fasta verket vid Bojana.
 Re'n var tid att dit förskaffa maten,
 Och på Drottningen föll turn för dagen.
 Men hon dröjer, går till svågerns maka,
 Till sin svägerska, Ugljeschas maka:
 „Hör, du gode svägerska, min önskan!
 Litet ondt har jag i dag i hufvu't;
 Hel dig, du som frisk är! — men jag kan ej.

Bringa maten du åt arbetsfolket.“

Henne svarar så Ugljeschas maka:

„O min svägerska, min ädla drottning!

Litet ondt har jag i dag i handen;

Blifve du vid helsa! men jag kan ej.

Tala dock med svägerskan den unga.“

Och hon gick till svägerskan den unga:

„Svägerska, du Gojkos unga maka!

Litet ondt har jag i dag i hufvu't;

Hel dig, du som frisk är! — men jag kan ej.

Bringa maten du åt arbetsfolket.“

Henne svarar Gojkos unga maka:

„Ädla drottning, du min goda moder!

Gladt och gerna ville jag dig lyda;

Men mitt barn är ännu icke badadt,

Och dess hvita linne icke tvättadt.“

Drottningen till svar åt henne åter:

„Goda svägerska, begif dig bara,

Bringa maten du åt arbetsfolket!

Jag vill sjelf det hvita linnet tvätta,

Sjelf ditt späda barn, du goda, bada.“ —

Och hon tiger, Gojkos unga maka,

Och åt arbetsfolket bringar maten.

När hon nu var kommen till Bojana,

Ser sin maka Gojko Merljawtschewitsch.

Djupt af smärta grips den unge hjelten,

Djupt af smärta, för hans trogna makas,

Och hans späda barns skull, i sin vagga

Moderlöst, och blott en månad gammalt.

Tåreströmmar flöda på hans kinder.
 Och den smärta maken, vid hans anblick,
 Nalkas blygsamt sin gemål och herre.
 Nalkas blyg och frågar honom sakta:
 „Gode herre, säg, hvad har dig drabbat,
 Nu, då tårar strömma dig på kinden.“

Henne svarar Gojko Merljawtschevitsch:
 „Ondt, för mycket ondt, min trogna maka!
 Ack, ett gyllne äpple*) som jag ägde,
 Föll i dag uti Bojanas bölja;
 Detta sörjer jag och kan ej tröstas.“
 Och den smärta maken, som ej anar
 Något värre, svarar så gemålen:
 „Bed till Gud om helsa blott — ett äpple,
 Mera skönt ännu kan du dig gjuta.“
 Häftigare blott blef hjeltens smärta;
 Och åt sidan vände han sitt anlet,
 För att icke se sin hulda maka.

Närmre träder svågerparet redan
 Fram till Gojkos ungdomssköna maka,
 Fatta henne vid de hvita händern,
 Och till borgens grundval föra henne.
 Och de vinka dit byggmästarn Rado;
 Murarena kallar åter Rado.
 Men den unga smärta qvinnan — småler,
 Aktande det allt, som skämt och lek blott.

Och att lägga borgens grundval ila

*) Äpple, Jàbuka; feminint i Serviskan.

De trehundra murare till verket,
 Och kring henne ställa sten och bjelkar.
 Upp till knät re'n är hon innesluten;
 Och den unga smärta qvinnan — småler,
 Aktande ännu det allt som skämt blott.
 Oförtrutet murar framgent skaran,
 Och kring henne hopar sten och bjelkar.
 Upp till gördeln innesluts hon redan,
 Och betryckes tungt af sten och bjelkar.

Ändtligt märkande hvad henne ärnas,
 Qvidande, som ormen krossad hväser, *)
 Ber hon sina svågrar om förbarmning:
 „Tålen ej, om J en Gud bekännen,
 Att så ung jag muras in i grundvaln.“
 Detta ropar hon till sina svågrar;
 Men sitt anlet vända de från henne.

Då, med kufvad skam och tadelfrukthan,
 Ber hon slutligt till sin egen make: **)
 „Tål det ej, min dyre man och herre!
 Att så ung jag muras in i grundvaln.
 Låt mig fara till min gamla moder!
 Guld i öfverflöd min moder äger,
 Köper nog en slaf och en slafvinna,
 Att dem mura in i tornets grundval.“
 Så hon beder; men hon ber förgäfvess.

*) En ofta återkommande bild, att beteckna vrede och för-
 tviflan, utan att dermed ett vidrigt bibegrepp vore förbundet.

**) Hon felade, efter Servisk åsigt, mot anständigheten, i
 det hon vände sig med bön om hjälp till sin egen make. Jemf.
 sången om Hassan Agas ädla maka.

Och när nu den smärta sköna märker,
 Att hon slöser fåfängt sina böner,
 Vänder hon sig till byggmästarn Rado:
 „Mästar Rado, inför Gud min broder!
 Lemna vid min barm ett litet fönster,
 Låt min hvita barm stå fri och öppen,
 Att ifall mitt spenbarn Jovo kommer,
 Om han kommer, jag må nära honom!“
 Bifall ger, för brodernamnet, Rado,
 Lemnar vid dess barm ett litet fönster,
 Till den hvita barmen öppen tillgång.
 Att ifall dess spenbarn Jovo komme,
 Om han komme, hon må nära honom.
 Och hon ber ännu, den öfvergifna:
 „Mästar Rado, inför Gud min broder!
 Lemna och ett fönster vid mitt öga,
 Att jag måtte se mot hvita borgen,
 När de föra hit mitt spenbarn, Jovo,
 Och när hem de föra honom åter!“
 Äfven detta unnar Mästarn henne,
 Lemnar vid dess öga ock ett fönster,
 Att hon måtte se mot hvita borgen,
 När de hemta hennes spenbarn Jovo,
 Och när bort de föra honom åter.

Och så blir hon murad in i grundvaln.
 I sin vagga hemtas henne barnet,
 Och hon ger det näring hela veckan;
 Då omsider sviker henne målet.
 Men åt barnet flöder föda ständigt,
 Och det närs vid barmen hela året.

Än i denna stund sker samma under.
 Ännu flöder mjölk der, och för svaga
 Mödrars näringstoma spenar läkdom.

Slaget på Fogelfältet ³⁾.

Zar Lasar satt vid sin aftonmåltid,
 Vid hans sida Militza Zarinnan.
 Till gemålen talar hon, den höge:
 „Zar Lasar, du Serviens gyllne krona!
 Gryr det, drar du ut till Fogelfältet,
 Och tar med dig Svenner och Woivoder.
 Mig blir ingen man i slottet öfrig,
 Ingen, som till dig till Fogelfältet
 Bär mitt bref, och hemtar svar tillbaka.
 Också mina dyra bröder alla,
 Nio Jugowitscher, tar du med dig.
 Lemna hemma dock en enda broder,
 En blott, vid hvars lif jag kunde svärja.“
 Henne svarar åter Serviens furste:
 „Militza, min goda, dyra maka!
 Nämn mig, hvem det är af dina bröder,
 Som du allra helst hos dig behölle.“
 „Låt mig Boschko Jugowitsch behålla.“
 Åter talar Serviens furste detta:
 „Militza, min goda, dyra maka!
 När i morgon dagen börjar klarna,
 Solen träda fram vid horisonten,
 Och när då vårt fästes portar öppnas;
 Så begif dig fram till fästningsporten,

Hvarur härens slutna leder tåga,
 Alla ryttare med tunga pikar,
 Och i spetsen Jugowitschen Boschko,
 Bärande för hären korsets fana.
 Honom min välsignelse och helsning!
 Fanan må han ge åt hvem han lyster,
 Och hos dig förblifva qvar i slottet.“
 När den ljusa dagen nu var kommen,
 Och till fästet portarna man öppnat,
 Utbeger sig Militza Zarinnan;
 Och hon stannar väntande vid porten.

Hären bryter opp i slutna leder,
 Alla ryttare med tunga pikar,
 Och i spetsen Jugowitschen Boschko,
 Bärande för hären korsets fana.
 Guldbetäckt är öfverallt hans fåle,
 Fanan svajar fladdrande kring honom,
 Och betäcker honom ner till sadeln.
 Men på fanan syns ett gyllne äppel,
 Utur äpplet gyllne kors sig tränga,
 Och från korsen sväfva se'n i vaggning
 Gyllne tofsar ned på Boschkos skuldror.
 Fram hon träder Militza Zarinnan,
 Nalkas honom, fattar hästens tygel,
 Och, med armen slingrad kringom brodren,
 Talar se'n till honom sakta detta:
 „Boschko Jugowitsch, min gode broder!
 Mig förunnad är du nu af Zaren,
 Att du ej må dra till Fogelfältet.
 Sin välsignelse till dig han sänder:
 Gif din fana hvem du vill, att bäras,

Och hos mig i Kruschevatz bli hemma,
 Att en bror, att svärja vid, jag äge.“
 Henne Boschko Jugowitsch till svar dock:
 „Vandra du till hvita borgen åter;
 Jag, min syster, må ej dväljas hemma.
 Fanan ger jag ej ur mina händer,
 Bjöds mig Kruschevatz till lön af Zaren.
 Aldrig skola våra kämpar säga:
 Sen den fega Jugowitschen Boschko,
 Som ej ville dra till Fogelfältet,
 Icke blöda för det helga korset,
 Som ej ville dö för Christendomen.“
 Talar så, och spränger ut ur porten.
 Se, då nalkas gamla Jug Bogdane,
 Och sju Jugowitscher följa honom.
 Alla sju hon ropar på i ordning,
 Men af broderskaran svarar ingen.
 Framgent står hon väntande vid vägen —
 Se, då nalkas Jugowitschen Woino,
 Leder Zarens praktbeklädda hästar,
 Öfverallt med idel guld betäckta.
 Och hon fattar skymmeln vid hans tygel,
 Och, med armen slingrad kringom brodren,
 Hviskar se'n till Woino sakta detta:
 „Woino Jugowitsch, min gode broder!
 Mig förunnad är du nu af Zaren;
 Sin välsignelse till dig han sänder.
 Gif hans hästar hvem du vill att föras,
 Och hos mig i Kruschevatz bli hemma,
 Att en bror, att svärja vid, jag äge.“
 Henne svarar Jugowitschen Woino:
 „Vandra du till hvita borgen åter,

Krigarn anstår ej att gå tillbaka,
 Och att öfvergifva Zarens hästar,
 Visste han sig än bestämd åt döden.
 Låt mig draga hän till striden, syster;
 Blöda vill jag för det helga korset,
 Vill för läran dö med mina bröder.“
 Talar så och spränger ut ur porten.

När Zarinnan nu allt detta utstått,
 Sjönk hon neder på den kulna hällen,
 Sjönk — och lifvet tycktes lemnat henne.
 Se, då nalkas Zar Lasar, den höge,
 Och, när blek hon ligger för hans öga,
 Strömma tårar ned uppå hans kinder.
 Emot höger ser han, och mot venster,
 Och sin tjenare Goluban kallar:
 „O, min trogne tjenare Goluban!
 Sväng dig af den svanlikt hvita hästen,
 Tag furstinnan vid den mjella handen,
 Och till hvita borgen hemför henne;
 Men med Gud vill jag dig hafva unnat,
 Att ej draga ut till Fogelfältet,
 Utan hemma bli i hvita borgen.“
 När den trogne tjenarn afhört detta,
 Rinna tårar på hans hvita anlet.
 Men han lyder, hoppar ned af hästen,
 Tar Zarinnan vid den hvita handen,
 Och den smärta återför till borgen.
 Men sitt hjertas tvång kan han ej motstå,
 Och det drifver honom hän till striden.
 Hästen når han åter, sitter opp, och
 Så i sporrstreck hän till Fogelfältet.

När den nästa dagens morgon grydde,
 Kommo flygande två svarta korpar.
 Komne från det vida Fogelfältet,
 Sänkande sig ned på hvita tornet,
 På den höge Zarens hvita borgtorn,
 Kraxar ena, och den andra talar:
 „Är må tro, det här nu furst Lasars torn,
 Och är ingen inne der i tornet?“
 Men der innanföre svarar ingen,
 Innan, Militza Zarinnan hör dem.
 Ur det hvita tornet fram hon träder,
 Helsande det svarta paret således:
 „Signe Gud er båda, svarta korpar!
 Hvarifrån så dags på morgonstunden?
 Kommen J kanske från Fogelfältet?
 Sågen J hvar der två starka härar?
 Kommo kämparna i handgemäng re'n?
 Och af härarna fick seger hvilken?“
 Henne svarar så det svarta paret:
 „För din helsning haf vår tack, Zarinna!
 Så dags komma vi från Fogelfältet,
 Och vi sågo der två starka härar,
 Som i går re'n mätt sig med hvarandra.
 Begges furstar hafva fallit döde;
 Få af Turkar hafva räddat lifvet,
 Och af Servier hvad än är öfrigt,
 Ligger der med dödssår och förblöder“.
 Medan korparna än tala detta,
 Kommer tjenarn Milutin till häst dit;
 I sin venstra hand den högra bär han,
 Sjutton sår betäcka kämpens lemmar,
 Och hans häst är öfversköld af bloden.

Emot honom ropar skrämmd Zarinnan:

„Ve! hvad har dig drabbat, arme kämpe?

Zaren, säg, blef han förrådd i striden?“

Tjenaren till svar åt henne detta:

„Herrskarinna, hjälp mig ned af hästen,

Svalka se'n mitt hufvud med friskt vatten,

Och med vin befukta mina lemmar;

Jag är mattad af de djupa såren.“

Och Zarinnan hjälper honom neder,

Svalkar se'n hans hufvud med friskt vatten,

Och med vin befuktar hon hans lemmar;

Och omsider frågar Herrskarinnan:

„Säg hur aflopp det på Fogelfältet?

Huru stupade den höge Zaren?

Säg hur föll den gamle Jug, min fader?

Mina bröder, nio Jugowitscher,

Och min måg, Woivoden Milosch, huru?

Än Wuk Brankowitsch, min andra måg, hur?

Och hur föll han Banes son, Strainja?“

Då begynner tjenaren berätta:

„Alla föllo de i striden döde.

Der han stupade, den höge Zaren —

Många kastspjut ligga der i spillror,

Turkiska och Serviska i blandning;

Serviska de flesta der dock äro,

Slängda alla, alla att beskydda

Vår beherrskare, den höge Zaren.

Jug den gamle, re'n i främsta ledet,

Föll den första innan striden börjat.

Åtta Jugowitscher äro fallna;

Broder ville icke lemna broder,

Ej så länge lif i någon rördes.

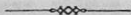
Sist var öfrig än din broder Boschko;
 Öfver fältet fladdrade hans fana,
 Framför sig han dref af Turkar skaror,
 Såsom falken jagar dufvosvärmar.
 Vadande till knä't, i ovänsblodet,
 Sjönk i döden Banes son, Strainja.
 Milosch, o furstinna, Milosch stupat;
 Vid Sitnitzas kulna bölja föll han,
 Der en skara Turkar funno döden.
 Milosch dödade Sultanen Murat;
 Slog med egen hand tolftusen Turkar.
 Honom hel! och hel den honom burit!
 Lefva skall hans namn bland Serviens söner,
 Evigt lefva uti sång och saga,
 Tills att verld och Fogelfält gått under.
 Frågar du också om Wuk den vilde?
 Honom ve! och ve den honom burit!
 Honom ve! och ve hans stam och slägte!
 Han förrådde Zaren under striden,
 Han förrådde — med tolftusen hästar
 Öfverlopp till fienderna bofven.“

Anmärkningar.

1) Vila, en feartad bergqvinna, än vänligt umgängsam mot människor och djur, än åter hämndgirig och fiendtligt sinnad. Hon är ung och skön, klädd i hvit dräkt, med lösta, i vinden fladdrande lockar. Vilorna bära både och koger, och öfva sina ringdansar helst vid skogomgifna bergkällor. Ve den människa, som opåkallad nalkas dem; dess lott är oftast döden.

2) Sådana sånger pläga vid bröllopp i Servien afsjungas i chor af gästerna. Hufvudpersonalen vid dessa högtidligheter utgöres, oberäknade contrahenterna med deras föräldrar och anhöriga, af den äldsta bland gästerna (*Stari Swat*) jemte brudgummens dopvittne, hvilka båda anförä brölloppståget, och äro de främsta vittnen vid förmälningen. Brudens ledare (*Djevér*) är äfven en viktig person. Dertill väljes efter regeln brudgummens bror, eller någon annan hans nära anförvandt. Brudledaren åligger att ständigt följa bruden, hålla hennes häst under färden, samt dag och natt vakta henne, tills han hemfört henne till dess blifvande make.

3) Fogelfältet, på Serviska Kóssowo (*pòlje*), egentligen Trastfältet, är en vidsträckt flacka i södra Servien. Den slagtning, som år 1389 der föreföll, skakade för beständigt Serviens sjelfständighet. I denna batalj förlorade Serviens sista Zar, Lasar, den historien skildrar som en from, välvillig och tapper Furste, lifvet.

Klagosång

öfver Hassan Agas ädla maka. *)

Säg hvad hvitt syns der i djupa skogen?
Ser man snö der, eller ser man svanor?
Vore snö der, hade den väl smultit,
Vore svanor, hade re'n de flugit.
Icke snö, och icke heller svanor;
Nej, blott Hassan Agas tält der glänsa;
Sjelf i ett af dem han ligger sårad.

Han besökes af sin mor och syster;
Blygsamt dröjer hans gemål att komma.

När hans sår omsider börjat läkas,
Lät han säga till sin trogna maka:
„Vänta mig ej mera i palatset,
I palatset och ibland de mina.“

När hans maka hört de hårda orden,
Stod den trogna krossad under smärtan,
Hörde hästar stampa invid porten,
Trodde Hassan, hennes make, komma,
Och till tornet sprang, att ned sig störta.

*) Denna Serviska Folksång och de tvenne följande äro tagna i öfversättning ur Herders Stimmen der Völker in Liedern: „Morlakische Geschichten.“

Henne följa tvenne hulda döttrar,
 Ropa ängsligt badande i tårar:
 „Ej det är vår fader Hassans hästar,
 Blott din broder Pintorowitsch kommit.

Hassans maka vänder då tillbaka,
 Slår med klagan kring sin broder famnen:
 „Se, o broder, här din systers nesa!
 Jag, en mor till dessa fem, förskjutes.“

Brodren svarar intet, ur sin ficka
 Drar han skiljobrefvet, redan färdigt,
 I en duk af högrödt siden veckladt:
 Hon må fara till sin moders boning,
 Ledig, att sig skänka åt en annan.

Modren, då hon såg det bittra brefvet,
 Kysste sina båda söners pannor,
 Kysste sina båda döttrars kinder;
 Ack, men från sitt späda barn i vaggan
 Kan hon sig i smärtans stund ej slita.
 Brodren rycker henne bort, den hårde,
 Sätter henne på den käcka hästen
 Och far bort med den försagda qvinnan,
 Rakt till deras faders höga boning.

Kort var tiden, än ej åtta dagar,
 Ganska kort, förrn re'n den hulda qvinnan,
 Re'n den hulda, under Enke-sorgen,
 Blef begärd af flere stora herrar;
 Och den största var Imoskis Cadi.
 Och hon bad i tårar till sin broder:

„Ack, jag ber dig vid ditt lif, min broder,
 Gif mig ingen annan mer till maka,
 Att mitt hjerta ej må krossas sedan
 Af de dyra, arma barnens anblick.“

Brodren, ej bevekt af hennes böner,
 Fäster henne vid Imoskis Cadi.

Men hon beder honom oupphörligt:

„Skicka helst en liten lapp, o broder,
 Med de orden till Imoskis Cadi:

Vänligt helsar dig den unga Enkan,

Låter ödmjukt be dig härigenom,

Att, om Svater en gång hit dig följa,

Du må hemta mig en rymlig slöja,

Att vid Hassans hus jag mig må hölja,

Och ej skåda mina arma barn der.“

Knappt fick Cadi detta bref om händer,
 När han samlar alla sina Svater,
 Och bereder sig till färd till bruden,
 Och tar med sig den begärda slöjan.

Lyckligt hunno de Furstinnans boning,
 Lyckligt följde hon dem ut från denna;

Men när Hassans hus de nådde, sågo

Barnen uppifrån sin mor och ropte:

„Kom, ack, kom till dina barn tillbaka,

Ät med oss ditt bröd i egna salar.“

Hassans maka hörde sorgsen detta,

Vände sig till Svaternas förnämste:

„Låt, o broder, Svater här och hästar

Stanna litet vid den kära porten,
Medan mina små en skänk jag bringar.“

Och de höllo vid den kära porten,
Och hon gaf de arma barnen skänker,
Guldbesydda skor åt sina gossar,
Sina flickor långa, rika drägter,
Åt sitt spenbarn i förlåtna vaggan
Gaf hon för en framtids dar en tröja.

Gömd såg fadren, Hassan Aga, detta,
Ropte sorgligt till de dyra barnen:
„Dyra, arma barn, till mig er vänden,
Ty er moders barm är jernhård vorden,
Är förspärrad nu och kan ej röras.“

När som Hassans maka hörde detta,
Föll förbleknad hon på stället neder;
Lifvet flög ur det beklämda hjertat,
När af egna barn hon såg sig undflys.

Radoslaus.

Knappt ännu på himlen morgonrodnan,
Knappt på himlen morgonstjernan lyste,
När för Konung Radoslaus, i sömnen,
Sjöng en svala. Så för honom sjöng hon:
Upp, o Konung, oblidt var ditt öde,
Då du här dig lade ned att sofva!
Och du slumrar trygg till morgonväkten?

Se, från dig har Lika re'n gjort affall,
Jemte Korbau och det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet.

Knappt förnummit hade Radoslaus
Denna stämman, när sin son han ropte:
„Upp, min käre son, och låt oss båda
Snabbt från alla sidor samla härar;
Se, från oss har Lika re'n gjort affall,
Jemte Korbau och det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet.“

Knappt förnummit hade Ciaslaus
Denna fadrens maning, när han skyndsamt
Samlar stora härar, hurtigt fotfolk,
Och Dalmatiens snabba ryttarskaror.

Men ett ädelt råd gaf fadren honom:
„Ciaslaus medtag härens kärna,
Och gå modigt mot Croatiens söner.
Är dig himmelen och lyckan gynsam,
Så att Banen Selimir blir slagen,
Bränn då inga städer, inga byar,
Och försälj ej dina fångna slafvar!
Tämj allenast Korbau du och Lika,
Detta land, din ädla moders hemland;
Jag vill draga mot det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet,
Vill det kufva blott, och ej föröda.“

Så de båda konungsliga hjeltar
Skiljas åt, och deras båda härar

Tåga muntra af, med sång i täflan,
Skämta gladt och dricka under ridten.

Länge var det ej, förrn Banens krigshär,
Selimirs, liksom en vind förspriddes;
Men, med glömska af sin fars förmaning,
Nederbrände Ciaslaus städer,
Tog med plundring rika slott, lät grufligt
Stor och liten öfver klingan springa,
Och som skänker delte åt sin krigshär
Fångna slafvar.

Konung Radoslaus
Snart och villigt fått det flacka Kotar
Under spiran åter! men, o öde!
Nu mot honom resa sig hans härar,
Derför att ej han, som Ciaslaus,
Gett dem lof att rika slott föröda,
Öda altaren och kyrkor, icke
Gett dem lof att skända Kotars döttrar,
Och de arma slafvarna försälja.
Vrede taga de från honom kronan
Och till konung Ciaslaus välja.
Och han är knappt Konung, när han hastigt
Lät från solens uppgång till dess nedgång,
Från dess nedgång till dess uppgång, ropa:
„Den, som hemtar mig min fader fången,
Eller mig hans gråa hufvud hemtar,
Skall den andra vara i mitt rike.“

Milutin, en slaf, har knappt förnummit
Dessa ord, när han tolf kämpar samlar,
Och kring Kotars flacka nejder söker

Konung Radoslaus, att honom fången,
 Eller ock hans gråa hufvud hemta.

Men en ädel klippgudinna höjer,
 Bebi höjer, från den höga toppen,
 Så sin stämma: „akta, Radoslaus,
 Oblidt är det öde, som dig hitfört;
 Nära stå tolf knektar att dig fånga,
 Slafven Milutin för dem i spetsen.
 Gamle fader, ack, ett oblidt öde
 Hvälfde stunden, då din son du födde,
 Som ditt gråa hufvud eftertraktar.“

Full af smärta lyssnar Radoslaus
 Till beskyddarinnans ord, och flyktar
 Straxt från slätten, flyktar bort mot hafvet,
 Att sig rädda bland dess blåa vågor.
 Och han störtar sig i böljans sköte,
 Hinner ändtligt till en kulen klippa,
 Klättrar upp, och himmel! utan fasa,
 Hvem förmått den gamles straffdom höra,
 Midt i hafvet, på den kulna klippan:

„Ciaslaus, o min son, min älskling,
 Som så länge jag af himlen tiggde,
 Och som, ändtligt mig af himlen unnad,
 Grymt din faders hufvud eftertraktar;
 O, vik från mig, o vik fjerran från mig!
 Du, min son, min innerligen käre!
 Gå, att hafvets djup dig sluka måtte,
 Som det mig i detta nu skall sluka
 Från den kulna klippan. Mörkne, mörkne

Öfver dig den ljusa solen. Öppne
 Himlen sig med vredens blix och dunder,
 Och förbittrad gifve jorden åter
 Dina gömda ben. En son, en sonson
 Efterlemne aldrig du. Må lyckan
 Svika dig i krigets kamp, din maka
 Snart bli nödgad, att en sorgdrägt bära,
 Och din svärfar ensam efterleva.
 Må Dalmatien sin röda drufva
 Och sitt hvita korn dig aldrig gifva,
 Dig, gudlöse son, som kan din gamle
 Faders, Radoslaus', död begära.“

Medan så ännu den qualde klagar,
 Och med tårar tvår den kulna klippan,
 Kom ett litet skepp med fulla segel,
 Fördt af Latiens ädla söner. Tårad
 Ropar dem den gamle an och ber dem,
 Ber vid himlen, månens ljus och solens,
 Taga honom opp om bord och bringa
 Fram till Latiens strand. Och Latiens söner
 Buro i sin barm ett ädelt hjerta,
 Ädelt hjerta och för himlen fruktan.
 Upp de togo kungen på sitt fartyg,
 Bragte honom till sitt land. Den gamle
 Radoslaus for till Rom, och upptogs
 Vänligt der och hade, gift ånyo;
 Se'n en son, som Petrimir sig nämnde,
 Och, med ädelt Romerskt blod förenad,
 Födde Paulimir, Slavoniens konung.

Den vackra tolken.

Upp mot Gravo drog han, Paschan Mustaj,
 Och omkring den höga muren föllo
 Många af hans kämpar. Nu om qvällen,
 När i herrskarns öfver Gravo boning,
 I Nikolos, Turkar höllo måltid,
 Bådo de om vatten. Ingen annan
 Än Nikolos dotter kände språket;
 Men den sköna ropte till sin moder:
 „Skynda, goda moder, opp på föttren;
 Dessa Turkar vilja hafva vatten.“

Modren uppsteg straxt och kom med vatten.
 Alla drucko; blott den unga Muza
 Drack ej, utan bad en bön till modren:
 „Ädla fru, med er må himlen vara,
 Men förunna mig er sköna dotter
 Till en trogen maka!“ „Skämta icke,
 Paschans krigare“ hörs modren svara,
 „Länge sedan är min dotter lofvad
 Zekulo, den stolte Jankos slägtning.
 Henne skänkte han af högrödt siden
 Trenne öfvermåttan granna drägter,
 Tre agraffer utaf guld och trenne
 Diamanter af en sådan klarhet,
 Att vid skenet man kan spisa qvällsvard,
 Kan vid midnatt, som om middag vore,
 Tio hästar sko. Fördenskull, kämpe,
 Kan åt dig ej flickan ges till maka.“

Sorgsen satt vid hennes vägran gossen,
 Talte ej ett ord och slöt om natten
 Ej sitt öga; men vid dagens ankomst
 Sprang han opp på sina käcka fötter,
 Gick till Paschans tält och talte detta:
 „Höge Pascha, ibland alla sköna,
 Som ditt vida rike åt dig skattar,
 Finns af himmelsk skönhet här en flicka,
 Kunnig i vårt språk, Nikolos dotter,
 Hans, som kallas herre öfver Gravo.“

Paschan låter kalla Grefven. Vänligt
 Talar han till honom: „Är det sanning,
 Som af ryktet säges, att din dotter
 Vore öfvermåttan skön och älskvärd?
 Vill du gifva henne mig till maka?“

Oförändrad svarar åter fadren:
 „Skön och huld och älskvärd är min dotter,
 Men för längese'n, som brud, förlofvad.
 Zekulo, den stolte Jankos släkting,
 Skänkte henne trenne sidendrägter,
 Tre agraffer utaf guld och trenne
 Diamanter.“

Vänligt talar Paschan:
 „Om så är, välan! min vän, Nikolo!
 Låt den sköna flickan med sin brudgum
 Komma till mig, att hon må förklara,
 Hvem af båda hon vill välja.“

Smärta

Intog Grefven då han hörde detta.
 Kommen hem, ett bref han sänder genast

Till Zekulo, till Woivodens släkting.
 „Zekulo, din sköna brud vill Paschan
 Söka rövva från dig; därför skynda,
 Kom blott till min boning, och vi tåga
 Begge se'n till Paschans tält. I morgon
 Måste flickan säga hvem hon väljer.“

Ynglingen har knappast läsit brefvet,
 När sin häst, den snabbaste, han sadlar,
 Med sig tar trehundra vasaller
 Och om qvällen sent till Grefven kommer.
 Knappt förlidna voro natt och gryning,
 När till Paschan brud och brudgum tåga.
 Och de nalkas honom, och med ljufva
 Ord begynner Turken: „Sköna flicka,
 Välj och säg med hvem du önskar följa,
 Följa med Zekulo, eller maka
 Åt en Pascha bli?“

Och flickan åter
 (Så af modren var hon undervisad)
 Svarar hastigt: „På det gröna gräset
 Vill jag hellre stå med dig, o herre,
 Än med Zekulo på högrödt siden.“

Vredgad höjer Zekulo sin stämma:
 „Är då detta nu din tro och kärlek,
 Som åt mig du vid din Gud har svurit!
 Fort, du falska, gif mig blott tillbaka
 Mina skänker, följ se'n hvem du lyster.
 Räck blott ut din hand.“ Bedragen räckte
 Hon den ut, att återge hans skänker,
 Men en giftig huggorm bet den genast.

Zekulo drog ut sin hvassa sabel,
 Afhögg hennes högra hand, den fala,
 Och till Paschan sade: „Gläd dig, herre!
 Denna högra hand var min besittning,
 Tag hvad öfrigt är, och sitt ha båda.“

Harmfull ropar Paschan: „Djerfva yngling,
 Och du vågar sådant i min divan?
 Är du modig, såsom dristig, yngling,
 Upp, och ut till tvekamp då!“ Zekulo
 Tog med glädje upp hans maning. Båda
 Redo med sitt sällskap ut på fältet.
 Lyckan var likväl mot Paschan oblid,
 Och Zekulo, med sin hvassa klinga,
 Klyfver man och sadel. Så bekom dig
 Ditt förräderi, bedragna flicka.

Flickans klagan.

Finsk Runa *)

Aldrig gå de ur mitt sinne,
 Ur mitt minne plånas aldrig
 Dessa hulda, ljufva dagar,
 Då jag sjöng, ett barn till ålder,
 Qvittrade, som liten flicka,
 Med den muntra fogelns glädje,
 Lärkans glädje, som med vingen,
 Nära molnens barm i höjden,
 Fri och lätt och sorglös leker.

Hjertat fritt ifrån bekymmer,
 Flög jag förr som vinden flyger,
 Fördes som en gnista föres,
 For, som löfvet far i lunden,
 Såsom fjäriln öfver lindan,
 Drack mig mätt med ljufva safter
 Från den gyllne blommans kalkar,
 Som af silfver öfverstänktes.

*) Bland de talrika sånger, som utgöra Finska poesiens stolthet och ära, torde väl denna runa med allt skäl kunna föras. Jag har vid öfverflyttandet af detta herrliga stycke till Svenskan, rönt samma känslor, som den, hvilken söker upptaga och omplantera en blommande växt ur en jordmån i en annan. I hvarje stund har jag fruktat att skada de veka rötterna, att jag så må säga, och de sköna bladen, och misströstar om att hafva kunnat freda dem från alltför förstörande spår af min hand.

Främmande för alla sorger,
 Satt jag, glädjens bild på fältet,
 Satt med honings-håg på tufvan,
 Satt, en blomma lik, på lindan,
 Lekande, förtroligt sluten
 Till den muntra syskonringen,
 Sakta smekt af vädrets ande,
 När han kom med blomsterdoffer
 Från det honungsrika landet.

Hvilans afbild, se'n på bädden,
 Sof jag, lik en liten fogel,
 Och det blida lugnet redde
 Vid min sida sig ett läger,
 Störde ej min sömn med hotet
 Om en nytänd dags bekymmer,
 Om de sorger, hvilka plåga
 Nu mitt sakta tärda hjerta.

Hvarken vet jag eller kan jag
 Rätt och tydligt uppenbara,
 Hvad som rann uti mitt sinne,
 Hvad som drabbade mitt hufvud,
 Denna underliga tanke,
 Som uti mitt hjerta tändes,
 Som förut ej känd mig nådde,
 Efter det min moder sagt mig,
 Se'n hon sagt: min lilla dotter,
 Snart du redan femton vårar
 Lemnat efter dig i spåren. —
 Jemte mina bröst, som stego,
 Steg en okänd eld i hjertat,

Jemte mina bröst, som svällde,
 Svällde oron under duken,
 I den ovan höjda barmen.

Ledsamt är det nu i stugan,
 Tungt är sinnet nu på fältet,
 Lugn finns icke mer i lunden,
 Trefnad icke mer i skuggan,
 Under trädens mörka grenar.
 Oron tvingar mig till hvilan,
 Oron stör mig under sömnen,
 Oron väcker mig till ljuset,
 Till den nya dagens möte.
 Nu det brinner i mitt hjerta,
 I den skynda gömman brinner
 Hoppets eld, den oförstådda,
 Den besynnerliga elden,
 Hvilken jag ej vet att släcka,
 Icke hjerta har att qväfva. —
 Dit de ila skyndsamt alla,
 Alla ord ifrån min tunga,
 När jag ej af någon höres,
 Dit min hjernas alla tankar,
 Dit mitt hjertas lugn och hvila,
 Dit till hoppets dunkla vägar,
 Aningarnas trånga vägar,
 Sorgefulla för mitt hjerta,
 Glädjefulla för mitt hjerta.
 Af de önsknings jag hyser,
 Är blott en beständigt vigtig,
 Bland behofver, dem jag känner,
 Känner hjertat ett allena;

Sorgefullt det är för hjertat,
Glädjefullt det är för hjertat.

Den blodiga sonen. *)

„Hvadan kommer, hvadan kommer
Du, min käcke son?“

„Ned från stranden, ned från stranden,
O min moder kär!“

„Säg, hvad har du gjort vid stranden,
Du, min käcke son?“

„Mina hästar der jag vattnat,
O min moder kär!“

„Hvem har mullbestänt din tröja,
Du, min käcke son?“

„Hästens hofvar, hästens hofvar,
O min moder kär!“

„Hvaraf är ditt svärd så blodigt,
Du, min käcke son?“

„Bloden är min enda broders,
O min moder kär!“

„Säg, hvart ärnar nu du färdas,
Du, min käcke son?“

„Långt, långt hän till andra länder,
O min moder kär!“

*) Se Schröters Finnische Runen.

„Lemnar du din gamle fader,
Du, min käcke son?“

„Må han hugga ved i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!“

„Lemnar du din gamle moder,
Du, min käcke son?“

„Må hon sitta gömd och spinna,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!“

„Lemnar du din unga maka,
Du, min käcke son?“

„Må hon pryda sig för andra,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!“

„Lemnar du din son, den spåde,
Du, min käcke son?“

„Må han gå till skol'n, att agas,
O min moder kär!“

„Lemnar du din späda dotter,
Du, min käcke son?“

„Må hon söka bär i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!“

„Säg, när kommer du tillbaka,
Du, min käcke son?“

„När i norr sig dagen tänder,
O min moder kär!“

„När kan dag i norr sig tända,
Du, min käcke son?“

„När som sten på vågen sväfvar,
O min moder kär!“

„När kan sten på vågen sväfva,
Du, min käcke son?“

„När som dun till botten sjunker,
O min moder kär!“

„När kan dun till botten sjunka,
Du, min käcke son?“

„När till doms vi samlas alla,
O min moder kär!“

Finska Runor.

I.

Såsom barn jag gick att valla,
Späd ännu, att drifva fåren,
Hög som fadrens knä, till växten,
Lång, såsom min moders slända.
Guld jag fäste på min tinning,
Blåa trådar kring mitt anlet,
Kring mitt hufvud silfverbindeln.
Kom en röfvare från skogen,

En fiendtlig man från snåret;
 Guld det tog han från min tinning,
 Blåa garnet från mitt anlet,
 Från mitt hufvud silfverbindeln.
 Tårögd kom jag hem tillbaka,
 Och min far mig såg från fönstret.
 „Torka tåren bort, min flicka,
 Kom i boden utan smycken;
 Der finns kista uppå kista,
 Fäst på dig af allt det bästa.
 Mången fästman frågar sedan:
 Hvems är flickan, hvems är jungfrun,
 Hvems den undersköna bruden?
 O, att jag den sköna finge!
 När hon framgick, blänkte klacken,
 Stod hon stilla, lyste väggen,
 Satt hon, spratt af glädje jorden“.

II.

Gök, min älskling, låt dig höra,
 Vidga strupen, brun som sanden,
 Hög ditt bröst, som bönan brokigt,
 Ljufva gäst från södern svara:
 Går en vecka jag i lockar,
 Utan hufva huru länge?
 Månne ett år, månne tvenne,
 Månne hela lifvet genom,
 Eller knappt ett år kanhända?

Vid Ekorre-skytte.

Skogens blomma, markens fågnad,
 Som på grenen har din boning,
 Och på qvisten har din gunga!
 Gnaga trädet, bit på kotten,
 Medan jag min båge spänner
 Och i ordning ställer pilen.

Början af Kalevala.

(Första upplagan.)

Nu mig göres lust i hågen,
 I mitt hufvud bor en tanke,
 Lust jag har att börja runor,
 Laga mig till reds att sjunga.

Du min vän, min gode broder,
 Ädle språk-kamrat, ej ofta
 Händer, att vi här förenas,
 Börja samtal med hvarandra,
 Här i dessa öde-trakter,
 Dessa sorgsna nordanländer.
 Lägg då hand i hand och foga
 Hake i den andra haken,
 För att sjunga goda qväden,
 Sköna ord tillhopa sätta,
 Att de ädle dem må höra,
 Sångens vänner dem förnimma
 Bland den ungdom, nu här uppgår,

Bland den skara, som här växer;
 Dessa ord som gåfva fångna,
 Dessa ljufva sånger, tagna
 Från den gamle Wäinös bälte,
 Under Ilmarinens ässja,
 Ned från Kaukomielis svärdsudd,
 Joukahainens båges bana,
 Från det innersta af Pohja,
 Och från Kalevalas moar.

Dessa sjöng min fader fordom,
 Då till yxan skaft han täljde,
 Dessa lärde mig min moder,
 Under det hon vred sin slända,
 Bringade sin ten i rullning.

Ännu andra ord det finnes,
 Dem jag fångat, dem jag lärt mig,
 Plockat opp vid vägens sida;
 Dem jag brutit har från ljungen,
 Rifvit lös från skogens buskar,
 Från de späda skotten dragit,
 Under det jag gick att valla,
 Gick som barn att vakta hjorden,
 Efter Muurikki den svarta,
 Den med fläckar märkta Kimmo.

Hundra ord jag hemtat dädan,
 Tusen ämnen för att sjunga;
 Sångerna uti ett nystan,
 I en bundt jag sammanhvälfde,
 Lade nystanet på kälken,

Bundten i min lilla släde.
 Länga har min sång i kölden,
 Länga i det dolda varit;
 Nu jag vill ur kylan sången,
 Visorna ur kölden hemta
 Hit till hörnet af vår jernbänk,
 Ändan af den fasta plankan,
 Under dessa sköna sparrar,
 Denna vidtberömda takås,
 Lossande mitt nystans ända,
 Knuten lösande af bundten.

Så en vacker sång jag sjunger,
 Låter väl en herrlig ljuda,
 Se'n jag rågens kärna njutit
 Och med kornet mig förfriskat.
 Om ej öl för handen finnes,
 Om ej spisöl mer är öfrigt,
 Sjunger jag med torra läppar,
 Drillar vid en droppe vatten,
 Att den sköna qvällen ända,
 Aftonskymningen förjaga,
 Kanske nästa morgon möta,
 Nästa gryning än förljufva.

Färden till den älskade.

Lappska Sång. *)

Kasta, sol, din klaraste stråle på Orra-sjön!
Jag ville klättra mig opp till hvarje grantopp,
Visste jag, jag såge blott Orra-sjön.

Upp klef jag glad och blickade mot min flicka,
Der mellan blommor hon dröjer nu.

Jag afskar alla qvistar, dess unga friska qvistar,
Alla grenar jag afskar, dess gröna grenar. —

Om jag vingar hade att flyga, kråkans vingar,
Molnens lopp jag följde, och drog till Orra-sjön.

Men mig brista nu vingar, artans vingar,
Fötter, gåsens roende fötter, som skulle mig föra
till dig.

Länge nog du väntat, i många dagar,
De skönsta dagar,
Med dina kärliga ögon, med ditt vänliga hjerta.

Och ville du äfven fly mig vida,
Snabbt jag dig hunne ändå.

*) Ur Herders Stimmen der Völker in Liedern. Så väl de Lappska, som Grönländska Sångerna följa ingen bestämd meter, de sednare i synnerhet äro fullkomligt obundna.

Hvad är starkt, hvad är fast som jernband eller
flätade vidjor?

Så slingrar sig kärleken kring vår själ,
Och ändrar vilja och tankar.

Gossens vilja är vindens vilja;
Ynglingens tankar, varande tankar.

Ville alla jag höra, alla —
Från vägen jag veke, den rätta vägen.

Ett beslut jag äger, det vill jag följa,
Så vet jag, jag finner min rätta väg.

Begravnings-Sång.

Grönländsk.

Ve mig, att jag skall se din plats, som nu är tom!
Din mor bemödar sig förgäfvets att torka dina kläder!

Se! min glädje har gått i det mörka, har gömt
sig i berget.

Förr gick jag på aftonen ut och var glad. Jag
sträckte ut mina blickar och väntade din ankomst.

Se! du kom, du kom modigt roende bland äldre
och yngre. Du kom icke tomhändt från sjön. Din
kajack var ständigt lastad med sjöhundar och foglar.

Din mor gjorde opp eld och kokte. Af det kokta,
som du anskaffat, lade din mor för det öfriga folket,
och jag fick äfven min del.

Du såg slupens röda vimpel i fjerran, och ropte:
der kommer Lars! (köpmannen.)

Du lopp ned till stranden och höll slupens fram-
stäf. Derpå framtog du dina sjöhundar, af hvilka din
mor tagit späcket; och för dem fick du tyg och jern.

Men det är nu förbi. Tänker jag på dig, så bru-
sar det i mitt hjerta.

O, att jag kunde gråta som andra, så kunde jag
lindra min smärta.

Hvad skall jag önska mig. Sjelfva döden har
blifvit mig ljuf nu, men hvem skall försörja min
hustru och mina öfriga små barn?

Jag vill ännu lefva en tid; men min glädje skall
bli att försaka det, som menniskan annars älskar.

Madagaskariska Sånger.

Herder, som samlat några af Madagaskarernas sånger, beled-
sagar dem med följande korta företal:

„Ön Madagaskar är delad i en otalig mängd små områden,
hvaraf ett och hvar har sin egen furste. Dessa furstar föra
oupphörligt krig med hvarandra, och det enda ändamål de
hafva med dessa krig, är att göra fångar, hvilka de sälja åt
Europeer. Utom oss skulle således dessa folkslag lefva fred-
ligt och lyckligt.

Madagaskarerna äga skicklighet och förstånd, äro redliga och
gästfria. De bland dem, som bebo kuststräckorna hafva på
goda skäl intet förtroende till främlingar och affatta fördrag
med all den försigtighet, klokheten och den finaste urskiljning
bjuder. Madagaskars inbyggare äro af naturen muntra. Hos
dem gå männerna sysslolösa; qvinnorna arbeta. Musik och

dans älska de med passion. Jag har samlat och öfversatt några sånger, hvilka kunna ge oss ett begrepp om deras seder och bruk. De hafva inga verser; deras poesie är icke annat än en mera städad prosa. Deras musik är enkel, mild och alltid sorglig.“

Ett ytterligare prof af okultiverade folkslags sånger tror jag att ej skall trötta de läsare, för hvilka det rent menskliga, i hvad form det än må uppenbara sig, äger något högt och upplyftande. För min del tycker jag att sådana stycken klarare ge bilden af ett folks seder, lif, religion och väsende, än långa resebeskrifningar och ofta ännu längre moderna poemer någonsin mäktat göra det.

1. Konungen *).

Hvad heter Konungen i detta land? — Ampa-
nani. —

Hvar är han? — I den konungsliga hyddan. —
För mig till honom! — Kommer du med öppen
hand? —

Ja, som en vän jag kommer. — Du kan ingå. —
Hell fursten Ampanani! — Dig ock hell, du hvita
man;

Välkommen! Säg hvad söker du hos oss? — Jag vill
beskåda detta land. — Din blick och dina steg
de äro fria. Men re'n sjunka skuggorna
Och aftonvardens stund är nära.

På marken bredden ut en matta, slafvar,
Betäcken den med breda blad af Bananas,
Frambären ris och mjölk och mogna frukter.
Nehale gå; den skönaste af mina tärnor

*) På lek har jag satt detta stycke och par af de andra i jamber; i den Tyska öfversättningen förekomma desamma, likasom de öfriga, alldeles obundna.

betjene denna främling, hennes unga systrar må gläda måltiden med dans och sånger.

2. Konungen i krig.

Hvem är den fräcke, som vågar utmana Ampa-nani till kamp? Han fattar sitt kastspjut, beskodt med ett spetsadt ben och skrider med stora steg öfver slätten. Vid hans sida går hans son; han höjer sig som ett ungt Palmträd på berget.

Stormar, skonen Palmträdet på berget.

Talrika äro hans fiender. Ampanani söker blott en af dem, och finner honom. Tappre ovän, glänsande är ditt rykte. Den första stöten af ditt kastspjut har utgjutit Ampananis blod. Men hans blod flyter ej ohämnadt: du faller och ditt fall är en lösen till flykt för dina krigare. De fly till sina hyddor tillbaka och der förföljer dem döden än. Redan ligger, antänd med flammande beck, hela byn i aska.

Fredligt tåga segrarene tillbaka, och drifva framför sig bölande hjordar, fjettrade fångar och gråtande qvinnor. — Oskyldiga barn, J len, och J ären slafvar!

3. Klagan öfver Konungens sons död.

Min son i striden fallit. Mina vänner!
Begråten sonen af er ledare.
Hans lemning till de dödas boning bären.
En högrest mur beskyddar honom, och på muren
Oxhufvuden med stränga horn man fästet.

De dödas boning vörden, deras vrede
 Förfärlig är och deras hämnd är våldsam.
 Begråten nu min son!

Männerna:

Ej mer en oväns blod hans arm skall färga,

Qvinnorna:

Ej mer hans läppar andra läppar kyssa.

Männerna:

Ej jordens frukt skall mer för honom mogna,

Qvinnorna:

Och han ej hvila vid en trogen barm.

Männerna:

I trädens täta skyl skall han ej sjunga mer,

Qvinnorna:

Ej med en hviskning mer sin flicka locka.

Ampanani:

Re'n nog af klagan öfver honom. Glädje
 På sorgen följe! Kanske re'n i morgon
 Vi vandra dit han gått förut.

4. Tron de hvita ej.

Tron de hvita ej, Bebyggare af stranden! I våra
 fäders dagar kommo hvita till denna ö. Man sade
 till dem: Der är land för edra qvinnor att odla. Va-
 ren goda, varen rättrådiga, och blifven våra bröder.

De hvita låfte det, och likväl uppkastade de skansar. En hotande fästning höjde sig. Dundret inspärrades i svalg af koppar. Deras prester ville gifva oss en Gud, den vi icke känne; slutligt talte de om lydnad och slafveri.

Hellre döden! — Lång och förfärlig var striden; men i trots af det dunder de lössläppte, som krossade hela härar, blefvo de alla förintade. Tron de hvita ej.

Nya, starkare och mera talrika tyranner hafva vi sett plantera sina fanor på stranden. Himlen har fäktat för oss. Den har skickat regnskurar, oväder och förgiftade vindar öfver dem. De finnas icke mer, och vi lefve och lefve frie.

Tron de hvita ej, Bebyggare af stranden!

5. Zanhars och Niangs.*)

Zanhars och Niangs hafva skapat verlden.
O, Zanhars ej till dig vår bön vi vände:
Hvi skulle man den gode Guden be?
Blott Niangs vrede, den vi måste stilla.

O Niang, väldiga och onda Gud,
Låt dundret ej på våra hjessor rulla;
Befall ej hafvet bryta öfver stranden;
Förskona skörden i sin växt,
Förtorka ej vårt ris, då det skall blomma;

*) Denna sång är beundransvärdt skönt omskrifven på Svenska af Ingelman. Här återges den efter den Tyska bearbetningen, utan annan ändring, än metersns.

Och öppna våra qvinnors sköten ej
 På olycksdagar, tvinga ingen mor
 Att kasta ut sin ålders hopp i hafvet. —
 Förstör ej, Niang, Zanhars goda verk;
 De onda styr du, deras mängd är stor.
 O, plåga ej de goda!

6. Ampanani.

Ampanani:

Du unga fånge, säg hvad är ditt namn?

Vaina:

Jag heter Vaina.

Ampanani:

O Vaina, du är skön, som dagens första blick;
 Men hvarför falla tårar ur ditt öga!

Vaina:

O Konung, jag en älskling hade.

Ampanani:

Hvar är han?

Vaina:

Kanske i striden fallen; kanske ock
 Har han igenom flykten sökt sin räddning.

Ampanani:

Låt honom hafva flytt, låt honom vara död;
 Jag vill din älskling vara.

Vaina:

O Konung haf medömkan med de tårar,
Som fukta dina fötter!

Ampanani:

Säg, hvad vill du?

Vaina:

Den olycksburne kysst min mund, mitt öga,
Vid denna barm han slumrat har.
Han blir uti mitt hjerta; ingen
Kan slita honom bort derur.

Ampanani:

Tag denna slöja, hölj din fågling, fortfar!

Vaina:

Låt mig bland döda eller lefvande
Få söka honom!

Ampanani:

Gå, sköna Vaina. Döden öfver den,
Som kyssar röfva kan, med tårar vätta.

7. Konungen under trädet.

Ljuft är att under dagens hetta hvila i skuggan
af ett lummigt träd, och att vänta tills aftonvinden
kommer med svalka.

Närmen er, vänner! Medan jag ligger under det
skuggrika trädet så gläden mitt öra med edra toner.
Upprepen den unga flickans sång, då hennes fingrar

fläta mattan, eller då hon från risfältet jagar de lystna foglarne!

Min själ tjuses af sång. Dansen är mig ljuf, som en kyss. Låten edra steg sväfvat sakta. Härmen nöjet sjelft.

Aftonvinden vaknar; re'n skimrar månen genom träden på berget. Gån och bereden qvällsvard.

8. Konungens vrede.

Hvar är du, sköna Yauna? Konungen vaknar: kärleksfull sträcker han sina armar mot dig. Hvar är du, straffbara Yauna?

Lugna, ljufva nöjen smakar du i famnen af en ny älskare. Skynda flicka; de äro de sista i din lefnad.

Förfärlig är Konungens vrede. — Vakter, ilen dit, gripen Yauna och den förvägne, som mottar hennes smek!

Der komma de ohöljde och i kedjor. Kärlek blandar sig med fruktan i deras ögon.

J hafven båda förtjent döden, J skolen hafva den.

Djerfve yngling, tag detta kastspjut och genomborra din älskarinna!

Ynglingen intogs af fasa, han störtade tre steg tillbaka och betäckte sitt anlete med sina händer. Den ömma flickan kastade på honom blickar, ljufvare än vårens honing, blickar, hvori kärleken skimrade genom tårar. Rasande fattar Konungen det fruktansvärda spjutet; genomborrad är Yauna; hon

sjunker ned, hennes ögon sluta sig och den sista sucken sväfvat ur hennes döende mund. Hennes tröstlöse älskare utbrister i ett rop af fasa. Jag har hört detta rop, det har återljodat i min själ, och dess åtanke fyller mig med bäfvan. Re'n mottar han dödshugget och neddignar öfver sin älskarinnas lik. —

Olycklige, slumren förenade, slumren i ro i lugnet af grafven.

9. Den omenskliga modren.

En mor släpade sin enda dotter till stranden, för att sälja henne åt de hvita.

O min mor, ditt sköte har burit mig, jag är den första frukten af din kärlek: hvad har jag gjort, för att förtjena slafveri? Jag har varit ett stöd för din ålderdom, odlat jorden för dig, och plockat dig frukter; jag har för dig förföljt fiskarna i strömmen, skyddat dig mot kölden, i värmen ledsagat dig till den doftrika skuggan; jag har vakat hos dig, då du sofvit, och jagat insekterna från ditt anlete. O min mor! hvad skall det blifva af dig, utan mig? De penningar, du för mig får, skola icke gifva dig en annan dotter. I elände skall du omkomma, och min största sorg skall vara att ej kunna bispringa dig. O moder! sälj ej din enda dotter!

Fåfänga böner! Hon såldes, smiddes i kedjor, fördes på skeppet och förlät för alltid sitt dyra, ljufva fosterland.

10. Olycksdagar.

Fruktansvärda Niang, hvarföre öppnade du mitt sköte på en olycksdag?

Hur ljuft är en moders leende, då hon lutar sitt anlete öfver sin förstfödda! Hur förfärligt ögonblicket, då samma mor kastar sin förstfödde i floden, för att beröfva honom ett lif, som hon knappt hann gifva!

Oskyldige varelse, den dag, du ser, är olycklig, och alla de följande stå under dess bedröfliga inflytelse.

Om jag lemnar dig vid lif, skall fulheten fräta blommorna af dina kinder, en häftig feber glöda genom dina ådror. Omhvärfd af plågor skall du uppväxa, pomeransens saft bli bitter på dina läppar; giftiga fläktar skola förbränna den risskörd, dina händer odlat; fiskarne skola utspana dina nät och undvika dem; kall och utan sötma skall din älskades kyss vara, och sorgen följa dig i hennes famn.

Dö, o min son, dö en gång, för att ej tusende gånger dö!

Grymma tvång, förfärliga Niang!

Siciliansk Sång').

Säg mig, späda Bi, o säg mig,
 Hvert du skyndar nu så tidigt.
 Än på ingen bergspets gjuter
 Morgonrodnaden sin stråle.

Öfverallt på ängens örter
 Dallrar daggen än från natten;
 Akta dig, att den ej skadar
 Dina gullbestänkta vingar.

Ser du, alla blommor slumra
 Än i sina gröna knoppar,
 Luta än i drömmar hufvu't
 Tätt mot sina veka bäddar.

Men du lyftar käck din vinge,
 Mäter utan rast din bana,
 Säg mig, späda Bi, o säg mig,
 Hvert du syftar, hvart så tidigt.

Vill du honing? Icke annat!
 Hvila då din lätta vinge;
 Jag vill visa dig ett ställe,
 Der du ständigt finner honing.

*) Efter Herders bearbetning, äfvensom de tio närmast följande styckena.

Känner du min hulda Nice?
 Nice med de sköna ögon,
 Hennes läppar andas sötma,
 Outtömlig sötma, ständigt.

På dess sköna rosenläppar,
 På min trogna flickas läppar,
 Der finns honing, ljuflig honing;
 Skynda dit och suga, suga.

Den korta våren.

Spanskt Original *).

Våren är ej evig, flickor,
 Våren är ej evig.
 Låt er ej af tiden gäckas,
 Icke narras af er ungdom;
 Tid och ungdom binda kransar
 Af för veka blommor.

Våren är ej evig, flickor,
 Våren är ej evig.
 Snabbt förflyga våra dagar,
 Och bevingade af roflust
 Komma de, vår fest att störa,
 Som Harpyer åter.

*) Denna sång och de två nästföljande äro författade af den herrliga skalden Gongora.

Våren är ej evig, flickor,
 Våren är ej evig.
 Bäst J tron er lefnads-klocka
 Morgontimmar er förkunna,
 Slår hon redan aftontimmen,
 Som er glädje slutar.

Våren är ej evig, flickor,
 Våren är ej evig.
 Glädjens, då J glädjas kunnen,
 Älsken, medan er man älskar,
 Innan åldern snart försilfrar
 Edra gyllne lockar.

Sorg och glädje.

O, hur vemodsfyllt Alcino,
 Guadianas Amphion, sjunger,
 Sjunger lifvets korta glädje,
 Lifvets långa sorger sjunger.

Mäktigt slår han an sin djupa,
 Gyllne Citras alla strängar,
 Att med honom bergen klaga,
 Vågorna med honom sucka:
 „Kort är stunden, lång är tråna'n,
 Glädjen falsk och sorgen trogen.“

„Glädjen“, sjöng han, „är en blomma,
 Som med morgonrodnan vaknar;

Re'n af första solblick mattad,
Vissnar hon, så fort det qvällas.“

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:
„R'en af första solblick mattad,
Vissnar hon, så fort det qvällas.“

„Sorgen är en ek, som rotad
Står, lik berget, der den föddes;
Då och då rörs ödets jernkamm
I de sträfva, gröna håren.“

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:
„Då och då rörs ödets jernkamm
I de sträfva, gröna håren.“

„Som en hind, med pil i hjertat,
Flyr vår snabba lefnad unnan,
Och, en mussla, krälar hoppet
Långsamt i de lätta spåren.“

„Kort är stunden, lång är tråna'n,
Glädjen falsk och sorgen trogen.“

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:
„Kort är stunden, lång är tråna'n,
Glädjen falsk och sorgen trogen.“

Den sörjande fiskarn.

Uppå en skyhög klippa,
Som i den vilda vågen
Står dag och natt och bjuder
Åt stormen sina sidor;

Der satt den arma fiskarn,
Hans nät låg sträckt på sanden.
Från honom fröjd och lycka
Med älskarinnan flyktat. —
Hur klagade han sorgligt!

Att under honom vågen,
Och bakom honom klippan,
Och rundt kring honom vinden
Hans sorgsna sång besvarte:

„Hur länge, hulda flicka,
Hur länge vill du fly mig,
Vill vara hård som klippan,
Och flyktig såsom vinden?“
Hur klagade han sorgligt!

„Ett år förgått, du hårda,
Se'n från min strand du flydde,
Som, se'n du for, förvildats,
Och stormar som mitt hjerta.

Mitt nät ur handen sjunker,

Som lifvet sjunker hädan,
Mitt hjerta bräcks mot klippan,
Som denna bölja brytes.“

Hur klagade han sorgligt!

„Du, som på land och bölja
Ditt rof ej än förfelat,
Som hvarje flykting hinner,
O kärlek, lätta fogel!

Hvad båta dina vingar?
Hvad hjelpa dina pilar?
När hon dig ständigt undflyr,
Som mig mitt allt beröfvat!“
Hur klagade han sorgligt!

Att under honom vågen,
Och bakom honom klippan,
Och rundt kring honom vinden
Hans sorgsna sång besvarte.

Echo.

Spansk Sång.

Vid den tysta bäckens vågor
Sjöng Tiren med fuktad blick;
Sjöng för Phyllis sina lågor,
Sjöng sin kärleks ljufva plågor,
Och till svar af Phyllis fick:

„Herde, jag förstår dig ej,
Herde, ack, jag tror det ej.“

Kärlek, sjöng han, kärlek bara,
Annan lön jag ej begär;
Vill ej ens din blick mig svara,
Skall jag evigt gäckad vara,
Evigt trogen dock jag är.
„Herde, jag förstår dig ej
Herde, ack, jag tror det ej.“

Du blott är min lefnads stjerna,
Utan dig är lifvet död;
Och jag gaf dock lifvet gerna,
Gaf det tusen gånger gerna,
O Herdinna, om du bjöd.
„Herde, jag förstår dig ej,
Herde, ack, jag tror det ej.“

Syns ej du — hvad sorgsna stunder!
Syns du — hvilken oro ny!
Och jag söker dina lunder,
Och jag skyr dem dock derunder,
Kan ej nalkas dig, ej fly.
„Herde, nu förstår jag dig,
Herde, ack, jag älskar dig.“

Darthulas grafsång.

Af Ossian.

Flicka från Kola, du sofver!
 Selmas strömmar, de blåa, kring dig tiga.
 De sörja dig nu, du sista gren
 Af Thrutils stam.

O, när står du opp i din skönhet åter?
 Skönaste flicka i Erin!
 Du sofver grafvens långa sömn,
 Din morgonrodnad är fjerran.

Aldrig, o aldrig nalkas väl solen,
 Väckande, mer din bädd: — „stå upp!
 Stå upp Darthula!
 Vår är der ute,
 Dess vindar susa.
 På gröna kullar, tjugande flicka,
 Vagga nu blommor, i dalen skjutande löf!“

För alltid, för alltid, o sol, du vike
 Från flickan från Kola; hon sofver.
 O, hon står ej opp i sin skönhet åter,
 Ej ser du hur huld hon vandrar mer.

Den trogna flickan.

Skottländsk Visa.

Falskt eller rätt, man säger lätt:
 „En qvinnas tro är fal;
 Hon snart bedrar, och lemnar qvar
 Åt kärlek endast qual.“
 Det säges så. Nu lyssnen på
 Hvad om en flicka här,
 Som ej för lek sin trohet svek,
 Till att förtäljas är.

Till hennes tjäll, en mulen qväll,
 Dess älskling smög på tå.
 „Låt dörren opp, låt skyndsamt opp,
 Förr'n någon vakna må.“
 Och dörr'n gick opp, gick skyndsamt opp.
 „Jag snart ifrån dig drar,
 Till döden fälld, af dom och väld,
 Jag nu blott afsked tar.

Jag måste hän, bland skogens trän
 Kan jag en fristad få.“
 „O nej, o nej, allena ej,
 Men jag vill med dig gå.
 Hvad är all fröjd, i lifvet röjd!
 Som bubblan den förgått.
 O älskling, nej, allena ej,
 Oss skiljer döden blott.“

„Nej, stanna qvar, der förr du var,
 Du kan ej följa mig!
 Hur skall det bli, att lefva i
 En öde skog för dig?
 Bland snår och ris, bland frost och is,
 Bland hunger, qval och strid;
 Nej, hulda, nej, du följer ej,
 Blif qvar och lef i frid.“

„Nej, gode, nej, gå ensam ej,
 Jag dig med tårar ber.
 Förlåten, o, hvar får jag ro,
 Hvad är mig lifvet mer?
 Bland snår och ris, bland frost och is,
 Bland hunger, qval och strid,
 Här vid ditt bröst, jag har min tröst,
 Min värma och min frid.“

„Ack, hulda, nej, du får det ej,
 Blif här, ej mera min!
 Hvar sorg så vild, gör tiden mild;
 Han mildrar äfven din.
 Hvad skall vår stad, dess tungor hvad
 Ej hvässa skarpt, som svärd,
 Att hugga ned ditt rykte med,
 Se'n man försport din färd?“

„Nej, gode, nej, säg sådant ej;
 Mig tröstar ingen tid;
 Med hvarje dag, blott mera svag,
 Skall jag bestå min strid.
 Hvad rör vår stad, dess tungor hvad

Min smälek eller dygd?
 Kom, gode, hän till skogens trän,
 Om der vi finna skygd.“

„Se skogen, den är hemsk, min vän,
 Och farlig likaså,
 Ser du min hand på bågens band,
 Skall du ej bäfva då?
 Och gripes jag, fast vek och svag,
 Min lott du dela får.
 På år af nöd, blir slutet död;
 Nej dröj, jag ensam går!“

„Nej, gode, nej! Ger kärlek ej
 I farans stund oss mod?
 Af qvinna kan den göra man,
 Af svaghet hjeltemod.
 Ser jag din hand på bågens band,
 Skall jag ditt öga bli,
 Och så mot nöd, och så mot död,
 Förenta, kämpa vi.“

„Se skogens famn är blott en hamn
 För vilddjur och för brott,
 På ditt gemak blir molnet tak,
 Och skyl ge löfven blott.
 Din kammar der en håla är,
 Din bädd blir snö och is,
 Till vin du får en vattentår,
 Och hunger blott till spis.“

„Nej, skogens famn skall bli en hamn

För friheten och dig;
 I ditt förvar mitt tak jag har,
 Och hydda är du mig.
 Din starka hand skall lägga band
 På röfvere och djur,
 Och hvad vi mer behöfva, ger
 En kärleksrik natur.“

„O nej, o nej, du får det ej!
 Din kind skall blekna der,
 Din lätta dräkt mot storm och fläkt
 Ej något värn beskär.
 Ej moders röst, ej systrars tröst
 Skall finna dina spår. —
 En qvinnas barm blir kall, som varm;
 Farväl! jag ensam går.“

„Farväl min mor! din dotter for
 Med den hon trohet svor.
 Farväl! ej mer, o systrar, er
 I hemmets sal jag ser. —
 Se dagens sken! det ljusnar re'n:
 Upp, älskling, låt oss fly;
 Hvad rör mig verld, hvad mod och flärd,
 Hvad rör mig kind och hy!“

„Välan, så stå hur fast du må;
 Men hör ett ord ännu:
 I skogen der, en flicka är,
 Som bättre är än du.
 Den gamlas lag föraktar jag,
 Den nya är mig kär.“

Jag söker frid, ej qvinnostrid,
Du kan ej vara der.“

„Låt vara så, en flicka må
I gröna skogen bo:
Ock henne vill jag höra till,
Med ömhet och med tro,
Vill älska dig, och öfva mig
I tålmod och fog,
Och tjena den, du tar till vän,
Om hundra du tog.“

„Mitt enda väl, du trogna själ!
Hvem finner fläck hos dig?
Ej såg jag en, som du så ren,
Så kär var ingen mig.
Var lugn och glad; hvad nyss jag sad',
Var blott en dikt, ej mer;
Ett Grefligt namn, en skuldfri famn,
Jag åt din kärlek ger.“

„Hvem helst du är, den du har kär,
Är som en drottning spord.
Hvad är så halt, så lätt, så falt,
Som falska männens ord.
Din tro består. I känslans vår
Min kärlek nu du har,
Och samma vän i hösten än
Skall du i mig ha kvar.“

Chevy-jagten.

Engelsk Ballad *).

I.

Lord Percy från Northumberland
En ed han svurit har:
På Chiviaths berg att jaga
I trenne runda dar,
Till trots för Riddar Douglas,
Och hvem med honom var.

„De bästa hjortar på Chiviath
Skall jag fälla och föra bort.“
„Vid Gud!“ sad' Riddar Douglas,
„Hans väg skall blifva kort.“

Och Percy ifrån Bambrow kom
Med en skara, stolt att se;
Väl femtonhundrade skyttar,
Från landamären tre.

Med Måndags morgon börjar han
På Chiviaths berg sin jagt.
Hvart spenbarn känner den med sorg;
Det blef en blodig jagt.

*) En äkta folksång, utomordentligt hänförande äfven i sin Tyska omklädnad.

Och kopplen drefvo skogen kring,
 Och villebrådet sprang,
 Och skyttar hukade sig ned,
 Vid breda bågars klang.

Och hjortar ströko genom skog,
 Nu der, nu åter här,
 Och hundar sökte i ris och snår,
 Att finna rofvet der.

Med Måndags morgon Percys män
 På Chiviaths berg sig ställt.
 En timme efter middag re'n
 De hundra hjortar fältt.

De blåste död kring fältet nu,
 Och drogo djuren hop.
 Till nederlaget Percy kom,
 Och såg de slagnas hop.

Han sade: „Douglas låfte så,
 Att tala med mig i dag;
 Dock, att han ej komma skulle,
 Vid Gud, det visste väl jag.“

En Squire ifrån Northumberland
 Han ser till slut dock der:
 Fram tågar Riddar Douglas,
 Med honom en väldig här,

Med hillebårder, spjut och svärd,
 Att skådas vidt och bredt,

Ej bättre män till bröst och arm
Har Christenheten sett.

Två tusen spjutbeväpnade,
Af obefläckad frejd,
Långa Twide burna alla
I Tiwedalens nejd.

„Låt af från djuren“, Percy sad',
„En hvar sin båge tag;
Ej mer han haft den nödig
Allt från sin födslodag.“

Till häst den starke Douglas drog,
Framför sin krigshär han;
Hans rustning blänkte såsom glöd,
Ej fanns hans öfverman.

„Säg“, sade han, „hvad folk är ni!
Och hvem är den er för?
Hvem gaf er lof att jaga
I park, som mig tillhör?“

Den första man, som gaf ett svar,
Lord Percy sjelf var den:
„Hvad folk? det säga icke vi,
Ej heller hvilkens män;
Men vi jaga här i parken;
Vill du det hindra än?

De bästa hjortar i Chiviath
Vi skjutit och föra bort.“

„Vid Gud“, sad' Riddar Douglas,
 „Er väg skall blifva kort.“

Den ädle Douglas talade
 Till Percy åter så:
 „Att döda män förutan skuld,
 Det vore synd ändå;

Men, Percy, du är Lord af land,
 Och jag af stånd, som du,
 Vi låta folket stå bredvid,
 Och slåss, vi båda, nu?“

„Väl, straffe Gud“, så Percy sad',
 „Hvem som det neka vill.
 Det skall du, käcke Douglas,
 Min själ, ej vittna till.

I England, Skottland, Frankerik,
 Har ingen qvinna födt
 Den jag, med Gud och lycka,
 Ej gladt i striden mött.“

En Squire från Northumberland,
 Withrington, trädde fram:
 „Skall slikt i England täljas för
 Kung Henrik, till vår skam?

I ären rike Lorder två,
 En fattig Squire är jag,
 Och skulle se de ädle slåss,
 Och icke dela slag?

Nej, tryta mig ej vapen blott,
Ej tryter hjertelag.“

En dag, en dag, en fasans dag,
En blodig dag blef den.
Min första sång är slutad. Snart
Jag sjunger mera än.

II.

Nu Englands söner bågen spännt,
Med hjerta och med mod.
Den första svärm, de sköto af,
Gjöt fjorton Skottars blod.

Gref Douglas sjelf för Skottarne
I spetsen tappert stred;
Vid Gud, det vistes öfverallt,
Der han sår och jämmer spred.

Gref Duglas, som en bård Genral,
Tredelte nu sin här.
Från trenne sidor bröt den in,
Med väldiga gevär.

Och många djupa sår det gafs
Åt våra skyttars hop,
Och mången ädel hjelte föll,
Visst ej med glädjerop.

Hvar Engelsman lät bågen bli,
Och drog sitt svärd alltre'n;

En fasans syn det var, att se
På hjälmarna dess sken.

Ej pansar hårdt, ej präktig hjälm
Mot våra glafvar höll;
Och mången, som var käck och stor,
Till de våras fötter föll.

Till slut med Douglas Percy kom
Att pröfva svärdens bett.
De höggo friskt med Maylands-stål,
För begge blef det hett.

Som blixst på blixst de gåfvo slag,
De båda män af mod,
Tills blod ur deras hjälm sprang,
Som om det regnat blod.

„Håll upp, o Percy“, Duglas sad',
„Mitt fasta löfte hör:
Till Konung James i Skottland
Jag dig som Grefve för.

Din lösen skall du hafva fri,
Så tag min lofven nu;
Förty af alla, som jag slog,
Den tappraste är du.“

„Nej“, sade Grefve Percy, „nej!
Mitt första ord det var,
Att jag för ingen viker,
Som qvinna burit har.“

Och se, då kom med fart en pil,
Sänd af en väldig arm,
Gref Douglas har den träffat
I djupet af hans barm.

I lefver och i lunga in
Den skarpa pilen skar.
Ej många ord han talte se'n
I sina lefnadsdar:
„Gå på, gå på, mitt tappra folk!
Med mig det varit har.“

Gref Percy, stödd emot sitt svärd,
Såg Douglas blekna då,
Han tog den dödes hand och sad':
„Ve, att jag ser dig så.

Att rädda dig, jag delte gladt
På trenne år mitt land;
Ty bättre arm och hjerta har
Ej hela nordens land.“

Det såg en Skottländsk Riddare,
Montgomri hette han:
Han såg Gref Douglas falla,
Och lade spjutet an.

Han jagar fram på en corsar,
Emellan hundra skott,
Han stannar ej, han dröjer ej,
Han söker Percy blott.

Han måttar emot Percy Lord
 En stöt, som drabbar svår.
 Hans säkra jern, hans starka spjut
 Igenom Percy går.

På motsatt sida lansens udd,
 En aln i längd, man ser:
 Två män, som de, som föllo här
 Har icke jorden mer.

En bågskytt från Northumberland
 Såg Percy falla blek,
 Han bar en båge i sin hand,
 Som honom aldrig svek.

En pil han tog, en aln i längd,
 Och hväste uddens stål,
 Ett skott han mot Montgomri sköt,
 Visst ej på lek hans mål.

Den pil, han mot Montgomri sändt,
 I målet snart den stod.
 Dess svanepennor dränkte sig
 Allt i hans hjertebod.

Ej fanns der en, som ville fly,
 En hvar blott strida kan.
 Med sönderhuggna svärd ännu
 De drabba mot hvarann.

En timme före Vesper bröt
 På Chiviath striden ut;

När klockan ljöd till aftonbön,
Var fjerran än dess slut.

De räckte först hvarandra hand
Vid månens dröjda sken;
De hjälpte upp hvarann, men stå
Förmådde få allen!

Till England kommo femti'två,
Af femtonhundra, hem:
Till Skottland, af tvåtusende,
De kommo femti'fem.

De andra lågo döde der,
Eller kunde ej stå opp.
Hvart spenbarn känner än med sorg
Det blodiga förlopp.

Död låg der, med Lord Percy sjelf,
Johan af Aggerston;
Den snabbe Roger Hartley,
Wilhelm, den djerfve Heron.

Georg, den tappre Lovli,
En Riddare af namn,
Och Raff, den rike Rugby,
De lågo der famn vid famn.

Om Withrington det gör mig ondt;
Han var så käck och djerf;
När fötterna han mist, på knä
Han spridde än förderf.

Der låg med Grefve Douglas död,
 Hew af Montgomri, Sir;
 Den tappre David Lewdal,
 Hans systerson låg der.

Med honom Carl af Murrey,
 Som ingen fotbredd vek,
 Hew Maxwel, ock en Lord af land,
 Med Douglas låg der blek.

Vid gryningen man bar dem bort,
 På björk och hasselträn,
 Och mången enka kom med sorg,
 Och bar sin make dän.

O Tiwedal, du klaga må!
 Northumberland ej le!
 Två män, som de, som föllo här,
 Skall mer er gräns ej se.

Det kom ett bud till Edinburg,
 Der Skottlands Konung satt:
 „Din Grefve Duglas slagen är,
 Och död vid Chiviath.“

Af sorg han sina händer vred,
 Och ropte: „ve, o ve!
 En sådan man skall jag ej mer
 I hela Skottland se.“

Det kom ett bud till London ock,
 Der konung Henrik satt:

„Din Grefve Percy slagen är,
Och död vid Chiviath.“

„Gud vare med hans själ i nåd!“
Föll konung Henrik i,
„Väl hundrade hans likar
I landet äge vi.
Men, Percy, lefver jag, så sannt,
Skall du ock hämnad bli.“

Och som vår ädle Konung svor,
Och Kunga-edén bjöd,
Så stridde han vid Humbledown,
Att hämnas Percys död.

Der ädle Skottar tretti'sex,
På samma dag en hvar,
Vid Glendal, under vapenbrak,
På fältet blefvo qvar.

Allt sådan var nu Chevy-jagt,
Ett sådant slut tog den.
Vid Otterborn, hvar slaget stod
De gamle visa än.

Elisabeths klagan*).

Engelskt Original af Shenstone.

Vill du höra hur Elisa
 I sitt fängsel sjöng en sång,
 För sin stolta systers hårdhet,
 Klagande i häktets tvång?
 Ute såg hon glada flickor
 Leende till lekar gå;
 O, hur såg hon nu med saknad,
 Hvad de höge dock försmå.

„O, hvem ville, född i skuggan,
 Lemna lugnet af sin dal,
 För en purpurskrud, en krona
 Söka hofvets gyllne sal?
 Långt från ondskan, som från prakten,
 Lefver kärlek ren och huld.
 Ack, mot kärleken hur ringa
 Är ej verldens toma guld!

Arma herde, du med afund
 Mot de storas lycka ser.
 O, den gyllne dräkt, dem pryder,
 Är en boja blott, ej mer.
 Kärleken, lik sommarsolen,
 Gör din lefnad ljus och varm;

*) Elisabeth af England satt, förr än hon blef Drottning, i fängelse i Woodstock 1554.

Lättare, än ordensstjernen,
Är en blomma vid din barm.

Se hur flickan der med hjorden
Leende mot hemmet går;
Blommor, nyss ur knoppen skjutna,
Kransa hennes lätta spår.
Hvilken drottning öfver riken
Får, som hon, på rosor gå?
Ack, belastad med juveler,
Ler och sjunger ingen så.

Vore jag bland eder buren,
Blott en tärna från er dal,
Sprang jag, bortom bom och galler,
I naturens ljusa sal,
Klängde öfver fjäll och kulle,
Höjde gladt till sång min röst,
Och en blomkrans blef min krona,
Och mitt rike herdens bröst.“

Furstebordet.

En Böhmisk Historie.

Hvem är denna, som på gröna ängen
Sitter midt ibland tolf ädla herrar?
Jo Libussa? jo den vise Kroko's
Visa dotter, Böhmarnes furstinna,
Sitter der och skipar lag och dömmer.

Men hon fäller nu en dom med skärpa
 Mot en rik, mot Rotzan, och den rike
 Springer opp i vrede, slår mot jorden
 Trenne gångor med sitt spjut och ropar:
 „Ve oss, ve oss, Böhmens tappre kämpar!
 Som en qvinna kufvar och bedrager,
 En med långa lockar, korta tankar.
 Hellre dö än träla för en qvinna!“

Och Libussa hör det, och fast talet
 Sårar djupt den ädlas milda hjerta,
 Ty en mor för landet var hon ständigt
 Och rättrådigas och godas tillflykt,
 Ler hon dock och talar full af mildhet:
 „Ve er, ve er, Böhmens tappre kämpar,
 Att en qvinna älskar er och dömmar,
 Borden få en man till eder furste,
 Få en gam i stället för en dufva.“

Och hon uppsteg full af stilla vrede:
 „Nästa morgon skall jag kalla eder
 Och er gifva hvad i önsken.“

Alla

Blefvo stumma kvar och blygsselfulla,
 Alla kände hur med ondt de lönte
 Hennes trohet, moderskärlek, vishet;
 Sagdt var ordet dock, och under längtan
 Efter morgondagen, mannen, fursten,
 Skildes alla åt i blanka skaror.

Länge hade flere rika herrar
 Sökt Libussas hand och thron att vinna,

Lockat henne med juveler, smicker,
 Och med gods och hjordar. Dock Libussa
 Ville ej sin hand och thron försälja.
 Hvem skall nu hon välja? Hvarje ädling
 Sofver störd och väntar morgondagen.

Morgon blir. Och sierskan Libussa
 Dröjer ännu utan sömn och hvila,
 Dröjer på det höga helga berget,
 Spörjer Klimba! tills Gudinnan slutligt
 Talar så och yppar rikets framtid:
 „Upp! välan Libussa, stig då neder,
 Bakom berget der vid Bilas stränder
 Skall din hvita häst en furste finna,
 Som gemål dig blir och kungars stamfar.
 Trägen kör han der två hvita tjurar,
 Bär i hand en qvist utaf sitt stamträd,
 Håller på ett bord af jern sin måltid.
 Ila, dotter, ödets timme ilar.“

Så Gudinnan. Och Libussa ilar,
 Samlar Böhmens kämpar, lägger kronan.
 Ned på jorden se'n och talar detta:
 „Upp, välan, J Böhmens tappre kämpar,
 Bakom berget der vid Bilas stränder
 Skall min hvita häst en furste finna,
 Som gemål mig blir och kungars stamfar.
 Trägen kör han der två hvita tjurar,
 Bär i hand en qvist utaf sitt stamträd,
 Håller på ett bord af jern sin måltid.
 Ilen, söner, ödets timme ilar.“

Och de skynda, taga skrud och krona
 Och framför sig hästen, snabb som vinden,
 Och en snöhvít örn att sväfvá ofvan.
 Men vid Bilas stränder, bortom berget,
 Stannar hästen, gnäggjar mot en bonde,
 Som sin åker plöjer. Djupt förvånad
 Stannar skaran. Plöjarn framgår, tankfull,
 Drifver trägen tvenne hvíta tjurar,
 Med en torkad qvist i högra handen.

Och de sade honom högt god morgon.
 Men han kör blott sina hvíta tjurar,
 Hör dem icke. „Var oss helsad främling,
 Höga Gudars älskling, du vår konung!“
 Och de trädde fram till honom, lade
 Manteln kring hans skuldror, konungskronan
 På hans hufvud. „O, att dock ni hade
 Låtit mig till slut min åker plöja,“
 Säger han, „ert rike visst det båtat;
 Dock det snabba ödets stund är inne.“

Och han sticker qvisten ned i jorden
 Och från plogen löser sina tjurar.
 „Gån till hemmet!“ Plötsligt upp i luften
 Højde sig hans hvíta tjurar, gingo
 I det närbelägna berget åter.
 Och det slöt sig till och ur dess sköte
 Sprang en bölja fram, som ännu väller.
 Men i jorden grönskar hastigt qvisten,
 Skjuter opp i trenne grenar. Håpna
 Se dem alla. Och Przemysl, den vise,
 (Så han hette) vänder plogen uppåt,

Framtar ost och bröd ifrån sin väska,
 Ber dem sätta sig på marken neder,
 Och på plogens jern han lägger kosten.
 „Delen nu en måltid med er furste.“

Och de häpna öfver ödets sanning,
 Se ett bord af jern framför sig, skåda
 Qvisten skjuta löf; men, hvilket under!
 Snart förtorkas tvenne af dess grenar,
 Och den tredje blommar. Slutligt kunna
 De ej tiga mer, och plöjarn talar:
 „Vänner, undren icke; denna telning
 Är min kungastam; de skola många
 Vilja herrska och förtorkas. En blott
 Skall en konung bli och blomma.“

„Herre,
 Men till hvad det underbara bordet?“
 „Och J veten ej hvad bord en konung
 Äter vid? af jern det är, hans tjurar
 Ären J, som plöjen bröd åt honom.“

„Men ni var så trägen i att plöja,
 Vredgades att ej få sluta tegen.“
 „O, att jag den hunnit sluta! Hade
 Dock Libussa sednare er hitsändt,
 Aldrig skulle då, så talar ödet,
 Söta frukter brustit i ert rike.
 Nu i berget äro mina tjurar.“

Och han kastar sig uppå den sköna
 Hvita hästen, som af stolthet frustar.

Men hans skor af lindbark voro, sydda
 Af hans egen hand med bast tillhopa,
 Och de kläda fursteskor på honom.
 „Spara“, ropar fursten då från hästen,
 „Spara mina skor af lindbark, sydda
 Af min egen hand med bast tillhopa.
 Se må barn och barnabarn, hur en gång
 Deras konungsliga stamfar vandrat.“
 Kysser dem och gömmer dem i barmen.

Och de rida och han talar vänligt,
 Talar vist, att i hans långa klädnad
 De en Gud sig nästan tycka skåda.
 Och de komma till Libussas boning,
 Som dem möter glad med sina jungfrur,
 Och till furste koras han af folket,
 Och till make väljs han af Libussa.

Och de styrde väl och gladt och länge,
 Gåfvo helsosamma lagar, byggde
 Städer opp; och qvisten stod i blomma,
 Och som minnen bibehöllos skorna,
 Och vid plogen rådde flit, så länge
 Primislaus och Libussa lefde.

* * *

Ve, o ve, hans qvist är nu förtorkad,
 Och hans skor, de enkla, äro stulna,
 Och hans jernbord är en gyllne taffel.

Den första bekantskapen.

Lithauisk Folksång.

Djupt i natt och mörker,
 Djupt i täta skogen,
 Fjerran var min hulda flicka,
 Förr'n jag henne kände.

Obekant med henne,
 Red jag en gång ditåt,
 Valde mig en plats i hörnet,
 Vid det hvita bordet.

Sorgsen i mitt hjerta,
 Snyftade och gret jag;
 Då — då såg den hulda flickan
 Sneglande uppå mig.

Och nu gick kring laget
 Skummande en kanna;
 Hui! det blef en annan lefnad.
 Nu, hvem gäller skålen?

Dig nu gäller skålen,
 Dig, du sköna flicka,
 Skild så långt från mig tillförne —
 Nu min älskarinna!

Gammal Malorossisk Visa.*)

Duett.

Bort från Donaus strand han drog,
 Afsked af sin flicka tog. —
 „Flyg, min svarta hingst, kosacken
 Från hans hembygd bär!“

„Skynda ej, o älskling, än,
 Se med tårar ber din vän;
 Minns, att då du fjerran drager,
 Blir jag ensam här.“

„Sörj ej flicka, — tåren spar
 I ditt blåa ögonpar,
 Vänta segerkrönt från striden
 Att mig återfå.“

„Annat allt mig lika är,
 Dig allena jag begär,
 Var blott oskadd du, min glädje,
 Se'n må allt förgå.“

„Zaren bjuder, pligten rår,
 Hären väntar, timman slår,

*) En försökt öfversättning från de rika förråderna af gamla Ryska folksånger, torde för originalernas utmärkta skönhet finna benägna läsare.

Att mot hätska skaror skydda
Gräns och land och lif.“

„Äfven utan dig sitt fall
Fienden ej undgå skall. —
Drag ej, älskade, till striden,
Mig ej öfvergif.“

„Skall kosacken säga då,
Säga glad af segrar så,
Att jag feg och sjelfförgäten
Svikit folk och Zar?“

„O min fröjd, mitt ljus, mitt allt,
Har vårt öde så befallt,
Drag att strida, blott i minnet
Håll din flicka qvar!“

„Aldrig skall jag glömma dig,
Innan lifvet glömmer mig;
Men om jag i striden faller,
Gråt för mig en tår!“

„Ej en tår jag gråta skall,
Ädle, se'n din dag är all;
Får af fienden du döden,
Äfven jag den får.“

Ballad.

Af Shukowski.

Hvar är han? — så frågar den stolte Osvald —
 Kom, sjung mig en roande visa, o skald!
 Och skalden står fram; i hans öga bor harm,
 Ett svärd bär hans gördel, en harpa hans arm:

Tre sånger jag kan. I den ena är gömdt
 Hvad re'n är förbi, hvad du mäktige glömt,
 Hvad sjelf du i mörker tillhopalagt har;
 Den sången är sådan: „Du mördat min Far!“

En annan jag känner. I storm och i natt
 Till toner ej blida jag sjelf har den satt,
 Jag sjunger den ständigt, vid tanken på dig;
 Den lyder: „Kom, mördare, kämpa med mig!“

Bort lade han harpan. De mötte hvarann,
 I blixtrande ögon förbittringen brann,
 Och svärdens, de ljunande, sökte sitt mål,
 Och fallen låg Osvald för hämnarens stål.

Så klinge den sista af sångerna re'n,
 Den sång jag ej tröttnar att tidig och se'n
 För kärleken sjunga med jublande mod,
 Den sången: „Se, mördarn är dränkt i sitt blod!“

Viken.

Af K. Massal'ski.

Solen sjönk. Sitt klara öga
 Ned på viken, från det höga,
 Sänkte qvällens stjerna re'n.
 Purprad lyste himlaranden,
 Böljans yta, långt från stranden,
 Lik en gyllne väfvad sken.

Gossen hastar i sin julle;
 Duken segel vara skulle,
 Och en qvist af pil han skär,
 Fäster den som mast i båten,
 Fattar åran, pröfvar stråten
 Och re'n långt på fjärden är.

Mer och mer från stranden skriden,
 Såg han hur kring rymden spriden
 Ljusets gullflod, rik och klar,
 Spred på sjön i fjerran lågen,
 Medan kring hans julle vågen
 Mörk och djup som grafven var.

O, välan jag dit då ilar,
 Der i böljan ljuset hvilar,
 Tänkte åter gossen då:
 Och med kraft han åran lyfte.
 Stranden flydde; men hans syfte
 Var ej närmare ändå.

Hoppet än hans längtan tänder,
 Åran höjs med matta händer,
 Men mot målet ögat ser.
 Fjerran än dock vågen glimmar,
 Medan, der hans julle simmar,
 Djupet mörknar mer och mer.

Natten himlahvalfvet höljde,
 Bortom sjön sig ljuset döljde.
 Tröttad och med brutet hopp
 Väcktes seglarn ur sin villa;
 Lyckligt var dock böljan stilla,
 Och mot land drefs båtens lopp.

Öfver lifvets haf vi fara,
 Fjerran syns vår lycka vara,
 Långt på sjön ett purpursken.
 Detta sken blott himlen speglar;
 Fåfängt dödlige du seglar,
 Ljus är himmelen allen.

Ny-Grekiska Folksånger.

Öfver pesten, som 1814 härjade i Rapsani och Turnavos.

Re'n sörja alla byar djupt, dock kunna alla tröstas;
Rapsani och Turnavos, ack! de kunna icke tröstas.
Fem tusen ligga döda re'n och ständigt dö der flere;
Olyckliga Rapsani!

Tre tusen ligga döda re'n och ständigt dö der flere;
Olyckliga Turnavos!

Och mödrar sörja sina barn och barnen sina mödrar;
En qvinna sörjer mest likväl, den ädlaste i nejden,
Af hennes söner dogo tre och tre af hennes döttrar:
„J svala brunnar alla, ack, J kunnen nu förtorka;
Hvem hemtar vatten mer, hvem går att tvätta i er
bölja!

Ack, alla brudar dogo re'n, ack, alla flickor dogo,
Bland bergen ligga lik vid lik, och kläderna i
hyddan.“

Till våren.

Du lifvets gifvare, o vår, den skönaste af tider,
Då kring en väckt natur sin glans det nya året
sprider,
Då Zefyr kommer, målaren, och med sin milda anda
Begyinner åter värmda fält med tusen blommor randa.

Hur doftar ej Basilikan! ur Majoranans nektar
En balsam-ånga strömmar ut och genom rymden
fläktar,
Och himlen ler i klarnad färg och hafvet strålar
åter,
Och åt hvartenda väsen rikt ditt lif du strömma
låter.
Med lättadt ankar seglarn re'n mot hafvet börjat
styra
Och vaggas nu på vågen glad och sjunger vid sin
lyra.

Näktergalen och Turturdufvan.

Hur är dock Turturdufvan
Ej Näktergalen olik,
Den kärlekslystna fogeln!
Den ljufva Filomela
Är sällan stämd för sorgen.
Förlorar hon en älskling,
Hon sörjer honom litet
Och söker sig till make
En annan älskling åter
Och sjunger gladt ånyo. —
Den stilla Turturdufvan
Vill ständigt grumla vågen,
Och är hon Enka vorden,
Blir hon i skogen ständigt
Och sjunger klagosånger.

Den förrådade kärleken.

Ny-Grekiskt Original.

Hur om natten vi kysste hvarandra,
Såg ingen, o flicka, uppå.
Der stodo stjernor på himlen,
Vi trodde stjernorna då.

En stjerna föll från himlen,
För hafvet förrådde oss den,
Och hafvet det sade åt rodret,
Och rodret åt seglarn igen.

Och seglarn sjöng det sedan
För älskarinnan ut:
Nu sjunga det gossar och flickor
På gator och torg till slut.

Himfy's kärleks-sånger.

Ungerska Original af Alex. Kisfaludy.

1.

Dagar komma, dagar ser jag lykta
Men min sorg förblifver, som den var;
Stunderna på tidens vingar flykta,
Evigt blir mitt ödes tyngd dock qvar;

Elden slocknar i vulkanens ugnar,
 Men min kärlek brinner aldrig ut,
 Dagens stormar qvällens timma lugnar,
 Men mitt hjertas storm är utan slut;
 Skog och äng i nya skrudar klädas,
 Stjernorna af fyllda banor glädas,
 Sjelfva lyckan har sin vexling fått;
 Fast som klippan är min saknad blott.

2.

Såsom hjorten, nådd af pilen
 Från den säkra jägarns arm,
 Flyr förgäfves, snabb som ilen,
 Följd af plågan i sin barm;
 Så har jag försökt att vika
 För din blick, som mötte min,
 Ack, men pilen trängt tillika
 Redan i mitt hjerta in.
 O! den flykt jag försöker,
 Stygnets smärta endast öker,
 Och mitt arma, qvalda bröst,
 Finner ingenstädes tröst.

3.

Svalan flyktar, löfven falla,
 Susande, för vinden ner;
 Inga glada sånger skalla
 Öfver fält och lunder mer!
 Isig blomsterstängeln lyser,
 Bäckan stelnar i sitt lopp,

Blott en dufven fogel fryser
 I den nakna ekens topp.
 Jordens grönska är förliden
 Och förbi är rosentiden. —
 Skåda i mitt sjuka bröst!
 Samma domning, samma höst!

4.

Hennes ljufva röst mig rörde,
 Hennes ton som silfrets var.
 Filomelas sång jag hörde
 Ej så himmelskt öm, så klar.
 Endast öra var naturen,
 Fängslad af dess stämma då,
 Källans våg, bland blommor buren,
 Stannade att lyssna på,
 Fogeln tystnade i lunden,
 Biet glömde rosenmunden,
 Zefyr i förtjusning dog,
 Smärtan sjelf såg opp och log.

Grodorna.

Ungerskt Original af Kazinczy.

Koa, koa, koa, tu, tu!
 Vi gölens söner, vi börja fröjden
 När månen tänder sitt ljus i höjden.
 Brekeke, koa, koa!
 Tu, tu!

Mot oss har sig Dunderaren nådig bevisat,
 Som gölens vatten till boning oss visat;
 Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt.

Brekeke, koa, koa, tu, tu!

En gång bebodde
 Vi grodor himlen,
 Men Phoebi lågor
 Vår ofärd gjorde.
 Då föllo grodor,
 Hopar på hopar.
 Hjelp fanns icke,
 Räddaren dröjde.
 Och folkets fäder,
 På anletet fallna,
 Till Gudars Konung
 Om bistånd ropte,
 Men Zeus ej hörde dem.

Nemesis kräjde
 Vårt fall och förderf.
 Vår lycka fördrogs ej,
 Vår makt fördrogs ej,
 Vår glans fördrogs ej.
 Men gränsor nådde
 Omsider vreden.
 Upp lefde åter
 De grodors slägte;
 För oss bad Juno.
 Hon sköte-barnen
 Med moln beskärmar.
 Koa, koa, koa, tu, tu!

Skön, som den gamla
 Boningen varit,
 Är ock vår nya.
 Krystalliskt vatten
 Skyddar mot solens
 Brännande pilar oss.
 Poseidon, hafvets Zeus,
 Han är vår fader,
 Vår mäktige herre,
 Vår nådige Gud.
 Med oss Tritoner
 Och Nereider
 Förtrogna äro.
 Då Sirius glöder,
 Då jorden tynar,
 Och vattnet ljummas,
 Hvälfva af grönskande
 Vass de vår boning.

Mot oss har sig Dundraren nådig bevisat,
 Som gölens vatten till boning oss visat;
 Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt!
 Brekeke, brekeke, brekeke!

Stumma äro
 De söner af vattnet.
 Ej en bland alla
 Har med sin luta
 Apollo vidrört.
 Den stolta fogeln,
 Anadyomenes
 Vagn-spann, tiger
 Som Cachelotten,

Och såsom Hvalen,
 Och såsom Karpen,
 Och såsom Stör'n;
 Vi blott, vi lyckliga
 Äro de förstfödda,
 Äro de endaste
 Vattnets kamener.
 Brekeke, brekeke, tu!

När vi vår aftenchor
 Jublande börja,
 Gläder sig himlen;
 Cynthia nalkas,
 Och tusen och tusen
 Hennes ledsagare
 Skåda med afund
 Vår sälla lycka.
 Skåda med harm, att ej de
 Vatten bebo, såsom vi.
 Tellus förtjuses
 Af våra sånger,
 Och kallar tacksam
 Sin största prydnad,
 Sin ära oss.
 Och nejden lyssnar,
 Och höjdens klippor
 Och strandens hållar,
 De jubla med oss:
 Koa, koa!

En ängslig fogel,
 Färglös och liten,

Som sjelfva lunden
 I låga buskar
 Med blygsel gömmer —
 Den Filomela —
 Vågar med klagande
 Toner störa
 Grodornas smattrande,
 Ljufva chor.
 Men märk det! Gudarne
 Straffa brottet.
 En tid och den djerfve
 Fogeln förstummas.
 Oss låter himlen
 Sig sjelf till nöje,
 Till jordens glädje,
 Jubla så mycket oss lyster.
 Tills att i sitt sköte vintern
 Vaggar oss till stilla ro;
 Tills föryngrad åter vårens
 Sköna tid med veka händer
 Väcker oss till lifvet opp.

Tu, tu!

Mot oss har sig Dundraren nådig bevisat,
 Som gölens vatten till boning oss visat;
 Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt.
 Brekeke, brekeke, brekeke, tu!

Ekorn och Gräfsvinet.

Af Kazinczy.

Ett Gräfsvin, sträckt i smutsen af sin håla,
Såg hur från gren till gren en Ekorre sprang,
Han hade gjort sitt bo helt nära hålan,
Uti ett gammalt träd, åt Pan beskärddt.
„Hola! min kund“, så skrek den tröga gräfvare,
„Har du förgätit att naturen dig
Bland djur med fyra fötter ställt också.
Hvad oblyg stolthet! skäms, kanhända du
Att bo på marken, då en plats du dig
Bland luftens foglar väljer? Nej, kamrat,
Stig vackert ned till oss och var, som vi,
Och lemna sprången. Fader Björn kan springa,
Jag ock nå'ngång; men märk, det sker modest.“

Det lilla djuret lyssnar på predikan,
Och svarar: „Gerna blef jag din kamrat;
Men du är Gräfsvin du, och jag är annat.“

Val af yrke.

Ungerskt Original af Tóth.

Kunde Advokat jag blifva,
Dref jag inga andra strider,
Bjöd jag hjälp och bjöd jag bistånd
Ej i andra mål än desse:

När ert rykte, hulda flickor,
Vore stäldt i någon fara.

Kunde jag Professor blifva,
Hörde mina Auditorer
Blott hur' söta flickors hjertan
Kunna bäst i låga bringas,
Huru deras återkärlek,
Deras gunst man lättast vinner.

Ack, om jag en Skald dock vore,
Skulle jag beständigt prisa
Ömma, goda flickors trohet;
Och med sångens trollmakt mildra
Ynglingarnes vilda väsen.

Äfven Doktor blef jag gerna;
Och jag hoppas icke fåfängt
Vore då mitt nit, min möda;
Mig som kärlekssjuka flickors
Doktor jag förklara ville,
Och för alla patienter
Kärlek, kärlek blott förordna.

Skald, jurist, professor, doktor,
Flickor, blef för er jag gerna,
Men med ett kall blott jag hinner;
Derför sägen sjelfva, flickor,
Hvilket yrke jag skall välja,
För att bli er bäst till nytta?

Till Cenzi*).

Ungerskt Original af Viktovics.

Såsom hjorten älskar källan,
 Biet honingsrika blommor;
 Så jag älskar vinets glädje,
 Och med vinet ömma sånger,
 Och med sången ömma kyssar,
 Dina kyssar, sköna Cenzi!
 När jag dricker, vaknar fröjden,
 Tänds min håg också till sången,
 Och förtjusad af den ljufva
 Kärleken, din kärlek! bryr mig
 Icke kungars helga purpur,
 Ej den lycka, andra hylla.

Lycklig är jag genom bågarn,
 Lyckligare genom sången,
 Lyckligast dock genom kyssar,
 Cenzi, genom dina kyssar.

*) För så väl detta stycke, som alla öfriga här förekommande bearbetningar af främmande originaler, hafva Tyska öfversättningar legat till grund.

Vaggvisa.

Från Tyskan.

Sof du min lilla — min älskling är du —
 Göm dina ögons små perlor ännu!
 Allt är så tyst som i grafven det är;
 Sof, och hvar fluga bortfläktar jag här.

Ännu, mitt barn, är din gyllene tid;
 Sedan, — ack, gryr den väl aldrig så blid;
 När kring ditt läger bekymren sig ställt,
 Slumrar du lilla ej mera så sällt.

Englar från himmelen, täcka som du,
 Sväfva kring vaggan och le mot dig nu.
 O, de besöka dig sedan också;
 Men för att aftorka tårar blott, då.

Sof, du min lilla; och mörknar det än,
 Tröttnar ej mamma att vagga sin vän.
 Sent eller tidigt, — i moderlig barm
 Vakar dock kärleken, trogen och varm.

Sonens brud.

Hvi kysser du, fader, min fästmö här?
 „Jag kysser en dotter, som är mig kär.“

Säg, fader, hvi henne i kyrkan du för?“
 „I kyrkan den fromma sin andakt gör.“

Men kransen, men kransen i hennes hår?
„En krans ju, som jungfru, hon bära får.“

Men ringen, men ringen af guld så röd?
„Den får du ärfva, då jag är död.“

Men presten, o fader, vid altaret der?
„Den heliges ställe det heliga är.“

Hvi leder du henne till altaret då?
„Gå hem, min son, vi komma också.“

Och kommer du snart, min fästmö kär?
„Då hon kommer, min son, hon din moder är.“

Tankespråk.

Såsom stormen far
Fly vår lefnads dar;
Som en dag förflyter
Sig vår lycka byter;
Som en afton se'n
Vinkar döden re'n.

En storm blott den fege förskräcker,
En dag blott den andra ju väcker,
Och lugnets engel är döden;
Hvi klandrar du då dina öden.

Gåta.

Efter Schiller.

Uppå ett ändlöst bete vandra,
 Otaligt, silfverhvita får;
 Och som vi se dem nu, så andra
 Dem sett se'n många tusen år.

De åldras ej; ur lifvets källa
 De dricka evig ungdom der;
 Och till en herde de sig sälla,
 Hvars böjda horn af silfver är.

Ur gyllne portar han dem drifver,
 Och hvarje natt han räknar dem;
 Och ej ett enda uteblifver
 Ifrån sin krets och från sitt hem.

En trogen hund hans hjälp är vorden,
 Och främst en munter vädur går. —
 Så svara kan du nämna hjorden
 Och herden, som om hjorden rår.

Epigrammer.

Af Schiller.

Ljus och färg.

Bo du eviga ena, hos den som evig och en är,
Färg, du skiftande, kom vänlig till menskorna ned.

De forskande.

Allt vill menniskan nu utforska, det inre, det
yttré;
Sanning, hvar räddar du dig unnan den rasandes
jagt?

Dig att fånga draga vi ut med nät och med stänger;
Se, och med andesteg skrider du mellan oss hän.

Dilettantism.

Om dig lyckas en vers i ett bildadt språk, som
på förhand
Diktat och tänker för dig, tror du dig vara en
skald?

Naturlag.

Så det varit, min vän, så skall det blifva, att
vanmakt
Har sin regel som sin, kraften sin verkan som sin.

Sällsynt förening.

Hvaraf kommer att smak och genie så sällan för-
enas?
Smaken fruktar för kraft; tygel föraktar geniet.

Ungdoms-källan.

Tro mig, en fåfång dikt är ej ungdoms-källan;
 hon rinner
 Verklig och evig. Hvar? frågas. I skaldernas konst.

Det gemensamma.

Se, vi hata, vi strida, vi skiljas af tankar och
 lustar,
 Ack, och emellertid grånar din hjessa, som min!

Förhoppningarna.

Ut i det vida far du med tusen segel, o yngling!
 Gubbe! med krossad köl drifver du åter i hamn.

Odödlighet.

Hvad? för döden du bäfvar! du önskar att lefva
 odödligt?
 Lef i det hela; då du multnat, det lefver ännu.

Vägvisaren.

Af Grefve Fr. Stolberg.

Gode gubbe, så, som du mig vist vägen,
 Må ock Gud dig leda till dessa hyddor,
 Hvilkas stig den grubblande vise sällan
 Spanar och finner.

Enfald, kärlek talte ditt milda öga.
 Enfald för ock ditåt — och broderkärlek
 Öfverskyler svaghetens irring, blidkar
 Domarens åskor.

Sanct Georgs Riddare.

Romans af Uhland.

I.

Gällt trumpetens toner skalla
 Vid Sanct Stephan af Gormaz,
 Der den tappre Gref Fernandez
 Af Castilien läger har.
 Och de Mohrers kung Almansor
 Rycker med en härsmakt an,
 Från Cordowa har han tågat
 Att bestorma denna stad.
 Re'n Castiliens riddarskara
 Sig till häst beväpnad satt,
 Och den tappre Grefven rider
 Mönstrande från rad till rad:
 „Paskal Vivas, Paskal Vivas!
 Du vår riddar-äras glans!
 Hvarje kämpe re'n sig väpnat;
 Du blott finns ej på din plats.
 Du till häst den främsta fordom,
 Fordom främst i hvarje slag,
 Hör du nu mitt härbud icke,
 Icke krigs-trumpetens klang?
 Skall man i den christna hären
 Sakna dig på stridens dag,
 Skall din ära nu förblekna,
 Och din lager falla af?“

Paskal Vivas hör ej orden,
 Djupt i skogen vistas han,
 Der på toppen af en kulle
 Ett kapell Sanct Georg har.
 Bunden står hans häst vid porten,
 Med hans vapenskrud och lans,
 Och vid altaret det helga
 Sjelf den tappre knäböjt har.
 I sin andakt djupt försjunken
 Hör han icke stridens larm,
 Som blott doft, likt vinden, susar
 Genom skog och ödemark,
 Hör ej hästens muntra gnäggning,
 Icke vapnens dofva klang.
 Men hans skyddsgud vakar trogen,
 Men Sanct Georg skådar allt,
 Ur sin sky han stiger neder
 Och hans vapenrustning tar,
 Kastar sig på Riddarns fåle
 Och till striden styr sin fart.
 Ingen såsom himlens hjelte,
 Blixtens broder, storma kan,
 Mohrerna på flykt han jagar
 Och Almansors fana tar.

Re'n vid altaret sin andakt
 Paskal Vivas slutat har.
 Träder ur kapellet åter,
 Finner vapenskrud och lans,
 Rider tankfull hän mot lägret,
 Vet ej hvaraf komma kan,
 Att trumpeter honom helsa

Under segersångens klang:
 „Paskal Vivas, Paskal Vivas!
 Du vår riddar-äras glans!
 Hell dig, höge seger-hjelte,
 Som Almansors fana vann.
 Hvilka blodbestänkta vapen,
 Splittrade af stygn och slag!
 Hur med sår betäckt din fåle,
 Som i striden djerf dig bar!“

Paskal Vivas söker fåfängt
 Deras jubel böja af;
 Ödmjukt sänker han sitt hufvud,
 Stum mot himlen pekar han.

II.

I sin trädgårds aftonskymning
 Gick Grefvinnan Julia.
 Fatiman, Almansors ättling,
 Der den sköna fångat har,
 Flyktar med sitt ljufva byte
 Genom skogar natt och dag,
 Tio vapenklädda Mohrer
 Följa honom åt som vakt.
 Vid den tredje morgonrodna'n
 Hinner han den tysta park,
 Der på toppen af en kulle
 Sitt kapell Sanct Georg har.
 Re'n på afstånd ser Grefvinnan
 Upp mot helgonbildens drag,
 Som, i marmor huggen, thronar

Öfver kyrkoportens hvalf,
 Sådan han i drakens strupe
 Stöter segrande sin lans,
 Medan vid en klippa bunden,
 Konungsdottren ser hans kamp.
 Gråtande, af sorg förkrossad,
 Ber Grefvinnan Julia:
 „O, Sanct Georg, helga kämpe,
 Fräls mig du ur drakens makt.“

Se hvem skyndar från kapellet
 På en snöhvít fåle fram?
 Gyllne locken fladdrar, vinden
 Bär den röda mantelns svall.
 Mäktigt har sitt spjut han svingat;
 Träffad röfvarn Fatiman
 Sjunger dignande till jorden,
 Såsom draken fordomdags.
 Och hans tio Mohrer fattas
 Af en vild förfäran snart,
 Kasta sköld och lans och flykta
 Öfver berg och slätt och dal.
 Men på knä Grefvinnan sjunkit
 Bländad af den höges glans:
 „O, Sanct Georg, helga kämpe,
 Tusen gånger haf min tack!“
 När hon åter höjer ögat,
 Hjelten re'n försvunnit har,
 Och blott dunkelt går en sägen,
 Att det Paskal Vivas var.

Serenaden.

Af Uhland.

Hvad milda toner väcka mig
 Ur hvilans korta blund?
 O moder, hvadan komma de
 I denna sena stund?

„Jag varsnar intet. Somna tyst,
 O, blifve slumren ljuf!
 Mitt arma sjuka barn, dig ges
 Ej serenader nu.“

Från jorden komma ej de ljud,
 Som helsa mig så gladt;
 Nej, det är englaskarans sång
 Min moder, o god natt!

Råden.

Af Densamme.

Hon.

Ständigt ser du blott på mig,
 Borta eller hemma;
 Akta du ditt öga väl,
 Att det ej får blemma!

Han.

Såg du dig ej ständigt kring,
 Såg du mindre blickas;
 Akta du din nacke väl;
 Att den ej må vrickas!

Den heliga Agnes*).

Blott tretton år den ädla Agnes hunnit, när
 Hon döden undgick och det sanna lifvet vann.
 Skön till sitt yttre var hon; hennes like fanns
 Bländ hufvudstadens döttrar ej, dock skönare
 Var hennes själ, af himmelsk kärlek genomträngd.
 Högborn, adlad redan af sitt sinnelag,
 Till kroppen vek, till själen stark hon var, ett barn
 Till år, men som en mogen qvinna klok.

Och tretton år den ädla flickan hunnit blott
 Och gick i skola än, när Titus Lucius,
 Den yppersta af hufvudstadens ynglingar,
 Prokonsulns son, för henne re'n af kärlek brann.
 Juveler, perlor, kosteliga drägter, guld,
 Sin faders alla skatter, han till brudskänk bjöd;
 Men stilla talte flickan blott till ynglingen:
 „Begär mig ej, jag kan dock aldrig blifva din,
 En annan tillhör jag och är förlofvad re'n.“

*) Denna Legend och de fyra nästföljande äro bearbetade
 efter Kosegarten.

I spotsk förundran svarar denne: „Du så ung
 Så späd ännu, hur vore du förlofvad re'n?
 Hvem ville oförväget våga täfla här
 Med mig, en son af landets högste styresman,
 Hvem är förmäten nog att vilja mäta sig
 Med mig i skönhet, adel, makt och rikedom?“

Men Agnes log och utbrast i sin älsklings lof:
 „Skön är min älskling mer än alla sköna här,
 Hans glans beundra solen, månen, stjernorna;
 En fläkt blott af hans andedrägt ger sjuka lif,
 Ett löje på hans läppar väcker döda opp.
 Af adel är min älskling mer än ädla här;
 Hans fader tog ej qvinna, hans moder har,
 Jungfruligt hög och ren, ej vetat af en man,
 Och därför lyda honom villigt andarne.
 Och mäktig mer än jordens store är min vän,
 Blott stoft mot honom äro folkens herrskare.
 Han rullar himlen som en klädnad hop, han slår
 Mot bergen, och de spruta rök och lågor fram,
 Han hotar vågen, och den sjunker kufvad ned,
 Han näpser stormen, och orkanen blir en suck.
 Nämn mig ej andra rika, blott min vän är rik;
 Hans äro jordens skatter, hafvets skatter hans,
 Hans schaktets guld, hans perlorna i flodens djup,
 Och alla Orientens ädla stenar hans.
 Nämn mig ej kärlek, kärlek känner blott min vän;
 Mer eldigt, än en jordisk vän, han älskar mig,
 Och för sin älskarinna har han offrat allt,
 Sin faders famn, sin himmels ljusa fröjd, sin jords,
 Sin ungdoms blomning, ja sitt lif, allt, allt han gaf,
 I bitter död förblödd för mig sin dyra brud.“

Så talte Jungfrun, och med högre glöd ännu
 Berömde hänryckt hon sin brudgums gåfvor se'n:
 „O se! mig har min älskling fäst med gyllne ring,
 Har klädt mig rikt, att ingen konungsdotter bär
 En bröllopps-dräkt, som min, så himmelskt strålande.
 Med perlor har han prydt min hals, juveler stänkt
 På mina armars smycken, och omkring mitt hår
 En brudkrans virat, herrlig, oförvissnelig.
 Har kinden glöd, är det hans kyss, som tänder den,
 Har ögat eld, är det min kärleks låga blott.
 Berusad af din skönhet, o min älskade,
 Försmäktar jag, min trånads flamma bränner mig.
 Kom, saknade, den sjuka bruden väntar re'n;
 Kom, låt mig hvila vid din barm och långsamt der
 Min själ dig offra i en säll, fast qvalfull, kyss!“

Så prisade den ädla nu sin älskare.
 Men hem gick sorgsen ynglingen. Af stumma qual
 Hans helsa tärdes, och hans ungdomsfärg försvann.
 Bekymrad lät hans fader kalla läkare,
 Och af den sjukas vilda puls, hans tysta tår,
 Hans qväfda suck, förråddes snart hans hemlighet.

Då stod den sorgsne fadren upp. I skyndsam färd
 Till Agnes gick han, af förtrogna vänner följd,
 Och bad för sonens kärlek om förbarmande.
 Men stilla svarade den ädla flickan så:
 „Tilltro mig ej en känsla, som ej höfves mig,
 Som med en annan längese'n förlofvad är.“

Och Lucius Verus vände sig till vännerna:
 „Så ung, så späd, och re'n en annans!“ sade han,

„Hvem är han, hvar att finna, att med hotelser,
Med löften eller qval, jag honom tvinga kan,
Att den beundransvärda flickan öfverge.“

När ingen nu förmådde nämna älskarns namn,
Framstod Rutilius, Prokonsulns skrifvare,
De Christnas hätske ovän, och begynte spotskt:
„Ej första gången hör jag ord, som hennes nu,
Jag hört dem hvarje gång jag öfver Christna dömt.
Vid Hercules! hon är af denna blinda sekt,
Som menskor hata, som de sälla Gudar sky,
Och vilseförd af Galiléens svärmare
Har den på korset döde hon till älskling valt.“

När nu Prokonsuln sådant hörde, träder han
Förgrymmad till sin domarstol, befallande
Liktorerna för honom föra jungfrun fram.
Och Agnes följer de med bilar väpnade
Och stannar oförfärad inför Domaren.
Med knappt förborgad vrede börjar denne då:
„En evig oskuld, hör jag, svor din älskling du,
Vet, evig oskuld är hos oss Vestalens ed.
Beslut dig då att till din lefnads sista stund
På Vestas altar vårda hennes helga eld.
Om ej, så vet att till ett otuktsnäste här
Du föras skall, för folkets afskum der ett rof,
Ett nesligt offer för den sämstes vilda lust.“

Med ädelt saktmod svarar honom jungfrun då:
„Gud tjenar jag, och Christus, den han skickat har,
Och bringar väsenlösa Gudar ingen gärd,
Räds heller ej att träda in i lastens rum,

Ty äfven der är Herrans engel nära mig
 Och aktar qvinnan, att hon ej oskärad blir.“

Nu bjöd Prokonsuln rycka hennes kläder af
 Och ställa henne blottad fram för mängdens blick.
 Då föll från hennes hjessa till sandalerna
 En flod af ljusa lockar ned, och höljde rikt
 Den ädlas lemmar i en fotsid dräkt af guld.
 Nu bjöd han henne föras till ett glädjehus
 Till nesligt offer för den sämstes vilda lust;
 Men se, oändlig klarhet fyllde syndens hem,
 Och strålande af himmelsk glans stod jungfrun der
 I snöhvít dräkt af lätta englahänder klädd.
 Bestörta flydde lustans andar, synden vek,
 Ett kyskhets tempel var det rum, der lasten bott. —

Men till sin son gick Lucius Verus, nämnde om
 Hvar Agnes var, och manade den sjuke gladt
 Att skynda och i hennes famn sitt qval förströ.
 Och upp stod ynglingen och gick, af vänner följd,
 Till otuktshemmet, att sin låga släcka der.
 Han fann det fullt af klarhet, såg en himmelsk glans
 Omsluta jungfrun, der hon stod i snöhvít skrud,
 Af skönhet strålande, förklarad, helgonhög.
 Dock sökte han att ägga sina vänners flock
 Att nalkas skenet och att störa jungfruns frid.
 De nalkades, de stannade. En snabb minut,
 Och gripna af demonisk fasa flydde de.
 Men Lucius Titus, äggad af begärets makt,
 Af jungfruns skönhet, tadlar deras feghet spotskt,
 Går fram och ärnar våga helgerånet sjelf,
 Och faller såsom död vid flickans fötter ned.

Då kom hans fader, skrämd af dystra budskap, dit
 Och såg och böjde knä vid skenets rand och bad:
 „Förbarma dig, du heliga, förbarma dig,
 Och återgif af nåd åt mig min enda son!“
 Och Agnes, lätt försonad, bad till Gud om nåd
 För ynglingen, och han stod upp, och lofsjöng Gud.
 Bevekt häraf beslöt den rörde fadren då,
 Att häfva domens kraft och gifva flickan lös;
 Då stormade, af hednaprester äggadt, dit
 I vilda skaror folket, och man hörde rop:
 „Bort, bort med denna, bort med Gudahäderskan,
 Som kränkt det heliga och fräck med trolldomskonst
 Förbländat våra söner, bort, att Gudarne
 I vrede ej förgöra oss och våra barn!“
 Förgäfves sökte Verus att mot folkets våld
 Den dyre sonens räddarinna ge beskydd.
 Med Kejsarns vrede hotad, vek han sorgsen bort,
 Och i hans ställe lofvade Rutilius
 Med flickans marterdöd försona Gudarne.

Så börjades den helga Agnes' lidande.
 En ugn blef eldad; djupt ur hårdens vida svalg
 Bröt flamman hväsande med röda tungor ut.
 Dit i den vilda brandens afgrundslågor bjöd
 Tyrannen sina bödlar kasta flickan in.
 Hon kastades i lågan; lågan slocknade,
 I ugnens glöd befann den ädla flickan sig
 Så väl, som i en skuggrik löfsals svala hägn.

En vagga, smidd af jern blef glödgad hvit i eld,
 Och på dess bädd, af smältande metall beredd,
 Befallte då tyrannen flickan lägga sig.

Hon lydde, prisade sin Gud och talte glad:
 „Så får jag åter blifva, hvad jag fordom var,
 Ett barn, och barn ju hörer himmelriket till.“
 Så sade hon och sträckte sig på bädden ut,
 Och föll, af englar svalkad, i en stilla sömn.

Då bjöd tyrannen, att hon skulle väckas opp,
 Och djupt begravas i en glöd af röda kol;
 Men ej på kol, på rosor sågs hon hvila nu.

Ur stånd att genom eld betvinga jungfruns makt,
 Befallte herrskarn, att från klippans höga spets
 I hvirfveln af en ström hon skulle störtas ned.
 Hon störtades, men fridsamt förde vågorna
 Den ädla flickan hän till grönklädd strand igen.
 Då lät tyrannen hetsa tigrar, panterdjur
 Och hungertärda lejon mot den heliga;
 Men se, som spaka hundar, smögo kufvade
 De vilda djuren sig till hennes fötter då.

Då talte Afer, en af landets domare:
 „Med svärd förgör den stolta; endast svärdets kraft
 Kan kufva Christne, hvad ej eld, ej bölja kan!“
 Och så blef stadgadt, att hon skulle dö för svärd.

Men Agnes, anande att stunden kommen var,
 Såg opp, såg himlens portar öppnas, såg i ljus
 Sin älskling sittande på fadrens högra hand.
 Med palmer och med segerkronor vinkad upp
 Af himlens skaror, full af längtan, brudligt säll,
 Hon böjde knä och blottade sin hvita hals,
 Och lätt, liksom en blommas, hennes hufvud föll.

Så blef i blod fullkomnad nu försonarns brud;
Blod helgar, endast blod beseglar kärleken.

Stenarnas Amen.

Fast blind af ålderdom, for Beda fort
Att lifvets evangelium förkunna.
Från stad till stad, från by till by han gick,
Den fromme gubben, vid ledsagarns hand,
Predikande med ynglingsvärma ordet.
Så af sin gosse leddes han engång
Ned till en dal, med stenar öfversådd.
Och yr, långt mer än elak, talte gossen:
„Hör, fromme fader, många menniskor
Sig samlat här och vänta på predikan.“

Den blinde gubben stiger genast opp,
Tar text, förklarar den, tillämpar den,
Förmanar, varnar, tröstar och bestraffar
Så varmt, att på hans silfvergråa skägg
I flöden milda tårar föllo neder.
När se'n till ett beslut, som öfligt var,
Sitt „Fader vår“ han bad, och talte ut:
„Ditt riket är och makten, herrligheten,
Från evighet till evighet“, — då ljud
I dalen tusenstämmigt: Amen, Amen.

Förskräckt och slagen böjer gossen knä
Och bigtar för den helige sin skuld.

Då talte gubben: „Barn, har du ej läsit:
Om menskor tiga, skola stenar tala?
Lek icke mer, o son, med Herrans ord;
Skarpt är det, lefvande, det biter djupt,
Mer än ett tveäggs-svärd. Och skulle än
En menskas hjerta, trotsande, förstenas,
Skall det i stenar väcka menskohjertan.“

Den helige Hilarii säte.

Den sig förnedrar han skall upphöjd bli,
Och den sig sjelf upphöjer skall förnedras.

Den fromme Biskopen Hilarius
Drog hän till Rom, till ett concilium,
Okallad, blott att kätteri bekämpa.
Församlade han fann der alla fäder.
Roms Biskop Leo satt på thronen hög,
På stolar rundt omkring de andra suto:
För främlingen fanns intet säte öfrigt,
Och ingen ville afstå honom sitt.
Då talte mildt den gamle: „Öfverallt
Är jorden Herrans:“ och han satte sig
Uppå den låga, bara marken neder.
Dock hastigt höjdes jorden under honom,
Och högre satt den gudakorade,
Än Biskop Leo sjelf och alla andra.

Den sig förnedrar han skall upphöjd bli,
Och den sig sjelf upphöjer skall förnedras.

Kunigundas handske.

Kejsar Henriks maka inför verlden,
 Syster inför himlen, Kunigunda,
 Brukte, när hon, efter läsen text,
 För att offra trädde till altaret,
 Vördnadsfullt sin handske draga af.
 Engång, när hon nalkades altaret,
 Fanns af tärnor ingen nära till
 För att motta' handsken. Dock furstinnan
 Kastade den sorglöst från sig blott.
 Plötsligt bröt en stråle då af solen
 Genom murens remna in och höll
 Sväfvande den ädla qvinnans handske,
 Tills sitt fromma offer hon fullbordat.

Villigt tjena elementerna
 Ej blott Herren, men hans helgon äfven.

Sanct Jodocos.

Sin tjenares uppriktighet att pröfva,
 Kom Herren engång i en torftig skepnad
 För Sanct Jodocos dörr och bad om bröd.

„Gif honom, gode munskänk!“ sad' Jodocos.
 Men denne sade: „Blott ett bröd är öfrigt
 För dig, för mig och för vår trogna hund.“
 „Gif!“ sade priorn, „Gud skall oss ej glömma.“
 Då tog hans munskänk knifven, mätte ut

Med noggrann flit och skar sitt ena bröd
 I fyra lika delar. En han räckte
 Åt tiggaren och talte mulen så:
 „För dig, för mig, för priorn och för hunden.“
 Jodocos log, och tiggarn gick sin väg.

En stund, och till sitt skick än mera torftig,
 Kom Herren åter och begärde bröd.
 „Gif“, sad' Jodocos, „gif min del åt honom;
 Råd finner Herren nog.“ Och tjenarn gaf.

En stund, och Herren kom för tredje gången,
 Än mer förhungrad och begärde bröd.
 „Gif“, sad' Jodocos, „gif din del åt honom;
 Råd finner Herren nog.“ Och tjenarn gaf.

En stund, och blind, lam, naken syntes Herren,
 För fjerde gången än, och tiggde bröd.
 „Gif“, sad Jodocos, „honom hundens del;
 Råd finner Herren, han som korpar mättar.“
 Och tjenarn gaf och tiggarn gick sin väg.
 Och se en röst blef spord: „Stor är din tro,
 Du ädle son utaf din mästare,
 Och som du tror, så skall dig vederfaras.“

Till fönstret trädde tjenaren, och se,
 Då hamnade i nejden fyra skepp,
 Med frukter lastade och bröd och olja.
 Glad skyndade till stranden tjenarn då,
 Fann inga menniskor på skeppen, såg
 En snöhvít flagga blott för vinden fladdra
 Och dessa ord på den i guldskrift: „Jag,
 Som korpar mättar, sänder fyra skepp
 Åt priorn, som i dag mig fyrfaldt mättat,
 Ett honom, ett hans munsänk, ett hans hund,
 Det fjerde ärnar sändarn sina arma.“

SMÄRRE BERÄTTELSE.

Dessa berättelser äro ursprungligen författade för „Helsingfors Morgonblad“ åren 1832—1836, och utkommo första gången samlade 1854.

En julqväll i lotskojan.

En för ifrigt fortsatt jagt i skärgården och sedan inträffande motvind och storm hindrade oss, till vår stora förtrytelse, att efter vår afsigt hinna hem till staden innan julaftonen. Tvärtom kastades vi ute i öppna sjön hela qvällen i ett tillstånd, som varit vådligt med en sämre slup, än den vi hade, och högst odrägligt, om icke en af sällskapet förstått, att någorlunda förströ vår ledsnad genom sin munterhet och sina historier.

Denne man var utländning och förde ett skepp, som tillhörde honom sjelf och hvarmed han öfvervinttrade i vår hamn. Han var mindre än andra angelägen om att få fira julaftonen på fast land, och hade inga anförvandter, som saknade honom vid gröten och tårtan. Dessutom var han, hvad vi andra icke voro, mot allt hvad som kunde kallas blåst, köld och vatten rent af förhärdad, och då han satt vid styret i sin egen slup, hade han väl som knappast brytt sig om att huka sig, om han än för hvarje våg varit i fara att snudda vid månen.

Emellertid var och förblef vår segling på intet vis angenäm. Vi kryssade och gjorde slag af två och tre qvart mil, utan att vinna särdeles, för den häftiga svallsjön, som oupphörligt motverkade seglen. Omsider uppgåfvo vi alldeles hoppet att uppnå fasta landet och beslöto att lägga till för natten på Lotsholmen, en stel, granbevuxen klippa ute i hafvet, och söka tak öfver hufvudet hos lotsarna, som der hade sin koja. Vi sågo på afstånd skenet af eld ur

dess fönster, och den muntra Kaptenen lät slupen ränna af dit för god vind.

„Utan skryt, gode herrar“, utbrast han nu, i det han tog sig en djup klunk kall punsch, „kan man säga, att vi nu hafva en god blåst. Och likväl bestods mig en sådan, om ej en vida bättre, då jag än var blott fyra, fem år gammal och allena till sjös på köpet. Jag har icke nämnt om, att förhållandet är med mig tvärtemot hvad det vanligen är med menniskobarn; jag vet nemligen bättre hvart det skall bära af för mig i verlden, än hvadan jag kommit. Alltnog: då jag var vid pass fem år och detta har bort vara, som man sagt mig, för omkring trettio år sedan, befann jag mig en natt ute på vida hafvet såsom nu, med den skilnad, att jag då låg för vind och våg och nu har två orefvade segel opp, att jag då var stel af köld och nu är varm ända i lilltån. Jag minns föga af omständigheterna vid denna min första expedition; men hvad jag kommer ihåg, är att jag lemnades ensam på en klippa i vilda sjön och ville färdas efter dem, som sålunda öfvergåfvo mig. Det var kolmörkt, som nu, och då jag försökte ro, slogos årorna mig ur handen af första våg. Huru länge jag drefs omkring i denna ställning vet jag ej, men säkert är, att jag till slut hamnade hos godt folk. Jag vet således, som herrarna se, knappt mer än Adam, om jag haft föräldrar eller ej. De som sade sig hafva upptagit mig och bragt mig till lifs, voro lurendrejare till professionen, eljest välmående bönder. Jag växte upp bland dem och deltog i deras industri tills mitt skägg begynte växa, då jag gick ut med en kofferdiman och blef hederlig karl. — Se så, båtshaken ut, tag törn! — jag tror den onde visar mig vägen bland stenarna här“.

Slupen låg med fladdrande segel i en bugt, bildad af framskjutande klippor; man började räta ut de styfva lemmarna, man gäspade och röt kölden ur kroppen. Kaptenen och två jungmän blefvo kvar

vid slupen och sysslade med den; vi andra begåfvoss stapplande in i den varma stugan.

Der stod julen upp i tak. En väldig brasa af tallved sprakade på den vida spiseln och upplyste rummet, hvarest dessutom på bordet brann ett stort grenigt ljus jemte några enkla. Väggarna voro fullt behängde med nät och andra fiskbragder, och hörnen af stugan blänkte af hvita getter och killingar, som skockat sig dit.

Personalen i stugan utgjordes af en mycket gammal gumma, som satt vid bordet och tycktes sjunga i sin psalmbok, en medelålders man med hans hustru och fem barn, af hvilka fyra höllo en förfärlig concert på stentuppar, hvartill det femte och äldsta accompanjerade med en skrällande trumpet af träd.

Då vi inträdde, uppsteg fadren, stampade ett eftertryckligt slag i golfvet åt de skrålande barnen och nickade åt oss vänligt och utan tvång.

Den gamla gumman lade sin bok på bordet, tog af sig glasögonen och fixerade oss skarpt. „Hvadan är ni, godt folk“, sade hon, „har ni ej hus och hem på julafton, eller ligga skepp och gods i hafvet? Men så har ni ej skjutit efter lots, förbanna mig ni det gjort“.

Vid dessa ord spottade hon sig på de rynkiga fingren, nappade branden af det ena ljuset, steg upp och lyste oss starkt i synen. „Håh, hå“, fortfor hon nu, „men så skall haren vara förhärdadt vit, för att man skall bry sig om att jaga honom in på julafton. Få se hvad man nu kan få till mat åt er alla? Strömning finns här, gudnås, och Anna får försöka att klämma getterna litet bättre; men gröt kan ingen ge sig att koka här midt om natten“.

Så väl gumman, som de andra båda ställdes snart tillfreds i detta afseende. Vi afpelsade oss, värmde oss och gjorde oss välkomna genom en kopp punsch, som gerna bjöds vårt värdsfolk af oss, och än hellre af dem emottogs. Snart voro vi hemmastadda och

funno oss särdeles väl i den varma stugan. Den gamla ville börja sitt bestyr med vårt nattläger och yrkade på att skynda med getternas mjölkning, då en tillfällighet afbröt hennes sysselsättningar och blef en anledning till följder, dem vi ej kunnat förutse.

Kaptenen, som blifvit qvar vid slupen hade omsider fått allt i ordning der, beslagit seglen, fästat båten, uppsändt sakerna till stugan och var klar att ligga i land för natten. Förrän han gick in i värmen med sin bössa, erinrade han sig dock, hvad vi förglömde, att lossa af skottet. Det var knallen af detta skott, som vållade en sådan diversion i bestyren.

Den gamla hörde dånet, och kastade vårdslöst ifrån sig en hufvudkudde af ejderdun, som hon just bar i handen. „Hörden j“, sade hon med skakad stämma, „hörden j icke ett skott? Så må Gud förbarma sig öfver Juno, som ej kunde vintra i Norrige, utan vill bulta sig mot blindgrundet så tids på året. Sätt ut med båten, gosse, och håll väl i nordvest, så att du har vinden, vi skola nog se efter barnen, sörj ej för dem; skynda bara“.

För yngre öron, än gummans, var det ej svårt att genast finna hennes misstag. Den så kallade gossen, hennes fyratioåriga son, afbröt leende hennes påminnelser, och sade halft brydd och halft medlid-sam: „alltid spökar det i edra öron, kära mör, och skott skall ni höra, om en fluga stampar på er graf, sen ni gått till hvila i den engång. Men gissar jag rätt, så var det en harskrämma, som någon af herrarna lät pusta vid stranden här, och ej en knall ur Junos sexpundiga nicka“.

„Håh hå“, sade den gamla, „alltid vilja de unga vara kloka; men jag är icke galen, icke heller född af galna föräldrar. Gud hjelpe mig, men julafton, som är glad för andra, är min sorgeafton; jag rår nu ej därför, och hvad kunde jag arma qvinna göra? Men sätt er för brasan ni, främmande godt folk, så

vill jag berätta er hvad en svag qvinna gjorde, och hvad lön hon hade derföre“.

Vi efterkommo gummans önskan, medan vår besättning och den unga värdinnan tillsammans bestyrde oss qvällsvard och värmdde upp den kalla mat, vi medhade. Men den gamla begynte:

„Det är nu för längre tid sedan, än många af er, gode vänner, minnas tillbaka, om jag ser rätt på edra anleten, då jag en julafton, sådan som denna, var allena här i stugan. Jag må säga allena, ty mina två ungar, som sprungo omkring mig, behöfde hjälp sjelfva mer än de kunde vara mig till hjälp. Sjön låg öppen såsom nu, och fast det nu tycks hvina i vindsluckan, är dock denna blåst som en andedrägt mot stormen då. Vi väntade ingen skuta hem, och min man, med sina kamrater, hade farit till staden för att gå i kyrkan på julmorgonen, och kanske hålla sig lustigare på qvällen der, än de här kunde det. Men då för tiden var jag rödare än nu i synen och hade ett hjerta i mig, som var godt nog för en qvinna. Jag satt och läste i psalmboken, som jag gjorde då ni kom in, och barnen hade nyss fått qvällsvard och lekte med sina småsaker, som de fingo till julklappar. Den äldre, som var tio år då, och nu är gammal och vis, seglade med ett skepp af bark på stugugolfvet; den yngre hade fått vårt fiskbräde till båt och glädde sig åt det och åt ett perlband af glas med ett guldhjerta på, som min man skänkte mig, och som jag fästade på gossens hals för qvällen. Så voro vi der, när jag hastigt hörde ett skott ut till sjös. Gud skall förlåta mig hvad jag gjorde orätt; men jag tyckte mig ej göra sådant. Jag tog den äldre med mig för att sköta fockskotet, lossade en båt och seglade ut. Den yngre följde med oss till stranden, jag befallte honom gå in i stugan tillbaka; men han stannade qvar och ropte gråtande efter mig, tills blåsten och hafssvallet snart öfverröstade hans skri. När jag kom under blind-

skären, såg jag eld från skutan, som styrde rakt nordvart mot bränningarna i mörkret, som om den aldrig varit i vår hamn förut. Jag hann i tid fram och fick rodret i lä, och skeppet stack upp, som en lax, med bank och bränningar å sida, och så hade jag, så qvinna jag var, den glädjen att föra gamle herr Adolfs stora skepp oskadadt i hamnen. Och denna afton skulle jag minnas med fröjd, så länge jag lefver, om allt hade varit der hemma som det bort vara. Klockan var fyra på morgonen, då jag kom in i denna stuga tillbaka; jag tänkte få hvila, men denna hvila blef värre, än arbetet förut. Den yngre gossen var försvunnen. Jag sökte honom på våra klippor här med lykta i handen, hela natten, jag ropade hans namn, högre än stormen; men mitt sökande och mitt rop voro, som om det skett på hafsbotten. Vid dagningen såg jag en naken påle der vår andre båt varit bunden, och båt och gosse har jag ej sett sedan, och båten var värd gull, men gossen var mig kärare än lifvet“.

Den gamle tystnade vid dessa ord, och brast i gråt. Kaptenen hade kommit in under hennes berättelse; men han tycktes knappt ge akt på den. Han fixerade i stället väggarna, taket, allt i stugan, men i synnerhet ett gammalt fiskbräde, som hängde på väggen vid spiseln, och ren var nästan sönderrispadt på midten, ehuru några sirater på begge ändarne voro temligen väl bibehållna.

När gumman slutat tala, steg han dock upp, gick fram till henne, ref upp rock och vest och framtog ett glasperlband, som han lade ned på hennes knä.

Den gamla betraktade det en stund, höjde sen sin blick och såg förvånad på kaptenen. Snart steg hon upp, slog armarna kring hans hals, och snyftade utan att säga ett ord. När hon derpå lyfte upp sitt anlete, strålade glädjen in i bottnen på skrynklorerna deri.

„Och så lik din far, som om han gick uppdragad!“ började hon nu, „allenast mycket vackrare än han. Gud bevare dig, vildbasare, hvem bad dig ränna ut till sjös allena? Var det väder för dig? Men jag var ett får, som ej band dig fast vid sängstolpen, så hade du väl fått hållas hemma. Gud ske lof! nu kan jag dö i lugn, och ingen skall fråga på min graf, hvart jag gjort af med mitt barn.“

Vår öfverraskning kan man lätt föreställa sig; men den julqväll, som hotade att bli oss så ledsam, blef gladare än mången annan.

Lurendrejaren.

En scen på hafvet.

I stället för att nog lifligt kunna uppdraga skådeplatsen för de tilldragelser, som skola utgöra föremål för följande skildring, inom kretsen af den beqväma boning, hvori den gode läsaren sannolikt befinner sig, nödgas man besvära honom med en kort utflykt till en ödslig hafsrymd af norden, öfver hvilken Oktober-qvällen nyss dragit sin köld och sitt mörker, och hvars ögonblickliga lugn så väl den växande svallsjön, som det svarta, sjelfva natten förmörkande molnet vid horisonten anklaga för opålitlighet.

Den enda plats med någon fasthet att hvila på, som man öfver hela den vida nejden kan upptäcka, erbjuder en liten odäckt jakt med kajutor för och akter, som nu med strängt skotadt bomsegel sticker ut från kusten, och oaktadt den skrala vinden temmeligen väl klarerar de mot bogen klappande vågorna. För den, som gjort bekantskap blott med land och vant sig att älska dess mångfaldiga yppighets artiklar, hvilka, då deras mer eller mindre ändamålsenliga konstruktion sällan kommer att afgöra människans viktigaste intressen, äro beräknade mer på yttre prakt än inre redbarhet, har den lilla farkosten ingen intagande sida att visa. Sjömannen åter, om han en gång fått fot om bord på jakten, skall genast mäta de oblida förhållanden, mot hvilka den har att kämpa, och finna sig väl vid den på en gång skarpa, lätta och trygga kurs han känner farkosten göra. Han skall straxt, och utan att anlita skenet af den lilla på pumpstången fästade lyktan,

vara färdig att gå i borgen för skrofvets symmetri, seglens stora, men välberäknade dimensioner och framför allt vanan i den hand, som sköter rodret.

Det är denna öfvade styrman, som utgör den enda synliga personen om bord. Vi se i honom en kort, men axelbred gråhårsman, hvars robusta utseende förstärkes af hans tjocka rock, och som, att döma af de bestämda dragen i hans anlete, har ett envist hufvud i sin röda filtmössa. Den öfriga besättningen, som efter vanligheten utgöres af tvenne handtlangare vid seglen, sofver i god ro i förkajutan, och såväl denna deras tjänstledighet, som den redan halftsväfvande blicken hos den gamle, tyckas antyda, att fartyget icke snart kommer att vända.

Och nu, då läsaren skyndar hem tillbaka, i afsigt att, med förvärfvad åskådning af lokalen, invänta berättelsen om de händelser, som inom den utveckla sig, torde en teckning af några biomständigheter, såvida de med hufvudsaken äga en icke obetydlig beröring, upptagas såsom ett slags afbrott i återresans enformighet.

Den hamn, jakten sednast lemnat, och från hvilken den aflägsnat sig ett par timmars väg, tillhörde en af kustens små städer. Staden var känd för sin lifliga handel, ehuru dess ryktbarhet i detta fall grundade sig mer på tradition än verklighet. En tid hade varit, då den utredde skaror af stora skepp, som dels med landets solida produkter, dels i utländska frakt-spekulationer besökte alla reddar och kommo hem med tungt salt från Medelhafvet eller med barlast från någon närmare plats, sen de der föryttrat sin på långa vägar medhafda goda laddning. I stället för dessa skepp såg man i hamnen nu ett hvimmel af skonertar och små briggas, som med lätta segel gjorde sina sommarturer och ofta, till betydligare belopp än deras effektiva last, medhade assignationer och kredit, för att åter importera utländningens småkram och glitter. Då denna han-

del tycktes kunna drifvas med enskild vinst och tillika kom i strid med lagar och författningar, var det naturligt att ur densamma ett smuggeri-system skulle utbilda sig och mer och mer fullkomna sig i detalj, ju mer det utifrån rönt motstånd och afbräck. Så hade, jemte hindren, utvägarne vuxit och förmångfaldigats, och den framgent fortsatta olagliga industrien syntes vittna om att den, oaktadt täta förluster, drefs i sin helhet icke utan vinst för den enskilde spekulanten.

Ibland medlen att gäcka författningarne och undslippa deras verkställare, var det ingalunda det minst allmänna, att begagna dolda trakter af skärgården till upplagsplatser. De beväpnade små slupar, som hade sig ombetrodd bevakningen af kusten, höllo sig om dagen mest i nejden af reddarna, utan att gå mycket långt till sjös, och en tid af nätterna tillbragtes oftast under land, i skygd af någon trång vik, på hvars strand en torparekoja eller bondgård kunde ge besättningen ett tryggare tak och en varmare hvila, än slupen bestod.

När derföre ett fartyg nalkades hemorten med förbjudna varor, höll det sig dagen igenom i öppna hafvet; men när qvällen kom med skymning, hissades alla segel och kusten söktes. Man kryssade sedan nära den under natten, med noggrann beräkning af tiden för mörkret, och möttes vanligen då af någon lurendrejare, som, efter att hafva vexlat tecken med fartyget, lade till med sin båt och lättrade den större kamraten från det mellan hans sidor mera osäkra och misstänkliga godset.

Dessa lurendrejare voro till största delen fiskare, bosatta på klipporna i den yttre skärgården, ett djerft, tilltagset och pålitligt folk, som kände hvarje sten i sjön, trängde sig fram öfverallt och voro likaså outtröttliga att gömma och bevaka det dem anförtrödda godset, som redliga att återställa det till dess ägare, så snart tid och omständigheter med-

gåfvo dess transporterande från klyftorne i skärgården till köpmannens magasiner i staden. — Och nu måste det bekännas, att den bekantskap, som nyss påtrugats läsaren, icke var någon bättre än en sådan lurendrejares.

Det svarta molnet hade höjt sig betydligt i lo-vart, vinden fyllde i mer och mer, mörkret tjocknade och de första dropparna af ett kallt med hagel blandadt regn trummade ned på skutan. Vår gamle kund tryckte rodret fastare mot sin sida, framtog ur sin rockficka en liten flaska och höll den ganska länge vid munnen i ensamheten. Men han hade knappt fått den tillbakastucken i sitt förvaringsrum, när han fann sig öfverraskad af ett icke särdeles behagligt sällskap. En änterhake föll tungt ned bredvid honom, följde skrapande ut med relingen ett ögonblick och tog tag. I samma stund föll en annan längre förut, jakten stannade med en våldsamt knyck, och ett spel af lefvande segel fyllde luften.

Den gamle hade straxt, då han hörde haken falla, gissat hvem han hade att tacka för besöket och, för att undvika ett onyttigt uppehåll, både med roder och arm sökt omintetgöra den tillärnade påhelsningen af hans efterhängsna gäst. Nu, då han fann det omöjligt att undkomma, kastade han loss sina skot och väntade med stor köld på att få redogöra för sitt värf.

„Hvarifrån är båten och hvarmed går den?“ ropade en röst från tull-jakten, ty en sådan var den angripande seglaren. — „Från skärgården, herr löjnant, och med litet tjärvatten på botten“, svarade i en ton midt emellan skämt och enfald den gamle vid rodret, „men låt för all del hala diktare till, att vi ej må klappa sidorna ut på hvarandra, och gör oss snart klara sen, ty byn ligger på, gudnås, och jag har lång väg i natt ännu“.

„Din väg kan bli kort och lång, gamle vinglare“,

sade med förtrytelse tullmannen, i det han vinkade till en besökare att gå om bord på skutan, „ty jag gissar att den går till närmaste kryssare, som kan vräka ned några pipor rum i ditt skojar-fartyg, att blanda ut tjärvattnet med; men så lofvar jag att ge dig en tung kula i vattengången, hvar du än må träffas, och kommer du helskinnad unnan kronans slup, sen jag en gång kommit dig i kölvattnet, skall du hafva fritt lurendrejeri inom mitt distrikt för dig och dina efterkommande“.

„Jag tror, nådige herre“, genmälte den andre, „att det ej skall komma derhän, och Gud bevare mig att bli en sådan fyllhund på gamla dagar, att jag skulle vilja dö, såsom jungmannen från norra skären. Gossen, säger man, kom med två pipor rum i sin båt och råkade ut för kronans jakt. Han lär ej haft lust att stanna, hvarföre han fick en kula genom båten och rum-pipan på en gång, så att han kom att drunkna i engelsk grogg.“

Ett hjertligt skratt af belåtenhet ljud från tullslupens alla vinklar, och förströdde för ett ögonblick det allvar, som hittills rådde.

„Nå“, sade den gamle, då besökaren nu slutade sitt värf och hoppade in i sin egen slup, med antydning att han ej funnit något, „nå, herr löjtnant, vi äro på ärliga vägar, efter litet spannmål, gudnås, för oss och våra arma vänner, och hafva ingenting om bord, ej ens en spik från ett fastage, som skulle lukta af rum eller förbjudet gods. Derföre må ni släppa oss nu, nådig herre, ty vi få snart en stic-kande storm båda, och behöfva ligga på fritt vatten, för att klarera den“.

„Jag borde släppa hvarken dig eller någon annan af hela ert följe, som jag en gång fått mina jernklor i skräfvet på“, sade löjtnanten, för hvilken nödvändigheten af en snar skilsmessa, också utom gubbens enträgenhet, var tydlig; „och lita på, att du icke alla gånger kommer undan för samma pris

som nu; ty med den spannmål, du och dina likar fara efter, skulle ingen sparf lefva en dag öfver. Men först, min gubbe lilla, hvad gör du med lyktan på pumpstängen? Du lär väl ej ärna ljustra midt i hafvet, eller hur?"

„Neka oss icke, nådige herre, en nödtorftig tobakseld och fattig ögonfägnad“, invände med sin antagna enfald den gamle; „vi hafva icke kök och källare och varma ugnar i kajutan, såsom ni, och gå dock ut i mörka sjön om natten, då ni styr till lands att hvila.“

„Tobakseld och ögonfägnad, din gamla skurk!“ ropade skrattande löjtnanten; „tobakseld är den dig, om den ger ett fartyg, som kommer hem med en laddning tobak, anvisning på hvar du finnes, för att insmugla den, och ögonfägnad, om du får se den fladdra i toppen på en kronans slup, medan dess besättning sofver eller är på land. Vi känna er“ . . .

„Akta er, gode herre, att skylla allt på oss, fatiga getter i skären“, afbröt honom den gamle. „Om en slup blef uppbränd för er på våra trakter, så tror jag, att vår herres blixst var ute på kryss efter lurendrejare och tog miste på skutor, men ingalunda att våra gossar haft sin hand med i ett så svårt spel.“

„Gif den gamle narren ett glas kall punsch“, sade löjtnanten till sin besökare, „och sen klara, gossar, att lägga ut. Och du, min gubbe, låt mig ej se dig en gång till sjös, då du ej vågar stanna vid signalen, så kärt det är dig att behålla lif och skuta. Ty i qväll ger jag dig punsch, men i morgon kanske en rund kula.“

„Jag tackar för godt löfte, herre, och ännu mer för hvad jag redan fått; men då ni styr förbi Rönnskärs udde, så håll väl ut i sjön, emedan vattnet är rasande lågt och stenarna säkert kika efter stjernor der i afton.“ Vid dessa ord af den gamla rodermannen skildes båtarne från hvarandra och hvardera fortsatte sin kurs i olika riktning.

Snart utvecklade sig nu i hela sin våldsamma och vilda storhet en af dessa nätter, som sjömannen fruktar och älskar, landtbon åter knappt kan göra sig en föreställning om. De nyss med täta mellanskof fläktande svagare ilarne förenade sig nu till en enda uthållande orkan, och vattenmassor häfdes icke mer, utan uppsletos ur hafvet. Ett fint dugg af skummet och de liksom bortsopade topparna af vågorna späckades in i den från molnet nedstörtande hagelskuren och inskränkte, i förening med natten, till mindre än en alns rymd synkretsen äfven för det skarpaste öga. Jakten hade tagit in alla ref i storseglet, och jullen var upphissad om bord.

Vår gamla kund stod vid rodret och malade tobak mellan tänderna, som om hans mun varit en qvarn och stått i omedelbart förhållande till elementernas häftighet. Hans besättning postade hvardera vid sitt skot. Det var icke tid att sofva mer. Den lilla farkosten låg med sin lä-sida tätt invid vattnet, och hvarje våg från lovart öfverspolade den med ett duschbad från för till akter; den gamle hade hela sin kraft och sin instinktliga bekantskap mod rodret af nöden, för att i hvarje stund moderera fartygets lopp upp i vinden och hindra det att antingen kantra eller gå öfver stag. Men vid all den beundransvärda säkerhet, hvarmed han beherrskade skutans minsta rörelser, och förstod att liksom taga väldet af tvenne de mäktigaste elementer i förening, var hans tanke så litet bunden vid tillfällets företeelser, att han med den fullkomligaste besinning inlät sig i ett samtal med den adertonårige ynglingen, som bredvid honom skötte storseglets-skot, och som med en för raskare lynnen vid känslan af fara naturlig språksamhet tog till ordet.

„Och får icke nu“, så började han, „lilla Fröja fötter under sig, att komma hem, så kommer hon ej på hela hösten; men jag vill slå vad att, om det blott vill lugna en smula, vi hafva en af hennes

gossar efter oss innan det dagas i morgon; eller hvad menar ni, min far?"

„Så framt hon ej förut i natt hittat på Holmön eller något annat torrt ställe“, invände den gamle.

„Allt annat!“ sade gossen; „man påstår att hennes kapten skall känna lukten af land på tre mil, och på två mil nära redan få ondt i hufvudet deraf. Han har ju öppna sjön för sig och ärnar väl aldrig söka hamn, innan han fått råka oss eller någon annan af sina kunder“.

„Klyfvarn klappar som en hackspik; skota an bättre der förut“, ropade den gamle, och fortsatte derpå: „Hvad han har att ge oss, må han ge snart, ty hinna vi ej före dagningen de inre fjärdarne, så få vi en sträng jagt i morgon“.

„Jagt!“ utropade gossen. „När har väl kronans slup seglat upp vår skuta, min far? Möter han oss innan vi lemnat Rönnskärs udde akterut, så vända vi och rädda unnan honom yttre vägen, och jag menar att vi skola hafva gjort de två milen till Långö-sund, förrän han hunnit på sidan om Långö-ref, hvilket ej lär vara mycket öfver halfva vägen“.

„Men ändå om den andra tull-slupen är oss till mötes vid Långö-sund?“

„Då spänna vi ut till hafs. Det är besynnerligt att, så många de än äro, och om de voro tjugu i stället för två, få de dock aldrig annat än dricka vårt kölvatten, om det skulle lysta dem“.

„Här, på samma ställe, der vi nu segla, sköts din bror i sank“, invände den gamle med en omisskännelig darrning på den eljest oförändrade rösten. En lång paus följde derpå.

„Jag vet ej, min far“, började ynglingen åter, „men hvad mig beträffar, har jag alltid varit mera rädd för alla dessa förfrågningar, efterspaningar och krånglerier, som företagas emot oss gossar på klip-porna, sen vi haft någon kappsegling med kronans slup, än för hans egna nickor, fast ingen kan säga

annat, än att de skjuta skäligen bra, åtminstone i lugnt väder. — Nu tycker jag att blåsten håller på att skrala af; jag tror det klarnar snart igen“.

„Jag har lefvat i fem och sextio år, på det sjette och sextionde“, utlät sig gubben, „men aldrig har något ord från en domares mund gått mitt hufvud så nära, som drufhaglen från dessa tull-nickor många gånger gjort. När fiskmåsen slår ned i varpet, så må hon få sig en hagelsvärm i skrofvat, om hon skall skjutas, ty lyftar hon en gång mörten upp och far sin väg, är det för sent att uppsöka henne bland de andra, som sitta på klipporna, eller sväfva kring sunden. — Klara att släppa ut refven! byn pustar i själtåget redan. Der tror jag vi ha en stjerna i lovalt“. — —

Samtalet afbröts här, och den unge gossen gick att verkställa befallningen. Det tjocka molnet låg redan med sin digraste tyngd i lä, och vid sin framfart hade det liksom bortryckt med sig de tunna dunster, som förut höljde fästet. Det ena ljuset tindrade upp efter det andra på himmelen, och köld och lugn följde nu på den stormiga störtstur, som passerat. Vågen ensam tycktes icke vilja ändra lynne; den häfde sig än med samma våldsamhet, och dess oroliga, hotande suckar voro blott så mycket mer hörbara, som stormens hvinande i segel och tacklage ej mer förtoget eller förvirrade deras ljud. Ändteligen upphörde äfven detta, det varaktigaste minne af orkanen, och hafvet blef fridsamt igen, ehuru småningom, likt ett sinne, som varit häftigt upprördt och länge fortfar att sjuda, äfven sen de orsaker, som vållat dess uppror, försvunnit.

Ett par stunder hade förlidit efter midnatten, och jakten vaggades nu, vid ett nästan fullkomligt lugn, liknande det, som rådde före stormbyn, af en lång och ufhållen dyning, utan att vinna i fortkomst mycket mer än i afdrift. Hela fästet var fullbestrodt med tindrande stjernor, och natten så klar, att man

på den lilla farkosten, utom lyktelden, som bländade ögat, kunnat hafva en någorlunda vid synkrets öppen.

Vår gamle vän stod vid rodret ännu. I hans anlete røjdes en mulenhet, som nästan gränsade till otålighet, och han tycktes räkna hvarje minut. Då och då såg man honom betäcka lyktan, stryka sig om ögonen och titta ut åt sjön.

Plötsligt klarnade hans blick, han lyssnade. Lätta årslog hördes på sidan om jakten, och ett rop, som kanske blott gubben till hela dess betydelse förstod, förnams och besvarades af honom i samma ögonblick. Det syntes, som om den annalkande jullen väntat denna signal, innan den ville lägga till, ty nu blefvo årtagen på en gång kraftigare, och det dröjde ej länge förrän en käck matros sprang upp på relingen, gjorde fast sin fånglina och helsade på den gamle.

„Fan i er och tusen grussen från Tysken“, började han; „men hvad är det för konster att rida upp i vind, så att en fattig töjfel skall nödgas ro armarna af sig? Vår svarta docka ligger bi lågt under er, och det hade lätt varit alles förbei med vårt möte i denna natt, ty vi sökte er lägre och villé knappt tro våra ögon, då vi sågo er eld. Nun sprekken sie döjtsch, mein liber herr? — Hu, hu, har ni en sup?“

Vid dessa sista ord, som åtföljdes af en kulen ryck af hufvudet ned mellan axlarne, öppnade han lyktan och utblåste elden, hvarvid han på en gång røjde sin bekantskap med lurendrejeriets hemligheter, och liksom af tjenstfärdighet förekom den gamle. Derpå stack han ut skot åt storseglet, satte kurs och slog så armarna i kors öfver bröstet, afvaktande i lugn sin lott ur den flaskan, han såg gubben uppdraga ur sin ficka och med mycken belåtenhet hålla mot sin mund.

Den gamle räckte honom omsider flaskan och tog i sin tur till ordet. „Nå, gosse“, sade han, „hvad

har Fröja hem med sig i höst? Jag fick bud mot mig på redde att gå till sjös i natt, och visste knappt hvilken skuta väntades“.

„Fröja“, svarade den andra, „har klädt sig i ull unt silke, lauter woll unt sei — sei — hvad heter silke nu åter? Vet ni, då jag var i Lybeck, kunde jag tala Tyska, så att hela staden gapade på mig“.

„Och lemna nu“, sade med otålighet den gamle, „i helvete eller Lybeck ditt Tyska snack och svara på min fråga, så att man begriper det. Menar du vi prata Tyska här med simpor och fiskmåsar, gosse? Har ni kläde och dukar ombord, så säger jag, att jag förr vill svälta som lotsens ko, än jag lastar in en enda packa, om den ej är vattentätt omslagen; ty vi få storm i dagningen och regn hela hösten, och jag har ingen lust att komma till ansvar för skämdt gods“.

„Och vi skulle kanske för ro skull haft tre dagars fullt göra med de fördömda packornas instufning och besläende, och förstört på dem alla briggens presenningar på köpet“, utför sjömannen. „Om icke dessa balar äro tätare än er skuta, så vill jag lefva på torr jord i alla mina dar. — Jag tror ni måste lofva mera, jag tycker mig se skymten af vår lilla docka rakt förbi babords vanterna“.

Den dunkla fläck, som af den skarpsynte sjömannens vana öga urskildes emot den ljusare horisonten och på hvilken den gamles uppmärksamhet blef riktad, lemnade hans om möjligt än mer skarpa syn intet ögonblick i tvifvelsmål om den kurs, som var att tagas. Jakten kastades ett par streck högre i vinden, och då, efter en kort segling i denna direction, den sökta briggens gestalt framträdde mer och mer tydlig ur mörkret, lemnade den kække matrosen sin gamle vän ensam vid rodret och gick för-ut, der han sedan för de båda yngre gästarna om bord utbredde sig i sjömansqvickheter öfver sin resa, och

i sitt skrala modersmål inspäckade, till sin åhörarens nöje och förundran, en outtömlig skatt af Tyska, Engelska och Danska glosor. I detta skick lade jakten en stund derefter till sidan af den lilla brigantinen Fröja.

Om vår gamle lurendrejare på sitt håll varit bekymrad öfver det långa och fruktlösa sökandet efter den ankommande briggen, så var han åter, af kaptenen och besättningen på den, inväntad med icke mindre otålighet. Den skrala vinden, som tillika kom från det minst gynnande håll, hotade med alla slags svårigheter, och kaptenen kunde ej se någon möjlighet, att, innan dagningen inbröte, ligga så långt ut från kusten, att han ej skulle bli upptäckt af kronans slupar. Han var derföre i en viss ifver sina kunder till mötes på däck, och hade lemnat i kajutan sitt rykande toddyglas och sin cigarr.

Antingen det nu kom af ledsnad vid väntandet, eller i afsigt att fördrifva det onda, hvarmed landkänningen besvärade hans hufvud, hade han flitigt skött sitt glas om natten och hade, hvad man säger, en god gir, utan att dock i något afseende vara för strängt skotad. Sedan således jakten blifvit fastgjord vid sidan af briggen och gubben med sina gästar sprungit om bord på den sednare, blef han af kaptenen välkomnad med all den hjertlighet, som hans vigt för tillfället, en bekantskap från längre tider tillbaka och ett godt ölsinne hos hans värd gjorde naturlig. Styrmannen fick befallning att så fort möjligt var lasta jakten; de packor, som skulle intagas, bestämdes, allt skulle gå tyst till, och ingen djefvul skulle våga knystra ett ord om saken i land.

Efter dessa anordningar tog kaptenen vår gamle kund i handen och förde honom ned i kajutan, hvar-est en god brasa i kaminen och den ångande lukten af varmt toddy gjorde ett ljuft afbrott mot kölden och mörkret på däck.

„Stiltje och läsegel!“ började han nu; „jag ligger

här som i en säck, och innan dagningen simma väl kronans båtar kring mig, som ålar kring en rutten fisk. Hvad skall jag göra, jag slipper ej ur en fläck“.

„Ingen nöd, herr kapten“, sade den gamle och stack sina seniga händer in i kaminen, „vi få väder nog i dagbräckningen och båtarna ligga i land hela natten“.

„Och detta ord skall du hafva pris och ära för, gamla kamrat, och ett godt glas, förstår du. Jack! se åt i thepannan om der finns vatten, och laga en stark spik åt gubben. — Ni menar, att vi skola få vind i dagbräckningen?“

„Och en frisk mässegels-kultje på köpet, om skyn annars gick rätt i går aftse“, svarade gubben, „vinden blir väl emot; men blåser det bara, nog kommer sjömannen fram.“ —

„Blåser det bara, nog kommer sjömannen fram, och ingen kryssare skall nappa Fröja i kjortlarna. Och nu, gamla rodergångare, huru går handeln i vår stad? Kom Neptun hem helskinnad? Han gick från Lybeck samma dag jag kom dit, och hade godt gods om bord“.

„Så nära som på två pipor rum fick han allt unnan; men dessa skötos i sank med min äldsta pojke på köpet“, svarade gubben och gjorde tillika en klunk, som nära vållat en lika stor ebb i glaset, som det förut hade flod.

„Och så far ni fram“, utbrast kaptenen, hvars tanke på rederiets förlust och hans hätskaste fiendes, tull-slupens, triumf, qväfde alla andra konsiderationer, „och så klarerar ni gods och skråf. Stiltje och läsegel! en sådan vara i gapet på dessa hajar. Det borde fan och ingen ärlig redare betro er en murken ankarboj ens, för jernbandens skull, som äro omkring den“.

„Ni har ingen ren sjömans-mund i natt, kapten“, sade den gamle, i det han med en stark knyck stötte det tömda glaset ned på kajut-bordet; „menar ni att

gossen lät skjuta sig i qvaf, för att få dricka salt grogg, eller slippa att svettas vid årorna, och ej för att till det yttersta berga edra arma pipor rum, som, fan i mitt gråa skägg, voro mindre värda, än en sena i hans hand, eller en blodsdroppe i hans ärliga hjerta“.

„Och dertill säger jag amen, nemligen med behörig förbannelse öfver tull-hajarnas goda kap den gången. Gossen hade jag velat taga till jungman när som helst, ja om det gällt en resa på Ostindien. Och en skål för hans ärliga död, och för alla goda vänner! Jack, fyll i våra glas!“

Glasen fylldes åter och den tystnad, som var lik som helgad åt väntan på dem, afbröts genast af kaptenen, så snart han med en klunk pröfvat den nya brygden och funnit den god.

„Nå, hvad hörs vidare i land, min gamle vän“, började han nu, „vet vår patron vänta oss, eller är ni eljest af egen drift ute på förtjenst?“

„Jag har ej satt min fot i land på flere dygn“, svarade den gamle. „På red den fick jag ett bud att ni väntades. Detta var i går aftse, och nu är jag här“.

„Så, så, min gamle kund“, utropade kaptenen, „då måste vi öfverenskomma om er frakt, förr än ni lägger ut från sidan. Det är ej godt att narras med er i den punkten, och edra fordringar växa som brodden på landtbacken. Då man far ut, är den knappt ett kvarter hög, och då man kommer hem, står den en öfver hufvudet“.

„Tre tunnor råg och tre tunnor salt, herr kapten, icke ett korn derunder“, utlät sig med mycken bestämdhet den gamle.

„Stiltje och läsegel!“ utropade kaptenen, „ni är, fördömme mig, utan brassar i hufvet. Tror ni att rågen ärfver sig i köpmannens bod, och att saltet växer som snö om vintern? Nej, nej, grund i lovalt, fäll, min gubbe, fäll!“

„Icke ett korn derunder och att tala allvarsamt, kapten: jag har sex barn, som behöfva bröd, råg växer ej på våra kala klippor, och några tunnor strömming, som noten gifvit mig i höst, äro snart förtärde. Jag har betalt min ålderdoms tröst för ert bästa. Stick er hand inom denna rock och känn efter om jag har en enda torr klut på min gamla kropp, och blottar jag den, skall ni se många märken, som jag bär efter er och edra likars tjänst, och många ärr sådana som detta.“ Härvid viste han sin nacke, hvarest en lösskjuten spillra efterlemnade ett djupt numera igengrodt sår.

„Stopp, stopp! min gamla vän, eller slår jag pressenning för din mund“, ropade kaptenen, som vid sin nuvarande lätt rörda stämning fick två stora tårar på kinden, innan han visste ordet af, „ditt mått skall du hafva och det skakadt. Hvarken min patron eller jag skall se våra kunder svälta. Kläm ut ditt glas, gubbe; ingen ängslig på sjön. Gutår! men jag ligger här som i en säck, och vår herre vet hur jag skall komma ut till sjös igen“. —

Samtalet, som troligen ej kommit att stadna af brist på ämnen, afbröts genom styrmannens inträde i kajutan, och hans tillkännagifvande att de bestämda balarne redan voro inlastade i jakten. Tiden var dyrbar, och, efter några i största korthet gjorda ömsesidiga öfverenskommelser beträffande nederlags-plats för varorna, deras sorgfälliga vård och dylikt, åtskildes de båda kontrahenterna i samma vänliga förtrolighet, som utmärkte deras möte.

Kaptenen styrde genast ut till hafs, men vår gamle kund, som vi numera åter se vid rodret på sin egen skuta, sökte kusten med det honom anförtrödda, dyrbara godset.

En flyktig teckning af landkänningen från den del af hafvet, hvarest den lilla jakten nu befann sig under segel, torde icke vara öfverflödig. för att till någon del förklara de motiver, som ledde gubben i

afseende å kurs och segling. Det närmaste land en seglare från vår fastställda punkt kunde hinna, utgjordes af tvenne stora holmar, båda förut till namnet bekanta för läsaren, nemligen Rönnskär och Långö, hvilka, på en sträckning af två dryga mil, utbredde en till utseendet oafbruten, rak och kal strand mot hafvet. Utanför var sjön öppen, med undantag af en enda temmeligen lång klippa, som på ett godt afstånd från den sednare af de nämnde holmarna höjde sin rygg betydligt öfver vågen, och, sedd från längre håll, tycktes sammansmälta med den stora landsträckningen. Kom man närmare, så fann man att stranden bildade en trubbig vinkel inåt, och att ett sund, som sammanband vikens spets med de inre fjärdarne, gjorde af den till utseende ena holmen tvenne.

Detta sund gaf likväl, oaktadt sitt förträffliga och sitt djupa vatten, ingen fri kommunikation mellan hafvet och de små fjärdarne, emedan det på sin yttre sida var stängdt af ett ref, som på en linie af flere hundra famnar, från strand till strand, sammanband de båda holmarne, och var så grundt och stenigt, att endast små fiskbåtar, och detta blott vid lugnt väder, brukade leta sig väg mellan dess skarpa, tätt spridda hållar.

När derföre vår gamle vän nu ville söka sig in i den inre skärgården, hvarest otaliga smyghål och kamrater i yrket kunde ge honom säkerhet, var han tvungen att passera endera af de två yttersta uddarne; och han valde Rönnskärs udde, såsom den närmaste, oaktadt han med full säkerhet kunde förmoda, att hans hätska förföljare åt detta håll gått i land.

Som han med all visshet väntade frisk vind i gryningen, så trodde han sig kunna lemna det farliga stället akter-ut, innan tull-slupen hunnit ut ur sitt nattqvarter, eller, om den nu vore tidigare till vägs än vanligt, innan det förskingrade mörkret gjorde hans upptäckande af densamma lätt och möjligt. Å

andra sidan och i fall han valt vägen kring Långö udde, hade han äfventyrat en vidsträcktare och ända in på dagen förlängd segling i öppna hafvet, och vid allt detta ett icke alldeles osannolikt möte med den andra tull-båten, som hade sin kryssning åt detta håll. Men vid alla de ovilkorliga fördelar, som gubbens tagna kosa hade framför hvilken annan som helst, var den dock äfventyrlig nog, för att fylla hans hufvud med bekymmer, och han lyssnade, som en fogelfångare lyssnar efter svar på lockfogelns ljud, mot den första fläkt, som skulle bebåda den väntade räddaren, stormen.

Emellertid fortfor oafbrutet lugnet, och ännu då den svaga skymten af dager redan börjat afslöja en större och större synvidd, visade sig den långa, men låga dyningen nästan spegelblank på alla punkter. Den gamle började tveka om han skulle fortsätta seglingen inåt kusten, eller begagna den morgonvind, han med visshet väntade, för att gå till hafs och afbida med nästa natt en bättre lycka. Detta sednare fall var för honom dock länge det värre fallet, och då med den ljusnade dagen, dyningen började krusas af lifliga fläktar och ett gladt sorl af böljan vid fartygets bog vittnade om dess förökade fart, försvunno den gamles betänkligheter för hoppet, att efter vunnet ändamål, få hvila sin af vakor, köld och väta uttröttade kropp, och han höll med godt mod kurs på Rönnskärets ur fjerran framskymtande udde.

Lätta strömoln sväfvade öfver horisonten och flögo upp mot hvalfvet, de spegellika ränderna på böljan försvunno snart alldeles, och några tätt på hvarandra följande häftigare vindstötar kommo den lilla jakten att sänka sin läsida ganska djupt. Inom några stunder flög det sköna fartyget för en frisk och jemn vind, med pilens fart fram mot kusten.

„Se“, sade den aderton-årige ynglingen, hvars bekantskap vi gjort här tillföre, och som äfven nu

höll sin plats vid storseglet, „se, min far, hur rodnaden är skär i öster; jag tror vi få storm i soluppgången“.

„Om den ville komma förr!“ anmärkte den gamle.

„Dessförinnan“, fortfor sonen, „borde vi väl hafva länsat förbi Rönnskärs udde: jag tycker mig ren kunna urskilja talltopparna på den“.

„Stick ut skot, gossar, vinden drar sig till förlig“, ropade gubben med sin vanliga kommando-ton, utan att lemna ett svar på sonens halfva fråga.

„Det är vår lycka“, fortfor denne i det han efterkom befallningen; „jag har alltid tyckt att vår jakt går bäst för slörhän“.

„Det är vår olycka“, invände den gamle; „ty om vi möta tull-slupen, hafva vi desto svårare att vända om till Långö-sund“.

„Hvad skymtar der så hvitt mellan träden på udden?“ utbrast gossen nu, i det han med spända ögon såg ditåt och tycktes glömma allt annat.

„Det är den gamla björken, som sticker fram mellan tallarna och glänser mot morgonrodnaden. Akta dig gosse att se spöken på ljusa dagen“, svarade i en lugn, men nästan förebrående ton den gamle, som i första ögonblicket studsat vid ynglingens utrop.

Antingen nu fadrens milda tillrättavisning eller det afgörande momentets närhet verkade på gossen; men samtalet fortsattes icke mer af honom, och den gamle var för mycket sysselsatt med beräkningar och väntan, för att bry sig om att upptaga dess tråd ånyo.

Några stunder af en orolig spänning förflöto. Man kom udden så nära, att bränningen mot strandklipporna ej mer blott sågs, utan äfven tydligen kunde höras. Intet segel syntes, och endast en skara måsar utbredde sina hvita vingar öfver hållarna och vågen. Jakten flög i kapp med stormen. Ändtelligens strök den som en blixst förbi den skumhöljda udden och vände redan liksom segrande inåt fjärden.

Då visade sig rörliga ljusa strimlor mellan träden på en nära belägen holme, och straxt derpå hoppade på mindre än ett halft kanonskotts afstånd den fruktade slupen fram i sundet och beherrskade passagen. Ett gladt sorl mellan afbrutna kommando-ord hördes från den, och signalflaggen sväfvade upp mot toppen af dess mast.

Vår gamle vän hade i samma stund kastat om sin jakt och låg redan med svällda segel ut förbi udden. Solen gick nu upp ur hafvet i hela glansen af sin höstliga rodnad och bildade en bakgrund af lugn och skönhet till de scener, som höllo på att utveckla sig.

Ett skarpt skott från tull-slupen, hvars kula tog vatten några famnar akterom den lilla jakten, förklarade och gaf vikt åt flaggens mening, i det ögonblick, då gubben åter passerat den klippiga udden, och de båda fartygen af den skulle för en handvändning undanskymmas för hvarandra.

„Klar att ge akt på slupen, gosse!“ ropade den gamle, som med oafvänd blick fixerade udden af den förr omtalta, på ett godt afstånd från land liggande höga klippan, öfver hvilken han hoppades kunna ligga upp mot vinden.

„Klar att ge akt“, svarade ynglingen; „slupen syns redan; nu klarerar han udden, han går med refvadt bomsegel, han skjuter god fart“.

„Styfva gaffeln!“ kommenderade den gamle, „vinden knappar af så mycket den hinner. Kränger slupen?“ frågade han vidare.

„Han släpper ut sin ref“, svarade gossen, „han reder sig godt, jag tror vi icke vinna mycket“.

„Kapa joll-linan“, befallte gubben åter; „vi hade kunnat låta bli att sticka ut jollen, så hade vi haft den i behåll. Huru ligger slupen upp i vinden?“

„Hans bomsegel står bra, men hans klyfvare lever förr än vår“, svarade gossen; „han kan ej gå öfverom klippan med denna kurs; han kan taga far-

väl af oss, min far, vi gå lätt öfver udden, sen julen kom bort. Vi vinna. — Hvad? nu vänder han rakt på oss, — båda hans segel lefva.“ —

Ett skarpt skott dundrade från slupen i detsamma och en svärm drufhagel flög hvinande kring den lilla jakten. Som en i flykten träffad fogel redlöst faller vingen, sjönk bomseglet på det flyende fartyget tillsammans; ett skrot hade träffat gaffell-nocken och afslagit tåget hvaraf den hölls uppe.

Den kække ynglingen kastade i ett ögonblick loss ändan på däck, och flög som en pil upp i masten.

„Stick bly i min skälbössa“, sade gubben med mycket lugn till den andre, och höll tillika skutan upp mot vinden, så mycket han kunde, för att underlätta gossens arbete i masttoppen.

Medan vår gamle vän med sitt fartyg befann sig i denna vådliga ställning, rådde om bord på slupen ett allmänt jubel. Man hade genast varseblifvit och beräknat hela den fördel det lyckade skottet medförde, i det flyktingen hindrades att gå öfver udden och kanske till och med kunde uppseglas, innan han hunne i ordning ställa den skadade gaffeln, och glädjen öfver denna första seger framlockade, i samma stund seglet föll, punsch-buteljen och glaset till en tur kring laget.

„En skål för mitt skott och för mera vind i dina segel, min bror“, ropade löjtnanten, som stod vid för-nickan och nu emottog det fulla glaset, till en vän och embetskamrat, som skötte rodret; „fäll, fäll! vi skola segla upp gynnarn, innan han blir klar igen; se hur han drifver ned“.

„Den fördömda engeln der i toppen“, svarade denne, „blir färdig, förr än vi tro. Se han klifver ned redan. Öfver udden låta de bli att gå likväl“.

„Fan i mig“, ropade löjtnanten, „står icke hans bomsegel åter lika grannt som förut. Om han blott velat hålla sig några minuter oklar än. Men jag slår

vad, att jag skjuter honom sank, då vi komma i smulare vatten, lä om klippan båda“.

„Hållet, på en rykande bål i land“, inföll den andra, „låt ladda nickan med kula, och försök!“

De mordiska tillrustningarne gjordes. Emellertid höllo de båda fartygen, det förföljande och det förföljda, upp mot klippan, på ett afstånd från hvarandra, som hvarken tycktes ökas eller minskas. För hvarje gång lurendrejarens jakt höjde sig på toppen af någon våg, syntes den så nära, att man om bord på slupen nästan varit frestad att ropa honom an. Löjtnanten betraktade tigande skådespelet; ändtelligt utbrast han, liksom vaknad ur en dröm: „Finns det en skönare syn i naturen, än ett ädelt fartyg i stormen, det må heta skepp, brigg eller jakt? Se den lilla båten, huru den lätt som en svan dyker ned i bråddjupet af vågen och stiger upp igen, utan att en droppa vatten tynger de hvita vingarna. Och stormilen hviner och hafskummet yr, och den böjer sin sida ned, liksom uppgifvande hoppet om motstånd och längtande att byta lifvets strider mot hvilan och döden; och nästa ögonblick står den högre upp igen och glänser mot solen. Ett ädelt fartyg, som genom sig sjelft är fridlyst för storm och haf, borde vara det för hvarje annan makt, och dess besättning vara fredad som man är det i en kyrka. Jag ville vara om bord hos honom derborta för att få betrakta vår slup“. —

„Du ångrar väl icke ditt vad?“ inföll i en temmeligen kontrasterande stil hans vän.

„Jag ångrar hvarken detta, eller något annat, som jag hållit“, återtog den andre; „men mig gör det ondt om dessa arma djeflar, dem vi jaga som vilddjur från strand till strand och sund till sund; de äro dock människor och våga lif och blod och tåla köld och väta för en bit hårdt bröd åt sig och de sina. Jag ville hellre sitta lä om denna klippa och meta abborrar, som jag i min barndom ofta gjorde,

än nu kasta min nickas harpun i den sköna hvalfisken, som simmar der framför oss“.

„Du skall sannolikt slippa att göra det“, anmärkte den andre: „det är ej så lätt att träffa honom med en kula nu, som med hela svärmen i ons. — Han går under klippan ren; ge akt, och säg till hur du vill, att det skall styras!“

Kanonen var laddad; löjtnanten fattade luntan och intog sin plats. Ehuru lurendrejarens jakt snarare vann, än förlorade i fart på den lugna sjön lä om klippan, tycktes dock de båda fartygen komma hvarandra närmare, i den mån de mellan dem hvälvande vågornas höjd minskades, och snart vände sig för hvarje öga osäkerheten af vadet på styrmanens sida.

Nu nådde äfven slupen den jemna vattenytan. Den afvaktade stunden var inne; några hastigt gifna och hastigt verkställda kommando-ord fixerade kursen. En dödstystnad rådde bland besättningen om bord. Man drog knappt andan, man røjde lif blott genom de blickar, fulla af orolig väntan, dem man mellan segel, tåg och mast, hvarhelst en öppning fanns, sände efter den flyende jakten. Nu kunde skottet icke fela. Löjtnanten höjde luntan. —

I samma ögonblick fläktade ett glest rökmoln kring lurendrejarens båt, en knappt hörbar smäll följde detta, och dess verkan var i detsamma spord på slupen; ty med fälld hand och sjunket hufvud neddigade löjtnanten i famnen på den matros, som laddat kanonen. Hans anlete var blodstänkt, ett fint lod hade krossat hans panna.

Under den allmänna bestörtning, som denna händelse väckte bland besättningen på slupen, och som för några minuter förlamade hvarje dess åtgärd, flög lurendrejarens jakt med säker kosa in i den öppna sjön, och framsväfvade som förut, omkringstänkt af skum och svallsjöjar, på de höga vågorna. Den gamle stod med sin vanliga köld och trygghet

vid rodret. Sällsamheten af de tilldragelser, som redan inträffat, och vådan af dem, som hotade, hade närmast de båda skotskötarena till hvarandra och brutit den tystnad de för en lång stund iakttagit.

„Han fick sin lön“, började ynglingen, som vi redan känne; „kulan var stöpt af min bror, och det riktades med hans öga denna gång“.

„Ett sådant skott skjuts en gång i mannaminne“, sade den andre. „Du såg att han föll?“

„Han föll, och det ingen stund för tidigt. Luntan låg på kanonen redan; vi voro sålda åt döden, ty han hade ej kunnat skjuta bom i lugnet nu, om han hunnit tända an“.

„De tycktes“, återtog den andre, „ge slupen åt vind och våg i början, nu styra de efter oss igen. De lära ej ärna ge köp med sig för detta pris.“

„De kunna göra, som de behaga“, utlät sig ynglingen; „om de tycka om att segla för ro skull, så hafva de hafvet öppet. Oss låta de väl bli att fånga, sen vi en gång fingo försprång och äro ute på argare vatten, der deras nicka icke mer båtar dem. — Men hvad i all verlden är detta!“

„Till skoten, gossar, klara att vända“, ropade den gamle. Redan förut var jakten kastad upp i vind och höll på att fånga väder med focken. Det var denna oförmodade vändning, som förvånade ynglingen och aftvang honom ett rop af förundran.

Så snart han fullgjort sin tjänst och hemtat sig från den första öfverraskningen, kastade han en blick öfver omgifningarne, för att upptäcka orsaken till allt detta. Det dröjde ej länge, innan den låg klar för honom; ty tätt framför udden af Långön, såg han den andra tull-slupen, som med stora segel flög ut mot sjön och, gynnad af vinden, tog haf och kurs af hans fader.

Det försök den gamle, hvars vaksamma öga genast upptäckt förhållandet, nu gjorde, att med en hastig manöver vinna loften af den eftersättande slu-

pen, och sålunda komma ur sin vådliga ställning mellan båda, ägde så liten rimlighet att lyckas, att man kunnat kalla det en ansträngning af den yttersta förtviflan, om förtviflan ej i hvad läge som helst varit främmande för gubbens lugna och fasta sinne. Dess framgång berodde på en fullkomlig oskicklighet hos slupens styrman, att begagna fördelarne af sitt läge, hvilken man i intet afseende kunde förutsätta. Derföre så snart den gamle såg slupen vända, och taga den kurs, som var lämplig att tillintetgöra hans afsigst, kastade han i ögonblicket om jakten åter och låg snart med bogen rakt mot land.

„Han sätter gods och skuta på Långön“, hviskade för-gasten med bleka läppar till vår yngling, „det går nog svår sjö och det är stenigt utanför stranden. Törna vi i förtid, så är det förbi med oss“.

„Tag din själ i din hand“, svarade den andre; „han vill ge dem hvarken last eller skrof; han styr på Långö-ref och söker sundet“.

„Han är en sjelfspilling, om han det gör; bed honom sätta på land och låta oss börja vräka ut lasten medan tid är“.

„Ser du honom“? sade gossen.

„Tyst, tyst, han hör oss“! svarade den andre och sjönk, med ögat magnetiskt hängande vid den gamles, i en passiv resignation, utan tankar och utan ord.

Den gamle lurendrejarens anlete var, från det ögonblick då han vände båten inåt, ljusare, bestämmande och liksom förädladt. Med den nerv, som tillhör lifvet i dess friskaste uppenbarelse, förmålde sig deri den egna förklaring, som hos fasta karakterer, vid deras skilsmessa från jorden, på en gång förerbådar och välkomnar döden. Det är svårt att säga, om i den blick, han långsamt förde öfver rymden, låg en tjusning af faran, eller ett farväl till hans barndomsvänner, holmarna, hafvet och stormen. Inom få sekunder var dock hvarje blandadt uttryck försvunnet

från hans anlete, och qvar stod kraften allena, lugn, stridsfärdig och verksam.

Det var nu, i denna stund, då gubbens blick, som lik en roffogels sväfvat mellan det skumhöljda refvets hållar och afgrunder, slog ned på en punkt deraf och hvilade öfver sitt byte, och då hvarje hans egen och hans fartygs rörelse, som om de utgjort en enda sammanvuxen organisk helhet, trälade under denna blick, när han uppmärksammades af de båda ynglingarne, och sig sjelf omedvetet förstenade deras samtal och planer.

Från denna minut var tystnaden om bord ovilkorlig. Den afgörande stunden emottogs utan en suck, ett ljud. Jakten, hvars oförminskade segel stormen fyllde, flög lätt och lydigt fram mot refvet, och snart reste den sig på toppen af den våg, hvars mäktiga massa nästa sekund skulle, bruten till ett fint skum, spridas och förstöras, såsom om den aldrig varit. Under den låg det svarta svalget öppnad, liksom för att emottaga det rof, som klippornas jättetänder krossat. Nu störtade jakten ned från sin höjd. En stark stöt och en uthållen rifning mot sidan hejdade dess fart och tillkännagaf dess våda. Det ädla fartyget, öfverhöljdt af fradga, skälfde som en träffad hind under inflytelsen af det vredgade elementet, och en rik stråle vatten bröt in genom remnan i dess bog. Då svällde det darrande seglet igen, en fin och blixtnäll böjning väjde unnan närmaste hällkant, en lätt rispning blott ännu, och vid nästa våg, som svällde under fartygets köl, steg det åter segrande upp, med refvet akter-ut och sin trygga kurs sträckt mot mynningen af det djupa, lugna sundet.

Eldsvådan.

En skolhistorie.

I.

Denna korta historia, som kommer att beskrifva hvarken märkvärdiga personer eller händelser, utan ett simpelt upptåg af några skolgossar, ett äkta så kalladt skolpojkestreck, fordrar dock en liten utflygt, såsom inledning.

Det är nemligen af vigt att erinra, att den skola, ur hvilken vi hemta våra hjeltar, låg icke i en grann stad eller stor stad, der en så liten republik, som en rektor med hundrade skolgossar omkring sig, knappast af någon varit känd ens till det geografiska läget; utan tvärtom i en småstad, der den kunde ställa upp en tiondedel af folkmängden, om det gällde att höra och se; der skolhuset höjde sig öfver de andra, som en magister öfver sin klass, och der en vanlig sekunda-pilt, då han någon vacker somardag fick stryk för öppna fönster, kunde utbasuna sin olycka till alla fyra tullportarne på en gång.

Att i en sådan stad en korporation af hundrade öfverådige sällar, hållande tillsamman i lust och nöd, skulle äga vigt och värde, var naturligt. Nästan till hvarje gård sträckte den sina grenar, visste allt, deltog i allt, försökte allt. Vål voro klobban i lärarnes lådor och rektors statsperuk, den han nästan aldrig anlade utan i vredesmod, auktoriteter, som kunde komma bloden att stelna, då de visade sig, men detta skedde likaså litet alla timmar af dagen, som alla dagar i veckan. De snabba minuterna från kl.

elfva till två, stunderna från fem och in mot natten sen i oändlighet, de lediga onsdags- och lördags-eftermiddagarna och söndagarna, som kunde komma en att glömma både lexa och rygg, alla dessa voro solskenstider inom skolans horisont, flyktiga, dyra och därför begagnade.

Det var då, medan riset låg fängsladt inom lås och peruken prydde sin saktmodigare hvardags-stock på rektorns bokhylla, som alla dessa löjen logos, dessa strider utkämpades, dessa upptåg speltes, hvilka i sitt öfverdåd äggade så mången borgares sediga pulsar till skening och fyllde så många fönster med stundom leende, stundom bistra anleten.

Man kan inte neka att leken någongång blef för allvarsam, allvaret för öfvermodigt, äfvensom att man vid alla företag såg för mycket på egen glädje, för att tänka på andras fred och rolighet. Så kunde t. ex., efter någon strängare anklagelse för oordningar på gatan, herr stadsfiskalen en vacker morgon anträffa sin gamla familjekur fastbunden vid heders-stolpen på torget, liksom af välmenad omsorg för hans bekvämlighet, borgmästaren finna en förfärlig anklagelse och dödsdom öfver sig och magistraten uppspikad på rådhusets dörr, och sjelfva rektor, som om aftonen sett sin gamla häst gå skrapad och hvit in i stallet, morgonen derpå få den rödmålad för sin släda.

Men dylika spratt, om de än gäfvo anledning till förargelse, utplånades snart af andra, som blott påkallade skratt; och då dessutom hvarje förolämpad, hvad ögonblick som helst han gick förbi skolan, kunde inbilla sig höra den af honom angifnes klagorop, och sålunda hugnas, slog förtrytelsen aldrig djupa och utspridda rötter. Tvärtom var skolan älskad af staden, ja ousbärlig för den, på samma sätt som för de gamla i familjen den yra son- eller dottersonen, som hundrade gånger gör förtret, hundrade gånger får bannor, och tusende gånger beundras och smekes. —

Det var eftermiddagen af en skön höstdag i början af Oktober. Luften var kulen, men solen sken klar och vinden var stilla. En af årets märkvärdigare händelser hade sysselsatt skolan. Om middagen nemligen, just då rektor rest sig upp från stolen för att sluta, hade hela klassen rusat upp och med den vanliga skrapningen i golfvet supplicerat lof för att insätta dubbla fönsterna. Hvarje höst skulle en half dags ledighet unnas gossarna för detta ändamål; den hade äfven nu blifvit gifven med alla tillhörande förbud eller pluggar, som voro: att ej spräcka rutor, att ej skrika och stampa, att ej skrämma böndernas hästar, att ej öknämna folk på gatorna — en rad af pluggar, så lång, att rektors spanska rö föga nog på en half dag kunnat inkila dem ens i det mjukaste minne.

Fönsterna voro redan insatta, tiden lång innan qvällen, och hela den lediga skaran samlad utanför tullen på en vidsträckt äng, skådeplatsen för förra afdelningen af denna sannfärdiga berättelse.

Denna gång lekte gossarne soldater, exercerade, skyldrade, gjorde marscher och evolutioner, alldeles som de sett de i staden förlagda rekryterna göra våren förut. Sannolikt hade dessa deras öfningar fått passera obemärkta såsom många dylika tillförene, åtminstone ej blifvit omnämnda här med historisk noggrannhet, om ej ödet, som ofta roar sig att göra ett träd af ett kastadt frökorn, fogat så, att en af de minsta bytingarne i skolan, en räkenklassist, tagit sig orådet före att förlöpa fanan.

Så ringa var början. Gossen stod vid armén såsom trumslagare och hade anseende för sina viga armar. Också hade han hittills varit oförvitelig, men nu då höstkylan, oaktadt solskenet, började besvåra hans händer, gaf han, såsom han sjelf i förtroende sade till en af kamraterna, „fan åt hela tjensten“, passade på en hvilostund, deserterade och gömde sig i en skogsbacke nära ängen.

Ingen märkte det; man hvilade en stund och kommenderade sedan åter i gevär. Generalen, en krachanerad spel-orre ur rektors klass, tog gravitetiskt in sin plats och lät truppen defilera förbi. Gardet af rektorister och konrektorister, skolans heroer, en rangkorps med dubbel grad äfven för den simpla soldaten, paraderade förbi med oklanderlig ordning, och skördade en bifallsvink af generalens hand. Men nu skulle linie-regementet bryta upp. De små soldaterna stodo väntande och blåste så mycket de vågade i sina frusna händer. Ändteligen ljöd kommando-ropet: „framåt marsch!“

En allmän rättning öfverfor lederna, hvarje ansigte fick ett modigare utseende, fötterna höjdes, musiken föll in; men — pipan allena, ty trumman låg Gud vet hvar med sin trumslagare. I ögonblicket kommenderades halt, det blef undersökning, öfversten fick en allvarsam skrapa, en kompani-chef arresterades, och gardister skickades i flere riktningar ut efter desertören, som någon trodde sig hafva sett gå emot skogs-backen.

Det dröjde ej länge, förrän man såg rymmaren gripen och framförd. Man höll krigsrätt, omständigheterna voro klara, han dömdes till gatlopp.

Aldrig hade en sådan dom ännu drabbat någon under strängare väderlek. Om vårarna sprang man gatlopp, med jackan på, men jackorna voro då tunna och af sommartyg; nu såg enhvar tydligt att inga björkqvistar, om man än spetsade dem till spjut, skulle kunna genomtränga vår trumslagares vallmarspansar. Reglementet stadgade ingenting visst i detta fall; man började ropa: „tröjan bort!“

Med detsamma var signal gifven till ordvexling. „Tag icke tröjan af mig“, skrek delinqvinten och stötte undan handen på en korporal, som visade sig färdig att betjena honom i detta afseende, „det har ingen sprungit bar förut“.

„Mumlar han?“ frågade generalen med handen i sidan.

„Låt honom ha tröjan på, gardisterna ha skurit för grofva ris“, ropade flere jägare på en gång.

„Du har förlupit tjensten, min gosse?“ sade generalen och tog delinqventen i haken.

„Ja, herr general“, inföll en gardist, „skona honom icke; slippa jägarena stryk, så kan ingen hålla dem vid fanan“.

„Vi äro karlar för oss sjelfva, vi kunna exercera så väl som gardet, oss behöfver man ej rida på beständigt“, knorrade jägarena häftigt uppbragta.

„Duger jag icke åt dem med tröjan på“, sade med ett spotskt smålöje vår lilla trumslagare, uppsporrad af det medhåll han røjde, „så har jag för godt skinn att vara deras trumma“. Vid dessa ord tog han sin verkliga trumma från marken, färdig att gå.

I och med detsamma hade myteriet bland jägarena blifvit allmänt; de redan höjda käpparna kastades bort och lederna söndrades helt och hållet; man brummade och vredgades.

Generalen var i den största förlägenhet, och hela hans anseende nära att gå under. Straffa kunde han icke alla, och att förlåta var omöjligt. Han tog det parti att förklara hela jägare-regementet upplöst och — här gaf han sin röst all den styrka han kunde — „hvarje soldat i detsamma för en förrädare och fiende, utom lag och pardon“.

Med dessa ord steg han fram; tog regementsfanan ur underofficerens hand, kommenderade gardet i gevär och lät det med fälld bajonett spränga in på de bestörta bytingarne, som, glömmande hela sitt militäriska anseende och den vanliga farten vid hastig marsch, ilade med skri åt skilda håll på ängen.

Sålunda var endrögten försvunnen inom korpsen. De äldre fortsatte sin exercis; de yngre hade efter flykten samlat sig i ett aflägsset hörn af ängen och syntes rådslå.

Men utan tvifvel var, såsom redan antogs, denna gossarnes söndring inledd af ödet, som denna gång ville göra väsende af deras fönster-insättnings-högtid och sammanknyta deras lek med verkligheten, och detta på ett rätt allvarsamt sätt. Ty hade både äldre och yngre fortfarit att exercera tillsamman, och de små revoltörerna icke öfverlemnats åt sin egen vishet och uppfinningsgåfva, så hade väl aldrig en sådan lek blifvit uppspunnen, som den vi snart vilja beskrifva, en lek, som först kostade ett oskyldigt kreatur lifvet, sedan sånär hade skaffat en hedervärd borgare gallfeber, sist — men låtom händelserna sjelfva sqvallra ur skolan.

Jägarena rådslogo, men hvad de rådslogo om, kunde på en lång stund fattas hvarken af dem sjelfva, eller någon annan. Man tyckte sig höra blott det ojemna sorlet af en svärm getingar, som blifvit retade och nu sökte ett föremål att stinga.

Länge fortfor detta brummande, och då man ändteligen kom till begripliga ord och vidare började förstå hvarandra, var resultatet af öfverläggningen ännu långt borta. Såsom vanligen händer dylika rådsherrar, stadnade man vid ett beslut helt olika det, hvartill öfverläggningen tycktes leda, och då förtrytelsen, stoltheten och hämndkänslan just höllo på att få exercisen börjad ånyo, var det en på orten allmänt känd, året förut med hela sitt anhang gripnen, af gossarne under namn af Svarta Gustaf beundrad röfvere, hvars minne tillvägabragte något helt annat, än en exercis.

De första artikulerade ljud, som, lika verldar ur chaos eller klippor ur ett sjudande haf, uppdykade ur det ursprungliga virrvarret af röster, voro de enkla orden: „Ja, ja!“ och „nej, nej!“ på hvilka inom kort följde ett med sådan styrka uttaladt allmänt „tyst!“ att stormen föll som för ett dråpslag.

Nu först började längre sträckor af fast land skönjas i det lugnade hafvet, eller att tala utan lik-

nelser, nu började man kunna urskilja meningar och ord. „Åh hå“, skrek den lilla trumslagaren, som genast begagnade stillheten och som väl den förutan ryckt fram med sitt andragande, „mig låta de bli att värfva härnäst. Jag vet nog att gardisterna gerna skulle se mig spänna mitt eget skinn på trumman; men man är ingen narr heller, man kan leka för sig sjelf“.

„Det kunna vi“, föll en veteran in; „vi äro flere än gardisterna och general få vi nog“.

„Jag vill trotsa deras trumslagare i hvirfveln, fast han är sergeant“, ropade vår lilla kund och var blodröd i ansigtet af harm och ifver.

„Nej, gossar“, anmärkte åter en fin politikus i kretsen, „vi gå bort härifrån och låta gardisterna bli qvar; herr Gyllendeg klagar visst för rektor att vi åter trampat ned gräset på hans äng och skrämt hans får“.

„Huru skall han få veta det?“ anmärkte veteranen buttert.

„Veta det“, inföll politikern, „gamla vallgumman på prestgården gick nyss här förbi och hytte med sin krycka åt oss från landsvägen; jag såg det och vi få akta oss i morgon“.

„Det är detsamma“, sade veteranen, „om vi gå eller ej; vi ha varit här ändå“.

„Och behöfva ej vara sämre än gardisterna“, skrek trumslagaren.

„Och låta dem tro att vi varit rädda för dem!“ fortsatte en liten soldat med lyftad näsa.

„Ja, vi välja officerare“, ljödo flere röster; „hvem blir general?“

Innan denna fråga hann besvaras, tilldrog sig en händelse, som gjorde ett svar onödigt. Den korps af marscherande, som nyss i blott förbigående nämndes, nemligen vår obekante herr Gyllendegs fårhjord, hade undan jägarens oerhörda språng och stoj dragit sig till den sida af ängen, der gardisterna stan-

nat qvar och lofvade ett lugnare granskap. Men nu gjorde gardet, under sin fortsatta exercis, en häftigare evolution, hvars hotande anbrott den idylliska armén icke fann godt att afbida. I den skyndsammaste reträtt med sin anförare, en stor, svart, karlavulen spanjor i spetsen, störtade korpsen mot jägarens sida.

Dessa, som nu sågo sin egen nyss ådagalagda tapperhet så fullkomligt härmad, hade blott ögon för reträtten, tills att en af dem, på närmare håll betraktande de flyendes general och träffande i honom en likhet, som snart skulle allmänt erkännas, sträckte ut sin hand, pekade, skrajade och skrek: „gossar, gossar, ser ni Svarta Gustaf!“

„Och hela hans rövvarband!“ ropade en annan, af hjertat besannande identiteten.

„Låt oss knipa karnaljerna och arrestera dem!“ skallade nu från alla sidor. Det behöfdes ej mer.

Med den häftighet, som åtföljer inspirationen, — och inspirerad var de nya ordningsmännernas ifver för nejdens säkerhet och fridsstörarens utrotande — glömde man hämnd och exercis och hastade fram mot rövvartruppen, för att gripa hvem helst man öfverkom.

Detta var dock ingalunda så lätt verkställt, som ärnadt, och man såg sig snart tvungen att taga förståndet med i leken. Nu uppspanns en krigslist; ett hål öppnades i gärdet, som stötte till en annan mindre äng, och rövvarskaran ringades och drefs med försigtighet in på den trånga ängen, hvarest alla försök att undkomma sedermera blefvo fruktlösa. Sålunda såg man innan kort den ena efter den andra af den förföljda och förspridda hopens medlemmar gripas, och dessa menlösa våldsverkare, som väl aldrig plundrat någon annan vandringsman än bäcken, eller någon annan bofast än tufvan, släpades nu, under förebräelser och hot af deras vakter, i ett svårt fängelse.

Redan var skocken till största delen inpackad i en lada och bevakad der; namn, för hvilka nejden i årtal bäfvat, hade man här sett spaka och handterliga som får; men en fanns qvar, som äfven nu i sin fyrbenta och fromma förklädning hotade att försvara sitt fordna rykte; det var anföraren sjelf, den förfärlige Svarta Gustaf. Särskilda gånger hade man gjort försök att omringa honom; likaså ofta hade ringen blifvit bruten. Det fanns ingen bland de små sbirrerne, med något anspråk på mod, som icke stått både på fot och hufvud för denna Mazarino; till och med vår lilla trumslagare hade varit framme och fått en stor bula instångad i sin messingstrumma och en sur min i sitt glada anlete. Nu hade anfallen upphört, man hemtade andan och betraktade hvarandra. Sbirrerne hade dragit en linie framför ett hörn af ängen; Mazarino stod der inom, beredd till försvar.

„Ja, der står han nu!“ sade en alnshög korporal till vår trumslagare och pekade med handen mot den fruktade vederparten.

„Ja, der står han!“ svarade den tilltalade.

„Du är en stackare“, anmärkte korporalen helt lungt.

„Du är en stackare sjelf!“ svarade trumslagaren och höjde sin embetskäpp färdig att trumma till på kamratens skinn.

„Hvarföre höll du icke fast honom då han kom, utan vände trumman emot och lätt honom slippa undan?“

„Hvarföre? derföre att du är dum och vi alla, som tro att Svarta Gustaf låter ta sig med händerna, som en killing; jag har sagt att han skall fångas med snara“. Med dessa ord tycktes förtrytelsen ingifvit honom en idé, hvarigenom han på en gång ville taga hämnd på rövaren och nedtysta korporalen. Han löste af sig sin trumma, tog det snöre, hvori han bar den, och gjorde en löpsnara.

Utan att vexla vidare ord gick han härpå till det tilltäppta hålet i gärdesgården och öppnade det åter. Här fäste han nu snaran så försåtligt, att Svarta Gustaf, om han gjorde försök att komma igenom, nödvändigt på detta ställe skulle finna sin galge. Då detta var gjort, kom han tillbaka, hängde sin trumma på en knapp i tröjan, tog käpparna, gick rakt fram mot sin fyrbenta fiende och gaf till en sådan sats hvirflar, att denne, ovan vid en dylik krigsmusik, behöft åtta fötter för att hinna undan något när så fort, som han tycktes önska.

Hittills hade de öfriga kamraterna blott varit åskådare af trumslagarens manövrer; men nu, då de sågo fienden stadd på full reträtt, föllo de till med ett härskri, såsom om det gällt att störta Jerikos murar.

Svarta Gustaf sprang icke mer, han flög, och detta tyvärr till sin egen olycka. Ty knappt hade han blifvit varse öppningen, genom hvilken han inkommit i detta trångmål, förrän han riktade sin kosa dit och störtade med full fart i snaran. De första af de eftersättande jägarena, som hoppade öfver gärdet, ibland dem vår käcke trumslagare, hunno se sin stolta fånges sista lifsryckningar; han var strypt.

Och nu nödgas vi gå litet tillbaka i tiden, för att göra bekantskap med en man, hvars fruktade anblick snart skall öka förskräckelsen i detta tragiska uppträde.

Vi hafva redan tillförene haft tillfälle omnämna stadens hedervärda bagare, herr Gyllendeg, och ville önska blott att han för läsaren vore lika bekant, som för hvarje person på två, tre mils väg omkring hans skylt.

Herr Gyllendeg hade redan hunnit öfver sitt sextionde år och hans hår var grått af ålder, ej blott af mjöl. I fyratio år hade han varit bagare på orten, och han älskade att inblanda i sitt tal denna sin berömmelse. Folket påstod honom vara stenrik,

och säkert var att han icke saknat bröd. Aldrig kunde väl den jul-kusa, han i sin ungdom bakade som mästestycke, och i anledning hvaraf han trodde sig skapad till mycket mer än bagare i en småstad, aldrig kunde väl den i fyllighet, mjellhet och glans mäta sig med sin fader och upphofsman. Sitt goda hull, som i öfrigt var det mest imposanta i hans väsende, hade han småningom skaffat sig genom — „bekymmer och förargelser“. Läsaren förvånas; men hans eget påstående var att sådana utgjorde hans dagliga kost. Onekligt är, att de tjenade honom till retningsmedel för appetiten, och derföre, så ofta han ville göra sig en rätt god måltid, eller eljest kände olust och äckel, gick han på förhand ned i sin verkstad och tog sig en förargelse.

Nu på gamla dagar hade vanan blifvit en ovana hos honom; han kunde knappast lefva en timma utan att styrka sig med en förtret, och folket kallade honom trätgirig och knarrig, emedan han alltid så ofta han kom öfver en dylik, plägade yttra sitt hjertas tillfredsställelse medelst brummande och ovett. Några gånger om året bestodos honom ordentliga förargelse-kalas, då han aldrig underlät att verkli-gen berusa sig; sådana kalas gåfvo honom skolgossarne, då de trampade hans äng, eller kastade på hans skylt. — Men det vore obarmhertigt att med mindre allvar omnämna en gammal man och borgare af herr Gyllendegs kvalitet, och vi vilja derföre med all respekt tillägga blott detta, att herr Gyllendeg alltid regelbundet besökte kyrkan, alltid kastade sin slant i håfven så hårdt, att den ljöd som tvenne, aldrig svor, utan i yttersta förbittring, och äfven då blott vid sitt handtverks arffiiender: tviskinn och brända bullor, och för öfrigt med den modesti bar sin stora förmögenhet, att han alltid kallade sig fattig, förföljd och ensam i verlden.

Ungefär vid den tid gossarne började sina ar-
resteringar på ängen, slöt herr Gyllendeg sin mid-

dagslur och gick till sin verkstad. Han hade nu nog länge försmäktat af lugn, för att längta till denna sin helso-orts upplifvande strider. Också hörde man tydligt hans andedrägt svälla och såg hans näsborrar vidga sig, då han nalkades dörren. Man fann att han kände lukten af någon harm.

„Gud bevare mig“, sade han genast vid sitt inträde och fäste sitt öga på sin förnämsta och enda gesäll, en gammal piga i huset, „Gud bevare mig, Susanna, hvad du är sotig i ansigtet. Det ser ut, som du ej skulle handterat ugnen förr, menniska. Hvad menar du folket skall säga? Herr Gyllendegs kringlor, säga de nu, äro gulare af russakor än af saffran, säga de, — bevare mig fattiga man för den landsplågan — snart skall det heta att hans limpor äro brunare af Susannas fingrar än af sirap. Huru är det med skorporna? På landsvägen kommer jag med er till slut; ja dit kommer jag för din efterlåtenhet, Susanna. Gäser skorpdegen, säger jag; man kan då akta mig värdig ett svar. Gäser den? hvarföre icke lika gerna bland isbitarna i stadskällarn? Jag får taga till tiggars tafven för din skull, menniska. Så! nu bränner du upp hela ugnen med knallar! Har du ej näsa, kreatur, att känna lukten af brändt?“

På denna punkt hade herr Gyllendeg redan nått en god ställning och började känna igen sig i sitt element, ungefär som den halfdöda fisken, då den en stund fått förfriska sig i vatten, småningom upplifvas och pröfvar sina krafter. Herr Gyllendeg hade, att icke lemna liknelsen, just nu vändt ryggen upp och begynn timer spela med sina fenor; dock i full simning befann han sig ännu på långt när icke.

Under allt detta fortsatte den gamla Susanna sitt arbete och gick sin väg fram utan ringaste tecken till störing eller förtrytelse. Tvärtom syntes hon med medvetslöst nöje förnimma sin herres och mästaress närvaro, och såsom hon ansåg sina limpor

först då äga full glans och gräddning, när de fått den sista strykningen med ägghvita och socker, så tycktes hon äfven hålla sina gerningar ofärdiga ända till dess de af herr Gyllendeg lackerades med smädeord och klander. Det var väl af detta skäl, hon icke svarade ett ord på mästarens kommentarier, hvilka han fortsatte oafbrutet i samma riktning, men blott med stigande kraft.

„Bah“, fortfor han, „här är sand i rågmjölet, så att det kan fila fingrarna af en. Du har sutit öfver mällden, Susanna, och tiger och säger ej till derom. Mättat har jag människor i fyratio år, men ännu har ingen sagt att jag gifvit honom sten att äta i stället för bröd. Och här är os inne“. — Nu höjde han näsan upp och vädrade med kännare-mine. — „Du har skjutit os här, odjur, och vill taga lifvet af dig sjelf och andra. Jag törs sällan komma in i min verkstad mer; harm och förtret möta mig hvar jag skådar omkring mig här. Och den der smulan hvetmjöl har du tagit in att värmas? Det blir en deg deraf att mätta dina katter med, men ingen annan. Jag har gått i kyrkan och bedt vår Herre upplysa dig, ugnskrapa, men du har ditt eget hufvud — bevara mig Gud, här är ett os, att det ordentligt susar i mina öron. Jag ser saffranskringlorna ligga här ännu; har ingen varit efter dem från prestgården, Susanna? jag kan dock aktas värdig ett svar“. — —

Här blef han afbruten af en gäll messingsstämma, spelad af den gamla vallgumman, som redan en stund obemärkt stått vid dörren och väntat att få falla in.

„Visst har någon varit efter dem och det är jag sjelf“, sade hon, „men hvem får här ett ord med? Gud bevara mig, aldrig har jag förr varit osynlig och icke är jag bland blinda heller. Väl har jag sett mycket i verlden, men ingenstädes ett sådant regemente, som det ni för, herr Gyllendeg. Ni borde dock frukta Gud, och verldslig höghet är ej evig“.

Nu lät hon narra sig af sitt fromma sinne att draga en suck och snyfta några gånger, hvarföre herr Gyllendeg, som jemnt hunnit sansa sig för hennes närvaro, ehuru icke för hennes uppbyggliga föreställningar, fick ordet och fortsatte efter en lätt nickning:

„Så, så, ni är här efter kringlorna, mor, och orkar allt lefva ännu i er uselhet! Ja, ja, sorg och bekymmer räcka till, mor, — Sanna, förderfliga sprakved! nu släpper du ut all värma igen — jag ville säga, mor, att bekymmer och förargelse är, som ni ser, min dagliga kost, och slutet på allt blir tigarstafven“.

„Häda icke, herr Gyllendeg“, vidtog gumman åter, „det är ogudaktigt af er att tala så. Har icke vår Herre gifvit er nog af denna verldens rikedom och storhet, fyllt era lårar och låtit er nära bli rådmän i staden. Hvad skulle han väl mer göra sin vingård; men ni bär vilddrufvor, herr Gyllendeg, jag är äldre än ni, jag, och jag kan säga att ni talar som en dåre“.

Herr Gyllendeg, som fruktade att länge utgöra text för hennes predikan, kanske äfven tyckte sig äga en rättvis sak, tog en kringla, vägde den i sin hand och sade med en ton emellan förtrytelse och klagan: „Hvem talar som en dåre? Ni vet icke hvad en sådan kringla kostar mig sjelf, mor, ni vet det icke. Tror ni att det snögar hvetemjöl i våra dagar, eller att saffran växer bland väpplingen på min äng, den Gud må förskona för våra plågoris“.

„Tror jag det, Herr Gyllendeg“, inföll den gamla med ett ljud i rösten, som tydligen rörde hennes glädje öfver det lämpeliga tillfälle hon fick att komma fram med sin länge och mödosamt tillbakahållna nyhet, „tror jag att saffran växer på er äng? Jag har ej sett saffran växa på fredade ängar, mycket mindre — men jag vet hvad jag vet, det kommer nogsamnt fram sinom tid, herr Gyllendeg“. — Här

tog hon upp ur sin kjolsäck en snusdosa af koppar och tog sig långsamt en pris, hvarpå hon så illparigt, som hennes svaga ögon medgåfvo, blickade på herr Gyllendeg och fortfor: „Saffran! tacka Gud om det blir en usel grässtubb qvar för edra fattiga får, herr Gyllendeg, sen rektorn nu släppt sina kalffvar dit, jag säger ej mer“.

„Hvilka kalffvar“? frågade herr Gyllendeg och spetsade sina öron.

„Skolgossorna, skolgossarna, som trampa der i denna stund, så att ängen ser ut som ett hästbytare-torg, den sköna ängen“.

„Tviskinn och brända bullor! ni talar icke sanning, mor!“ skrek herr Gyllendeg i yttersta förbittring.

„Jag tar ingen betalning för mina ord, herr Gyllendeg, och vill ni icke tro mig, kan ni låta bli; jag har också ingen skada lidit; hytte jag åt poj-karna, så hytte en åt mig tillbaka, dermed är det qvitt, och Gud välsigne barnen, de behöfva ha sin glädje också de; det är en rik mans äng, som går till kost“. —

„Sanna“, ropade herr Gyllendeg nu, utan att i ifvern lämpa sina ord till det föregående, „håll vakt om hus och gård, skrapkaka, så att du icke bränner upp oss och hela staden på köpet, medan jag är borta — hör du mig, frågar jag? — Släpp icke dina katter in i boden, säger jag, det är en lögn att det finns råttor der; det är dina katter, som gnaga på brödet der, dina katter, sotlabba, säger jag. Hvar är mitt spanska rör? tviskinn och brända bullor, här skall bli en annan ordning“!

Sålunda förberedd tog han hatt och käpp och gick, pustande af trötthet och vrede, ut till sin äng.

Äfven gardet hade der redan hunnit få kunskap om den timade olyckan och infunnit sig som åskådare. Emellan de båda i krigstillstånd varande regementena hade den gemensamma vådan tillvägabragt

ett stillestånd, och gardister och jägare, blandade fredligt med hvarandra, omgåfvo i stojande oro den fallna.

Den lilla trumslagaren stod midt i skocken. Hans eljest öppna och renskrifna anlete var nu på ett bedröfligt sätt öfverkorsadt med streck och rynkor. Ett ögonblick höll han sin döda fånge i hornen, skakade och drog af alla krafter, ett annat tog han sin trumpinne, vände grofva ändan till och slog. Vid allt detta gret han och trätte i vexling, antingen han misströstade vid ett felslaget försök, eller med harm och hopp grep till ett nytt.

Så stodo sakerna på ängen, och i denna sysselsättning var vår lilla kund stadd, då en växande hviskning: „herr Gyllendeg, herr Gyllendeg!“ slog hans öra med skräck och förkunnade ankomsten af den, som minst af alla menniskor var efterlängtd vid detta tillfälle.

Och herr Gyllendeg stod framför den bestörta skaran, svettig, flämtande och nästan mållös af vrede. Genom en instinktlik rådighet, i hopp att kunna dölja hela affären med fårahjorden, hade gossarne, i samma ögonblick herr Gyllendeg kom öfver dem, slutit en ogenomskådlig krets kring trumslagaren, och stodo nu beredda att med all möjlig ångerfullhet och ödmjukhet i sin min, kapitulationsvis lura sig till fredligt aftåg, sen de först skaffat trumslagaren tid att gömma den döda. Till jägarens ära vare det sagdt, att sköldborgen nästan ensamt slöts af dem; gardisterna, såsom mindre delaktige i mordet och vådan, hade retirerat åt skilda håll, och endast några få af dem dröjde qvar i grannskapet. Det var också mot den täta massan af de små jägarerna herr Gyllendeg riktade sitt anfall.

På de första utfallen, då herr Gyllendeg ändteligen kom till ord, svarade de beklämda bytingarne blott med att taga af sig mössorna, en höflighetsbebyggelse, som väl aldrig utfallit, om ej nöden varit

ytterlig och stor. Först då, när man märkte att ett längre tigande nödvändigt skulle ägga mer än lugna herr Gyllendeg, skred man till ord, hvarvid en af gossarne någorlunda frimodigt förklarade, att han och hans kamrater sett pastorns stora hund gå lös vid tullen och derföre skyndat att hjälpa herr Gyllendegs får; dock ville de snart förfoga sig bort igen.

Men härmed väckte han blott en storm till i herr Gyllendegs bröst. „Bevare mig fattige man“, ropade gubben och såg spanande omkring ängen, „alla mina får äro försvunna. Tviskinn och brända bullor! visen mig hvart ni jagat dem, eller skall jag krusa er med min käpp, att i skolen bli möra som knäckebröd“.

„Blif icke ond på oss, herr Gyllendeg“, svarade gossarnes ordförande, „vi skola nog hjälpa att söka dem. De sluppo ut genom grinden på landsvägen“.

„Så laga er efter dem, odjur!“ ropade gubben och lyfte sin käpp.

„Vi skola gå, vi skola gå, blott herr Gyllendeg går först“, sade i förskräckelsen gossarne, som ej vågade bryta kretsen inför hans ögon.

„Tviskinn och brända bullor, skall jag bli bortvisad från min egen äng af sådana yrfän“, skrek gubben och bröt med sitt spanska rör, lyftadt till hugg, in på kretsen, hvars ledamöter i ögonblicket skingrade sig såsom agnar för en storm.

Men herr Gyllendeg hade i sin ifver tagit för sträng fart och hade kunnat bryta armar och ben af sig, ty det lyckades honom ej bättre, än att han snafvade öfver trumslagare och gumse på en gång, och föll som en gran i skogen med dån till marken. Fruktlöst var den lilla trumslagarens försök att hinna reda sig ut undan massorna af den fallnes ben, under hvilka han olyckligtvis blef liggande. Herr Gyllendeg kände icke förr förmåga att röra sina lemmar, än han brukade dem med en drunknandes ifver att gripa alla de föremål, han kunde nå. Sålunda blef-

vo vår lilla kund och hans olyckliga motståndare nästan på en gång fattade af hans jernhänder, och i det samma jemkade sig herr Gyllendeg upp för att börja sin dom. Med fåret i hans högra hand var ingen fara; så mycket värre till var den arma gossen i hans venstra. Och uppriktigt sagdt, herr Gyllendeg såg förfärlig ut, medtagen af sitt fall, skadad af det oväntade skådespel, som nu stod för hans öga, och brinnande af begär att straffa den våldsverkare, han höll gripen, och hvilken han föreställde sig varit skamlös nog, så liten han var, att nästan under hans ögon ligga och slagta hans bästa gumse.

Vår lilla trumslagare syntes ohjelpligt förlorad, utan utväg att fly och föga mer än hälften så lång som det spanska rör, hvarmed han hotades. En allmän och innerlig oro rådde på hela ängen. Skulle den lilla kamraten lemnas åt sitt öde och öfverges i nödens stund? Eller i annat fall, huru ge honom bistånd? — handkraft förmådde intet, list, hvar skulle den hittas så hastigt? — — Det första slaget föll redan.

Bland gossarne fanns en yngling af det slags menniskor, naturen stundom framkallar för att, liksom i en sammanfattning, visa alla de krafter förenade, hvilka den eljest låter leka spridda hos en mängd individer; en yngling, som nästan buren på händerna af sina kamrater, lät dem i sig, som i en spegel, skåda alla de känslor, passioner, åsigter, som hos dem voro i rörelse. Glad som en dag, ungdomlig, djerf, elak, stundom vek och öppen, stundom obeveklig och slug, den främste i faran och trogen i alla skiften, var han ett ideal för gossarne och ärnad att vara det för andra samfund i lifvet, än deras. Denne yngling, som vi vilja kalla generalen, emedan han vid exercisen innehade denna rang, vågade försöket att rädda den olyckliga trumslagaren.

Djupt rodnande af harm och ängslan, då han såg

det första slaget drabba den lilla kamraten, sprang han fram mot herr Gyllendeg, med samma rådighet hvarmed fogeln, då den ser sina ungar i fara, flaxar för jägarens fötter och vill leda honom från dem. Redan innan det andra slaget hann måttas, var följande samtal å bane:

„Håll för Guds skull upp, herr Gyllendeg, ni gör en omenskelig gerning, då ni slår den, som ni borde tacka på edra bara knän!“

„Tviskinn och brända bullor! hvarföre skall jag tacka honom?“ skrek herr Gyllendeg, emellertid höll han upp med det tillämnade slaget.

„Hvarför skall ni tacka honom?“ fortfor i ögonblicket befriaren, „ser ni då icke, herr Gyllendeg, hvem som ligger der?“ — härvid pekade han med allvarlig min på den döda gumsen.

„Jag arme, fattige man“, utbrast herr Gyllendeg, som ovillkorligt fäste sin blick på det utvista föremålet, „der ligger nu det sköna kreaturet, ovärdigt handteradt och medfaret af dessa vilddjur“.

„Ömka honom icke, herr Gyllendeg“, fortfor den andra och försökte att genom choque på choque förvirra sin fiende, „ömka honom icke, det är den största röfvare och tjuf, som funnits på hela orten“.

„Förtviflade skälm! när har han stulit, och när har han röfvat?“ skrek herr Gyllendeg och höjde redan sin käpp mot generalen, nära att glömma trumslagaren.

Det var detta som väntats. „Kom, herr Gyllendeg“, ropade nu befriaren och trädde så nära att han nästan rörde vid sin farliga motståndares käpp, „kom, vi ha hela hans tjufband i ladan. Tviskinn och brända bullor! det är bättre att ni hjälper oss fångsla dem, än att ni står här och gör ingenting“.

Längre bibehöll herr Gyllendeg icke sin besinning. I fullt raseri måttande ett förfeladt hugg mot den fria och lediga fienden, släppte han den, som han redan hade fast; och vår lilla trumslagare, som

i ögonblicket visste begagna sig af denna frihet, rände af åt sidan som en raket, och hann till och med taga upp sin trumma i loppet.

Inom några minuter stod herr Gyllendeg ensam, andtruten och öfverfull af förargelse på sin äng.

II.

I förra delen af denna berättelse hafva vi försökt måla den olyckliga tilldragelsen på herr Gyllendegs äng, som satte honom i split med skolgossarne, och äfven försökt visa, huru dessa förstodo att för tillfället rädda sig undan de faror, hvarmed den vördige borgarens spanska rör hotade dem.

Man må dock icke föreställa sig att gossarne voro nog blinda att icke se på förhand vådor, svårare än de öfverståndna, mer och mer skocka sig öfver deras hufvuden hvarje minut herr Gyllendegs vrede fortfor att låga. Derför försöktes allt, för att blidka densamma i tid och förekomma det besök, man var öfvertygad om att herr Gyllendeg följande dag skulle göra i skolan.

Parlamentärer gingo mellan de båda krigförande makterna ända in på sena aftonen; sjelfva den gamla Susanna vanns af gossarne och brukades i ministeriel väg att underhandla om draglig förlikning. Allt var förgäfvets. Man erbjöd herr Gyllendeg dubbelt skadestånd för hvad han förlorat, man bad och lofvade bättring; men nej! Herr Gyllendeg „ville låta rektor värdera kreaturet“, som han sade, „och eljest se hvad skol-lagen hade att säga i denna sak“. „För öfrigt var han, tviskinn och brända bullor, ingen narr för skolgossarne och tyckte att Sanna och de andra borde hafva mera vett, än att löpa och tala godt för sådana odjur och stadens plågoris“.

Under sådana omständigheter börjades lektionerna följande dag. Den ena läraren efter den andra inträdde i det stora skolrummet och tog gravitetiskt

plats hvar i sin klass. Den gråhårige rektorn höll redan en demonstration öfver satserna i Syntaxis ornata, och de öfrige lärarne accompagnerade med egna behagliga melodier. Det gamla skoluret hade stått öfver natten och nu åter börjat gå, gnisslande af ålderdom i alla kuggar.

Emellertid märktes snart att något ovanligt var å färde. En allmän spänning och oro rådde bland gossarne. Rektorn såg sig nödsakad att höja rösten för att väcka uppmärksamhet för Cicero, och läraren i sekundan skrek ren öfverljuddt åt en af sina „oduglingar“, att Gud och ingen annan hade skapat honom.

Ingenting ville hjälpa. För hvarje rörelse i dörren flögo alla ögon dit, man svarade upp åt vägarne, stammade och tog tillbaka. Lärarena blefvo otåliga; den ena efter den andra började i applikatur-toner sjunga om lättjan, smällarne och klobban, och refrängen på hvarje vers blef alltid klatsch och aj, aj! Då inträdde herr Gyllendeg.

En förklarad glädje lyste i den vördige borgarens anlete, då han nu öfversåg fältet för sina många segrar, och den stolta hållning, hvarmed han denna gång gick sin synnerligt stora och vissa triumf till mötes, gjorde att till och med hans gamla, gråa galafrack satt bättre än den sutit på hans kropp sen 15 år.

Gossarne suto röda i synen och sågo oroligt ned i sina böcker, en dof stillhet rådde i hela skolrummet; men herr Gyllendeg steg gravitetiskt fram till rektorns bord och tog ordet:

„Gud bevare mig fattige man“, sade han efter några hm! hm! och retirerade sålunda till vanligare och lättare fraser än han först ärnat bruka, „hm! hm! jag är menniska jag också. Jag menar, herr rektor, att bekymmer och förargelse är min dagliga kost, ensam som jag är i verlden. Men så må man lefva och låta lefva, herr rektor! tviskinn och brända bul-

lor! knådar man tråget för fullt, så gäser det öfver det säger jag“.

Efter denna vidunderliga ingress, hvars förborgade mening rektorn dock bättre än någon annan människa på jorden af vana kunde gissa till, höll herr Gyllendeg upp, väntande att se effekten.

Den uteblef också icke: „Säg ut, herr Gyllendeg“, skrek rektorn i det han steg upp och stötte sin käpp i golfvet, „säg ut och nämn mig hvad och hvem; så sannt herren lefver, stryk skall icke sparas“.

„I fyratio år har jag varit borgare i staden“, fortfor herr Gyllendeg, som icke så snart hann reda sig ur sina egna tankars hvirfvel, „kunde också hafva dugat till bättre. I skola har jag ej blifvit hållen och påkostad, som mången annan; fattig och ensam i verlden har jag varit, säger jag, och har blifvit människa ändå. Stulit har jag icke, ej heller ljugit eller brukat falskt mått och vikt. — — — Drag icke munnen i grin, munsjör der i hörnet; jag talar som jag är lärd, och vi hafva icke sett alla dagars ända ännu“.

„Tala, herr Gyllendeg, och låt ej afbryta er“, sade rektorn i det han för gossarnes räkning slog i bordet med koppar-kryckan, som prydde hans embetskäpp, „säg till om någon gått er på äran; det skall kosta honom en stut, så sannt herren lefver“.

„Hvad har jag med äran att göra“, ropade herr Gyllendeg otålig öfver att vara missförstådd; „tviskinn och brända bullor, jag frågar enkelt hvad skol-lagen lofvar den, som stryper andras får?“

Denna oväntade fråga, som väl aldrig i någon skol-lag haft ett svar, hade så när bragt den gamla rektorn alldeles ur koncepterna. Han stod en lång stund förbryllad och stammade några obegripliga ord, innan han kunde samla sig till den förklaring, att lagen i sådant fall lofvade ingenting; men att han vore färdig att göra en paragraf, beträffande färdrap för nu och evärdliga tider, som kunde inskrifvas i

interfolierna i 1721 års skol-förordning. „Och,“ til-lade han med stor myndighet, „har någon af skol-gossarne, eho det vara må, strypt edra får, scilicet mala intentione, herr Gyllendeg, så visa mig vålds-verkarn; så sannt herren lefver, på hans rygg skall jag nöta ut ett ris, om jag skulle nödgas bestå det af guldtråd“.

Nu uppsteg vår general, skyndande att förebygga hvad som nödvändigt försvårat hans sak, det att bli utpekad af herr Gyllendeg, och tillika i beråd att rycka skulden till sig allena och icke låta den hvälfva sig på flere. Att slippa saken för bättre köp än rektorns hot tycktes bestämma, hoppades han med all tillförsigt; dessutom visste han med sig sjelf, att han, om någon annan, skulle kunna vända allt till det bästa, emedan han var en af den gamles favoriter. Han började derföre sin apologi med temmelig frimodighet, förklarade sig vara den, som fört gossarne ut på herr Gyllendegs äng, och beskref, tvärt emot kamraternas väntan, med försvarlig sanning tilldragelserna der. Derefter utförde han sitt försvarstal. Han kunde ej tro, sade han till slut, att herr Gyllendegs äng skulle taga skada så sent på hösten; „dessutom“, fortfor han, „har jag velat gifva dubbel betalning för fåret, som jag af olycka och icke af afsigt kom att döda“.

„Har han bjudit er dubbelt skadestånd, herr Gyllendeg“? frågade rektorn.

„Tro honom icke“, svarade denne, „det är väl sannt hvad han säger; men han är mera slipad än vi båda tillsammans“.

„Väg edra ord, herr Gyllendeg“, sade rektorn något stött, „jag är icke något barn, ser ni, och har handterat en sak förr. Ransakning, herr Gyllendeg, ransakning först, och stryk sen. — Du hade väl“, här vände han sig till vår general, — „du hade väl hjälp af andra vid strypningen, eller huru, dansmästare“?

„Hvem skulle hafva bistått mig vid strypningen, då det icke var min mening att strypa, utan fånga? Tvärtom skyndade alla att hjälpa fåret, fast hjälpen ändå kom för sent“.

„Se, se“, ropade herr Gyllendeg och höll sig för öronen, „jag vill ingen syndare vara, om han icke slingrar sig ur rättvisans händer, som en hal ål“.

„Silentium! herr Gyllendeg“, bjöd rektorn, „er rätt skall ingen skada taga. Hvad ersättningen beträffar, skall den gå ut på mitt ansvar; för öfrigt synes mig saken sådan, att fråga icke kan bli vid detta tillfälle om en stut formaliter, utan endast om ett halft tjog på hvardera tassén“.

Herr Gyllendeg tog en viktig min och syntes fundera om han kunde vara nöjd med ett sådant utslag. Men den sakfällde själf tycktes icke utan förvåning höra denna sin dom. Väl var man van vid en ganska variabel och kort rättegångsordning i skolan; men denna gång syntes knappast tecken till någon ordning. „Straffa mig icke för min olycka, herr rektor“, sade han bevekligt; „det är nog tungt för mig att nödgas betala skadan redan“. Vidare fick han icke säga.

„Håll upp, håll upp, munsjör“, afbröt honom herr Gyllendeg, som fruktade för hvart ord vederparten fick tillfälle att framföra, „jag säger, att han går som en rök ur ugnen, bara det blir hett å färde. Tviskinn och brända bullor, herr rektor, gif honon tjoget först, säger jag, och låt honom tala sen, eller jag vill ingen syndare vara, om han icke pratar oss så yra i hufvudet, gamla som vi äro, att vi slå oss själfva, innan han slutar“.

„Så sannt herren lefver! sitt vissa skall han ej prata sig ifrån, om han ock skulle tala som Cicero“, sade rektorn nu, nästan smittad af herr Gyllendegs farhåga, och med dessa ord sammandrog han ögonbrynen, rysste peruken, tog ett ris och fattade den anklagades arm.

Ödet ville så, att den lilla trumslagaren äfven skulle hafva sin press och pina den stund generalen å sitt håll ansattes. Vår lilla kund var nemligen uppkallad att multiplicera tvenne besatt långa tal och hade föga tid och håg att hålla reda på siffror nu, då hans vän och beskyddare befann sig i en så svår våda. Stora svettperlor trängde fram i hans panna, och emellan hvarje siffra, som han skref, spände han sina öron för att uppsnappa ett eller annat ord af förhöret der uppe.

Läraren märkte snart oråd, men sjelf nyfiken att höra gången af herr Gyllendegs process, lät han det bero vid att då och då blott ropa till och hota, ungefär som en tankspridd resande vaknar ibland och ryter till sin stannande häst, för att straxt derpå få återfalla i sina drömmar. Ändteligen tycktes han dock hafva fått en nöjaktig upplysning i tvistefrågan; ty han samlade sig åter och fäste sitt öga på taflan.

„Obegripligt!“ skrek han i detsamma, „obegripligt, att du kommer ju ej ur en fläck. Har du glömt din tabula, mästare? säg mig, hvad är två gånger nio?“

„Aderton!“ svarade gossen, som en automat, och hängde med hela sin tanke vid rektorns sista, förfärliga: så sannt herren lefver.

„Aderton“, ropade läraren i stigande ifver, „blir det då intet vidare, du petrificerade stutstäd; får du icke åttan upp och ettan i minnet?“

Men just då multiplikanten nu höll på att forma åttan, föll första slaget i rektorns klass. Handen började darra på vår lilla kund, då han hörde detta; och hur han än försökte bibehålla fattning, bröt en ström af tårar ut ur hans ögon. Åttan fick han knappt färdig, och ettan lät han läraren i herrans namn ha i minnet; sjelf drog han hufvudet ned mellan axlarna och gick, såsom om han vandrat till den yttersta domen, med själen i sin hand, rakt upp till rektorn.

„Slå honom icke“, ropade han, så mycket man

kunde urskilja bland snyftningarna, „han har ingenting gjort; det är jag, som satte ut snaran“. Med dessa ord sökte han tränga sig fram ända till rektorn själf.

Men herr Gyllendeg, som alldeles icke var road af diversioner för närvarande, knep honom behändigt öfver nacken, förr än han hann fästa rektorns uppmärksamhet. „Bevare mig, fattige man“, sade han med förtjusning, „här har jag just dig, som jag söker. Vänta blott, vänta blott, spetsbof! tviskinn och brända bullor, det skall nog bli din tur“.

Med dylika trösteord fasthöll han honom, till dess rektorn, som bevärdigade detta nya uppträde blott med en flyktig sidoblick, hann sluta tjoget.

Vår lilla trumslagare hade sålunda det missödet, att se sin goda afsigt omintetgjord. Långt ifrån att kunna rädda sin general, såg han sig snart af herr Gyllendeg framställd för rektorn och rekommenderad till ett eller annat tjug efter omständigheterna, en nådebetygelse, som denne snart befanns villig att tilldela honom.

Sålunda slöts förhöret i skolan till herr Gyllendegs triumf, rektorns hugnad och gossarnes yttersta förargelse. Emellertid, för att bruka herr Gyllendegs ordspråk, hade man icke sett alla dagars ända ännu. Generalen bet tänderna tillsamman och teg, men hans blick hotade. Sjelfva den lilla trumslagaren, så svart han var i synen af kringstrukna tårar, syntes dock förbittrad, och man märkte, då han gick tillbaka, af hans pösande tröjfläcka, att han höll sin hand derinne knuten. Också låg han i hettan så tungt på handen, då han sedermera efter några få frågor fick fortsätta räkningen, att kritskärfvor yrde kring siffrorna, och ett godt kritstycke blef slut förr än räkningen. Det syntes att alla tänkte på hämnd.

Det blir icke af nöden, för utförligheten af denna berättelse, som visst icke i någon punkt blifvit hopdragen, att utskrifva här alla de hotande ord och

förbistrade titlar, hvarmed gossarne hela dagen efter herr Gyllendegs visit interfolierade sina omdömen och berättelser om densamma och om honom. Icke heller behöfver man omnämna de debatter och planer, som föreföllo vid deras sammankomst, som aftonen af samma dag, under generalens præsidium och i hans kammare beramades, i afsigt att uppfinna medel till hämnd, en sammankomst i öfrigt så tyst, så sluten och hemlighetsfull, att endast bepröfvade, pålitliga kamrater, och af de små blott vår lilla trumslagare, för hans synnerliga brukbarhet och välförhållande, fingo bevista densamma. Vi kunna förbigå allt detta och fästa oss blott vid resultatet af sammankomsten, som, sedan det ändteligen blifvit behörigt kläckt och färdigt, gick ut på ingenting mindre än att öfverraska herr Gyllendeg med rop om eldsvåda i hans eget hus, jaga honom upp ur den sötaste sömn och sedan begagna de fördelar, villervalan, förskräckelsen och natten kunde gifva vid handen.

Tvenne omständigheter kommo dock härvid i särdeles öfvervägande. För att kunna ge tillbörligt lif åt simulakern, borde man slippa in i herr Gyllendegs rum midt om natten, och huru skulle man hoppas komma dit, då man visste att den gamla Susanna hvarje qväll med „tviskinn och brända bullor“ tillhölls att stänga både port och farstudörr.

Den andra omständigheten gaf än mera bryderi. Väl trodde man det bli roligt nog att få den gamla bagaren uppväckt och uppskrämd; men hela hans straff skulle dock bli blott en sömnlös natt. För att ge saken större både vikt och allmänlighet, borde man få om händer nyckeln till klockstapeln och kunna ge den vanliga eld-signalen medelst klämtning. Sålunda, mente man, skulle händelsen bli fullständig, i det att man finge stadens hela folkström ledd öfver herr Gyllendeg och hans hus, samt möjligtvis, vid den allmänna forskningen efter elden, äfven kunde beverka gatpojkarne att företaga sina undersökningar i

sjelfva boden. Korteligen, man förutsåg en oändlighet af glada upptåg, om man blott kunde komma åt den omtalta nyckeln; men detta *om* var en svår bom att undanskjuta, ty nyckeln, visste man, fanns hos kyrkans respektabla väktare, som var ingen annan än herr Gyllendeg sjelf.

Flere förslag uppgåfvos och förkastades, det rimligaste var, att försöka snatta sig till nyckeln; men om man än hoppades kunna insmyga sig, herr Gyllendeg ovetande, i hans hushålls-kammare och der för en sekund förvända ögonen på den gamla Susanna, blef det dock en omöjlighet att åtkomma alla nycklar, som voro i hennes vård; och hvem fanns, som kände den rätta? Det var här vår lilla trumslagare fick tillfälle att visa sig outhärdlig och betala äran af att vara en assessor vid den riksvårdande öfverläggningen.

Såsom en amatör af tonkonsten, särdeles den bullrande, hade han väl tusende och en gång varit uppe i klockstapeln, för att höra på ringningen eller vid särdeles lycka få trampa den minsta klockan sjelf, och han kände derföre, såsom han sjelf androg saken, klockstapel-nyckeln bättre än sin egen trumkäpp och kunde skilja den från kyrk-nyckeln, fast båda hade krusade och genombrutna handtag och voro lika stora. Men hvad den saken beträffade, att hemta den från herr Gyllendeg, förklarade han, att han gerna ville beskrifva nyckeln för hvem som helst, eller måla den med sot så likt han kunde, allenast han sluppe att sjelf skickas på den farliga expeditionen efter densamma. Ty om han än, mente han, kunde undkomma herr Gyllendeg, af hvilken ingen hade så mycket att frukta som han, var han dock icke fullt säker för den gamla Susanna nu för närvarande, emedan han dagen förut, då han sprang hos henne i underhandlingar, lockat pastorns stora hund in på gården med sig och tussat den på hennes kattor, så att den nära bitit svansen af den bland dem, som sist hann in genom farstudörren.

De föreställningar och bevekande skäl, hvarmed det lyckades kamraterna att häfva dessa den lilla trumslagarens betänkligheter, omnämner historien icke; men visst är att vår lilla kund samma afton klockan nio, eller den tid, då herr Gyllendeg, fattig och ensam som han var i verlden, plägade stänga sin port och gå till hvila, befann sig helt allena på den kolmörka gatan, i ingen annan afsigt, än att smugga sig in i den värdige kyrkoväktarens och bagarens hus och snatta nyckeln till klockstapeln.

Icke utan rysning tänkte han då och då under färden på vanskligheten af sitt företag och beskyldde sig flere gånger i sitt sinne för enfald, då han kunnat låta öfvertala sig till ett slikt värf. Under allt detta drog han sig omvexlande till minnes de instruktioner han fått och de råd han borde följa, för att vinna sitt ändamål. Hans själ var i en besynnerlig sväfning emellan räddhåga, mod, ledsnad och nyfikenhet, och af alla dessa ingredienser smakade också det samtal, han höll med sig själf, der han tågade sakta och betänksamt fram med armarne i kors öfver bröstet och händerna för köldens skull instuckna inom ärmarna af hans vida och goda fårskinnströja.

Är jag slug eller galen, sade han i sitt sinne, då jag ej vänder om, utan går på ännu? Hu! det är kallt i afton och så mörkt att ej en stjerna lyser. Öfver planket slipper jag in på herr Gyllendegs gård, fast han har porten stängd; jag vet hvar jag hoppade öfver i fjol. Det är icke säkert på hans gård, der går en tomt nattetid. Folket säger att han ej tål barn, som äro yngre än tio år, för det att alla Sannas katter jama och skrika, utom den äldsta, som är tio år och ligger inne på hennes säng för fetma. Råkar jag i tomtens händer, så lär han vrida hufvudet omkring på mig. Den som nu visste om jag fyllt tio år eller ej? Kanske jag går på det elfte, eller om jag kanhända redan är äldre; jag har varit dum, då jag ej lagt det på minnet.

Men det är ej natt ännu fast det är mörkt. Hu! klockan slog. Jag tror att det var nio. Herr Gyllendeg skall bli rolig att se. Bara „Gud bevare mig fattige man“, inga „tviskinn och brända bullor!“ Om man endast kunde få honom ut på gatan, sådan han kommer ur sängen. Min ena hand svider och är svullen; de första tio slog han, så att han tröttnade. Det går underligt till i skolan på sednare tider. Endera af oss var skyldig; men icke begge! Nyckeln skall jag ha, om den hängde på Sannas enda tand. Hu! der strök någon förbi mig i mörkret. Huru skall jag slippa in i hushållskammaren der nycklarna äro? Låt se: Släpp in mig, jungfru Sanna; jag vill köpa saffrans-kringlor! „Hvem är du?“ frågar hon. Det är jag. „Ja du, vildbasare, kommer du åter med pastorns stora hund“, skriker Sanna och tar damborsten. — Åh! jag är galn som icke vänder om. Men hvem skall hemta oss nyckeln? Kanske får jag Sanna spak. Hon har många gånger varit mera ond på mig än nu och har ändå snart blifvit god igen. Men herr Gyllendeg? om han kommer ut? Tre steg nära farstudörren; närmare stannar jag ej, sen jag klappat på. Men om han kommer? Åh! då blir det att röra fötterna, och ingenting uträttas. Hela upptåget är dumt; en annan hade kunnat försöka på. Fy, planket är kallt som is — — med dessa ord gjorde han ett skutt och svängde sig öfver herr Gyllendegs stakett in på hans gård.

Vår lilla kund hade icke förr kommit in på gården och hunnit kasta en blick öfver terrängen, än han fann omöjligheten af att gå till väga enligt de föreskrifter han fått af sina förmän och gynnare hos generalen. Enligt dessa borde han nemligen, såsom läsaren äfven till någon del kunnat finna af hans soliloqvium, under förevändning att köpa kringlor, söka att slippa in i jungfru Susannas helgedom, hushålls-kammaren, kapitulera med henne och bilägga

fordna stridiga punkter, så vidt möjligt vore, och, då hon försonad begett sig till den tillgränsande boden att hemta brödet, kuppa klockstapel-nyckeln och gömma den i barmen af sin fårskinnströja. Förslaget hade visat sig ganska utförbart i teorien; men nu då vår lilla kund stod vid praxis, studsade han redan vid den första punkten. Huru skulle han slippa in?

I kammaren närmast farstun på ena sidan bodde herr Gyllendeg. Han hade ljus uppe ännu och satt vid sitt bord. Vår lilla kund, som smög sig försigtigt upp bakom rutan för att rekognoscera, såg att den gamle hade framför sig sin bönebok och med andakt begrundade en bön deri, som börjades: „uti Sveriges Rikes bank“. Att ett enda slag på farstugudörren skulle störa honom, fann den lilla observatorn lätt. Deremot såg han, då han straxt derpå steg upp på fönstret till hushållskammaren, den gamla sysselsatt med knådning och i en sådan ifver, att han för hvarje tag tydligt hörde klatsarne af degen. Huru skulle hon kunna förnimma någon saktare klappning, äfven om hushållskammaren stött till farstun och köket icke varit emellan!

Vår lilla vän steg åter ned från sitt observatorium, synnerligen missnöjd och rådlös. Vid en skymt af ljusskenet ur Sannas fönster syntes hans anlete draget i hundra bugter, och hans hand låg arbetssamt bakom örat, liksom för att räfsa tillsamman allt hvad der kunde finnas af fintlighet och förslager. Ingenting ville hjälpa.

„Nog går det“, utbrast han sluteligen i en sakta brummande ton, „nog går det“, — jo, försök! Det är lätt att säga: det går, det går; men man sätter inga fötter under det med stora ord. Försök att klappa på! „Hvem är det, som kommer och dundrar på min dörr så sent? Tviskinn och brända bullor! man må då unna mig nattro, fattige man“. Gå sedan in den som vågar; jag går icke. Se der! nu

gäspar han. Hu! jag borde gå; min hand börjar också värka i kölden. — Vänta, herr Gyllendeg, er betalning kommer nog! Huru skall jag få nyckeln blott?“

Med dessa ord, dem han sakta och oafbrutet uttalade, hade han satt sig ned på en trappa af stegen, utanför Sannas fönster, och föll snart i ett tyst eftersinnande. Oförmodadt sprang han upp, såsom om han sluppit en stor börda, smög sig tätt under fönstret, drog sig tillsamman så att hans anlete nästan vidrörde marken och framgnällde i denna position ett klagande miau, tillräckligt naturligt, för att i ögonblicket få gensvar från en af Sannas pensionärer derinne.

Efter detta lyckliga förebud höll han sig tyst och lyssnade. Klappningen i degen hade afstannat, det hördes icke ett ljud. Han slöt till att den gamla Susanna hade sina öron uppe, och han uraktlät icke att begagna denna fördel. För andra gången försökte han sin virtuositet i katt-musik, och detta med om möjligt än större framgång, ty två, om ej tre olika stämmor återljödo i accorder från Sannas kammare.

Nu smög han sig några steg längre bort och såg upp. Den gamla jungfruns runda anlete var redan synligt i fönstret. Hon stod der med oro målad i hvarje drag och försökte med sina degiga händer undanstänga ljusskenet, för att kunna se ut på gården. Vår lilla kund spratt i hjertat af glädje, då han blef henne varse; uppmuntrad af sin framgång och för att sätta kronan på sitt verk, lutade han sig ned och klämde för tredje gången fram ett miau, hvars upptakt väl gick fort, men hvars sednare stafvelse kostade honom ett fullt andetag luft och slöts med en passage genom flere tonarter, till den grad gäll, skärande och förtviflad, att till och med Sannas feta katt hoppade hufvudstupa ned från sängen i förskräckelse och hon sjelf nära dignade ned af

ångest. Nu höjde sig den lilla äfventyraren upp och väntade att se den vidare följden af sin intrig.

Det förgick också icke många ögonblick, innan han såg ljuset förflytta sig från hushållskammaren till köket, och straxt derpå hade han den glädjen att höra farstudörren öppnas helt sakta och den gamla Sanna med all den ömhet, som låg i hennes röst, framhviska derur ett bevekande: kis, kis, kis!

Det var just denna inbjudning vår lilla vän väntat på, och han lät, som man säger, icke be sig tvenne gånger. Hopkrumpen och tyst tassade han fram till trappan, upp för densamma och förbi Sanna. En ovilkorlig rysning genomför den åldriga katt-patronessan, då hon såg de skumma konturerna af denna jätte-katt sväfvä upp mot dörren, och ännu mer då hon kände den stryka förbi sig i mörkret. Men vår lilla kund begagnade sig af tillfället och stannade ej förr än i köket, der han med stor resignation inväntade sin farliga beskyddarinna och beredde sig för vidare operationer.

Vår äfventyrare hade knappt hunnit in genom köksdörren och kommit i ljusskenet, när hans runda och skinnklädda gestalt genast igenkändes af den gamla Sanna. De mörkaste föreställningar intogo henne, och med vida större hetta, än man vore färdig att förmoda hos den, som så likgiltigt burit herr Gyllendegs anfall, rusade hon in i köket efter trumslagaren och ville i första ifvern utan omständigheter bemäktiga sig hans person.

„Och du vågar komma hit in, som om allt vore väl“, skrek hon, „och du står och ser frimodig ut, liksom du ingenting hade gjort! Hvart kastade du katten, som du höll på att plåga i ons; säg mig det?“

„Jesus, mor Sanna“, sade den lilla trumslagaren, i det han med en lätt volt omintetgjorde hennes försök att gripa honom, „ni biter väl icke folk heller, vet jag? Nog lär ni vara ond på mig ännu för pastorns hund; men hvad skulle jag göra? Då han

ville bita mig, så måste jag väl narra honom på kattorna“.

„Jag talar icke nu om fjolgammal snö“, fortfor Sanna, „jag frågade hvart katten tog vägen, som nyss var i dina klor, och om den är vid lif ännu?“

„Åh, fy!“ sade den lilla äfventyrarn och antog en ganska stött min, „tror ni, mor Sanna, att jag är någon kattdödare. Låt mig berätta blott hur det är. Ni hörde väl hur den stackarn skrek och jämrade sig?“

„Om jag hörde det?“ sade Sanna och suckade.

„Det är en löp-katt“, återtog vår lilla kund i en ömmande ton och steg närmare den gamla, „den är utan hus och hem och söker i gårdarna efter mat. För en stund sedan, mor Sanna, det är ömkeligt att berätta derom, var den hos oss och blef körd på dörren med hugg och slag af vår piga. Jag följde efter den på gatan och lockade; men den stannade icke. Sluteligen hörde jag den jama på er gård, och jag tänkte be er, mor Sanna, taga den i vård, ty den är så mager, att den icke har kött under skinnet, utan bara benkanter, såsom om den vore en påse med stenar och stickor“.

„Gud bevare mig, fattiga qvinna“, sade Sanna snyftande, „hvart tog det usla kräket vägen?“

„Ja, hvart tog den vägen, mor? Den sprang undan så snart jag kom in på gården. Jag får icke tag på den alla gånger, fast jag ofta gifvit den mat; och ändå hyllar den sig till ingen annan i hela staden så mycket som till mig“.

„Kom in och värm dig, gullgosse“, sade Sanna och ledde vår lilla kund in i hushållskammaren. „Kunde du icke klösa pigan, som slog den, kunde du icke det, säg?“

„Hvad skulle det hjälpa att klösa henne“, svarade trumslagaren, „hon kunde bli värre en annan gång; men om jag hade någon mat att ge katten, om det vore helst en semla, så vore det mycket bättre“.

„Om du skulle få fast den, gullgosse, och hemta den hit, så ville jag ge dig en hel saffranskringla för besväret. Jag vet väl fattiga qvinna, att jag ingen sömn får i natt för bekymmer och oro“.

„Om ni lofvar mig en saffranskringla, då jag kommer med katten, mor Sanna, och om ni nu ger mig en semla, så skall jag hemta kräket hit, om jag skulle nödgas söka det in på halfva natten. Se bara efter mor Sanna“ — detta tillade han med en genomdrifven spetsfundighet i min och uttryck — „att ni lemnar farstudörren ostängd, att jag må slippa in, då jag kommer, och icke väcka upp herr Gyl-lendeg“.

Den gamla svarade honom icke ett ord, utan blott myste förtroligt och smällde honom med tre fingrar på axeln, säkert för att antyda både sitt ingående i komplotten och sitt bifall till hans klyftighet. Omedelbart derpå gick hon i bagarboden näst intill rummet, för att hemta den betingade semlan, och vår lilla kund var icke densamme, som lät ett sådant tillfälle gå sig ur händerna.

Klockstapel-nyckeln pöste redan under hans skinn-tröja och han hade jemkat sig närmare köksdörren, innan mor Sanna hunnit välja en semla, sådan hon tyckte lämpligast att ges utan betalning. Då hon ändtligen kom ut, tog han med tacksamhet emot den bjudna städseln och syntes till och med någorlunda uppmärksamt åhöra alla de varningar och råd, hon hade att ge honom beträffande tjensten, i det hon vackert lyste honom ut genom köket och farstun.

„Gå nu snällt, gullgosse“, så föllo de sista ord hon sade, „gå tyst och locka icke argt om hon än icke kommer genast. Se efter att du inte fattar henne i nackskinnnet, såsom man brukar bära hundar, utan tar henne sakta på ena armen. Låt henne luta hufvudet mot ditt kindben, gullgosse, så ligger hon nöjdare. Gå sedan helt tyst upp efter våra trappor, hör du, så att du icke väcker herrn. Om hon ja-

mar och skriker, det usla kräket, så stryk henne sakta på ryggen, då du kommer på vår gård, och tala till henne vänligt förstår du. Farstudörren skall nog stå på glänt, och ingen annan dörr i gården är läst. Farväl, gullgosse, mins nu hvad jag har sagt dig“.

Med dessa ord sköt hon sakta farstudörren till efter vår lilla kund, som med lättadt hjerta skyndade till sina väntande kamrater.

Ett glädjesorl mötte vår lilla trumslagare, då han inträdde i samlingsrummet samt framdrog klockstapel-nyckeln, och glädjen växte än mer, då han berättade, att vägen till herr Gyllendegs rum var fri och öppen. I ögonblicket vidtogos alla anordningar till träffningen. Generalen jemte en annan säker man utvaldes att öfverraska herr Gyllendeg sjelf, fyra andra beordrades att sörja för klämtningen, och de öfriga skulle sprida sig kring alla gathörn och vid gifven signal bryta lös. En hvar hade sin post och var nöjd.

Den enda, som gick sin egen väg och om hvilken ingen visste hvar han skulle uppträda, var trumslagaren, hvilken, het och ondsint som han var, i förtrytelse lemnade sällskapet efter några helt korta debatter om den plats han borde intaga. Han ville nemligen med all makt bli en af dem, som skulle omedelbart anfäktas herr Gyllendeg, och hade sina särskilda skäl att afslå alla andra poster. Derfor stötte det honom redan vid afgörandet af första punkten, att han icke ihågkoms jemte generalen, då han likvisst kände belägenheten hos herr Gyllendeg bättre än någon annan, och han förteg icke heller sin förtrytelse.

„Jag undrar hvart man ärnar stoppa mig“, sade han, „det vore ej förmycket om jag skulle få följa med till herr Gyllendeg, då jag först och främst fått mera stryk än någon annan för hans skull och

sen lärt mig hitta fram i hans gård, då det varit litet farligare att styra der, än det nu kan bli“.

„Du har ju ingen annan rock än din skinnpels, som hvar och en känner igen“, sade generalen.

„Så“, invände vår lilla kund, „har jag icke min vallmarströja?“

„Ja, den har man sett än oftare“, fortfor den andra, „och dessutom är du sjelf så liten och rund, att alla som sett dig en gång känna igen dig, om det vore midt i natten som nu. Herr Gyllendeg skulle snart gissa hvem som spelt honom skälmstyc- ket, om han såg dig ibland de första som storma in till honom“.

„Jag kan då slippa helst i hans farstu?“ frågade trumslagaren envist.

„Nej“, sade generalen bestämdt, „du får ej visa dig i början på hela gården; men“, tillade han med vänskap, „du kan få följa med dem, som gå för att ringa i klockstapeln, der har du mycket roligare“.

„Tackar ödmjukast“, anmärkte vår kund, „så galn är jag icke, att jag går dit. En gång har jag försökt att komma dit i mörkret, det var sista julmorgon, då ville jag ordentligt bli uppäten af spöken. Om der varit ett eller två; men de surrade omkring mina öron, såsom om jag varit vid ett getingsbo. Jag tror att ett af dem också stack mig i nacken, fast skinnkragen tog emot. Dit må andra gå en gång till och icke jag“.

„Så följ då med dem, som ställa sig i gathörnen“.

Här blef vår lilla kund verkligen stött och, brummande några orediga ord om att han ingen brandvakt var och dugde till bättre, tog han sin mössa och gick, såsom sagdt är, med förtrytelse sin egen väg. Af de kvarblifvande beredde sig hvar och en för sitt värf, utan att fästa vidare afseende på den lilla trumslagarens kapris.

Men ungefär vid denna tid, kanske litet förut, steg herr Gyllendeg upp från sin stol, inläste med

stor andakt sin bönebok, suckade till Gud och gick till sängs. Dagens tilldragelser hade nästan alla kvarlemnadt i hans hjerta en ljuf, ja stolt belåtenhet, och hans anlete lyste af tillfredsställelse, då han sittande i sin säng drog på sig sin nattmössa och släckte ljuset. Ännu en gång besökte hans tanke skolan och njöt af generalens straff och den lilla trumslagarens pina, ännu en gång gjorde den ett triumftåg genom de fyratio år, han varit bagare på orten, till dess den omsider förirrade sig bland siffrorna på hans bankosedlar, tröttnade och föll i sömn.

Men äfven nu, sen hans blick slutit sig, ville lyckan, som lik en sol strålat öfver honom hela dagen, visa sig huld och glädja hans inre öga med en skön aftonrodnad. Hon öfverlemnade honom i vård åt den rikaste af de drömmar, som uppvaktade vid hans bädd, och denne, lika frikostig som rik, framtröllade till hans glädje ett under, som i tjuskraft öfverträffade allt, hvad han, i sina djerfvaste föreställningar om himlens lycksalighet, hoppats att en gång få åtnjuta och skåda der.

Herr Gyllendeg tyckte sig stå i sin verkstad och afvakta gräddningen af en ugn saffransbröd. En utomordentlig glädje rådde i hans sinne, ty allt hade lyckats öfver förmodan. Bullorna hade gäsit upp och fördubblats, ja mångdubblats till storlek, och den sparsamma, bleka saffrans-färgen hade fyllt sig till en gulhet, liknande morgonsolens, då den nyss stigit upp ur sin rodnad. Med klappande hjerta räknade den vördige bagaren minuterna för gräddningen, längtande att se om denna skulle motsvara hans öfriga framgång. Ändteligen kom den rätta stunden, han tog ut ett spjäll, och se! hvarje bulla derpå glänste som guld, var tung som guld, var guld. Hans hjerta klappade, tysta halfdragna andedrag tillkännagåfvo under sömnen hans förtjusning. Han såg in i sin ugn och öfverögnade sitt ädla bröd; så långt han kunde se, såg han spjäll vid spjäll, och på hvart

och ett af dem glänste gyllene bullor. En rysning genomför honom; han trodde sig förflyttad till himmelen och visste ej om han hade med sig ens sina sedlar, eller om han glömt dem i sin kista på jorden. Snart förjagades dock detta moln af oro, och med en ifver, som antyddes af lätta, brutna flämtningar, skyndade han att försäkra sig om sin omätliga skatt, medan några orediga embryoner af „tviskinn och brända bullor“ då och då betecknade de ögonblick, då Sanna icke med tillräcklig skyndsamhet gick honom tillhanda.

Det var just det ögonblick, då herr Gyllendegs sköna dröm höll på att utveckla detta gyckelspel, som generalen med sitt biträde ytterst stilla närmade sig hans trappa. I en pinsam väntan tillbragte de båda äfventyrarne der de få stunder, som förgingo, innan de till klockstapeln afskickade hunno gifva signalen.

Ändteligen ljöd ett slag, så ett annat; klämtningen började i all sin dysterhet och i detsamma återskallade i alla gathörn i gröfre och gällare toner ropen: „elden är lös hos bagar Gyllendeg!“ Generalen och hans kamrat störtade in i herr Gyllendegs rum.

„Elden är lös“, ropade båda med en mun, „upp, upp! om någon finns härinne, upp, upp, människor, och skynden ut!“

Detta förtviflade eldsrop nådde herr Gyllendegs öra just i den stund, då han började kunna handtera de först uttagna guldbullorna, som redan svalnat, och derföre kände sig som ljufvast hemmastadd i sitt himmelrike. Det förmådde också icke väcka honom fullkomligt, så djupt var han fången i sin lyckliga sömn; men det förbryllade dock hans dröm och kastade hans inbillning in i en rad af de mörkaste kombinationer.

Försvunna voro såsom genom ett trollslag hans skatter och hans sällhet, och i stället för att han

nyss drömt sig i en himmel, drömde han sig nu i, eller åtminstone nära en afgrund.

Han tyckte sig vara förvandlad till en stor limpa, och låg i denna ömkliga gestalt på brödspaden, färdig att inskjutas i ugnen. Ingenting kan förliknas med den värdige bagarens nöd. Sina sinnen och sitt förstånd hade han bibehållit, han förutsåg ganska klart sin våda, och hans menliga natur uppreste sig häftigt emot den gräddning, som hotade honom. Han hade velat slå hufvudet af den gamla Sanna, om han kunnat. Han försökte tala till henne i sin nöd, men hans tunga var förlamad. Hon hörde honom icke, hon kände honom icke, hon stod klenögd och sotig om näsan som vanligt framför ugnen, höll brödspaden redan i handen och gjorde sig med full tjenstemin färdig att insticka limpan Gyllendeg i samma ugn, dit hon infört så otaliga limpor rågdeg förut. Den gamle bagaren var i förtviflan. Han bemödade sig att se på sin hushållerska, då han ej kunde tala; han gaf henne än hotande än bedjande ögon, men allt var såsom bortkastadt, Sanna var och förblef förstockad. Ändteligen, då han redan var nära ungsdörren och tyckte sig svedas af hetta, öfvervann han sin förlamning och gjorde ett räddningsförsök med så stor ansträngning, att han i verklig och kroppslig måtto for upp ur sin säng och blef stående midt på sitt kammargolf.

„Tviskinn och brända bullor!“ ropade han öfverljudd, „vill du steka mig lefvande, sprakved?“

Detta fantastiska utrop, hvars förbindelse med något föregående gossarne på intet vis kunde ana, hade nära kommit bloden att stelna i deras ådror. Men herr Gyllendeg sjelf började vakna, välsignade sig och trefvade i kolmörkret åter efter sin säng.

Förr dock, än den gamle hann samla sig till full redighet, fattade generalen åter mod och förnyade eldsropet omedelbart i herr Gyllendegs öra. Liksom

en rädd sjöman, som med knapp besinning styrt sin båt i stormen, vid anblicken af en ovanligt hög våg förlorar all sans och släpper rodret, så domnade nu herr Gyllendegs förnuft helt och hållet och lemnade sitt stolta lineskepp, den vördige bagaren, redlös åt vind och våg.

„Goda menniskor“, sade han i en ödmjuk och bönfallande ton, „hjelpen mig att jag ej brinner upp lefvande. Mörden mig icke och tagen icke bort det lilla jag sparar, fattige man. Gud bevare mig, hur skall jag få den gästsmulan undan, som Sanna sprang och tiggde lös hela dagen i går. Gode vänner, jag ser er icke, men känner er välmening. Hvad skall jag göra? Lemnen mig icke i nödens stund. Herren bevare mig, brinner min gård?“

„Förspill icke tiden med prat, herr Gyllendeg“, skrek generalen, „utan tag tofflor på fötterna och täcket omkring er och kom ut, ty här är minuten värd ett menniskolif“.

„Ja, ja, gode vän“, sade herr Gyllendeg, förblifvande orörlig på sitt ställe, „här är minuten värd ett menniskolif; men hvar får jag tofflor och täcke, fattige man? På landsvägen är jag, och tiggarsstafven, tiggarsstafven den blir slutet på allt“.

Jord och himmel hade kunnat störta tillsamman och herr Gyllendeg hade dock stått der han stod, om han blott öfverlemnats åt sig sjelf och sin egen rådighet. Men hans båda plågoandar, som märkte detta och icke hade för afsigt, att låta honom drömma bort sin skrämsel i en varm kammare, ryckte täcket af hans säng, svepte det omkring honom så godt de kunde, jemkade med någon möda, ehuru i största hast, strumpor och tofflor på hans fötter och kommenderade: framåt, marsch! Nu gällde det för herr Gyllendeg att följa dem åt och rädda sitt lif. Den vördige bagaren lät som ett offerlam leda sig ut och snart kom han i farstun och kölden, i ett tillstånd, som föga var afundsvärdare än det, då

han låg som en limpa på Sannas brödspade och skulle stickas in i ugnen.

Vid första kalla fläkt, som mötte honom då han öppnade dörren, var det som skulle han hafva vaknat till ett ögonblicks besinning. Åtminstone föll det honom åter in, och klarare än förra gången, att tänka på bergningen af något annat jemte sig sjelf, men dervid fastnade åter hans tanke vid samma föremål, som nyss fäste den en stund och hvars anskaffande dagen förut kostat honom så många förargelser.

„Hafven tålmod, gode vänner“, sade han och försökte göra sig lös från sina ledsagare, „jag måste gå in till Sanna som hastigast“.

„Hvad har ni att utträtta der?“ frågade generalen.

„Jag ville höra“, svarade herr Gyllendeg, „hvert hon i sin galenskap stoppat undan den der gästsmulan, som hon tiggde lös i går. Ser ni, gode vän, brinner den upp, så är det förbi med min bakning i morgon, fattige man“.

„Var icke galn, herr Gyllendeg“, sade generalen, „och tänk på bakning nu; i morgon har ni ju hvarken bagarstuga eller ugn. Det ligger allt i aska då“.

„Allt i aska, Gud bättre!“ fortfor herr Gyllendeg och föll tillbaka i sin apathi, ur hvilken hvarken Sannas nödrop, som med en katt under hvardera armen störtade ut ur köket, eller klämtningen eller skolgossarnes skrål på gatorna kunde väcka honom. Han lät föra sig vidare, som ett barn, och svepte blott högre täcket omkring hufvudet, dels för köldens skull, dels för att icke behöfva vara vittne till den jemmer, hvarom hans ledsagare ständigt predikade honom i örat. Sålunda kom man med den gamle bagaren ut på gatan.

Enskilda ljus hade redan tindrat upp i fönsterna, klämtningen afstannade, buller af hjul och hästtraf

genomkorsade de glesnade ropen, och skaror af människor störtade in på herr Gyllendegs gård.

Herr Gyllendeg stannade en stund och drog andan.

„Bevara mig fattige man“, sade han, „en sådan fart qväfver mig alldeles. Tviskinn och brända bulor! hvarföre släpar man mig ut midt om natten. Hvad är å färde? Hvarför åkes här, hvarför ropas här? Är då elden lös, efter jag hör larmtrumman?“

„Tag ert förnuft till fånga, herr Gyllendeg, och begrip då en gång att er gård brinner ned rubb och stubb“, sade generalen, som började frukta att den vördige bagaren förlorat förståndet, „det är ju för att berga lifvet, som ni nödgats rymma hus och knut, mins ni icke det?“

Dessa ord väckte åter i herr Gyllendegs sinne en erinring af hvad som passerat, han blef lugnare och lyssnade på trumman, hvars ljud närmade sig mer och mer.

Aldrig hade stadstrumman förefallit honom så hes och svag, som nu. Denna omständighet grep honom djupare än hela eldsvådan, åtminstone klarnade hos honom nu den föreställning, tydligare än någon förut, att en högre makt i vrede beslutit straffa staden och derföre betagit äfven trumman styrkan att kalla folket till hjälp. „Ingen klämtning“, sade han derföre med sorgligt saktmod, „ingen skrämma; folket sofver och vår arma stad brinner upp. Vi hafva vreden öfver oss, säger jag. Hör, hur det är med trumman? Förr darrade fönster och väggar då den rördes; nu låter den, såsom om man skulle strö ärter på den“.

„Kom herr Gyllendeg“, sade generalen, som nästan kände medlidande med den gamle mannen, men dock icke ville lemna sitt skälmstycke halffärdigt, „kom, jag vill föra er till er granne, rektorn, han kan väl ej neka er värme och tak“.

Men herr Gyllendegs olycka spelade nu på trumman ett slags solo i hans öra och bestormade ho-

nom icke mer med de förvirrande ljuden af alla instrumenter på en gång. Hans känsla hade derföre fattat flere och flere passager, blifvit stämd till sorg och utbrustit i en ström af tårar. „Tak“, svarade han generalen, „tak, min gode vän, skall min granne gifva mig; men huru länge är det innan äfven han är taklös? Och nu, mina räddare, farväl! hafven pris och ära för den hjälp ni gifvit mig. Jag behöfver den icke mer. Jag går nu till rektorn, ty jag börjar känna kyla. Viljen J söka mig i morgon i min bod, så skall jag gifva eder färskt bröd för mödan, om Sanna blott kunnat få undan den der gäst — — — Åh! Hvad talar jag nu, fattige man! Farväl!“ Med dessa ord löste han sin högra arm ur täcket, omslöt generalen, tryckte honom till sig, kysste honom högt gråtande och gick sakta in på rektorns gård.

Generalen skyndade att bortstryka hans kyss från sina läppar och stod ett ögonblick öfverraskad af den gamles beslutsamhet. Skulle han följa honom vidare och se till att han verkligen gick in till rektorn, eller skulle han tänka på sin egen säkerhet och begifva sig bort; derom var han ej fullt enig med sig sjelf. Men just nu inträffade en omständighet, som bestämde honom till försigtighet, och kom honom att slå ur hågen vidare planer.

Trumman, hvars ljud förekom herr Gyllendeg så svagt och olycksbådande, passerade förbi, och med förvåning och harm såg generalen att den bars och slogs af ingen annan än vår lilla trumslagare. I sin vanliga skinnjacka, lika bred som lång, och med en fart och häftighet i armarna, att han kunnat spränga trumskinnnet, sträfvade han framåt och såg hvarken åt höger eller venster. Det var med yttersta möda generalen fick honom hejdad. Vår lilla kund ville alldeles icke se någon fara i sitt förehafvande, och om han än medgaf, att han kunde blifva igenkänd, ville han dock, som han sade, gerna taga ett

tjog till, blott han nu kunde få folk tillsammans och branden i gång.

Med flit förbigår man att beskrifva den gamle bagarens inträde hos skolans rektor och hans triumftåg derifrån, då han, ändteligen upplyst om narrspelet, tågade hem, följd och med jubelrop helsad af stadens alla både skol- ocn gat-pojkar. Äfvenså skulle en skildring af hans besök i sin bod, hvarifrån det mesta befanns bergadt, och hans öfriga mångåriga förargelser i anledning af denna natts uppträden, kanske i någon mån förnärma den respekt, hvilken den vördige bagaren alltid var mån om att åtgjuta.

Det må blott tilläggas, att många år efter dessa uppträden fanns vår lilla kund såsom länsman i en aflägsen socken opp i landet. Der fick han en gång besök af generalen, som då, i egenskap af hans landshöfding, kom för att tilldela sin gamla vän en medalj i guld, för hans nitiska, kraftiga och lyckliga försök att fånga och upptäcka alla penningemyntare och tjufband i nejden. Så förmåler vår berättelse: När landshöfdingen nu begärde att få se sin gamla väns barn, kom der sluteligen fram en gosse, som modren med våld måste skuffa in genom dörren. Tårar stego den ädle höfdingen i ögonen, då han såg honom. Sen han tagit gossen i famn och kysst honom, och denne, undsluppen på golfvet, skyndat på dörren åter, fattade landshöfdingen sin väns hand och försäkrade att det varit, som om han blifvit flyttad tillbaka till herr Gyllendegs tid. Han beklagade blott att gossen icke hade någon trumma, i hvilket fall likheten varit fullständig. Men i det samma ljud i rummet bredvid junior-trumslagarens lertupp så gällt, rullande och skarpt, att landshöfdingen med det gladaste skratt försäkrade, att äfven trumman vore umbärlig och likheten ändock fullkomlig.

Den väntande.

Så dyster och stel den sednare perioden af vår höst än är, medför den dock på flere orter egna selsättningar och intressen, som bidraga att göra den för dessa traktens innevånare lika efterlängtd och vigtig, som någon af de blidare årstiderna. Längs hela sträckningen af vår kust är förhållandet sådant. Sjön, som är kustbons egentliga åker, ger sin rikaste skörd först då, när den sparsamma växten på några stenbundna tegar kring hans hydda längesedan blifvit inbergad, och hans friska lif bland vågor och vindar börjar då, när September-stormarna drifva fisken i land och göra nätet och noten lönande.

I dubbelt mått liflig är rörelsen då i de små sjöstäderna, hvilkas hela bestånd vanligast hvilar på skeppsfarten, så vida i de flesta af dem inga andra näringsgrenar finnas, eller ens kunna idkas. De stora notvarp, handeln från dem utsträckt till vidt aflägsna länder, väntas om hösten tillbaka, än med hopp, än med fruktan, i hvardera fallet med spänd längtan.

Det är då man ser den runde rådmannen, med ett halft dussin fartyg i sjön och lika så många på staplarna i sitt spekulerande hufvud, titta gravitetiskt fram ur dörren till sin krambod vid storgatan, för att ge akt på grannens flaggstång och än svära öfver den ihärdiga nordvinden, än triumfera öfver den gynnande sydvesten, än ropa ett ord af glädje eller harm åt en förbigående vän. Det är då den armajsjömanshustrun, i sin helgdagsdräkt, kommer med ögonen fulla af tårar från sin rika patron och klagar att allt ännu ingen underrättelse ingått om det

skepp, på hvilket hon har sin man, eller med klara blickar och lätta steg skyndar hem, för att berätta för sina nyfikna barn, att ett Helsingörs-bref redan kommit, och att pappa endera dagen är att vänta hem med Engelska dockor och russin. Männerna hafva fartyg, varor och vänner ute på sjön, qvinnorna sina män, sina anförvandter och söner. Kärleken, tillgifvenheten, vinningslystnaden, allt har något att omfatta, att frukta eller önska; och när, vid det egna, patriarkaliska förhållande innevånarena emellan, som ännu äger rum i våra små städer, ingen har sina angelägenheter helt och hållet skilda från den andras, ännu mindre är okunnig om, eller likgiltig för hvad som angår dem, så kan man lätt föreställa sig hvilket utbyte af förtroenden, hvilka ömsesidiga anlitanden, hvilka känslor af deltagande, af sorg eller fägnad, kort sagdt hvilka ämnen för prat och skratt och tårar måste förekomma i dessa små samhällen under den årstid, då på andra landsorter och i större städer människorna sluta sig inom hus och lefva för sig sjelfva.

Vi hafva här anmärkt dessa allmänna förhållanden för att inleda en kort berättelse, hvars lokal är ingen annan än en af våra små sjöstäder långt upp i norden, och vi bedje läsaren nu kasta en blick på följande små scener.

Det var en klar dag i början af Oktober. Vinden, som en längre tid varit mindre gynnsam för hemåt sträfvande fartyg, hade natten förut vändt sig, och i anledning deraf såg man hela förmiddagen, skaror af män och qvinnor, som voro i rörelse, för att antingen af andra inhemta underrättelser om väntade skepp, eller sjelfva söka upptäcka några segel på det vida hafvet. De gamla stegarna, som ledde upp till klockstapelns högsta våningar, stadens enda observatorium, hade den ena gången efter den andra svigtat under tyngden af frodiga skeppsredare och bäfvande matronor, lockade upp i det obeqväma

tornet, en del af blott nyfikenhet, en annan af varmare och viktigare intressen; men all undran, alla eder och allt kikande oaktadt, hade icke ett enda skepp låtit upptäcka sig utanför hamnen.

Middagen kom och åtskilde skarorna. Hvar och en gick hem till sitt, för att vid en god måltid skingra sitt missnöje och styrka sig efter färden; blott en enda person blef qvar ännu i klockstapeln.

Det var ett ungt fruntimmer, sedan ett år maka åt en sjökapten. Hon hade som en värnlös flicka blifvit upptagen i ett af de mindre handelshusen i staden och der genom sin flit och sitt saktmod inom hus och genom den ordentlighet och vana, hvarmed hon förstod att handhafva försäljningen i kramboden (ty äfven de bättre fruntimren kunde utan att förlora i anseende betjena den), gjort sig så outhärlig för sina fosterföräldrar, att hon icke, utan en formelig brytning med dem, kunde följa sitt hjertas böjelse och gifva sin hand åt en barndomsvän, som nyss förut fått sig fartyg och blifvit sin egen.

Under sådana förhållanden hade hon gift sig och redan en knapp månad efter brölloppet följt sin man till hamnen, för att med tungt hjerta skiljas från honom på stranden och se honom hissa segel och fara bort på en lång färd.

Nu satt hon ensam vid en öppen lucka i tornet, med kinden lutad mot sin hand och blicken utan syfte irrande ut mot det ändlösa hafvet. Hon var icke skön, aldraminst en skönhet af det smäktande slag, som mången älskar för dess vekhet och känslighet; men hennes växt var ungdomlig och full, och hennes anlete, behagligt och friskt, bar inga spår af den förvissning ett sjelfskapadt lidande och en retlig svaghet i lynnet så tidigt vålla. Hon gret, men äfven hennes tårar, som likt stora perlor föllo ned på hennes lågande kinder, vittnade om fullheten af den källa, ur hvilken de flöto, och styrkan af de känslor, som frampressade dem. Sedan flere måna-

der hade hon icke haft någon underrättelse från sin man, och ryktet sade redan att han gått förlorad med skepp och allt.

Det var likväl honom hennes öga sökte, och hon såg nu mot den blånande rymden, icke som skulle hon väntat att kunna upptäcka den saknades segel, utan som hade hon med kärlekens längtan velat tjusa hans skepp från de klippor, för hvilka hon fruktade att det blifvit ett rof. Sorg och saknad och stundom en skymt af hopp omvexlade i hennes hjerta.

„Hvarför“, tänkte hon, „dröjer jag här. Hvad kan jag se, då jag ej kan låta bli att gråta. Och äfven om mina ögon vore klara, kommer ju icke något fartyg, då man icke ens med kikare kunnat märka något, och äfven om något kom, vore det dock icke hans. Kapten Styre väntas och kapten Märs väntas; alla talte om dem och sågo efter dem; ingen nämnde honom som jag väntar, fast han bort komma mycket förr än de. Och likväl går jag ännu hit opp, der hvar och en tyckes vara rädd att se på mig och bli tilltalad af mig. Och om jag ändå frågar någon, så talar hans tunga tröst, fast hans miner säga helt annat. Om jag kunde dölja att jag ibland hoppas ännu; men jag kan det ej. Måste icke alla se det, då de se mig sitta här. Men hvarför skulle jag blygas att hoppas; man hoppas ju vid sjelfva dödsbädden. Kanske har han blifvit väderdrifven till de Norska hamnarne och fått ligga der i veckotal, efter de äro så svåra att slippa utur. Om dock någon kom hit opp med kikare ännu, kanske skulle småningom något segel bli synligt!“

Så tänkte hon och antydde i denna sin sista önskan just den omständighet, som förnämligast bevekta henne att dröja qvar der hon var. Hon hoppades nemligen och upphörde icke att vänta, att någon bekant ännu, utom de som redan besökt tornet, skulle af nyfikenheten drifvas dit och med beväpnadt öga

kunna se och göra henne redo för förhållandena på hafvet.

Denna väntan blef dock icke uppfylld, och ensam lemnad med sin sorg och sin saknad, såg hon en lång timme fylla sig efter den andra. Klockan slog två; men ingen visade sig ännu. „Vinden“, sade hon sakta för sig sjelf, „har dock blåst förlig och frisk hela tiden, och ett fartyg, som för ett par timmar sedan var långt borta, kunde kanske nu redan ses med blotta ögat. Syns då icke ens ett barn på gatan, att jag kunde kalla det hit opp? Se! der kommer dock någon på vägen från hamnen“.

Med dessa ord tog hon sin näsduk, torkade med omsorg sina våta ögon och beredde sig att ropa an den kommande, om det var någon, som hon kunde besvära med sin bön och vinka upp till sig på några minuter.

Herr Flygerman, så hette den antågande, kom nu sent omsider från reddan, hvarest han tillbragt hela förmiddagen med att för en god väns räkning uppgöra ritning till en slup, efter en beprisad seglare, som nyss förut blifvit upptacklad och försökt. Han bar sin pappersrulla och sin tumstock i handen och skyndade med hastiga steg mot staden. Herr Flygerman var en af dessa äldre ungar, på hvilkas yttre åren icke bita, och oakadt han redan hunnit öfver fyratiotalet, hade han dock utseendet af att vara en trettioårig man.

En verksamhet af det mest praktiska slag hade bibehållit honom ung och rörlig, och lika litet nedtryckt honom med verkliga sorger och ansträngningar, som låtit honom domna bort i sysslolöshet. Han hade få behof, och man kunde säga, att han hade allt hvad till hans lifs nödortft hörde, om han blott var i stånd att skaffa sig tillräckligt af bestyr och klagoämnen. En liten handel med tjära och pottaska gaf honom hans bergning, och äfven, efter hvad han sjelf älskade att påstå, otroligt mycket

arbete; men då den afkastning af suckar och strapatser, som han möjligtvis kunde pressa ur denna sin obetydliga handel, i alla fall varit för otillräcklig för hans dagliga behof, hade en vänlig instinkt ledt, eller rättare sagdt, tvungit honom att söka en fyllnad för det bristande, genom att uträtta andras angelägenheter. —

Denna binäring, ty så måste man kalla den, ehuru den icke renderade bröd eller guld, förskaffade honom så dryga sportlar af språng och fläng och knot och svett, att de ofta öfvermättade hans aptit. Herr Flygerman var ingen stoiker eller filosof, men han kände likväl mången gång en naturlig vedervilja för detta slafveri under sin egen tjenstaktighet.

Emellertid hade denna hans buse en bundsförvandt, som gjorde den dubbelt fruktansvärd och öfvermäktig, och denna bundsförvandt var hans naturliga godsinthet. Nästan alltid dukade han under för endera af dessa makter, eller för båda förenade, och hans fruktlösa kamp öfvergick då hvarje gång till ett otåligt brummande mot den, som satt dem i rörelse emot honom. Sålunda började han sin dag med hunger efter bestyr och knot, och han grep då till sina handels-angelägenheter, för att ur dem tvinga så mycket af detta slag, som han förmådde. När han kommit till slut med dem, kunde han sägas hafva gjort en tarflig frukost. Nu begaf han sig till sina vänner, för att ur deras affärer pressa ut åt sig sin middagsmåltid, och denna blef alltid rundeligare. Derpå hade han gerna tagit sig en liten lur; men då kommo vanligen hans vänner i sin ordning till honom och proppade i honom ett mellanmål af kommissioner, som, om hans tjenstaktighet än var mätt, hans godsinthet dock tvang honom att hålla till godo.

Under allt detta var han i ett omedvetet uppror både mot sin hunger och dem, som tillfredsställde den, emedan hvardera lika litet unnade honom fred

och ro. I alla fall och oaktadt allt hans brummande, var han för sitt i grunden välvilliga och fördragsamma lynne allmänt älskad. Kanske hade hans egenheter också blifvit mera jemnade, om han kommit sig till att gifta sig; men i sina yngre dagar hade han icke fått tid att tänka på sådant; och nu mera började han äfven anse könet för mycket inskränkt till sin natur och för litet dugligt i affärer, för att vara värdigt någon reelare uppmärksamhet.

Denne originelle man, ett af de många egna lynnen, smärre städer i synnerhet föda, kom nu med god fart tågande på den steniga vägen, full af både hopp och längtan, att få sig sin verkeliga middag, som, för att uttrycka hans egna tankar, „hvar och en annan kunde äta när lusten infann sig, men han allena aldrig fick tid att njuta, förr än han redan hunnit blifva mätt af idel bestyr“. Just då han fått detta bittert ljufva knot färdigt i sitt hjerta, nalkades han klockstapeln, förbi hvilken vägen ledde, och hörde i detsamma sitt namn ropas tvenne gånger, liksom ifrån höjden. „Herr Flygerman“, ljöd rösten, „herr Flygerman, se hit!“

Om lika många pilar som ord susat kring herr Flygermans öron i detta ögonblick, hade han icke kunnat blifva mera häpen än han blef. Han anade genast något nytt arbete och såg med förskräckelse upp, liksom hade han fruktat att få himmelens kommissioner till på sin nacke, då han redan hade så nog af jordens. Man skulle tycka att en man, af herr Flygermans oberoende ställning i lifvet, hade bort kunna med lugn invänta hvilken anmodan som helst, så vida det stod i hans fullkomliga val att afslå den, om den föll honom tung; men det var just i den dunkla känslan af sin svaghet i detta afseende och af sin oförmåga att rädda sig ur trollekretsen af ett gifvet uppdrag, han blef bestört och förtviflad.

Han såg omkring med ögonen riktade uppåt och blef ändteligen varse ett hufvud, som tittade fram ur klockstapel-luckan, och en hand, som gaf honom tecken att komma dit upp. Då han snart märkte att det var ett fruntimmer, med hvilket han hade att göra, blef han tryggare och ropade med en temmeligen myndig och vårdslös ton, i det han vinkade ett par gånger med sin pappersrulle; „har icke tid, har icke tid“. —

Härvid bemannade han sig med sinnesstyrka, så godt han kunde, och fortsatte åter sin gång, i full afsigt att icke låta den vackra bedjerskans anrop störa sig mer än kråkans på kyrktaket. Emellertid var hans tjenstaktighet en gång väckt, han började redan känna små stötar af denna sin plågoande, och innan han väl hunnit förbi klockstapelns dörr och trappa, ansatte den honom så, att han förlorade allt hopp om att kunna göra motstånd.

Då han märkte hvart det skulle bära af, blef han rasande, och i den ljufva lusten, att än ytterligare öka sin harm, började han klättra upp för klockstapel-stegarna med en sådan fart, att han så när förlorat andan, innan han uppnådde tornet.

„Hvad är å färde?“ sade han med en häftig och oafbruten röst, då han såg och igenkände vår bekanta der uppe, „hvad vill kusin Storm?“

Den unga frun, som varseblef hans hetta och med skäl slöt att hon sjelf var orsaken till den, började ursäktas sig: „Förlåt, bäste kusin Flygerman, att jag besvärar er; men till hvem annan har jag här i min oro kunnat vända mig?“ — — —

„Det är förbannadt bra“, inföll herr Flygerman straxt med sin förra ifver. „Men jag skall säga, att jag också har behof, som andra menniskor, och till hvem kan jag vända mig? Hvem gör mig den tjensten att han ens skulle äta för mig, om jag fäktar huru mycket som helst för andra? Jag försäkrar“, härvid stego nästan tårar i ögonen på den gode

herrn, „att jag på denna dag icke hunnit smaka ett gudslån, om jag undantar en sup hos Kryddströms och en bit ost hos gamla rådmans, och två, tre små halfstyfvers kringlor, som jag sprang in och tog från bagarns boddisk, då jag gick till hamnen. Annat har jag ej fått tid att förtära på hela dagen, och trodde nu att jag skulle kunna stjäla mig helst till en qvart timmas ro, för att hinna få mig middag; men det är som vanligt: ställ dig blott i redet, nog finnas de som lassa på“.

„Huru kan man“, sade den unga frun, sorgligt förebrående, „vara så nogräknad om några steg, då man kan göra en annan en så stor tjenst. Kusin hjälper så många andra i saker, som de sjelfva kunde uträtta, och blir så lätt ledsen på mig. Kunde jag sjelf se längre än jag ser, och skulle jag förstå att urskilja om det är moln eller fartyg, som skymta der ute på hafvet, så ville jag visst icke be någon trötta sitt öga med att kasta en blick dit“.

Herr Flygerman, som på sätt och vis fann sig slagen på denna punkt, gaf sin förtrytelse en annan riktning.

„Eljest“, sade han, „vet jag icke hvad fruntimmer hafva här oppe att göra. Förstå de något och uträtta de något? Jag är säker på, att om fiskarpojkarne på Sandnäs udde släppte opp en pappersdrake, skulle man kunna inbilla hvilken fru i staden som helst, att hon såg sin mans stora skepp komma med fulla segel och en flygande vimpel i aktern. Sådana äro fruntimren; men männe de tro det sjelfva? Nej, de skola se allt och vara med i allt, eljest mena de, förbanna mig, att verlden icke skulle kunna stå en enda dag. Men jag har brådtom och hinner icke förnöta tiden med prat. — Gif mig kikaren“.

„Jag har ingen sådan“, sade den arma, unga frun förlägen; „men det är nu snart tre timmar, sen någon haft kikare här oppe, så att det visst vore möjligt att man redan kunde se fartyg äfven utan“.

Herr Flygerman blef synbart lättare till sinnes, då han nu tyckte sig hafva fått en handgripligare sak att anfakta och häckla. Hans uppsyn öfvergick ifrån en mulen otålighet till en triumferande belåtenhet, och hans röst, som hittills sväfvat mellan vresighet och klagan, blef spotsk och ironisk.

„Jo, jo“, sade han, „det är visst möjligt, att man kan se fartyg redan äfven utan kikare, kusin Storm; såsom om jag ser mot hamnen, så ser jag der straxt masterna af Kryddströms aftacklade skonert och Jakobsons Jakobina, som kom hem i förra veckan, och en förskräckelig hop jakter och slupar, som ligga vid hamnbodarna — ha — ha — ha! Det är fartyg nog, det är fartyg nog, kusin Storm“.

„Se icke ditåt“, sade denna med sorglig och bedjande ton, „se genom den andra luckan, ditåt jag ser, se mot hafvet!“

„Hvarföre icke“, fortfor herr Flygerman lika segersäll, „haf blott tålamod, kusin lilla, så skall hon straxt få höra hvad ditåt syns för blotta ögat. Först och främst ser jag kapten Styres flaggstång, som är nästan lika hög, som en skeppsmast, vidare ser jag två smärre master, som stå uppställda mot rådmän Vise's stallvägg och ibland brukas som fimmelstänger, sen ser jag garfvar Barks skyltkäpp med ett stort kalfskinn till segel i toppen — skall jag säga hvad jag vidare ser utan kikare, eller är det tillräckligt hvad jag redan uppräknat?“

Under detta uppbyggeliga tal, som lik en vårback strömmade fram ur herr Flygermans uppsvällda glädje, hade den unga frun brustit i gråt. Då han derföre kastade sin blick på henne, för att med en förnäm fägnad betrakta verkningarna af sitt skarpa skämt, fann han det hafva träffat hårdare, än han önskat, och blef till mods ungefär som en kamfiospelare, då han med triumf gifvit en svag granne husu-hugg och sluteligen finner, att han själf måste hjälpa honom stryka. Hans pösande sinne föll till-

samman, som en spräckt väderblåsa, och hans god-sinta hjerta blef mjukt som vax, då han såg hennes tårar. Han började försöka trösta henne och godtgöra sitt fel, och han blandade uppmuntringar och ursäkter tillsamman i ett tal, som, ehuru vida mildare till sitt lynne, föga eftergaf det förra i rörlighet och fart.

„Hvad nu“, sade han, „hvarföre gråter kusin Storm? Lägg icke sådana små saker på sinnet, meningen var icke så ond, som den lät. Ingen kan neka, att icke det är litet besynnerligt att kalla en opp i klockstapeln, för att se efter fartyg, då man icke har någon kikare. Men hvad man icke har, kan man väl få. Jag får väl lof att gå till gamla rådman ännu, så hungrig jag är, och be honom komma hit med sin stora tub, som jag sjelf skrufvade sönder i går och rengjorde åt gubben. Och hvad Stormen angår, må man säga huru mycket som helst att han är i sjöbotten; men jag har mina egna tankar om honom, jag. Snarare håller jag före att han ligger i Norrge och dansar med norskorna vid denna tid. Huru var det med Styre här om året? Han var borta i sjutton veckor, utan att man visste om han sjunkit eller flugit, och kom hem ändå; det vet jag bäst, som fått trampa många fjät för hans skull och hela sista våren grassera med den der lättingen segelsömmaren, för att få hans nya segel färdiga“.

Det öfriga af detta tröstetal försvann bland stegarna i den gamla klockstapeln, under det vår kund skyndade ned, för att åter svettas och hungra en stund i sitt nyss åtagna värf.

Så hastig var herr Flygerman i sina rörelser, när han en gång kom sig i språng, att den unga frun icke hann räkna många bedröfliga minuter, förr än hon åter hörde hans stämma från de lägre våningarna i tornet.

„Jag har legat öfver Borgmästare och Råd i två

års tid“, hördes han säga till någon, som gjorde honom sällskap, „och bedt dem låta laga nya trappor till klockstapeln, och jag har för sakens skull lofvat att sjelf utan betalning se efter timmermännerna, men hittills har ingenting blifvit gjordt, och härefter göres icke heller något, förr än en eller annan brutit armar och ben af sig på dessa fördömda trädpinnar“.

„Fjeska icke, Flygerman“, hördes den andra svara, „och slå ej kikaren så hårdt mot stegarna för hvar gång du fattar tag med handen, så förderfvar du hvarken dig sjelf eller den. Jag har i femtio års tid gått upp och ned på dessa trappor och bergat både armar och ben, Gud ske lof, till denna dag“.

„Der är förbannadt bra“, anmärkte herr Flygerman åter, „så mycket mer kan man räkna att de tjenat ut och behöfde förnyas. Men mig gör det det samma, jag har nog arbete förut och ser gerna att jag slipper alla extrabefattningar“.

Vid dessa ord hade han hunnit upp i tornet. Han tog genast plats vid en afluckorna, drog ut kikaren, lade den till ögat och började med rynkad panna och framskjutna läppar öfverfara synkretsen.

Hans följeslagare blef något sednare synlig. Denne var ingen annan än den unga fruns förra fosterfader, och den helsning, hvarmed han mötte hennes, rörde en viss portion af den köld och det missnöje, hon var van att se hos honom ända från den stund, då hon emot hans vilja bortbytte omsorgen om hans gamla kattunsdukar, röda filtmössor och lerpipor, mot den om en ung och blomstrande man.

För öfrigt var han en kort och rund gubbe af buttert och allvarsamt utseende, till någon grad likväl mildradt nu af det nöje, hvarmed han fann sig på en plats, som näst kyrkan skänkt honom den största tillfredsställelse i lifvet. Med en skälig lott af naturlig stolthet förenade han nemligen en jernfast likgiltighet för allt hvad storhet fanns i staden, från borgmästarens till skoflickarens; den enda undantagen, att

med hastig blick och osvikelig visshet upptäcka och igenkänna ankommande fartyg. Han dref handel, men i kramboden stod han och slumrade; han var rådman, men på rådhuset teg han; i klockstapelns var han och ville han vara ett orakel.

Lik den bedagade stöfvaren, som låter valpen vädra i buskarne och i lugn väntar tills han ger skall, stod äfven den gamle nu helt trygg och afvaktade resultaterne af herr Flygermans hetsiga forskningar, hvilken äfven, att fortsätta den oartiga liknelsen, i sin ifver allt för hastigt gaf ljud.

„Jag har mina egna tankar om fartyget der!“ sade han och teg åter med den mystiska min, hvarmed han alltid älskade att ge sina små hemligheter vigt.

„Om fartyget der? För Guds skull, säg om ett fartyg kommer?“ ropade den unga frun och sprang upp från sin bänk.

„Hm!“ mente herr Flygerman, såg myndig ut och fortfor att kika.

„Ro fram med hvad du vet“, sade den gamle herrn, „och gif mig kikaren!“

Den unga frun stod på nålar; herr Flygerman ensam var orubblig. „Kursen rakt på kikaren“, mumlade han för sig sjelf — „ett större fartyg — hvita segel — Märs hade mörka — Styre nya, mörka — har några trötta fjät tagit för dem — — hm!“ härvid räckte han kikaren åt den gamle. „I linie förbi garfvar Barks skylt, rakt ut till hafs, se ditåt!“ —

Stapelkonungen intog sin thron vid luckan, och ett utbrott af löje, som mera liknade sågande än skratt, beledsagade hans första blick mot hafvet.

„Ett större fartyg“, sade han i det han sökte antaga herr Flygermans ton — „hvita segel — ja, ja, så länge solen skiner på de gråa bräderna, jo; det värsta är att fartyget der står på grund, bror Flygerman, så att det icke slipper ur en fläck“.

„I Guds namn, låt mig då få veta hvilket fartyg?“ frågade den unga frun.

„Båken, båken, syster“, svarade gubben helt kort. Den arma frun kastade en blick af sorg och missnöje på herr Flygerman, hvars förhastade upptäckter i hennes hjerta väckt ett hopp, som lika så hastigt förstördes. Denne åter sökte att rädda sitt knäckta anseende, ännu i dess dödskamp, bakom lederna af en opposition, hvaraf dock endast orden: „det är förbannadt bra“ — lika bepröfvade veteraner ryckte fram, men de öfriga stupade mellan hans tänder bland en tross af skorpor, hvarmed han på sin sednaste färd icke glömt att förse sig och dem han just nu höll på att med aptit förtära.

Den gamle hade emellertid med sitt säkra öga öfverfarit hafvet, utan att varseblifva ens skymten af ett fartyg, och började redan skjuta ihop sin kikare, då han helt oförmodadt med blotta ögat såg ett stort skepp under fulla segel sticka fram förbi en hög skog-beväxt berggudde, som inneslöt reddan, och i flygande fart vände in mot hamnen. Denna öfverraskande syn bragte honom i en fullkomlig exstas. Hans andedrägt blef högre, hans kinder fylligare, han drog ut kikanren ånyo, lade den till ögat och utbrast i ord:

„Ha du skojare, ha du skojare! slapp du mig denna gång? Jag ville önska du vore tre mil ut till sjös, så sannt jag skulle känna igen dig likafullt på skrytet och ståten redan, om ej på annat. Hvem är det du skyldrar för? — Och kanongluggar har han låtit måla på det ruttna skrofvat och stuckit opp bogenbramstänger och hängt klutar på läsegelsspirorna. Kunde han ej hinna hem med mindre till hustrun, det tjocka sockerfastaget? Gud förlåte honom!“

„Hvem är det?“ frågade hans båda bisittare på en gång.

„Märsen, den gamla narren, Märsen. Om Flygerman låtit bli att skämma bort min kikare i går, då han nödvändigt ville putsa glasen, så kände jag redan igen gubben sjelf på däck, så nära är han. Men nu ro vi ut till hamnen att ta emot honom, och nå-

gon viker in på vägen till hans gumma och får henne att komma ut; och du syster“, — här steg han upp och vände sig till den unga frun — „kommer också med, så kan du få höra ett ord om Stormen kan-hända, om han ännu finnes ofvan sjö. Ja, ja, det är så dags att lipa och gråta nu. Det är annat att gå som skepparhustru och trampa trötta fjät och kika efter sin mans sönderblåsta lärftslappar, än att stå i min bod och ha goda dagar och plocka russin i munnen och bläddra i nya kattunsdukar — ja — jag undrar hvilken nöd gick åt dig då, syster?“

Sällskapet följde nu den barske gubben ned ur klockstapeln, den unga frun mera sorgsen än hon var då hon steg dit upp, och herr Flygerman utomordentligt förtretad öfver sitt misstag med båken och öfver den skam, han fått till tack för sitt besvär med kikaren.

Denna hans förtrytelse stegrades än ytterligare af aningen om att han och ingen annan skulle få lof att göra invikningen till fru Märs. Han brummade under hela vägen, ehuru för mycket afbrutet och tyst, för att man skulle kunnat urskilja annat än enskilda ord. Först då, när man nalkades den tvärgata, vid hvilken fru Märs bodde, började hans knot höras tydligare.

„Och den gamla tjocka ankan!“ hördes han säga, „om hon kommer med eller icke, kan det vara just lika. Märsen får tids nog händerna fulla ändå. Aldrig har jag hört en menniska prata så mycket som hon pratar; och hennes eviga: hjertandes och jämmerli“ kan skära öronen sönder på folk. Och hvem skall gå och säga till åt henne! Jag? — Vänta får man! Fan besitta någon har det goda i sig att ens be mig; utan man tar bara för afgjort, att jag skall vara på post och färdig att orka och springa — jag skall säga att det blir förbannadt tungt i längden“.

Med dessa ord vek han af på tvärgatan, och de

båda andra fortsatte sin gång, öfvertygade om att hans förtrytelse alldeles icke skulle hindra honom att vara en pålitlig budbärare. Efter en kort promenad kommo de till hamnen.

Den gamle herrn började genast ställa sin båt i ordning för sjöfärden, reste upp masterna, emedan vinden var begagnelig, och lossade seglen.

Dagen öfvergick emellertid redan till skymning och en dimma, Oktoberqvällens vanliga sällskap, utbredde sig småningom öfver vattnet och jagades blott sakta af den aftynande blåsten. Det var ingen tid att förlora, och gubben var redan i beråd att lägga ut och icke bry sig om sina båda dröjande passage-rare, då han i hast hörde den väntade fruns tunga steg och kände hennes kopparstämma:

„Jämmerli, om kusin Flygerman har hjerta att narra mig? Var det nu gubben sjelf bara, riktigt han sjelf, stackare. Såg kusin honom på däck? Hjertandes, om han är sjuk kanske, och måste vara i kajutan. Annars går han i sin blåa rock med stora messingsknappar och i röd filtmössa och med sin gamla pipsnugga i munnen — tvy! jag snusar sjelf och tål inte deder röktrutarna. — God afton, gamla rådmän, god afton, stackars barn, är du här också och väntar din gubbe? Gud tröste dig! hvar han må hamnat. Men jämmerli hur liten den båten är; kan den bära fyra personer?“ —

„Stig in syster, så får du prata sen“, sade den gamle och hjälpte utan vidare omgångar den kolossala frun i båten, som svigtade under detta väldiga tillskott i last. Snart befann sig sällskapet ett godt stycke ute på sjön, och ett lika så godt stycke hade fru Märs redan hunnit in i ett sladder, som hotade att aldrig bli slut och som helt och hållet betog alla de öfriga både möjligheten och lusten att yttra ett ord. Det är dock endast i några droppar vi här kunna återgifva detta störtregn af prat, öfvertygade att skuren, i sin helhet lössläppt, skulle dränka läsarens tå-

lamod i en syndaflood. Herr Flygerman var den som först drabbades:

„Aj, aj, hur tunnt klädd kusin far ut i kölden“, sade hon, „Gud bevara någon från att förkyla sig för min skull. Drag upp rockkragen: kusin har hela tiden hållit sig för öronen. Ack, den örvärken, när den anfäktar en rätt, vill den spränga hufvudet på en människa. Jag har låtit rycka ut tre tänder i fjol och en i år och vet hvad värk vill säga. Se nu, ja se nu på bara hur han grinar, och det är visst och santt att man kan förlora allt sitt humör med mindre press. Gud gifve att Märsen, stackars gubbe, må slippa alla efterslängar af sin höstresa, om han nu verkligen kommer hem. Och du stackars barn har ingen att möta! Gud förbarme sig öfver den, som skall lita på vatten och vind — hu! hvad den båten kränger — det är inte en ensam som går till kost, det är två och tre och hundrade. — Men du skall drömma, syster, det är otroligt hvad det hjälper att drömma. Hvar gång Märsen kommit har jag drömt om honom; det låter underligt, men det är klara sanningen. Såsom i sista natt, förlåte mina synder, bäst jag ligger i min sötaste sömn och har Anna bredvid mig i sängen, tycker jag att jag går i boden, för att hemta in kött, och då jag lyftar opp locket, står Märsen i tunnan och säger: helsningar från Köpenhamn, mamma! Vi se nu hvad det hade att betyda. — Men det blir ju alldeles mörkt, mitt herrskap, och bäst det är så stöta vi väl på en sten och drunkna här allesamman“.

Det hade också i sjelfva verket redan mörknat så, att den gamle rådmannen började misströsta om att hitta på fartyget. Hvad än värre var, hade han anledning att förmoda, att kaptenen redan hunnit ankra och begifva sig från skeppet, och han var derföre angelägen om, att förebygga den ledsamhet att förfela hans kurs och segla förbi hans båt utan att möta den. Han begagnade alla de pauser, han kunde

tvinga in i sin språksamma följeslagarinnas sladder, för att lyssna efter rösten af någon talande eller ljudet af ett årtag ute på den vida, bortskymda fjärden.

Då icke ett ljud förspordes, och vägen till den vanliga ankarplatsen för skepp, som antingen af motvind eller mörker voro hindrade att segla in i den inre bugten af hamnen, var alltför lång och besvärlig att så sent på qvällen tillryggaläggas, ändrade han sin första plan och beslöt att lägga till vid en plats, från hvilken den väntade båten lika säkert kunde varseblifvas, som från slupen. Det var en udde, förbi hvilken inåt hamnen sträfvande farkoster måste styra, men som äfven hade en enkom för slupar inrättad brygga, vid hvilken mången från reddens kommande plägade landa, om han för tillfället fann det bättre att gå till fots till staden, än att med armar och rodd sträfva dit.

På denna udde landsatte den värde styrmannen sitt sällskap, öfverlåtande åt deras val, att dröja qvar eller begifva sig tillbaka. Omständigheterna fogade så, att man knappt hunnit upp på bryggan, när man till allmän glädje hörde de raska årtagen från en slup, som nalkades den. Man gissade genast hvem det var, som kom, och herr Flygerman, som icke var någon hatare af surpriser, när han sjelf hittade på några, glömde för nöjet att få syssla och ställa till, sin harm öfver den gamla fruns språksamhet, tog henne bestyrsamt vid handen och ledde henne så nära randen af bron som hon kunde förmås att gå.

„Stå här“, sade han, „och var tyst, om det är möjligt, en handvänning. Om båten far förbi, så ropa vi den an, men om den lägger till, så ta emot gubben, det första han stiger med sin fot på trappan. Man har engång förr ställt till ett dylikt spektakel och tagit några trötta fjät, för att få det i gång“.

Med en pigg handtryckning gaf fru Märs tillkännan, att hon både begrep tillställningen och var för-

tjust öfver den. Hon blef qvar på sin plats, jemkade om sin stoppade salopp, torkade med näsduken mun och näsa, strök upp sitt på pannan nedfallna hår och utstyrde, mörkret till trots, sina behag på det allra bästa.

Ett kommando-ord, bortblandadt af rodden, hördes nu från slupen, årslagen upphörde och straxt derpå såg den goda frun de dunkla konturerna af bårens befälhafvare bredvid sig på bron. Utan att dröja slog hon sina väldiga armar kring hans hals, tryckte en smällande kyss på hans läppar och utropade med glad ifver: „Ha din skälm, känner du icke igen mig Gud välsigne dig, välkommen hem!“

„Lagom bäst, fru Märs“, svarade den främmande, med en röst, så förvånad och så olik den väntades, att hans ömma emottagerska sprang en famn tillbaka af förskräckelse.

Men för en af sällskapet var denna röst icke tillbakastötande. Den unga frun hörde den med ett glädjerop och kastade sig ett ögonblick derpå i sin hemkomne mans armar. — Det var kapten Storm.

Man förbigår de ordrika utbrotten af fru Märs' förundran och sorg, beledsagade både af skratt och gråt, och lika så den gamle rådmannens kort och halfhögt yttrade förtrytelse öfver de unga skepparnas osed, att låta tackla om sina fartyg på utländsk ort och förnya segel, utan att låta höra ett ord derom, hvarigenom hederligt folk kom att löpa liksom narrar, som första gången varit uppe i klockstapeln. Den belåtnaste af alla, näst det unga paret, var herr Flygerman, som oupphörligt, under vägen till staden, gnuggade händerna af glädje öfver sin sjelfinbillade förtjenst att hafva haft „sina egna tankar“ om fartyget redan i början, en sak, som han esomoftast påstod sig hafva yttrat med klara ord och kunna bestyrka med fru Storms intygan, ifall vittnen behöfdes.

Processmakaren.

Det var en kall vinterdag. Den skarpa blåsten och snön, som i vilda flockar jagades kring i rymden, lockade ingen ut på lustfärder och hvar och en, som icke hade ärender af vigt att förrätta utomhus, hölls gerna inne vid en brasa. Emellertid rådde i den aflägsna landsort, på hvilken läsaren nu ville fästa sin uppmärksamhet, en ovanligt liflig rörelse på vägarne, och man såg både gående och åkande sträffa fram genom de hopade drifvorna.

Vintertinget skulle nemligen börjas med påföljande dag, och parter af alla slag skyndade att inställa sig. Den fredlige bonden, som dock ännu hade lust att våga sin riksdaler, för att få höra lagen tala ett snedt ord mot hans granne; slagskämpen, som nödtvungen vandrade framåt med en klen vägkost på sin rygg och ett dussin örflar på sitt samvete; tjufven med sina ultraliberala idéer om gästfrihet; lösdrifvaren med sin frisinade håg; herrn med sina affärer och narrn med sina, menniskor af alla åldrar, vilkor och bekännelser samlades nu till den kända mötesplatsen, för att anklaga och anklagas, vittna och skåda. Tingsgården och gårdarne närmast den hvimlade af folk, bekanta träffades och samtalade, slädar skötos fram och åter, hästar skrapades, vattnades, bundos, och öfver den brokiga skaran blickade då och då en ung sekreterare och en annan, utkommande på trappan, liksom för att mönstra sina arméer.

Bland de många anlända främmande satt i ett af pörtena en man med sin hustru. De sågo stundom med oro ut genom det trånga fönstret, och på bådas ansigten visade sig omisskänneliga spår af ett djupt

lidande. Efter en stunds tystnad börjades dem emellan ett samtal. „Du såg då visst, att han ej kommit ännu?“ sade qvinnan.

„Se sjelf“, svarade hennes man, „luckan är ju ännu fastskrufvad för hans fönster och farstun är stängd“.

„Kanske“, utbrast hustrun med ett svagt uttryck af glädje, „kanske blir han borta och låter hela saken förfalla“.

„Säg hellre kanske blir domaren sjelf borta“, invände mannen. „Har det hållits något enda ting, sedan öfversten fick sig sitt boställe här i socknen, då han ej varit tillstädes och släpat med sig vittnen och stämt in folk, så att knappast gubbar och barn fått bli hemma. Han har ju redan i flere år haft sin egen stuga vid tingsgården, liksom andra hafva sina kyrkstugor, ty vid tingen der håller han sin gudstjänst, och der har han sitt sannskyldiga hem“.

„Men vi skola bönfälla och be honom“, sade hustrun, „kanske har han ändå ett menskligt hjerta och vill ej se oss drifvas ut på landsvägen med våra många små barn. Kommer ett godt år, så få vi råd och kunna betala vår skuld, hvem vet, kanske redan i höst“.

I detta ögonblick hördes det skrällande ljudet af en kurirklocka, och mannen bleknade synbarligt.

Men midt igenom hvimlet af menniskor och lass åkte en släde in på gården och styrde med hejdad fart sin kosa rakt mot den nyss omnämnda stugan. I gafveln satt en bred herre i vargskinnspels, hvars ragg pöste vidt öfver bräddarne af den trånga släden. Hufvudet syntes liksom insjunket i ett foder af en tjock röd duk, som skulle tjena till munkläde, och i hans famn låg på den yfviga fällen ett pip-hufvud, åtminstone till vidden föga mindre repulerligt än ägarens eget.

Framför honom på kusksätet såg man äfvenledes en herreman, att dömma af den brutna finska, på

hvilken han ropte åt bönderna att ge rum och af hans sirliga sätt att göra statssnärtar i luften med sin piske. För öfrigt var hans dräkt ingalunda beräknad hvarken på stat eller bekvämlighet. Hans korta, knubbiga figur var med möjligaste sorgfällighet insvept i en tunn kapprock, som, då han hoppade ur släden, syntes räcka honom blott till knät, och på hans blåa utborstade mössa hittade den yrande snön knappt så mycket lo, att den kunde fästa sig fläcktals.

Herrn i släden var den afskedade rika öfversten och possessionaten Tingkors, och herrn på kuskstället var hans handsekreterare, fac-totum och nådehjon, den grånade studenten Simon Timotheus Gåsevinge.

Att anbefalla häst och släde i vård åt en af de kringstående bönderna, läsa upp dörren och låta inbära fällar och packning var för herr Gåsevinge ett ögonblicks verk. De båda herrarne trädde in, och snart såg man den lilla stugan upplyst af en blossande brasa och öfversten gravitetiskt placerad i en länstol vid bordet, medan herr Simon Timotheus med beställsam ordentlighet påtände tvenne ljus, städade sin patrons effekter och sökte att genom flitigt dammande och putsande skydda den sorgliga återstoden af sin ungdomskapprock, hvilken han för köldens skull ännu bar på sig, för hvarje menlig inverkan af den smältande snön.

Läsaren har utan tvifvel redan igenkänt den gamle krigaren och ser honom, i följd af hans nedslagne gäldenärs skildring, kanhända icke med de blidaste ögon. Det torde derföre tillhöra opartiskheten, att yttra några försonande ord till hans förmån.

Öfverste Tingkors var ingen blodsugare på sina gamla dagar, fast han älskade tvister och strid. Han hade tjänat fäderneslandet med skälig utmärkelse i Pommerska fälttåget och sedan tyckt sig vara lika väl som någon annan berättigad att sätta sig ned i ro på sina ärfda och förvärfda egendomar. Med allt detta, plägade han säga, hade han icke dragit sig

som ett lastdjur undan oket, för att lefva för magen blott. Menniska hade han varit och krigsman, och som menniska och krigsman ville han lefva ännu, fast han icke kommenderade regementen och bataljoner mera, utan kapitel och paragrafer. I sjelfva verket hade tillgången varit sådan, att lugnet småningom blifvit honom för mycket lugnt, och en och annan jordtvist med hans grannar just i behörig tid kommit emellan, för att leda honom in i rättegångsaffärer och gifva honom smak för de egna skärmytslingar, som utkämpas inför domarens thron i tingsstugorna. Med en dryg portion af stolthet och sjelfförtroende och en än större af naturlig enfald, hade han sålunda under årens lopp kommit till den öfvertygelse, att processen varit hans egentliga fält och lagen det svärd, med hvilket han kunnat bringa sig upp åtminstone till en generals-värdighet, om han blifvit jurist.

Redan för flere år tillbaka hade han låtit uppföra sitt högqvarter, som han kallade det, vid tingsgården. Nu var hans tid delad emellan rättegångstvister, träkarlsspel och hågkomster från hans militära bana, och alla dessa hans favorit-förströelser sammanväfde sig med hvarandra i hans föreställnings-sätt och hans tal till ett tyg af den brokigaste färg och ränning. Korten voro för honom trupper, en batalj kunde han kalla en process och en process åter en robert; han spelte ut ett kompani, ryckte fram med en trumf och gick i elden med sitt memorial. För öfrigt låg öfver hela hans väsende ett flegmatiskt lugn, och i hans stora fylliga anlete upptäcktes lätt en viss enformig dryghet, förenad med en godtrogen enfald, som dock stundom uppiggades till ett kolossalt uttryck af glädje öfver någon liten slugt påhittad fint.

Han hade nu en stund med stor myndighet sträckt sig i sin länstol och med några väldiga rökar pustat reströttheten ur sin kropp, när han tyckte det vara tid att gå på saken och som vanligt inledde sina or-

dres med en liten personlig apostrof till sin medhjelpare:

„Gud förbarme sig öfver er ordentlighet, herr Gåsevinge, med hvilken ni ändå icke kommit dess längre i verlden. Hör då en gång opp att städa! Städa må man hemma, om man så har lust; men här lefva vi som vandringsmän, herr Gåsevinge, i fält, i ett läger, med brinnande krig för dörren, och här gäller det att se efter våra trupper och icke våra pelsar. Packa opp dokumenterna, min vän, så att vi få sortera dem än i afton. Kom ni i håg att tagga med er Torpar Johans inlaga och gamla Pistols fattigbevis? Våra kort bli sämre och sämre, gudnås, och inom några år komma vi till tingsbordet med bara hackor“.

Till denna sista klagan hade den gode öfversten allt skäl. Alla hans gamla mål voro i tidens längd småningom afgjorda och nya ville icke mer räcka till, emedan hvar och en af hans grannar, af farhåga för hans processlust, med omsorg sökte undvika alla sådana förbindelser med honom, af hvilka någon rättgång kunde föranledas.

Herr Gåsevinge löste upp en af kappsäckarna och började framdraga akter och dokumenter, visserligen icke så digra mer, som i fordna bättre tider, men dock tillräckliga ännu för att småningom fylla hela bordet. Den gamla öfversten satt gungande i sin länstol och kastade en belåten sidoblick på hvarje nytt pappershäfte, som uppdukades. När allt var upplockadt och framlagdt, skakade han sakta på hufvudet och sade med en half suck: „Håh hå, min kära Gåsevinge, är leken slut ren?“

„Och sanningen att säga, herr öfverste“, mente denne: „jag tror vi hafva fått en hackhändelse“.

„Men skuldfordringsmålet mot min granne, Simon Paavola“, inföll öfversten skrattande, „skall dock göra spel. Det är ett äss, vill jag förmoda“.

„Om herr öfversten“ — här hostade herr Gåsevinge

— „jag menar ifall det ej är för hårdt att drifva honom på landsvägen med hustru och barn“.

„Tyst, Gåsevinge“, sade öfversten med en sträng min, „ni är sjelf en stackare, jag säger en godhjer-tad narr, och därför vill ni vara en stackarpatron i alla edra dagar. Låt mig icke höra vidare om sa-ken. Jag är en gammal man, som snart har gjort min kampanj i verlden, och Gud skall veta, att det svider mig i hjertat, att jag icke kan göra slam på Paavola, utan att se honom gå ifrån gård och grund; men så måste det ske. Sitt ned och börja mönstringen“.

Herr Simon Timotheus tog sin plats vid bordet och började med en vigtig embetsmin genomgå och väga de utbredda dokumenterna. „Primo“, började han, „ängstvisten med“ — —

„Gå förbi, gå förbi“, ropade öfversten, „det är ett uselt kompani och skall springa vid första salvan“.

„Secundo, concept-inlaga emot etc. etc. beträffande olaga skallgång etc. etc.“

„Läs opp den; har ni kunnat få någonting af den saken, min kära Gåsevinge?“

„Det är blott ett utkast“, svarade denne, „lag-rum och parter stå ännu icke utförda, utan endast som etceteror; men uppställningen är ungefär denna: Ehuru utredt är, att skallgång i denna Socken efter vargar och andra skadedjur blifvit af ålder anställd sålunda, att skallkedjan börjat från fastlands sidan och derifrån dragit sig ned öfver näset mot Susinie-mi halfö, hvarvid näten städse varit uppsatta tvärs öfver ängslöten, en knapp halffjerdingsväg från södra udden, hafva dock i sistförflutna höst vederbörande skulluppsyningsmän af illvilja eller annan okänd an-ledning i så måtto vikit ifrån urgammal och häfdvun-nen ordning, att de börjat skallgången ifrån ofvan-nämnde södra udde och motat med näten i skogs-brynet af fasta landet just ofvanför näset. Då jag i egenskap af förut vorden etc. etc. såsom boställe innehar Susilax gård, upptagande med underlydande

skogsmarker och ägor större delen af berörde halfös södra ända, har jag ansett mig befogad hos etc. etc. anföra besvär öfver nyss nämnde vederbörande skalluppsyningsmäns lagstridiga åtgärd, yrkande härhos, i stöd af etc. etc. samt etc. etc. och vidare etc. etc. ansvar för den skada mig derigenom tillfogad blifvit; i thy att icke allenast skogsfogel utan äfven harar och annat nyttigt villebråd genom mera sagde åtgärd blifvit från mina ägor förskrämda ut i det vida landet, dädan de hvarken snart ej heller till lika mängd mera torde återkomma“.

„Bra“, ropade öfversten, „bra min gode vän. Slå vatten i thepannan och värm er ett glas toddy; är ni blott i stånd att ladda skarpt edra tre etceteror, så hafva vi affären i händerna“.

Icke litet belåten och nöjd öfver sin gynnares goda anbud och till och med smickrad af bifallet, besörjde herr Gåsevinge sitt glas och satte sig åter med ett ganska sorglöst utseende vid bordet, ehuru litet han i sitt innersta hade afgjort, hvadan han i hast skulle taga ammunition, för att ladda skarpt sina tre pompöst framdragna kanoner. Emellertid ville han låta saken bero på en ytterligare konferens med de unga juristerne vid tinget, hvilka han också eljest, af andra spirituella, att icke säga spirituösa, anledningar innan aftonen ärnade besöka.

I öfrigt var herr Gåsevinges hufvudsakligaste ögonmärke för hela denna tingstur det, att kunna beveka sin patron till misskundsamhet mot den fattige gäldenären, hvars bedröfliga belägenhet i yttersta grad oroade hans medlidsamma hjerta. I denna afsigt hade han gerna uppbjudit all sin juridik, för att ge hvarje förekommande mål det möjligaste utseende af probabilitet och rättvisa, öfvertygad om att den gamle öfverstens benägenhet att låta sin fordran hvila, helt och hållet skulle bero af mängden af de mål, han hade utsigt att vinna; men vid närvarande konjunkture syntes honom denna upp-

gift allt för svår för att han ens skulle kunnat hoppas den minsta framgång vid försöken att lösa den. Han bemannade sig dock med värdighet, lik en gammal korporal som bevarar sin militäriska hållning, om han än är ställd i ledet med odugliga rekryter, tog åter några papper i handen och började mönstringen.

„Protest emot hållskjuts-utgörande med tvenne hästar från Susiniemi rusthåll“. — — —

„Far förbi den saken, herr Gåsevinge, der står ingenting att göras“.

„Twist med Höga Kronan angående rättigheten till kalkbrytning å Korpi krononybygges ägor“.

„Den saken har räckt ett år och skall med Guds hjälp räcka än flere. Gå vidare, min vän“.

„Promemoria i backstuguhjonets Elsa Eriksdotters skade-ersättningsmål mot bonden Erik Eriksson för en af dennes hund ihjälbiten tupp“.

„Halt, stanna litet! Detta mål får ni lof att taga i ert namn, min kära Gåsevinge. Saken är i sig sjelf högst intressant, min vän; men konvensiensen kunde hafva någonting att anmärka, om jag dref målet sjelf. En general, ser ni, får icke rycka i fält med bönder, och man täcks icke spela om halfören, då man fått sig en viss rang i verlden. O, min kära Gåsevinge, om jag vore i er lyckliga ställning i det afseendet, att icke bero af verldens fördomar! I min utnötta svarta rock, med mina dokumenter under armen, skulle jag vandra omkring, från den rikes och mäktiges palatser till torparns koja, öfver allt skulle jag få höra hvar någon orättvisa skett, eller något intrassladt vore att utredas, och komma till tinget med arméer, som, jag försäkrar det, fordrade ett lika stort geni, för att rätt anföras, som någonsin de verkliga. Det är *er* storhet, Gåsevinge, och er lycka, som ni vunnit genom er godsinta efterlåtenhet i verlden och ett glas då det kunnat fås“ — här flög ett ofantligt löje öfver den ädle öfverstens anlete — „det är *er* storhet, säger jag, att kunna

vara efter er egen smak och er egen öfvertygelse, utan att straxt draga hopens ögon på er. Skulle en högre än mensklig domstol finnas, dit man i laga ordning kunde instämma världen för allt det tvång man lider af dess fördomar och enfald, jag försäkrar er, Gåsevinge, det målet vore ingen hacka att spela ut. Promemorian har jag själf gjort efter den gamla qvinnans utsago och antecknat några vittnen. Låt det bli emellan oss och nämn mig icke vid hela processen“.

„Saken är sådan: Käranden äger en tupp, som ibland utredes hafva gått på svarandens gård och myllat sig bland hans tobaksplantor. Svaranden har brukat hot. En dag hafva vittnen förnummit hundskall och derjemte häftigt kacklande på svarandens gård, gått dit och sett kärandens tupp ligga ihjälrifven, och besagde hund löpa femton till tjugu alnar från stället. Gårdsägaren utredes hafva stått på trappan och lockat honom in. Hvad tyckes er, Gåsevinge, så långt är saken klar.

„Alldeles“, anmärkte denne, „och synes ej kunna förloras“.

„Vänta“, sade öfversten med ett finger på näsan, „nu kommer en benigare omständighet. Samma vittnen intyga äfven, att de i samma stund sett en stor slaghök sätta sig opp på stallstaket, vid pass sjuttio steg från valplatsen. Huru vill man få bort den? Tuppen är rifven, efter kärandens påstående af gårdsägarens hund, efter svarandens påstående af höken. Ser ni, min vän, saken har mera vikt än man ville tro, och Gud vet hvad som i den kan utredas“.

Herr Gåsevinge hade i grunden ingen lust att uppträda i detta mål, i synnerhet sedan han insåg vanskligheten af detsamma, och befarade att omständigheterna dervid skulle väcka uppseende och göra honom till ett åtlöje för hans bekanta vid tinget; han började derföre söka draga sig ur spelet och anmärkte: huruvida det icke vore skäl att låta saken förfalla, så

mycket hellre, som den icke vore herr öfverstens egen, och som för bristande vittnen och upplysningar föga anledning vore att vänta en gynnsam utgång?

„Vassera nej!“ sade öfversten, „här är icke fråga om mitt, om ditt, om vinna eller förlora, utan om en vida viktigare sak: hvad kan menniskoförnuftet uträtta, då det användes rätt och känner sina hjälpmedel? Lagen har sin form och domaren måste dömma efter den, för eller emot, må vara; men märk väl, talangen ligger deri att kunna bringa sin sak så nära vinsten som möjligt. Ser ni här äro tre omständigheter att öfverväga: först hundens natur, sen tuppens och sist hökens. Det är afgjort och kan bevisas, att den förstnämnde skäller på fogel, följakteligen biter, när han kommer öfver någon; och likaså kan man med skälig visshet antaga, att han denna gång blifvit äggad af sin husbonde“.

„Men“, anmärkte herr Gåsevinge, „huru kan man väl förklara att tuppen inväntat honom, då den hade vingar och fötter att draga sig ur spelet med?“

„Var icke enfaldig, min vän“, sade hans patron missnöjdt, „ni vet att den var tam, så vida den lefvat sin mesta tid med sin ägarinna i hennes trånga koja.“

„Men höken?“ mente herr Gåsevinge.

„Nå väl höken“, sade öfversten ifrigare, „är det väl rimligt och öfverensstämmande med detta djurs natur, att den skulle vågat sätta sig opp på stallstaket blott sjuttio steg från stället, ifall den blifvit bortjagad från rofvet af hundar och menniskor?“

„Men om herr öfversten förlåter“, invände hans klient, som allt vidare ville rädda sig undan det ledsamma uppdraget, „är det väl mera rimligt, att den skulle hafva vågat flyga midt emot skallet och sätta sig så nära, utan anledning?“

„Inga krokmarscher och advokatsknep!“ ropade den gode öfversten och slog sin hand mot stolkarmen, högeligen uppbragt. „Ni kan gå hvart ni behagar, jag behöfver er icke mer för i afton, och vill

ni icke åtaga er denna sak, så får jag nog den, som gör det. Utan anledning!" upprepade han litet lugnare, „var det icke anledning nog att den hörde kacklandet“.

Herr Gåsevinge steg upp, tog sitt glas, drack med en vörnadsfull bugning öfverstens skål i botten och aflägsnade sig.

Herr Gåsevinge var för mycket van vid dylika små stormar, för att befara någon allvarsammare olägenhet af öfverstens förtrytelse och i någon mån låta modet falla. Tvärtom var det honom icke oangenämt, att för ett så lindrigt pris hafva undsluppit den brydsamma befattningen med sin patrons dokumenter och deremot förvärfvat sig friheten att besöka sina vänner och gynnare i farstukammaren i tingshuset. Derföre hade han icke förr tillslutit dörren efter sig, än han ökade sin fart, sprang lätt trippande genom snön öfver gården och inträdde i sekreterarenes rum, dit ljudet af ett muntert glam och skenet af upptända ljus redan på afstånd behagligt inlockade honom.

Snart hade han der vid ett glas, som lika villigt bjöds som emottogs, helt och hållit förgätit både sin principal och hans angelägenheter, och satt nu hela den långa qvällen i sin snäfv, sorgfälligt bibehållna och borstade svarta frack, bland de unga moderna herrarne, rik som en konung och vida sorglösare, betalande derjemte med tallösa historier från sin akademiska tid och sina tingsturer de artige värdarnes frikostighet.

Minnet af fordna så väl gladare som sorgligare dagar i förening med punschen gjorde hans hjerta mjukt som vax, och det var ej utan ett innerligt deltagande, endast ibland afbrutet af ett litet öfverdådigt skratt, hans unga ännu icke till filistrar mogna åhörare upptogo de enkla, lätt förstådda teckningarne ur hans egen lefnad: huru han växte upp

med hela verlden i utsigt, han såsom andra, huru hans horisont småningom mulnade vid akademien, till dess äfven hans närmaste mål bortskymdes helt och hållet, och det tomma skenet af verldslig ära och utmärkelse blef honom af vana lika umbärligt, som solen var honom nu, der han satt i en varm kammar, med ett glas för sin qväll och bröd för sin morgondag. Så förflöt qvällen, och herr Gåsevinge märkte i sin vekhet ej, förr än han kom ut på gården för att begifva sig hem till hvila, huru veka hans knän blifvit.

Då vår kund kom ut på trappan, hade snön upphört att yra, blåsten saktat sig, och månen framträdte mellan de skingrade molnen. Hela nejden strålade af ett magiskt skimmer, och stillheten, som redan rådde öfver allt, gjorde den dubbelt inbjudande.

Herr Gåsevinge hade först ärnat vandra hem; men ljufheten af den klara qvällen och farhågan derjemte att träffa öfversten uppe ännu och röja sin närvarande ställning bevekade honom att försöka en liten vandring ut på träsket, som glittrande utbredde sig nedanför tingsgården. Han ville svalka sig och förjaga ur sitt hufvud de ledsamma dunsterna af punschen.

Såsom en stor beundrare af naturen, började han derföre sin vandring med en dunkel förtjusning i sitt sinne, men tillika icke litet störd af de hopade drifvorna, som oupphörligt skärmytslade med hans envisa fötter. Minnen, känslor och gestalter från förflutna tider sväfvade fram för hans inbillning och försvunno åter för stötarna af hans ojemna steg; länge vandrade han utan att kunna sammanhålla någon enda bild, till dess slutligen taflan af hans lefnad uppklarnade på några punkter och hans orediga tankar började forma sig och öfvergå till ord.

„Gåsevinge“, sade han med kort allvar, „tror du på en Gud?“ —

Efter denna fråga pauserade hans tanke länge, förd med strömmen af hans känslor; sluteligen fick den åter botten och begynte:

„När du förr var vid akademien, Gåsevinge, åren gingo förbi och läsningen blef dig tung, hvem höll dig vid godt mod och lät dig icke bli en odugling i verlden, utan gaf dig ditt fält att arbeta och gagna på? Hvem var det som löste ut dina kläder från din hyresvärd, då du nödgades resa, och icke lemnade dig att färdas naken kring landet och förgås? Gåsevinge, är du otacksam? Hvem har gifvit dig föda, då du hungrat, och herbergerat dig, då du varit utan tak. Se hur herrligt månen lyser mot grannarna på stranden. Ingen usel här; himlens ljus och lifvets bästa gåfvor dela alla lika; och roligt är att vara menniska ibland. Men hurudan är du emot dina bröder? Gåsevinge, ransaka dig och säg hvad blir ditt verk för morgondagen? Slå dig för ditt bröst och känn hvad du bär i din ficka. Hjelp din like, då du njutit hjelp. — — Här, här, detta usla papper, bergas det, förderfvas åtta oskyldiga menniskor; kastas det ut att drifvas af vinden, se, så blifva alla dessa ostörda i sin boning. Nu är stunden kommen. Menniskogunst och menniskoogunst lika mycket. Gåsevinge, var glad, du har gjort en ädel gerning!“

Med dessa ord hade han fått fram den fattige bondens skuldsedel, som han med flere andra dokumenter bar i sin ficka, och kastade den nu med afsky långt bort ifrån sig på isen.

Efter denna beundransvärda bragd vände han om, kom ändteligen hem tillbaka, fann nyckeln på öfverenskommet ställe och inträdde i stugan, der den gamle öfversten insomnat djupt i sin säng, och der äfven Gåsevinge sjelf genast utsträckte sig på en af pelsarna och insomnade glad i sin behagliga yra och obekymrad om den kommande dagens plågor.

Herr Gåsevinge vaknade ganska tidigt morgonen derpå, och hans första tanke, sen han släckt sin törst, var en dunkel föreställning om den föregående aftonens äfventyr. Men då han såg mörker råda omkring sig och icke hörde något annat ljud än skrålet af den gamle öfverstens djupa andetag, fann han sig alltför litet skyldig att redan så dags gifva sig i händerna på dagens vedermödor, lemnade därför outredt om det var en dröm eller verklighet, som sväfvade för hans erinring, vände sig om på sitt andra öra, slog allt bekymmer ur hågen och insomnade åter tyngre än någonsin förut.

Då han gången derpå öppnade ögonen, såg han morgonen redan gråna utanför rutan och öfversten sitta vid sitt bord med sina papper och en rykande kaffeanna framför sig.

Herr Gåsevinge ville som en försigtig general rekognoscera förhållandena, innan han började röra på sig, och låg därför en stund helt tyst och betraktade den gamle.

Var det en följd af den lätthet, som i allmänhet är morgonen egen, och som meddelar sig åt lynnet, eller af dagens väntade fröjder, allt nog, öfversten syntes i en ovanligt ljus stämning, öfver hans panna låg ingen sky, hans läppar myste ofta, och hans händer sväfvade öfver dokumenterna som en fogels vingar öfver ungarna i boet. Vid så lyckliga förbud vågade vår kund sätta sig upp på bädden, sträcka ut armarna och i all bekvämlighet gäspa bort sömnen.

„Ändteligen“, sade den gamle öfversten i en mild ton, då han såg sin medhjelpare så långt kommen, „god morgon, min kära Gåsevinge, stig opp nu och få er en kopp kaffe. Jag har velat låta er sofva ut, för att ha någon hjälp af er i dag; ty jag kan väl gissa hvar ni kamperade i aftse“.

Sålunda tycktes hvarje lågkomst af gårdagens förtrytelse vara utplånad ur öfverstens sinne; men

blotta påminnelsen om föregående afton verkade på herr Gåsevinge vida kraftigare, än utbrottet af hans gynnares onåd dagen förut. Med tysta steg smög han sig till en stol, på hvilken han äfven i sin nattliga yrsel icke försummat att lägga sin frack väl ihopviken, vände sig bort och började undersöka bröstfickan, likasom hade han allt framgent sväfvat i ovisshet om, huruvida han verkligen gjort af med reversen, eller blott gäckades af en dröm.

När han nu genombläddrat papperen och såg sin farhåga besannad, fick han en mulen min, sköt fram läpparna och syntes högeligen förvånad. Emellertid, då det skedda icke kunde göras oskedt, bemannade han sig snart med sitt gamla flegmatiska lugn, påklädde sig sin frack och steg fram till bordet med så klar panna som möjligt, öfverlåtande saken åt sin egen gång.

Men en ny pröfning drabbade honom genast, ty hans principal begynte:

„Se så, Gåsevinge, tag er en kopp kaffe nu till att börja med och sätt er. Jag har bläddrat genom korten — i förbigående sagdt skall ni icke plåga mig mer med sådana surcouper som i går, ty de tjena till intet — jag har mönstrat, min vän; men finner icke reversen. Den har ju ni i förvar?“

Herr Gåsevinge nödhostade några gånger, men kunde oaktadt alla förberedelser icke utarbeta något bättre svar än ett högst otydligt: „utan tvifvel“.

„Hur, utan tvifvel?“ sade öfversten, „stack ni den icke hos er, då vi reste hemifrån i går?“

„Herr öfversten har alldeles rätt, det var jemte fattigbevisen och flere andra smärre papper, som jag ännu bär i min ficka“. Med dessa ord skyndade herr Gåsevinge att med en artig bugning taga en af kopparna och slå i sitt kaffe, angelägen om att i skygd af någon förrättning dölja sitt bryderi.

„Var icke så der bortblandad nu mera“, sade öfversten, som icke kunde ana den rätta orsaken till

klientens besynnerliga sätt att vara, „låt oset gå er ur hufvudet, min kära Gåsevinge, ty här behöfves snart både reda och drift. Det är en förunderlig indolens, som måste vara er medfödd och som gör att allt i verlden är er likgiltigt, utom mat och dricka och sömn. Derföre har också verlden vändt ryggen åt er, min vän, ehuru ni af naturen icke är hvad man egentligen kan kalla vanlottad hvarken på förståndsgåfvor eller utseende, om jag undantar ert alltför mörka skäggbotten, ert sträfva svarta hår och kanske äfven er mage, som är för trind för en så liten figur. Eljest har ert öga, då ni är rätt mornad förstås, en viss pigghet, som jag tycker om, och er mun ständigt ett drag af en så oförarglig belåtenhet, att man ej länge kan vara förtörnad på er, fast ni måste medge, att man stundom kan hafva giltiga skäl dertill. Jag säger allt detta icke såsom någon förebräelse; jag har tvärtom hela denna morgon skrattat hjertligen så ofta jag sett er på er vargskinnspels i vrån, der ni kunnat låta väggar och tak ramla öfver er utan att vakna. Vet ni, här har jag haft stugan full af folk, medan ni sof. Paavola var här med hustru och ett par barn, och ville åter förmå mig till att ge honom anstånd med betalningen till nästa höst“.

„Och hvad behagade herr öfversten afgöra dervid, om jag får fråga?“

„Jag hade svårt att få den narren att begripa, att ingen är så galn, att han permitterar sin dugligaste soldat midt under brinnande krig. Eljest var jag just på vägen att ge efter för deras klagan, ty jag har en upprorisk natur, som i vissa afseenden är svår att hålla i tygel, men jag kom i lagom tid att kasta ögat på er, Gåsevinge, och såg huru nöjd menniskan kan vara, om också icke allt går henne så väl i händerna, och denna sak räddade mig från en stor dårskap. Och nu får ni lof, min vän, att sätta er ned och ställa våra trupper i ordning; hvad

mig beträffar måste jag gå upp till häradshöfdingen, för att med honom planera ut marschen för det hela. Gif akt på er sjelf, min vän, och låt icke den lede frestaren få makt med er, medan jag är borta. Så, så, jag kommer väl sjelf tillrätta med öfverrocken, besvåra er icke, herr Gåsevinge; men mina galoscher, hvar kunna de vara? Tack, tack! lycka till goda koncepter; jag lär väl föga komma från tings-salen mera under denna förmiddag. Farväl!“

Så snart öfversten lemnat rummet, öppnade herr Gåsevinge vägkost-skrinet och tog sig en liten värmare, för att kunna motstå morgonkylan. Straxt derpå kastade han sin kapprock på sig och smög sig ut, i afsigt att söka upp den fatala reversen, ifall den ännu kunde finnas qvar på stället, der han, i anfall af sin människokärlek, sist lemnat den.

Då han kom ut på isen, fann han icke ens sina spår mer, emedan ett oväder åter inträffat under natten, och att något nära erinra sig hvart och huru långt han riktat sin färd, stod icke i hans makt. Högst snopen vände han derföre tillbaka hem och började nu att med ansträngning af alla sina krafter ordna och utarbета akterna, för att så vidt möjligt var stämma sin patron till glädje och derigenom mildra den hotande stormen.

Men dagen skred fram, bud började följa efter bud från öfversten, som fordrade än den ena inlagan än den andra, och olyckliga resultater af dem alla ökade än mer det bekymmer, hvaraf hans arme sekreterare plågades. Kronotvisten hade utfallit illa, skullgångsmålet var förloradt, emedan de tre etcetera i brådskan icke kunnat laddas med annat än löst krut, den gamle krigaren sjelf hade blifvit pliktfälld för svordom af förtrytelse inför rätta, och till råga på alla dessa jobsposter hörde herr Gåsevinge ändt-ligen i sin nöd ljudet af öfverstens steg i farstun och såg honom inträda pustande af ifver och med vredens stelhet i det stora vidöppna ögat.

„Ryck fram“, ropte den gamle, „ryck i herrans namn fram med er reserv, Gåsevinge; det är icke tid nu att sitta här och lurpassa. Våld går öfver allt och pardon ges ingestädes. Hvilken dj-l — här åtminstone må man då få svärja saklöst — har gifvit er in det orådet att lita på edra etceteror tills nöden tvingar er att sätta in hvilka paragrafer som helst i stället. Nu måste ni fram med tuppen, och sen skall jag hugga in på Paavola. Ställ sakerna i ordning och följ med mig dit opp, man täcks dock icke tappa hvart mål“.

Lyckan gynnade herr Gåsevinge öfver all hans förmodan, så att han redan på gården, under det han med klappande hjerta gick upp till tingshuset, fann ett vittne, hvars utsago afgjorde det kinkiga skadeersättningsmålet till hans fördel.

Den gode öfversten satt under rättegången på sin vanliga stol i salen och afhörde allt med spänd uppmärksamhet. När utslaget fallit blinkade han förtroligt åt herr Gåsevinge och gaf honom tillika med handen tecken att nalkas.

„Den saken skall ni hafva tack för“, hviskade han honom i örat, „gif mig nu inlagan mot Paavola“.

Herr Gåsevinge hade ingen undflykt. Med så stor hållning som möjligt framdrog han ur sin ficka de begärda papperen, till det yttre besörjda med all sorgfällighet, och gick tillbaka till sin plats nära dörren, der han sedan, med armarna i kors öfver bröstet, hufvudet litet nedsänkt mot skuldran och största menlöshet i min och hållning, afbidade stormen.

Redan var parten inkallad och inlagan produce-rad, då domaren, öppnande dess pompösa skal, fann kärnan borta. „Reversen saknas ännu“, sade han och fäste sin blick på öfversten.

„Reversen, reversen“, upprepade denne och såg på sin adjutant, skakande missnöjdt på hufvudet.

Herr Gåsevinge tog upp sina papper ur fickan och låtsade söka. Sin menlösa min förändrade han icke; men stora svettperlor började framtränga på hans panna. Efter en stunds sökande lättade han sitt hjerta och sade med en half suck: „den måste vara förkommen“.

„Är ni då alldeles rasande?“ ropade öfversten och sprang upp; men hejdade sig i samma ögonblick af respekt för rätten och satte sig åter blodröd af harm.

Den arme bonden hade märkt förhållandet och sade efter en stunds tystnad helt enfaldigt: „hvar till behöfs här papper; nog vet jag utan sådant att jag är i skuld hos herr öfversten“.

„Ja“, inföll denne genast, „på ett hundra riksdaler med upplupet intresse för ett år och tre veckor, är det icke så?“

„Summan är riktig“, sade hans motpart och tog sig vid örat, „och det är väl ett år och mera, sen jag fick den till låns; men svårt är för mig, ädle herr öfverste, att hastigt dra mig till minnes vecko-talet“.

„Skrif opp till protokollet“, utbrast öfversten, „att han vidgått skulden. Der hade ni, Gåsevinge, spelt mig ett vackert spratt, utom den arme mannens enfald“.

Vid dessa ord öfvergick hans anlete ifrån vrede till det groteska, triumferande uttryck af förnöjelse, som alltid infann sig, så ofta han tyckte sig hafva gjort någonting utomordentligt väl.

Målet afgjordes utan vidare omständigheter och sessionen slöts för förmiddagen.

Vid middagsbordet, der öfversten kort derpå befann sig på tu man hand med sin medhjelpare, hade han tillfälle att ostörd uttömma hela floden af sin bittra vältalighet på denne. Herr Gåsevinge satt emellertid helt lugn, höjde blott då och då på axlarna, som sjöfogeln under ett hållregn, väntade

åter på solskenet. Detta blef icke heller länge borta.

„Gåsevinge“, sade öfversten sedan han trätt sig till nöjes, „var det af enfald eller af klokhet den arme narren bekände?“

„Af båda delarna, herr öfverste“, svarade denne. „Enfald och klokhet äro hvarandra nära, och jag menar att han med skäl kan räkna på misskundsamhet nu då han visat sig så redlig.“

„Hvad! Vill ni då att jag skall släppa fogeln åter, sen jag engång haft bestyr att fånga den?“

„Ingalunda helt och hållet, herr öfverste, utan vilkorligt, så att han får anstånd på ny förskrifning.“

„Topp! min kära Gåsevinge, ni skall hafva tack för detta råd. Jag är ingen blodsugare och vill ingen redlig mans ofärd. Laga ni att jag får en ny revers i laga form, så slipper jag den nöd jag varit i och får någonting i besparing till nästa ting. Det blir ändå ett mål till, ty lita kan jag derpå, att jag får lägga in på karlen då åter. Tiderna äro dåliga, min vän, och man måste hushålla. Akta er blott att härnäst spela mig ett dylikt spratt och lär er en gång att handtera affärer med allvar.“

Herr Gåsevinge bugade sig för förmaningen, skar för sig ett godt stycke stek och glömde minuten derpå så väl sina sednaste, som alla andra förut öfverståndna bekymmer.

STRÖDDA UPPSATSER.

Äfven dessa uppsatser äro hemtade ur „Helsingfors Morgonblad“ 1832—37, med undantag af den sista, som förekommer i „Calender till minne af Kejs. Alex. Universitetets andra secularfest, utg. af J. Grot“. H:fors 1842.

Några ord om nejdena, folklynnnet och lefnadssättet i Saarijärvi Socken *).

Afsigten med dessa rader är icke att ge ett bidrag till någon topografisk skildring af vårt land, eller af en särskild ort i detsamma, utan blott att med strödda drag teckna en eller annan af dess skönheter, och återlifva hos mig sjelf njutningen af de intryck, jag af dem erfarit. Oskiljaktiga från dessa erinringar äro några mörkare bilder af mensklig nöd; och de tyckas mig icke onaturligt äga sin plats bredvid och inom naturens herrlighet och storhet. Ty liksom djuret aftager i liflighet och fägring, i den mån människan tvingar det under sina ändamål, så synes äfven naturen förtvina, ju mer den kufvas af mensklig flit och omtanka, och sålunda blott i sitt otamda tillstånd äga sin fulla skönhet, blott i sitt tamda lemna människan fri tillgång till sina outtömmeliga spenar. Vill man derföre njuta anblicken af ett folk i välstånd och öfverflöd, må man besöka de nejder, der naturen, öfvermannad af människokraften, spak och slappad bjuder aftvungna håfvor; älskar man åter att se naturen i dess ursprungliga glans, så må man gå dit, hvarest hon

*) Förf. har nämnt denna socken, emedan han haft lägenhet, att under loppet af något år, och längre än uti andra trakter af det inre Finland, uppehålla sig i densamma. Det allmännaste af hvad han har att om den berätta, kan dock säkert utsträckas vida utom sagde Orts gränser.

ännu fri utvecklar sina gigantiska krafter, och gäc-
kar ett tvinande släktes glesa ansträngningar till hen-
nes kufvande. Finland erbjuder kanske rikare än
något annat land taflor af denna art. Hvilken vex-
ling af nejder, från det jemna odlade kustlandet
till upplandstrakterna, med sina svindlande höjder,
sina ödsliga träsk och sina moar, till hvars djup in-
gen stig leder, och dit endast orren eller tjädern,
sårade af lodet, någongång sträckt sin ensliga flygt.
De flesta resande från Europas kultiverade länder,
som besöka Finlands kuststräcka, skola föga finna
densamma afstickande från deras hembygd, och med
undantag af klimat och språk återträffa nästan alla
de föremål, deras fädernesland ägde och utbredde
för dem. Till de högre upp i Finland belägna or-
terna åter skall väl ingen främling komma, som kunde
säga sig hafva sett något dylikt förr, eller ens nå-
got med dem likartadt; så bestämdt tecknade, så
skarpt individualiserade äro de. Under det att by
vid by och gård vid gård, utmed i synnerhet den
södra kustvägen, vittna om befolkningens styrka,
trefnad och seger, kunna på vägarne inåt landet mils-
sträckor tillryggaläggas, utan att ens skymten af en
koja möter ögat, och ser man efter långa färder en
sådan, så hänger den på sluttningen af en jättelik
mo, eller sticker den fram mellan de vilda lunderna,
kring ett halfgömdt träsk, lik en främmande utväxt
på naturens friska, storartade stam. Det är dock
äfven i våra skärgårdar någonting vildt och eget,
som ger dem en afstickande färg, i synnerhet längre
ut mot hafvet, och ingen skall kunna vistas en tid
i dessa nejder, utan att föra med sig dädan djupa
och genomgripande minnen. Men dessa skärgårds-
orter äro blott så mycket mer skilda från de högre
trakterna, som hvardera äro skarpt och individuelt
markerade och bära olika prägel. De fornsvenska
melodierna äro som hemmastadda vid våra kuster
och ackordera med nejderna kring dem så förtroligt,

att man tydligen märker deras ursprung ur en beslågadt natur; också äro de inhemska visor, som uppkomma och lefva på kustfolkets läppar, till den grad lika de Svenska folksångerna, att likheten på intet vis kan förklaras blott ur den synpunkt, att de äro foster af Svenska kolonister, utan snarare måste till största delen tillskrifvas lokalens harmonierande förhållanden. Å andra sidan finns väl hos få föremål en väsendtligare skilnad, än emellan nyssnämnde sånger och de nationelt Finska tonarterna. *Neckens Polska*, hörd vid vår hafsstrand, öfverensstämmer så med de holmar man ser, med den luft man andas, att man skulle tro hafsbygdens egen sommarqväll hafva författat densamma; sjungen bland Saarijärvis, Rautalampis eller Wiitasaaris stupande höjder och ödsliga träsk, skulle den röja blott missljudet af ett hjerta, som i fjerran äger sina dyrbaraste föremål. Likså litet vore å andra sidan, den Finska: *Minun kultani*, eller någon annan, flyttad till våra kuster, på sitt rätta ställe.

Det torde föga finnas några melodier, som närmare än de Alpiska, ackordera med Finlands inre nejder, och man har äfven hört främlingar finna någon likhet mellan Schweiz och Finland. I allmänhet kan man vara förvissad om, att tvenne särskilda orter i den mån likna hvarandra, äfven till det yttre, som någon öfverensstämmelse finnes i karaktererna af dessa orters infödda sånger. Ty såsom menskligheten i sin totalitet är jordens spegel, så är äfven menniskan på skilda delar af jorden sina omgifningars spegel, och reflekterar i sanna, sköna och ädla uppenbarelser blott de strålar, hon af dem insupit. Det är derföre jag antagit olikheten mellan det öfre och nedre landets folksånger, såsom ett viktigt och ojäfaktigt bevisningsmoment för dessa trakters skarpa inbördes skilnad.

Utan att vilja påstå den ena ortens företräden framför den andra i afseenden, som hänföra sig till

en hvars individuella tycke, tror jag, att samma väsende aldrig skall kunna med lika innerlighet hylla alla de här anmärkta skilda karaktererna af vårt land. Den nemligen, som haft tillfälle att lefva någon längre tid under inflytelsen af de olika trakterna, skall djupast i sitt hjerta förvara en af dem och icke tvenne, han må äga i hvilkendera som helst sin fosterbygd och de mest dyrbara af sina öfriga förhållanden. Till ett sinne, som är stämmt för den lugna, poetiskt religiösa betraktelsen, talar företrädesvis upplandsbygden. Det lefnadsfriska, djerfva och tilltagsna lynnet skall troligen älska hafsstranden; och beräknaren, slöjdidkaren, hushållaren finna sig bäst på kuststräckans slättland. Då nu det förstnämnda af dessa lynnen otvifvelaktigt sannast emottar och mest medvetet bibehåller intryck af naturen, så kunde man i allmänhet tillerkänna ett företräde, i afseende å högre intressen, åt den ort, som mäktigast inverkar på detsamma. Också har man svårt att föreställa sig ett uttryck af det Gudomliga, som vore klarare, herrligare och mera upplyftande, än det som trakterna uppe i landet gifva genom sin stortartade teckning, sin enslighet och sitt djupa, ogenomträngliga lugn. Hafvet, så mäktigt det än är, bär icke alltid, ja endast sällan, denna prägelse af Gudomligheten. Endast i dess omätliga stillhet fattar och ser sinnet oändligheten; uppröres det af stormen, så förvandlas det från Gud till Jätte, och menniskan tillber ej mer, utan bereder sig till strid.

Bland de orter, som närmast representera hufvudförhållandena i det inre Finland, så hvad lokalen som innebyggarens lefnadssätt och vilkor beträffar, torde med skäl den afskildt liggande, torftiga och sköna Saarijärvi Socken kunna räknas. Hvad den är i smått, det tyckes det inre landet med få afvikelser vara i större skala. —

Enkelt och oansadt, som den natur, hvaraf han omgifves, är Saarijärvi-bons lefnadssätt. Lik badstugan,

hans enda och outhärliga lyx-artikel, till färg och för-
måner, endast till utrymmet större, är det *pörte*, han
bebor. Dess inre erbjuder främlingen en öfverraskande
tafla. Väggar och golf, sammanfogade af oformliga furu-
stockar och plankor, äro kolsvarta, de förra af rök, de
sednare af allt, hvad i årtal förgäfves väntat en
skurning. Taket synes sällan; det är gömdt ofvanom
ett rökmoln, som lik en svartgrå pell hänger sju el-
ler åtta fot i höjden och öfverskyggar, utan att be-
svära. Då och då genombrytes detta töcken af en
solstråle, som dagen skickar genom det vida rökfån-
get i taket, och ibland, ehuru sällan, blickar äfven
en stjärna in. Fönster finnas ej, endast gluggar, som
efter behof öppnas och tillslutas. För att rätt fatta
egenheten af detta boningsrum, bör man se det en
vinterafton. Muren (spiseln), rummets helgedom, till stil
och arkitektur lik våra gamla milmärken, står då i sin
fulla förklaring. En ofantlig brasa af grof tallved
blossar vid ugnen och kastar ett bländande sken
kring stugan, som ytterligare upplyses af pertbloss,
än stuckna i väggarna, än uppburna af egna klykor
på golfvet. I detta skimmer rör sig eller hvilat of-
tast en tallös människoskara. Qvinnorna sitta vid
sina rockar, eller syssla med degtråg och gryta,
männerna göra korgar, slädar, skidor och dylikt,
tiggare och inhysingar sträcka sig för elden, och
den stående artikeln i stugans hushållsjournal, pert-
klyfningen, skötes af någon äldre gubbe, som med
lugn händighet delar de tunna spjelarna i ännu tun-
nare skifvor. Barnskaran har då vanligen krupit upp
på muren, der den i all samdrägt lefver och skriker
i kapp med syrsorna; vid den långa ho'n nära dör-
ren fröjdar sig gårdens häst åt hackelsen, värman
och sällskapet, medan tuppen, om han ej än satt
sig upp till ro, i kretsen af sin familj gör visiter
hos sina gynnare i hvarje vrå af rummet, och är
öfverallt som hemmastadd. Sådant visar sig, med
mer eller mindre afvikelse, ett Finskt *pörte* om vin-

terqvällen. Tror någon all trefflighet vara bannlyst ur en sådan boning, så misstar han sig; icke blott infödingen, utan också den under helt andra förhållanden uppvuxne, kan finna sig väl i den. Luften derinne är genom den ständiga eldningen och det alltid underhållna draget, ren och frisk, och det för ögat äckliga aflägsnas med sorgfällighet och ordning. Det svarta golfvet upphör att synas smutsigt, i och med detsamma det icke röjer någon skynt mer af en försvunnen renhet; man tycker sig stå på mull, icke på nedsudlade bräder, och den egenhet i meniskolynnet gör sig gällande här, att tåla äfven en mindre putsning, så framt den icke kontrasterar mot ett röjdt syfte till en större. Upplandsbonden lefver icke i en vårdslöst härmad förfining, han bivuakrar i ödemarken; och hvem, då han ur vinterkölden träder fram till den varma, gästvänliga brasan, frågar efter, om det skjul, som omger honom, är svart eller hvitt, om den mark, på hvilken han står, är fejad eller icke?

Såsom utgörande en del af befolkningen i ett Finskt pörte omnämndes tiggare och inhysingar; de äro äfven så vanliga och betydande inventarier i hushållet, att, vid frågan om detta, hvardera af dem kunna kräfvat en närmare beskrifning. Inhysingen är den Finska bondens andra svala. Likasom hon fodrar han rum för sig och de sina under bondens tak, får det villigt, såsom hon, och lefver som hon af hvad dagen gifver. Den hyra, han betalar, består vanligast och mest bestämdt i tjensten att kasta ved för eldningen in genom stugans glugg. För öfrigt stå de flesta hans andra åtgärder för gårdens bästa på extra stat. En sådan man idkar till sitt uppehälle, så framt han ej är slöjdkunnig, stundom ett litet fiske och skytte, samt begagnar dessutom den likaså litet medgifna, som vägrade förmånen, att svedja på hemmanets mark för rofsådd och vända sig afkastningen till godo. Kan han skaffa sig en

ko, så lefver hon, der bondens kor lefva, och är en äfvenså privilegierad inhysinge i sin spilta, som ägaren är i sitt hörn af stugan. Då hans behof äro få, och, genom hemmansägarens omedvetna godhet, de utgifter ännu färre, som han för dem behöfver vidkännas, så är det klart att han, mer än någon annan, skall följa den hos Finnarne allmänna böjelsen för maklighet och lugn. Också ser man honom oftast hvila, om vintern framför ugnen på någon bänk, om sommaren i solskenet på marken. Utan tvifvel är mängden af dessa inhysesshjon ofördelaktig så väl för landets odling i allmänhet, som särskildt för den, under hvars tak de bo; men omissskänneligt ädelt visar sig också allmogens sinnelag deri, att den, med anspråk på en så ringa vedergällning, delar sin trånga boning och ofta sitt knappa uppehälle med dessa sina bröd- och taklösa medbröder. Saarijärvi kan trotsa hvilken annan ort som helst, hvad öfverflöd på slika personer beträffar. Glest befolkad, men ojemförligt glesare bebyggd, med vildmarker, dem ingen åbo kan hinna mäta och begagna, fyller denna socken alla vilkor för ett sådant lefnadssätts uppkomst och fortfarande.

Den andra omistliga personalen i bondens pörte utgöres af tiggarena. Det är sannt, att de icke äro permanenta, utan komma och färdas af; men sällan förbigår någon dag, då de invid allmänna vägen belägna gårdar ej haft besök af en eller flere sådana, så att man väl kan lämpa på detta förhållande Stagnelii bekanta ord: „Idén är evig, skuggorna försvinna“. Tiggaren är ingenting mindre än föraktad och öfversedd. Följd af en Gud, såsom Homers tiggare, kommer han, ofta med hustru och barn, från gård till gård, allestädes bemött såsom gäst och icke som nådehjon. Ugnen har värma för honom, som för andra, han begär ingenting; hvarochen känner hans behof dessförutan, och afhjelper dem så godt han kan. Det blir icke fråga om att kasta fram någon

försmådd kost åt honom, han äter, som det öfriga husfolket, af den bästa anrättning gården äger, det vill säga, af den enda. Han berättar, om han har något att berätta; lyster det honom att skämta med någon i stugan, så skämtar han; hans barn, om han för med sig sådana, leka med gårdens barn. Om qvällen går han till hvila, der han finner en bekvämlig plats tom på muren, eller på bänken, fördragsam om en annan fått det bättre hvilostället, och fördragen om han sjelf lyckats vinna det. Vill han färdas bort och är krasslig sjelf, eller har svaga personer i sin vård, så spänner bonden, efter urgammal sed, sin häst i redet och förer honom eller hans närmaste villigt och anspråkslöst till nästa gård. På detta sätt lefver tiggaren i Saarijärvi och ibland Finnarne i allmänhet. Han äter bark, emedan bonden äter bark; skulle bonden lefva af hvetebröd, så skulle tiggaren hafva samma föda.

Öfver all beskrifning är den fattigdom, som råder ibland folket i Saarijärvi. Den knappa, ofta onaturliga födan verkar menligt på deras kroppskrafter, och obekantskapen med andra njutningar af lifvet, än sömnens och hvilans, gör att de uteslutande hålla sig till dem och försumma att arbeta för andra. Sällan ser man deras omtanka sträcka sig längre än till närmaste dagar, och man kan ej undra deröfver, då uppehållet för dessa redan ger dem mer än nog att grubbla öfver. Ingen industrigren har slagit rötter i denna socken, emedan afkastningen icke utan de största svårigheter och afdrag kunnat föryttras, för afståndets skull från städer och mera odlade orter. Jordbruket har i frostnatten en svår fiende. Många hemman äro årligen så utblottade, att de icke kunna få sina tegar besådda. Åbon, då han svultit året om, skyndar på hösten att skära sin åker, innan kärnan hunnit sin utbildning och mognad. Kreaturen, som om sommaren vada i gräs vid skogsbäckarnes stränder och i dällderna mellan moar

och berg, tugga om vintern halm, och en halm, som ej sällan är forslad från orter på åtta, tio, ja sexton mils afstånd. Ofta måste kreaturen i månader uthärda med en ännu otjenligare föda. Den ringa och svaga mjölk, de vid denna belägenhet kunna gifva, användes att skölja ned det sträfva barkbrödet, som på de flesta hemman utgör deras ägares enda föda. Man kan göra sig en föreställning om tillståndet der uppe, då, enligt trovärdiga berättelser, vid ett ej längesedan inträffadt frostår, blott tvenne gårdar i socknen ägde bröd af råg eller korn. Orden: han äter rent bröd året om, och: han är bottenrik, äro derstädes liktydiga. Jag erinrar mig tvenne tillfällen, då denna nöd mötte mig i högst sårande gestalter. Jag kom vid en jagtfärd in i ett pörte, för att hvila. Stugan var full af barn, utom äldre och yngre fullvuxna personer. Nära ugnen funnos uppträdda på stänger en mängd gulbruna flikar af tallens inre bark, liknande stycken af styft läder. Jag frågade, utan närmare betraktande, hvad detta vore, och hvartill det skulle användas, och värden svarade: „Käre herre, deraf blir det bröd“. Orden voro ej flera; men tonen, som låg midt emellan: *känner* du icke sådant? och: *du* känner icke sådant! var genomgripande. — En annan gång kom jag tillfälligtvis på en äng, hvarest man höll på med höbergning. Kring väggarne af ladan hängde slotterfolkets matväskor, och jag öppnade af nyfikenhet flera bland dem. I alla fann jag kakor, sammanklibbade af bark, inuti becksvarta, med en kalkhvit hinna af mjöl på ytan, mera mutande ögat än smaken. Föröfrigt innehöll en del några styfsaltade mujkor, en annan blott några korn salt. Man behöfver endast föreställa sig tyngden af det arbete, som under den starkaste hetta sköttes vid dessa förfriskningar, för att få begrepp om en verklig nöd, och om menniskonaturens styrka att uthärda den. — Det vanligaste förstörelse-elementet

af allt välstånd och all trefnad, brännvinet, torde på denna ort visst ej vara allmänt hatadt; men huru mången har väl tillfälle och råd att bruka denna vara? Ser man ibland någon derstädes öfverlastad, så kan man vara öfvertygad om, att icke så mycket måttet af starka drycker, som icke mer ovanan att fördraga någon kraftigare näring, verkat hans obestånd.

Af den behandling tiggare röna hos den Finska allmogen på omnämnda ställen, kan man snart sluta till dess gästfrihet och välvilja i allmänhet. Med färre tillgångar lärer väl föga något folk vara villigare att dela med sig, och tillgängligare för hvarje anhållan. Åt främlingen bjudes alltid det bästa, huset kan anskaffa, och med största möda skall man mäktat förmå någon att emottaga äfven en ringa penninge-vedergällning för de förmåner, man åtnjutit under hans tak. Detta förhållande är vanligt hos alla närmare naturen lefvande folkslag.

De näringsomsorger, som oafbrutet hopa sig öfver Saarijärvis bebyggare, lemna intet rum öfrigt för den lätta glädje, som på flere andra orter är en amma af folkfester och lekar. Det är endast vid Jul- och Midsommar-tiden, man märker der någon vidsträcktare stämning för förströelser. Under Julhelgen samlar man sig till dans och nöjen, ehuru hvarken så ofta eller så talrikt, som i bättre lottade och rikare socknar är vanligt. Men hvad, som äfven i skogstorpens koja ej får fattas, är ett uppdukadt bord, som i veckotal står på parad, med det bästa man kunnat berga undan den höstlångs hungern, för att förtrefliga och glädja de välkomna julbesöken. Ingen träder vid denna tid in i hans boning, som ej bjudes att hålla till godo; den fattige har alltid fått dela hans bröd, och äfven för den rike tycker han sig nu äga en välfägnad, som ej borde försmås. Till julens solennitet hör äfven, att bord och bänkar skuras med omsorg, och att väggarne öfverklä-

das med en väfnad af pertor, som lemnas qvarsittande, tills den, genom att dagligt plundras, glesnar och småningom alldeles förstöres.

Midsommarnatten firas nästan gladast af alla högtider. Då brännas de så kallade *Kokko*-eldarne, och många skott, som man skulle tycka sig förslösa, om de lossades på en hjerpe eller ripa, afskjutas då, högtiden till prydnad. Till anbringandet af *Kokko* väljes vanligen någon hög, halfbränd fura på en naken och dominerande mo. Man uppställer kring den torra träen och kådiga, brännbara ämnen, ju högre dess bättre, och vid midnatten antändes stapeln, och afbrinner under skott, fiolklang och hurrarop. Dessa lusteldar, sedda under den vackra, halfdunkla sommarnatten, bortom träsk och dalar, gifva en intagande anblick.

Bonden i Saarijärvi är till sitt yttre trög, liknöjd och fåordig. Hans sinnelag är saktmodigt, tåligt och eftergifvande. Det armod och det betryck, i hvilket han lefver, har gjort honom inom sig sluten; alla krafter i hans väsende verka inåt, så att de blott sällan och slappt öfvergå i yttre handling. Den storartade natur, som omger honom, har aldrig unnat honom glädjen af någon egentlig eröfring; hon har alltid visat sig hög och obetvingelig; och hans själ frossar vegetativt af hennes dyrkan, medan hans fysiska krafter slumra och förtvina. Härmed stå tvenne omständigheter i förening: först att han måste vara, hvilket han också är, i hög grad redlig och oförställd, ty enfald och fromhet följa med all religion, sen, att han måste *synas* handfallen, slö och oförmögen till all bragd, der liflighet och fattning komma i fråga. Det har dock genom flera än ett exempel blifvit bestyrkt, att detta skenbart kaotiska väsende, då han blifvit förflyttad i andra förhållanden, inom kort tid utvecklat krafter, som icke allenast visat sig outtömliga, utan äfven mera snabbt och träffadt använda, än man af en rik förmåga och

ihärdig öfning kunnat vänta. Det händer ibland, att en och annan från dessa orter, så ogerna han än öfverger sin hembygd, i yttersta nöd kommer ned till sjöstäderna, för att söka bergning som matros. Då jag haft tillfälle att se och höra omtalas några sådana fall, må det tillåtas mig att anekdotvis anföra derom, helst det kan bidraga till bestyrkande af de omdömen, som här ofvan blifvit fällda.

På min hemort uppehöll sig en man, som i sina yngre år rymt undan nöden från den socken, hvarom här varit fråga, och slagit sig på sjöväsendet. Så långt jag kan minnas tillbaka såg jag honom gammal och grånad. Han bodde nu, vidtberest och mångbepröfvad, i egen gård, bröt grufligt på Finska, var glad och käck, och tog en sup då den bjöds. Så väl för hans ursprungligt afstickande och besynnerliga yttre, hvilket man dock snart vande sig att förbise, för hans användbarhet och drift, som ock för hans bottnärliga och goda uppförande, var han traditionellt rekommenderad från äldre till yngre, och hyllades af alla. Bland många andra öden hade han äfven undergått det, att blifva pressad till matros för Danska flottan vid dess fejd med England. Saken var på min hemort mycket känd, till och med i detaljer, dels genom hans egna, dels genom deras berättelser, som med honom delat gemensamt äfventyr. Hans son, en tjugu-årig yngling, hade först blifvit tagen, då han med sin far gick i allt saktmod ned mot red- den till det Finska fartyg, för hvilket de voro för- hyrde. Gubben följde värfvarene åt, tills han nådde en auktoritet, inför hvilken han tyckte det meritera att skaffa sig gehör. Han tog då till ordet och fram- ställde på sin halfbrutna Svenska, hurulunda „Gub- ben var gammal och van: gossen var en kycklinge på sjön, stoppar inte på örlog: stryker gubben, nå låt dö gamla hunden, men gossen behöfver vara hemma och försörja mor; och nu, go' herrar, ta mig och släpp honom“. Valet mellan den gamle gästen,

som rask och amper brukade detta språk, och ynglingen, som blek och gråtande väntade sitt öde, var snart träffadt. Gubben togs och hans son slapp unnan. Den fejd han på detta sätt oförmodadt kom att öfvervara och deltaga i, var honom sedan på gamla dagar en outtömlig källa till erinringar. Säkert fingo vid den brådska, hvarmed försvaret å Danmarks sida måste bedrifvas, många, i synnerhet mindre, fartyg nödfallsviis löpa ut med både befäl och manskap af föga öfning. Åtminstone hade fallet varit sådant med den slup, på hvilken vår hjelte blef placerad. Det hade också icke många skott hunnit blifva vexlade, innan gubben vetat göra sin många-åriga erfarenhet och sin tilltagsna färdighet gällande och värderad. Befälhafvaren på fartyget var en ung gosse, föga van vid manövern, ehuru han eljest, enligt gubbens uttryck, nog „hade bramsegel på kuraget“. Derföre fick gubben äfven ofta med en god ed och ett kommando-ord på sitt ställe „kasta skutan omkring, då hon krånglade i vändningen“. Med beröm och utmärkelse kom han hem efter slutad kampanj och var öfver ingenting i verlden så glad som öfver att hafva varit „med Dansken, der pepparn växte“. Oförändrad i alla skiften förblef hos honom den enfald och den godhjärtighet, han fört med sig från sin aflägsna hembygd. Hans lilla koja var ett öppet qvarter för nödlidande. Man berättade flera historier om hans sätt att emottaga och hylla dessa. Hopar af tiggare nedtågade ofta om vintrarne från upplandsbygden, för att betla i staden. Då han mötte sådane, tog han dem antingen med sig hem, eller, om han hade andra ärender att ombestyrja, bad dem uppsöka sitt hus, tilläggande vanligen dessa ord: „säg åt mor att gubben skickat“. Mor förstod då ganska väl, att de borde mättas och få sig nattherberge utsedt.

Från samma trakter, som den nyss omnämnde, kom i samma ändamål som han, en annan person

till staden. Han var 25 år gammal, utblottad, försvulten och så trasigt naken, att dagen säkert ej utan särskilda konsiderationer täcktes se ned på honom. Han infann sig bland andra hos en skeppsredare, som höll på att hyra besättning för sitt fartyg. Sedan öfverenskommelser blifvit träffade med de öfriga, kom ordningen till honom, der han stod lägst vid dörren, med halft löje besneglad af de andra. Man frågade honom om hans ärende. Han sökte tjenst. Hans frimodiga, korta, ofta uddiga svar på flera gycklande frågor af redaren och några hans tillstädesvarande vänner gjorde verkan. Han antogs som kockspojke, och tillsades att den och den dagen skaffa sin kista om bord. „Hvad tusan skall jag göra med kista, då jag ingenting har att lägga i kistan“, var hans ganska sanna svar. Han följde fartyget åt utan kista. Hans lott blef att falla i sjön på Londons redd och drunkna på denna sin första resa. Men han dog icke oberömd i sin krets. Kaptenen tröttnade aldrig att vitsorda denna menniskas utomordentliga förslagenhet, käckhet och exemplariska förhållande, och mången gammal sjöman bland besättningen svor högt vid sin hemkomst öfver hans död. Anmärkningsvärdt är, att denne man, som redan de första dagarna af färden fått byta sin plats vid grötgrytan mot den i masttoppen, och som sutit der i storm och oväder, lik en ekorre djerf och fästad, skulle på en lugn redd, då fartyget låg för ankar, som en drömmande famla fram och handlöst tumla öfver bord. Men sådan är Finnen. Faran, om den blott aldrig så litet förställer sig, kan plocka hjertat ur hans bröst, utan att han tar ett steg till sitt skydd. Visar den sig åter öppet och hotande, så kan man lita på att han, mer än mången annan äger rådighet och krafter att undvika eller trotsa den.

Saarijärvi socken är full af naturskönheter, och har detta företräde gemensamt med de flesta orter högre

upp i landet. Ingenting kan imponera mäktigare på sinnet, än djupet af de omätliga ödeskogarne. Man vandrar i dem, som på botten af ett haf, i en oafbruten enformig stillhet, och hör blott högt öfver sitt hufvud vinden i granarnas toppar eller de skyhöga furornas kronor. Då och då anträffas, lik en nedgång till underjorden, en skogssjö, till hvars brådstupande, trädbevuxna bädd ingen vindfläkt irrat, och hvars yta aldrig krusats af annat, än abortropens lek eller den ensam jagande lommens simning. En himmel hvälfver sig djupt under ens fötter, lugnare än den deruppe synes, och, som vid ingången till evigheten, tycker man sig vara omgifven af gudar och andar, hvilkas gestalter man med ögat söker, och hvilkas hviskningar örat hvarje stund väntar att få uppfånga. — Åt ett annat håll hör man ljudet af en skogsbäck. Man går ditåt, man tycker sig vara helt nära, och ser dock intet annat än den ljungbevuxna sandmon och stam vid stam af de furor den bär, tills, på ett käppkasts afstånd, den motsatta stranden börjar röja topparna af sina björkar. Först då, när man nått randen af mon, ser man en skymt af den glittrande böljan mellan löfven, och fattar man, för att betrygga sitt nedstigande, med sin högra hand roten af en björk, så kan man med den venstra stödja sig på de öfversta grenarne af en annan. Har man nått bäcken, så ser man öfver sig ett blott några få famnar bredt bälte af himlen, och på båda sidor har man en ogenomskådlig väfnad af löf och stammar. Hinner man, efter långa vandringar mellan enformiga träd på heden, omsider dess gräns, så framstå, såsom genom en förtrollning, i en tafla af den största vexling och omfattning, för ens öga träsk vid träsk, med löfrika holmar och uddar, strömdrag, fält och kullar. Förvånande äro de skiftande massor af ljus och mörker, man med en enda blick kan omfatta, från de nästan svarta granarna i den sumpiga däliden till tallskogen, som vidtager of-

vanom den, och björkarna, som i en krans omgifva foten och sidorna af det öfverst uppstigande berget. En ännu större skönhet får allt detta, då solskenet en sommardag, brutet af molnen, i ständiga nyanser spelar deröfver.

Sådan är naturen i dessa trakter. Folket derstädes kan betraktas såsom en förpostkedja, utställd af fäderneslandets population mot de fiender af dess utkomst och bergning, man vill bekriga. Det är sannt, att den större vådan är förpostens lott; men är den någongång, såsom nu tyckes vara fallet, i fara att öfverflyglas och gå under i massor, så måtte den ej af dem, hvilkas väl den bevakar, glömmas i sin nöd och öfvergifvas i den olika striden.

Fru Lenngren.

Denna Författarinna, åt hvars stora skaldegåfva man önskade kunna skatta en gärd, var född *Malmstedt*, i Upsala år 1754, och genomlefde en period i Svenska litteraturen, då vitterheten var thronen lika nära, som regenten sjelf, och, fostrad af hans händer, uppgrodde med en friskhet och liflighet, som under ingen annan tid, icke en gång under den litterärt revolutionära vid det andra decennium af detta sekel, röjts hos densamma. Kellgren och Leopold utvecklade då den poetiska förmåga, som hos deras samtida beredde dem anseendet af den Svenska skaldekonstens jättar; Oxenstjerna, Creutz, Gyllenborg, Lidner m. fl. dels hedrade dels förvärfvade, genom sina sånger, namn, som öfverlefva dem, och Franzén och Bellman, utan likar båda, stämde då toner, dem ingen tid skall finna öfverträffade. Med många af dessa snillen var Fru Lenngren ej blott umgängesvis bekant, utan äfven förenad genom banden af vänskap och den innerligaste aktning. Om man vid ett och annat blad af hennes skrifter upptäcker och kan klaga öfver ett menligt inflytande på hennes talang af åsigter, som voro tidens, och som genom detta umgänge fingo väg till henne, så är man, ur en annan synpunkt, förpligtad att erkänna, att den gedigenhet, klarhet och hållning, som karakterisera hennes kompositioner, icke blott i allmänhet, utan öfverallt, och äga en så ädel del i deras skönhet, utbildats till mognad just genom åsigter, inhemtade, medelst samma umgänge, från samma tid. Ty onekligt är, att till konstandans hufvudsakliga fordran då, hörde en säkert beräknad plan, korrekthet i

teckningen, och en bestämdhet i tanken, som lika litet tålte en abstraktions-sats, hvars sanning eller osanning af något enda moln i framställningen skymdes, som någon inbillningen mutande bild, utan egenskapen att kunna uthärda förståndets skarpt logiska pröfning. Häre äger emellan denna och den gamla klassiska tidens anda en stor likhet rum; den härstammade också från Frankrike, der väckt af skalder, som bildat sig efter forntidens mönster.

I allmänhet kan man säga, att hvarje skola i konst, så snart dess ton af samtiden uppfattas såsom uteslutande sann och ädel, är en farlig klippa för en uppgående konstnärstalang. Endast geniet i ordets högsta bemärkelse mäktar bryta sig väg förbi den. Det oberoende af en sådan skolas didaktiskt stela maner, hvilket i Fru Lenngrens dikter visar sig i öfvervägande grad, vittnar derföre om Författarinnans stora, naturliga anlag, och det så mycket mer, som hon med begreppet var bunden vid de antagna och allmänt hyllade formerna, och blott genom sitt konstsinnes högre drift gick utom desamma.

Då man, såsom nu är fallet, måste egna det största loford åt en qvinnas litterära förmåga, kan man taga för afgjort, att man mötes åtminstone af två slags fördomar, hvilka, ehuru visserligen icke allmänna, dock äro rådande hos ganska många män. Den ena af dessa fördomar hotar närmast den berömmande, den andra åter författarinnan sjelf. Den ena tillhör dem, som tro, att författare-talangen i sin sanna och höga bemärkelse är ensamt männernas tillhörighet, och följakteligen måste anse hvarje högre loford åt en kvinna skeft och omotiveradt; den andra är deras, som i sin föreställning nedsätta en författarinna i afseende å qvinligt värde, i den mån de erkänna hennes öfverlägsenhet som geni. Begge dessa åsigter äro foster, än af en ensidig erfarenhet, än af förhastade omdömen. Vi tvifla ej att det rent vetenskapliga är främmande för qvinnans väsende,

som klarligen ligger känslan och instinkten, i högre mening, närmare än abstraktionen. Ty neppeligen lär man äga bevis på att qvinnan ägt något af ett rent abstrakt vetande, det hon icke eröfrat på mannens område, med uppoffrande, till fullt motsvarande värde, af några sitt väsendes egna medfödda fördelar. Dock, helt olika är hennes förhållande till konst. Hon behöfver ej utom sin krets söka medel till skapelser af skönhet; om hon blott sjelf med sin egen verldsuppfattning idealiskt öfvergår i ett konstverk, bär också detta redan stämpeln af ideal.

Lättare än mannen, hvars medfödda känsla för oberoende ofta nog kan hålla honom skiljd från sanktionerade skolor i skön konst, och ge honom åtminstone ett sken af originalitet, snärjes qvinnan af dylika; och deri ligger kanhända orsaken dertill, att så få författarinnor ens synas originella. Men i hvarje konstprodukt, der de icke äro originella, röja de en brist på qvinlighet, i det att de visa sig der hafva sträfvat, att genom begrepp blott fångsla vid sitt verk skönheter, som icke varit inneburna hos dem, och ur deras egen natur sjelfmant öfvergått i form. Den hos männerna icke ovanliga bäfvan för vittra fruntimmer lär väl af det nyss anförda till en del kunna förklaras. De älska att studera qvinnan, och hvarje äfven den minsta yttring af hennes egenomliga karakter är för deras reflexioner ett likaså lockande, som outgrundligt ämne; men de sky att af henne emottaga uttänkta lärdomar, rundade begrepp eller konstiga definitioner, emedan de i dem ändå aldrig kunna upptäcka och erkänna samma skönhet och höga betydelse, som hennes natur allena i sin renhet för dem uppenbarar. Nu förfaller oftast, och man kan säga alltid, en konstnär i en blott och bar didaktik genom begrepp, om han ej äger det snille och den sanna originalitet, som förmår fångsla idéer i hans produktioner: är derföre qvinnan icke så lotad, blir hon nödvändigt didaktisk, och ledes in på

ett fält, der hon minst är hemmastadd och mest vanställes. Är hon åter ett verkligt geni, så går hon aldrig utom sitt område, och är äfven under sin högsta flygt ännu qvinna. Och i detta fall måste hon väl äga anspråk på vår innerligaste och mest oinskränkta hyllning.

Men vi komma tillbaka till Fru Lenngren. De skrifter hon efterlemnadt, har hon kallat Skaldeförsök; ehuru alla i tekniskt afseende äro mästerstycken, och de flesta, som poetiska skapelser betraktade, äro oupphinneliga i sitt slag. De äro, till sin karakter, af många arter. Man träffar ibland dem några, som äro nästan didaktiska, i den mening vi tagit detta ord här förut. Dessa måste man skrifva på den tids räkning, i hvilken hon lefde; ty de äro främmande för hennes egen naturliga fallenhet. De af hennes stycken, som renast återgifva Författarinns grundton, äro af ett naturmålande eller satiriskt lynne. Alla dessa äro utmärkta af en lefvande sanning och en naivitet, spelande och oskyldig, som naturens egen. Så nära till hvarandra gränsande dessa båda skaldeslag än äro, och så svårt det är, att emellan dem uppdraga en bestämd skiljelinie, der de nalkas hvarandra, hafva de dock, sådana de framstå i Fru Lenngrens dikter, nog mycken inbördes olikhet, för att kunna särskildt betraktas och bedömas.

Till hennes skarpast markerade satiriska sånger höra t. ex. följande: *Det högt förnäma äkta paret, Toilettens, Porträtterna, Contrasten*, der en vissnande ålderdoms och en andryg skröplighets fåfänga målas, *Ålderdomströsten*, en aga för den moderliga klemigheten, och *Hans Nåds morgonsömn*, en framställning af det slags praktlif, som har för sin glans att tacka andras obetalda svett och mödor. Dessa äro alla ganska skarpa och hjerta; men de tyckas vara det liksom utan Författarinns förvållande. Ty så otvunget och naturligt framträda i dem dårskapen och

flärden, att de icke synas vara uppsökta, utan fast-
 mer hafva sjelfmant infunnit sig. Man har liknat
 Fru Lenngrens pensel vid Hogarths, och likheten
 äger, hvad dessa satirer beträffar, till den grad rum,
 att flere af dem, i vissa drag, kunde tjena som för-
 klaringar på några hans taflor. Man skall dock
 finna, att det verkligt sårande, som ofta ligger i
 Hogarths stycken, är merendels i Fru Lenngrens
 nästan bortjollradt af hennes qvinligt lekande anda.
 Så mycket än dessa satirer vittna om Författarin-
 nans snille, är det dock icke vår mening, att fram-
 ställa dem isolerade, såsom produkter af hennes
 förmåga i dess högsta flygt och älskvärdaste stäm-
 ning. Visserligen är löjet, äfven det bitande, rent
 qvinligt, men det beundras mer än älskas, hos hvem
 helst det finnes, om det ensamt är det rådande. Rö-
 jer sig åter derjemte en inre godhet, full af glädje
 och lefnadslust, så förhöjes blott denna godhets in-
 tresse genom det satiriska, medan detta försonas och
 förklaras af det blidare lynnet. Sålunda få Fru Lenn-
 grens satirer sin mest intagande betydelse genom
 den omedelbara öfverensstämmelse, i hvilken de stå till
 hennes mildare kompositioner. Man skulle kanske
 icke så klart se och igenkänna den oskyldiga anda,
 som gömmer sig i de förra, om man ej i de sed-
 nare fått göra dess närmaste bekantskap.

De mest tjusande af hennes stycken gå idyllen
 nära, ett och annat är en verklig idyll. Då hon i
 sina satirer låter svagheten i menniskonaturen fram-
 stå såsom svaghet, med dess ömkeliga, löjligen, ibland
 brottsliga resultater, så målar hon åter i sina idyl-
 liska stycken en svaghet, som genom sin inneboende
 treflighet, frid och oskuld är idealisk. Man tycker
 sig, å ena sidan, genomse och mäta dessa bilders
 alla små önsknningar, hela deras lif, och följaktligen
 stå högt öfver dem; men de äro tillika så skönt ad-
 lade, också i det obetydliga, att man, å den andra,
 måste tveka, om ett intressantare uttryck af ren

mensklighet, än det de visa, kan finnas. Författarinnan tyckes liksom skämta öfver deras böjelser, deras bestyr; men detta skämt förgudar dem tillika. *Den glada festen*, ett stycke, som utgör, så att säga, en andenyckel till alla de öfriga, till Fru Lenngrens hela författarelif, visar klarast, hvad vi med det nyss anförda menat. Af dylik art, ehuru mindre markerad, är äfven den naivt hänförande idyllen, som hon kallat *Eclog. Grefvinnans besök*, som i friskhet och objektiv sanning fullkomligen liknar dessa förenämnda stycken, utgör redan, på visst sätt, en öfvergång till satirerna. Det är ett beundransvärdt fenomen i hennes dikter, att sålunda själen af hennes talang, klart uppenbarad i ett stycke, derifrån strömmar ut, genom omärkliga öfvergångar, till alla de öfriga, så att det hela får likhet med en fulländad organisk skapelse af skönhet och lif, hvars högsta betydelse ligger såväl yppad i och för sig sjelf, som utgrenad till och afspeglad i en hel mångfald af skiftande partier.

Den sats, att konstnärn sjelf röjes i sina verk, kan, till hela sitt innehåll, ledas ur Fru Lenngrens poetiska samling. Den som genomläst hennes skrifter, och ej fått en klar bild af henne sjelf, med hela hennes rikedom, skönhet och qvinliga godhet, har visst icke haft sinnet öppet, för att sentera deras betydelse och värde. Författarinnans samtida vänner, som hade den lyckan att se ej blott hennes sånger, men äfven henne sjelf, omtala med beundran den harmoni, som rådde mellan uttrycket af hennes person, i alla dess nyanser, och det uttryck hennes skaldestycken bära. Hos henne, säga de, fanns icke ett enda drag, som hade med anspråk röjt den vittra författarinnan, icke en tanke, som skulle med stolthet eller saknad sett ned på den skenbart inskränkta värld, inom hvilken hon, som qvinna, var stängd, och velat öfverspringa dess gränser. — Enkel, blygsam och i hög grad huslig, men derjemte glad, le-

kande och qvick, skall hon ej mindre sjelf trifts i den krets, naturen för hennes kön utstakat, än inom densamma spridt trefnad, frid och glädje. Sådan skildras hon af dem, som sett henne; och hvem återfinner ej henne med samma egenskaper, och ännu närmare, ännu mer förklarad i hennes herrliga dikter. Med den djupaste blick i människohjertat och i lifvets förhållanden, tyckes hon vara ett barn allenast, för hvars spelande håg Försynen öppnat verlden, som ett dockskåp. Så menlöst leder hon och delar sina lekverks fröjder och sorger, så menlöst agar hon, å en annan sida, att man hos henne ännu ville igenkänna den jollrande flickan, som än öm, än sträng leker med sina beskedliga och obeskedliga dockor. Detta gäller om andan af hennes poesi, och ännu är ej mer än ett flyktigt ord nämnt om formen, om densammas tekniska fulländning. Så nära förenade än anda och form äro, och så mycket de ömsesidigt bidraga att förhöja hvarandras intresse, så kan dock en hög grad af inre skönhet iklädas ett mindre intagande yttre; likasom en ädel själ kan äga rum i en icke vällottad kropp. Man måste likväl härvid noggrannt iakttaga, att till en idealisk skönhet bådas harmonierande skönhet betingas. Det är svårt att säga, om Fru Lenngrens produktioner tjusa mer genom den ena, eller den andra af dessa båda delar; så samfödda tyckas i dem idéen och dess iklädnad vara. Hennes stycken likna i detta afseende de talande anleten, der hvarje tanke och känsla ögonblickligt afspeglas i naiva, lefvande drag. Hennes sånger äga intet af denna klangfulla, en yttre sinnlighet fångande diktion, som förskaffat några sednare författares, så kallade, praktvers popularitet; men de äro dock i hög grad melodiska. Hvarje ord af henne, smyger sig till den mening, som skall uttryckas, med en ledighet, egentlighet och mjukhet, som gör det på en gång harmoniskt med den stämning, i hvilken läsaren är försatt, och helt och hål-

let oersättligt af hvarje annat. Enkelheten i hennes språk är i följd häraf så stor, att en hvar, som icke pröfvat sin förmåga, kunde tycka sig och hvarje annan böra vara i stånd att skrifva något dylikt; så vida det ju alltid borde falla sig så, och icke annorlunda.

De minst vackra af Fru Lenngrens stycken, äro skrifna i ballad- och romans-tonen. Lyckligtvis äro dessa ganska få, och hade utan saknad kunnat vara uteslutna ur samlingen af hennes verser. Detta anmärkes icke, för att afpruta något på den hyllning, som vi i det föregående uttalat, en hyllning, som dock visserligen icke upphinner den förtjenst, åt hvilken den egnas, utan blott för att förebygga en möjlig beskyllning för blindhet, i afseende å Författarinnans svagare sidor, och följaktligen, för ett vrångt och omotiveradt omdöme, äfven öfver hennes skönheter. Skulle vår förmåga att uttrycka föreställningar motsvarat vår uppfattning af Fru Lenngrens alla företräden, så hade otvifvelaktigt berömmet, långt ifrån att minskas, blifvit både klarare och vidsträcktare. Ty med allt skattande åt dagens opinion, vågar man både hysa och yttra den öfvertygelse, att åt Fru Lenngren, i en framtid, skall tilldömas en rang bland Svenska Författare, vida öfver den, hon nu i allmänna tonen komparativt innehar. Det är åtminstone säkert, att Svenska litteraturen icke kan uppvisa någon så verkligt originell och poetisk natur, som hon, om man undantager de båda oefterhärmliga genierna, Franzén och Bellman. Och då skönheter, som äro foster af sin tid och blott af den förstås, med årens och kulturens växling vissna och förskjutas, qvarblifva i oförvanskelig ungdom dessa ur naturens djup framsprungna skapelser, som tyckas födda för ingen tid och för all tid, och hyllas med så mycket oinskräntare dyrkan, ju flere efemera koryféers fall de öfverlefvat.

Om Franzén.

Bref till Red. af H. M.*).

Den som skrifver detta är en far för en talrik familj. Hans tid förflyter temmeligen lugnt under uppfyllandet af tjenstepligter, och under föga tyngande omsorger för dem, som ligga hans hjerta närmast. Redan i många år har det utgjort hans nöje och ett afbrott i enformigheten af hans lif, att egna en timme eller par af aftonstunderna åt vår litteratur. Han har derföre småningom samlat omkring sig de flesta af större Svenska författare och läst dem, icke blott af nyfikenhet att göra deras bekantskap, utan fastmer af behof att äga dem till vänner och sällskap för alltid. Sålunda hafva många bland dem blifvit honom förtrogna och dyrbara, och han har älskat att söka hos dem icke så ofta tröst och förströelse vid sorger, af hvilka han icke pröfvat större, än det tillhör människan att med lugn bära, som icke oftare en ökad och förädlad glädje, då hans dag varit klar och hans sinne lätt.

Framför andra har jag älskat Franzén. Kanske ligger orsaken till denna förkärlek till en del deri, att en stor del af den höge skaldens skönaste sånger diktades och utspriddes i min ungdom, då mitt väsende var lättare att anslås och lifligare att knyta band af tillgifvenhet och kärlek. Emellertid har mången gång, ännu i min ålderdom, det fall inträffat, att jag vid läsningen eller åhörandet af någon af dessa sånger tyckt mig för första gången göra dess

*) Utgör egentligen ingressen till en anmälan af Franzéns Skaldestycken, Femte Bandet.

verkliga bekantskap, ehuru jag hundrade gånger förut hört och sett densamma med förtjusning. Jag har i anledning deraf ofta inom mig yrkat en sats, som utan tvifvel skall synas mången besynnerlig, men som dock ständigt förekommit mig klar och verklig, den nemligen, att Franzén af alla Svenska skaldar är den, som man har svårast att rätt utgrunda, rätt lära sig känna. Hans bekantskap kan derföre, i mitt tycke, vara gammal, och dock med hvarje gång, man läser honom, förefalla ny. — Min herre! tror ni att jag menar, att han är inbunden, mörk, höglärd? Mina barnabarn sjunga honom, kunna honom. Ett barn, min herre, fattar hans uttryck, smekes af deras milda välljud, fägnas af de enkla bilderna, med ett ord, förstår honom i en viss mening; men att rätt genomskåda den himmelska oskuld och renhet, som ligger så på ytan som i djupet af hans sånger, dertill fordras, jemte ett barns oförderfvade själ, en lång lefnads samlade vishet, en erfarenhet, som pröfvat äfven det bländande i lifvet, och en känsla, som från det öfverspända och affekterade med fördubblad kärlek återgått till den evigt lugna, friska och glada naturen. Jag vet icke, men med mängden af andra poemer, dem jag läsit, synes mig förhållandet hafva varit sådant, att jag antingen icke förstått dem alls, eller också förstått dem alla på en gång helt och hållet, så att de sedan hvarken blifvit mig klarare eller kärare, ehuru jag ofta kunnat helsa på dem åter och ofta fägna mig åt deras lärorika och vackra syften. De Franzénska visorna deremot har jag hvarje ny gång förstått bättre, och ju klarare mitt eget väsende utvecklats sig, ju trösterikare och lugnare mitt inre blifvit, desto djupare motsvarigheter af frid och skönhet har jag upptäckt i dem. Jag tror att det är med dem såsom med våra gamla, äkta sagor, som gläda barnet, lifva ynglingen och motsvara mannens djupsinnigaste åsigter af lifvet. Jag ville blott i afseende å Franzéns styc-

ken säga skönaste och renaste åsigter. Ser ni, derföre anser jag det icke vara någon barnlek att begripa Franzén, ehuru jag gerna ser att mina barn sjunga honom för ro skull, utan menar i stället, att ingen förstår och värderar honom rätt, som icke ur en rik lefnads erfarenhet af bländsken och irrsken, af villor, passioner, strider och brott kan med segersällt hjerta blicka in i den af englar befolkade verld, han öppnar för oss. Och nu, min herre, hoppas jag ni förlåter min dogmatiska ifver, som förledt mig till utflykter, dem jag i början icke tillärnat, och jag hoppas det så mycket mer, som jag vet att ni själf är en beundrare af Franzén äfvensom af den lika djupa och sköna, ehuru mera mystiska och sväfvande Almquist, hvars lefvande törnrosor, bland annonserna i er tidning, kallas fria fantasier af Hugo Löwenstjerna, med hvad skäl vet jag icke.

Men jag vill komma till saken, jag har hört att åter ett nytt band af Franzéns Skaldestycken, det femte nemligen, utkommit från trycket. På vår aflägsna landsort har det icke varit mig möjligt att skaffa mig denna del, men emellertid är jag här omgifven af en nyfiken skara, som önskar att få höra helst några ord om innehållet af den. Ni borde, min herre, tycker jag, icke låta oss vänta alltför länge på en anmälan af arbetet, isynnerhet som jag är öfvertygad om, att många dela våra önskningsar i detta afseende. Ni kan göra den så kort ni behagar, och har dessutom den vinsten att kunna fylla någon spalt i er tidning med ett litet utdrag. — Under hvilka vilkor som helst, låt oss höra några ord om den nya boken, och ursäkta såväl denna min anhållan, som den långa ingressen till densamma. —

Ramido Marinesco. *)

Hofmarskalken och Richard voro allena hemma. Richard satt vid pianot. Han hade slutat några flyktiga ackorder, knäppte nu med styrkan af sin tumme på en tangent i sender och roade sig åt tonernas spetsiga och stupida klang.

„Don Juan Penitente“ — började den gamle.

„Hvad befaller?“ svarade Richard och steg upp.

„Jag har tänkt på honom hela natten“.

„Då har min herre icke sofvit“.

„Nej, vid Gud, min kära Richard! Juan låter ingen sofva“.

„Är det eljest något annat?“

„Menar ni att en vareelse, som han, kan känna ånger?“

„Min herre lär hafva hört mina plocktoner på instrumentet?“

„Nå väl, och så skärande de än ljödo tänker jag så, att det icke fanns någon af dem, som ej i sig innehöll en klang af ackordets själ, och att det likaså icke ges ett väsende, som ej måste vilja försoning på den enkla grund, att en sådan vilja är väsendtlighetens innersta natur“.

*) Man har undvikit att kalla denna uppsats recension, ehuru den i visst afseende kunde anses hafva någonting gemensamt med en sådan. Den har också ursprungligen icke varit skriven för Morgonbladet, utan blott för enskildt meddelande, och därför har man äfven vågat på lek begagna för dialogen personer, som äro en annans skapelser och för hvarje läsare af Törnrosens Bok alltför väl bekanta. Något speciellare anslående af deras karakterer har man icke åsyftat.

„Såsom botgörare blir således, menar min herre, Don Juan ett väsende, en ton?“

„Ja! och jag får tillika nu bekänna, att jag gjort mig en egen bild af din Ramido Marinesco. Som du mins betraktade du, vid dina reflexioner öfver sättet att sluta stycken, åtskilliga vuer äfven inom området af denna dikt. Alla dina anmärkningar härvid vill jag lemna i sitt värde. De hafva säkert sin fullständiga grund i någon sida af dikten, som träffat ditt öga och undgår mitt; men hvad jag förbehåller mig nu är att få göra mina kombinationer alldeles oberoende af dina och framställa idén af det hela, så vidt den i konsekvent följd, åtminstone för min blick, griper in uti och dominerar delarne. Och ehuru jag tycker mig hafva tagit min begynnelsepunkt så djupt den åt sitt håll kan tagas, och icke kan finna att kedjan af mina reflexioner på något ställe och för någon tvärsats i konststycket behöfver afbrytas, vill jag dock ingalunda ge mig ett sken af att hafva uttömt diktens hela inre betydelse, väl besinnande att lifvet, och likaså konsten då den verkligen målar detta, har icke blott en linie-dimension af höjd och djup, utan äfven, att jag så må säga, en soliditet, inom hvilken tanken kan röra sig med sanning i oräkneliga riktningar, utan att derföre någonsin kunna säga sig hafva besökt hvarje punkt af vigt. Och nu vill jag rycka an till min början och fritt yttra, att botgörandets och försoningens idé för mig visar sig såsom den, från hvilken man har den vidsträcktaste utsigt mot alla styckets partier. Don Juans penitens, se der hvad jag anser dig i alla din sångs modulationer ytterst hafva besjungit. Att framställa honom i ångrens ljus är möjligt och skönt, och han framstår sålunda icke, såsom vanligt, som en brutal pestsmitta, ett skorr af oton, utan som en människa, ett *Han substratum*, som peniterar, man kan säga återgår med jubel till sitt väsendes eviga, heliga lif“.

„Om han jublar, hvi kläder han sig i botskrudens förnedring?“

„Dermed säger han: så ringa var det oting, som icke var min herrlighet“.

„Om han jublar, hvi söker han då hat?“

„Derföre att hatet mot Don Juan förstöraren är kärleken till Don Juan penitente. O Richard, i förstöraren har han sprungit ut ur sig sjelf i blod och yra, i upplösning och död, i botgöraren återgår han ur tomheten till sig sjelf, med jordiskt qval och himmelsk glädje. Derföre är hans yttre krossadt, botklädt, qvaldt, och derför hungrar han efter sina fordna offers hat, för att se tomheten af sitt lif i oordningen af allt besannad. Deras hat, ser ni, är den graf, i hvilken tjusningen af hans förra skenlif skall jordas till en evig död. Här är hans kamp, det jordiska qvalet; men segren, jublet, den himmelska glädjen röjer sig i hans dom öfver sin yra, en dom, som i ständiga pulsslag återkommer:

— Afskyvärdt var Riddarns nöje.

— —

Jag för Riddarns nöje ryser.

— —

Riddarns ro jag högt fördömmar:

Vet, o Bianca, din Don Juan

Rest på haf och rest på öar;

Orätt skönheten och orätt

Qvinnan kände din Don Juan. —

den röjer sig i hans kärlek till klosterklippan och i det lugn, hvarmed han ser sin stoftfröjd dö, sin skapelse förvissna:

Död, o donna, död inunder

Pastanjetens mandelgrenar

Sitter nu din son Ramido.

Jag vet ej huru denna strof tyckes mig innebära någonting så hemskt och tillika ljuft och fridsamt, som en sommarnatts första bleka stjerna“.

„Hittills har herr Hofmarskalken hållit sig till

sednare afdelningen af Ramido Marinesco och börjat vid slutet; hvad är meningen om den förra?"

„Jo, märk min vän, i den ser man i lif och handling hvad det är som Don Juan botgöraren ångstrar och fördömmar. I den lefva hans yras skapelser, andas, blomma, tjusa, och då de skola njuta fullheten af lifvets gåfva och i kärlek möta hvarandra, stiger den svarta följden af hans brott som en skugga hotfull och förstörande emellan. Det är den fördömmelse att de äro *hans*, som förintar dem. De måste tjusa och draga hvarandra till sig i oskuld och ovetenhet för att närma sig till det gift, som skall ge dem döden, giftet att vara frukter af Don Juans rus. Här följa fyra sorgespel hvarandra, rika af individuel nyansering, men alla framstrålande samma idé. Och ändteligen upptages allt i en enda symbol, då Ramido hemkommen kastar sig i tjusning ned för sin fars „Majorca flicka“, den sköna färgskapelse, som han tycker sig kunna älska utan brott, utan fara att förstöras — då han kastar sig ned för henne, kysser fällen af hennes klädning och insuper döden af det gift, som det „*roat*“ hans far att äfven här blanda in i sina färgers ljufhet.

„Så jag målar, donna Bianca,
Ty så roar mig att måla“.

Jag tycker sålunda att det är skönt och konsequent, att härjningen af en förstörare, som framgått, visas först, och att förstöraren sjelf framställs sedan blickande tillbaka på sitt verk, besannande dess oväsendtlighet, dess fördömmelse och lösryckande sig med smärta och salighet från det ljufva gift, hvarmed han förpestat sin bana, från sitt svallande blod, sin yra, sin sinnliga fröjd och sitt sjelfviska hjerta.

Detta i afseende å den allmänna uppställningen af denna dikt. Nu en blick på delarne för sig tagna, men dock ännu tagna blott i hela massor. Vi dröja vid de fyra scenerna mellan Ramido och hans älska-

rinnor. Jag sade dem vara rika på individuel skiftning, men så lätt det är att känna och se detta, så svårt är det att i ord angifva differenserna. Skall du le, om jag tar min tillflykt till en slags mystisk lek med bilder och försöker att i dunkla skuggdrag teckna föreställningarne i min själ. Hvad är då Estella? Qvinnans qvinlighet, den uppoffrande, sucklika, som äger intet, eller äger blott hvad den låter en annan äga, den genom sin vapenlöshet segrande, den genom sitt offer af allt allsmäktiga. Och Ximena? Qvinnan som person, redan form, redan något i sig sjelf, ehuru blott bildlik och fordrande att kallas till lif af en annan, skönheten i sin sjelf-fullhet innan hjertat vaknat och den sprittande pulsen födt en längtan, som på engång kufvar och förädlar sjelfvet. Och Ormesinda? Den fullt vaknade Ximena, den genomandade formen, den tonlika, som har sitt eget lif, men lefver blott för att älska, som har sitt eget ljud, men ljuder blott för att förmälas i en harmoni. Och slutligen Juanna, hvad är hon? Qvinnan uppgången i flamman af sin egen eld, ägande sjelf sin kärlek, hängifven, men liksom lågan, som är fiendtlig mot hvarje annat famntag än lågans. Må jag då få kalla Estella sucken, Ximena formen, Ormesinda tonen, Juanna flamman. Alla söka de hos Ramido en låga, den första för att förtäras, den andra för att bestrålas, den tredje för att försmälta, den fjärde för att förenas.

Så är Estella i personifikation äfven det innerliga i alla de öfriga och återfinnes i dem. Efter lif suckar formen, efter kärlek tonen, efter möte flamman. Derföre är Estella den mäktigaste af alla, emedan hon är den renast alltoffrande, och derföre är det skönt att se henne i cykeln af de andra vara den första och den sista, begynnelsen och slutet, ty det är hennes väsende, som i olika knytningar genomgår alla och utgör deras makt. Så börjar hon:

ESTELLA:

Jag älskar dig Ramido.

RAMIDO:

Ack hvarför älskar du?

ESTELLA:

Ej skäl jag vet, ej orsak.

Ximena känner sin bildform, Ormesinda sitt tonljud, Juanna sin eld; men Estella känner Ramido ensam, och det djupaste hos alla de andra är det, som likasom Estella känner Ramido ensam.

Vi komma nu till den stora scen, i hvilken inom omfånget af tre korta sidor alla strålar från de föregående scenerna samlas såsom i en brännpunkt, jag menar den sjette, hvari Ramido bestormas af alla sina älskarinnor på en gång. Den är så kort, en stor del af densamma kan här upprepas:

JUANNA:

Mig kärlek svor Ramido, svara, är du min?

RAMIDO:

Juanna Sol, i natten är min stjernglans du.

ORMESINDA:

Min ömma vän Ramido var — är han det än?

RAMIDO:

Din röst är tonen, Ormesinda, i mitt bröst.

XIMENA:

„Ximena älskar jag“, så sade du en dag.

RAMIDO:

Gestalt — du doft, du skära gaz om lifvets allt!

Betrakta dem! Hafva ej alla här ett *jag*, på hvilket de se och för hvilket de fordra kärlek, äfven

Ximena, som annars genom en underbar konsekvens, i sitt knappt vakna sjelfmedvetande, ännu nämner sitt jag blott som ett namn? Estella ensam vet icke af *ett sjelf*, fordrar intet, påminner om intet:

ESTELLA:

Mig äger Don Ramido — intet äger jag.

Men henne, som ger allt och begär intet, svarar

RAMIDO:

Estella — himmel, du om Don Ramido rår.

Juanna hotar med dolken, Ximena med damascenerklingen, Ormesinda beveker med amaranter-blomman i sin hand, alla äga de ett något, att göra anspråk med; Estellas vapen är hennes vapenlöshet:

Ramido jag i handen äger blott min hand,

Ack! . . Gavadalaviars himmel ber dig hem till sig!

Hon äger icke ens en egen bön, hon låter Gvadalaviars himmel be! Men då hvar och en af de öfriga fåfängt ber Ramido om en förklaring af den hemlighet, som hvilar öfver hans förhållande, och han blott gåtligt yppar sig för dem:

JUANNA:

Är då en trolldom gjuten om Ramidos hår?

RAMIDO:

Sin krets om mig, Juanna, skref ett troll så hemskt.

ORMESINDA:

I äldre band ditt väsen har sig bundit, ack?

RAMIDO:

En boja dyster, grym, förskräcklig, underbar.

XIMENA:

Drar heligt löfte dig till Palestinas graf?

RAMIDO:

O, mig, Ximena, drar en svart, en ryslig hand.

då gör Estella ingen gissning, tar ingenting af egen makt med för att lösa hans gåta, utan flyr till Ramido själf, och för allmakten af hennes suck:

Ramido, älskade, skänk oss af nåd ett svar!

öppnar sig hans hjerta, och så klar som hennes bön, så klart följer hans svar:

Estella Guymeron. . . Jag är Don Juans son.

Huru oändligt mycket vore icke att anföra inifrån de särskilda scenerna, för att bestyrka, förklara, symbolisera de allmänna åsikter jag här nu yttrat. Mycket ser ut som oförenligt och är det dock icke; det mesta är så ogripeligt, luftigt och dock bevittnande, att det, som blomsterdoften, blott för en andedrägt röjer till hvilken blomma det hör.

Angående det så ofta såsom töcknigt ansedda slutet af Ramido Marinesco, måste jag bekänna att det nu, vid detta tillfälle, och från den synpunkt, hvarur jag betraktat det öfriga, förefaller mig klart och fullkomnadt. Hvad är det Don Juan söker? Hans väsende genomtränger hela målningen, hvad lefver han för? För att i sina älskarinnors hat begrafva sin fordna falska sällhet. Har han vunnit sitt mål? Han har velat det och gjort allt för att vinna det, se der hans försoning, stridens fullkomning, dramens klara slut. En vidare utsträckning gäfvade motsägelser eller parallelismer. Sjelfva det obegränsade, mångtydiga, i den beundransvärda slutversen:

Gud! o svarta sol! . . Don Juan!

är blott en fri luft, som icke stänger, icke hindrar, utan leder den fullbildade tonen ut i den öppna naturen, för att i rymd och frihet få domna“.

Då Hofmarskalken slutat detta, steg han upp och fattade Richards hand. „En annan gång“, sade han, „ville jag gå in i specialiteter. Nu Richard,

har jag suttit en stund vid randen af din blomsterkälla och böjt unnan ett blad och ett annat för att betrakta böljan. Och jag slutar glad, om jag kan hoppas att härvid icke hafva grumlat mer än blottat det klara djupet“.

Är Macbeth en Christlig tragedi?

Af högt intresse blefve tvifvelsutän en undersökning, hvars ändamål vore utredandet af det förhållande, i hvilket tidehvarfvens förnämsta konstskapelser stå till den religions hufvudprinciper, under hvars inflytelse de kommit i dagen. Man har sökt bestämma skilnaden emellan den, så kallade, klassiska och romantiska konsten och lyckats angifva en mängd klara och obestridliga egendomligheter hos hvardera; de djupaste skola alltid finnas ursprungna ur de djup, som den Grekiskt-Romerska gudaläran, för sig, och Christendomen, för sig, erkänna såsom sina egendomliga. Samma, på de religiösa verldsåsigternas olikhet hvilande, skilnad, som den antika och moderna konsten i sin helhet röjer, visar äfven hvarje hög klassisk konstprodukt särskild, jemförd med en modern af samma höghet. Ehuru detta förhållande kunde genom exempel bestyrkas, fordrar dock vårt speciella ämne för mycket både utrymme och uppmärksamhet, för att tillåta en utvikning åt detta håll. Men en teckning i några drag af den Christna verldsåsigtens och konstens brytning mot den antika skall anvisa oss den ståndpunkt, från hvilken våra betraktelser böra anställas.

Konstens yttersta mål var för de gamle detsamma, som för oss: framställningen af ett allmänt, som beherrsakar sina partier; det var således för dem, liksom för oss ett allmänt framställt i sin seger. Skilnaden emellan de gamles och våra konstskapelser beror derföre icke af en olika uppfattning af konstens och skönhetens väsende, utan måste sökas i olika föreställningar om det högsta allmänna, eller,

hvilket är detsamma, det högsta verkliga, såsom den positiva basen för all konst och skönhet. Och här yppar sig nu den frågan: hvad var för de gamle det högsta verkliga, och hvad för oss?

Naturen, det för sinnet varseblifliga var för de gamle allt. Här, under dessa stjernor, på denna jord, blommade, i Gudars hägn, lifvet; men vid jordens gräns var oceanen, den toma, nattliga, ofarbara, i hvars ändlöshet ingen ö höjde sig ur djupet, intet väsende njöt fröjden af att vara till. Så begränsades, i deras mening, äfven detta jordiska lif af en tom evighet, af en verld utan krafter, der äfven Gudaburna hjeltars skuggor ansågos äga mindre fröjd, än den ringaste daglönare på jorden, och ville byta lott med en sådan. Grekens och Romarns ideal var derföre en skön mensklighet, och denna framstod för dem alltid i gestalten af deras egen nation. Förfärligt, men karakteristiskt, var det namn af barbarer, hvarmed de betecknade främlingar; det visar, mer än mycket annat, att föreställningen om en verld bortom denna för dem ännu icke uppgått. Det var sålunda här, i sin synliga omgifning, de sökte typer för skönheten, och formen blef det väsendtliga för dem, och bildhuggeriet deras triumf. Christendomen kom. En verld, omätligare än denna, yppades bortom de gamles ocean för det troende ögat, skuggor bodde under denna sol, det verkliga lifvets land hade ljus af Gud. Försvunnet var på engång sinnlighetens välde, formens betydelse vek för andens, barbaren blef en broder, kommen från samma hem och sträfvande, blott från skilda dalar, dit tillbaka, och konsten bortbytte mejseln mot penseln, ty skönheten behöfde nu ett öga, som kunde tala det gemensamma heliga fosterlandets språk. I stället för den jordiska skenverkligheten omfattades nu den himmelska, sanna, och idealet var icke mer blott mensklighet, utan Gudamensklighet. Men tillika var, så att säga det allmänna uttrycket i mensk-

lighetens anlete förändradt. Man såg deri icke mer njutning, utan längtan, icke mer tjusningen af ett närvarande, utan ett tillkommandes hopp. Ville man i figur utmärka skilnaden mellan den klassiska och Christna kulturen, kunde man för den förra bruka cirkeln, för den sednare vågliniens bild. Båda äga med hvarandra gemensamt uttrycket af en harmoniskt vidgad famn; men cirkeln famn är tillika slutten, vågliniens öppen, cirkeln omfattar, vågliniens åtrår, cirkeln äger, men äger en ändlighet, vågliniens äger intet, men utbreder sig, just i sin uppostring, mot en oändlighet. Den fullhet, det lugn, den klarhet, man finner i antiken, i motsats till den Christna världens saknad, oro och aningar, de gamles håg för den solida gestalten, i motsats mot Christendomens syftning till en andeverld, alla dessa företeelser hvila på den omständighet, att de gamles verklighet fanns här, var närvarande och kunde omfattas, då vår deremot är bortom jorden, är tillkommande och blott ett mål för längtan och hopp. Skön är jorden; den var ett blomsterhem för menskligheten i dess barndom och ägde allt hvad ett hjerta, utan högre aning, förstod att åtrå; men dess skönhet bleknade bort i herrligheten af den verld, som Christendomen upplät, blomsterhemmet blef ett dystert fängelserum för menniskan, sedan själens öga, klarnande, njutit anblicken af det himmelska land, som Christus uppenbarade.

Men i och med detsamma menniskan fann sig vara en fånge på jorden, fann hon sig äfven vara fången genom sig sjelf, och hennes ande uppreste sig mot detta jordiska, hvaraf hon kände sig snärjd, mot hjertats njutningar och plågor, mot förståndets irrande beräkningar och skenvishet. Målningar af den kamp, som sålunda kämpades, utgöra de första sköna skapelserna af Christlig konst, — legenderna. Anden, i sin seger öfver jordisk njutning och plåga, öfver förståndets skenbara lagar, se der hvad, i Chri-

stendomens första tider, menskligheten framställde i lefverne, och legenderna besjöngo. Hvad var eremitlifvet annat, än en realiserad seger öfver hjertats tjusningar och fröjder, martyrdöden annat, än andens makt öfver den jordiska plågan, hvad voro underverken annat, än slående tillbakavisanden af förståndets förmättna anspråk? När jungfrun afklipper sitt sköna hår, för att hennes håg icke af en förgänglig fägring må lockas från det oförgängliga, när den nygifte, på bröllopsaftonen öfverger sin tjusande maka, öfverger henne blott för öfvermåttet af sin kärlek, för att icke duka under för en jordisk sällhets makt, när den fjortonåriga flickan, dömd till döden för sin tro, lägges ned på en bädd af glödande kol, och kolen förvandlas till rosor, och hon inslumrar ljuft, som i sin vagga fordom *), då är det icke det jordiska mer, som är det mäktiga, då har anden vaknat till seger, vaknat för evigheten och funnit sig vara en herrskare öfver hjertats lidelser, öfver beräkningarna af ett förblindadt förstånd. Det är sådana taflor, legenderna måla, sådana föreställningar ligga djupt i Christendomens väsende och återfinnas i de djupaste skapelserna af Christlig konst. — Är Macbeth en Christlig tragedi?

Efter Shakespeares framställning, till sina viktigaste drag grundad på en sägen, kommer Macbeth segrande från ett slagfält, der han stridt för sin konungs sak. På en hed mötes han af hexor, som förespegla honom framtida storhet och ära, och helsa honom såsom Than af Glamis, af Cawdor och ändtligen såsom blifvande konung. Snart derpå inträffa budbärare från konungen, hvilkas utsago bestyrker sanningen af hexornas förutsägelser, hvad de tvenne förra titlarne beträffar, och hos Macbeth vaknar i detsamma äfven en skygg tro på hexornas tredje löfte. Men konungen icke blott lefver själf, utan

*) Se „Den heliga Agnes“, sid. 166—173.

äger äfven tvenne arfvingar af thronen, huru skall då detta löfte uppfyllas? Hvad Macbeth i sitt innersta ryser för, verkställer han, äggad af sin gemål; han mördar i sitt eget slott sin gäst, konung Duncan och blir, sedan dennes söner flyktat, sjelf konung. Han har nått sitt mål, det återstår för honom att betrygga sin besittning deraf. Banqvo och hans son, åt hvars efterkommande konungavärdigheten äfven blifvit utlofvad af hexorna, måste undanrödjas, likaså Macduff, för hvilken Macbeth af dem varnas. Banqvo faller för legda mördare, men hans son undgår döden och Macduff hinner lemna landet. Våld, list, grymhet, allt vill Macbeth använda för sin säkerhet, och denna tycker han omsider vara orubbelig, sedan hexorna förklarar, att han icke kunde falla för någon af qvinna född, icke öfvervinnas förr, än Birnams skog ryckt an mot hans slott Dunsinan. Så synes han hafva ernått allt hvad han åtrått, och, än mer, icke kunna rubbas i besittningen deraf. Men på hvad har han byggt sin lycka, af hvilken pålitlighet och hurudan är den?

Det är en djup sanning, att just i lifvets bästa, lyckligaste stunder frestelsen till det onda är närmast och mäktigast. Shakespeare har icke förbisett detta. Just då Macbeth, stridande och segrande för sin Gud, sin konung och sitt fädernesland, handlat mest himmelskt och måste känna sig mest lycklig, framställer sig för honom det jordiska med sina mest retande förespeglingar. Och fåfängt skulle man söka adeqvatare personifikationer af detta mot anden stridiga, detta jordiska, än dem Shakespeare gifvit i sina hexor, väsenden, liksom den från Gud söndrade verlden, med alla dess håfvor, i sig sjelfva förvissnande, vidriga, opålitliga, i sina löften bländande, tjusande och säkra. Det är af dessa löften Macbeth fångas, det är icke mer ett himmelskt han omfattar, handlande i andens syftning; han affaller från sitt

högre lif, sitt samvete, han lemnar sig i hexors våld och bygger sin lycka på jordisk njutning, makt och höghet. Hvad är hans vinning?

Knappt har han tagit sitt första steg på den väg, han nu valt, knappt har han mördat Duncan, när han finner, att de fördelar, han söker, kostat honom hans lugn för alltid, när han utbrister:

— Glamis har mördat sömnen,
Derför skall Cawdor icke sofva, Macbeth
Ej sofva mer.

Borta är friden, men han blir konung, han lyds, han fruktas, han äger allt hvad jorden kan bjuda. Vi finna honom nu vid det festliga bordet, omgifven af sina Lorder och färdig att deltaga i den njutning han anordnat för dem. Gästerne hafva intagit sina platser, han vill göra likaså. Då framtrollar samvetet för hans ögon vålnaden af Banqvo, som han låtit mörda, blodet isas i hans hjerta, han skyggar tillbaka, han, den mäktige, den rike, vågar icke smaka sitt eget öfverflöd, icke sätta sig ned vid sitt eget bord.

Tomt och fridlost är hans lif, bubblor af stoft — Banqvos träffande benämning på hexorna — äro den höghet, den glans, den makt, han vunnit; men dessa bubblor äro honom dyrbara ännu, ty han har evigt förlorat sin himmelska del, och hvad ägde han kvar, om han äfven miste dessa! Det qual, han erfär vid deras ägande, fördubblas af fruktan att förlora dem. Ännu engång tar han sin tillflykt till hexorna, ännu engång måste han svikas af dem och svikas i helt olika afseende. „Bygg icke din sällhet blott på jordiska ting, de äro hexor, af hvilka du emottar löften om fröjder, men verkligheter af qual“, denna sanning har Macbeth hittills fått pröfva; ännu återstår för honom att erfara denna andra: „Bygg icke din visshet på jordiska beräkningar, äfven de äro hexor, i sina löften sannolika, vissa, i sin verklighet bubblor af stoft“.

För att betrygga sin ställning, som konung, och göra förlusten af sin med så stora uppoffringar förvärfvade skenlycka omöjlig, använder Macbeth alla medel, uppbjuder hela sitt förstånd. Då han af hexorna varnas för Macduff, men tillika får den försäkran, att han icke skall falla för någon af qvinna född, utropar han:

Så må du lefva, Macduff, hvad behöfver
Jag frukta dig? Dock, nej! jag vill ännu
Min säkerhet fördubbla, vill en pant
Af ödet taga. Macduff, du skall dö,
Att jag min fruktan kan beslå med lögn
Och sorglös slumra in i stormens gap.

Han gör sålunda mer för sin trygghet, än hvad beräkningen antyder vara nog. Och då han yttermera hör, att han icke skall öfvervinnas förr, än Birnams skog rycker fram mot Dunsinan, då kan han icke tvifla mer om sin säkerhet:

Derhän skall det ej komma; hvem kan trän
Såsom soldater pressa, att de lösa
Ur jorden sina rötter. Sälla budskap!
Ditt hufvud reser du ej, uppror, förr,
Än Birnams skog framrycker. Lefva skall
I höghet Macbeth, tills din legotid,
Natur, är all. . . .

O, vansklighet af beräkningar, grundade på hexors ord! Just då Macbeth tror sig säkrast, ser han upproret resa sig och Birnams skog rycka an mot sitt slott, och just då han mest öfvermodig och förtröstansfull ropar till den anfallande Macduff:

Låt ditt svärd
På hjessor falla, hvilka kunna såras;
I mig bor ett förtrolladt lif, som ej
För någon, född af qvinna, vika kan —

hör han denne svara:

Så tvifla då uppå din trolldom, låt
De afgrundsenglar, du i mörker tjenat,

Dig säga, att utur sin moders lif
I förtid Macduff skars. — —

Att framställa de enskilda dragen af denna beundransvärda tragedi är för vårt ändamål icke nödigt. De äro alla med inspirerad klarhet hållna i samma syftning, som de redan antydda och skola icke undgå den uppmärksamme läsaren af Macbeth. Men en omständighet bör icke förbigås: Lady Macbeths straff. Denna kvinna har från början lefvat blott för sinnenas verld och för den uppoffrat allt. Så länge det sinnliga skimret lyser för hennes ögon, så länge hon är vaken, tänker och ser, är hon lugn eller kan åtminstone dölja sitt samvetes qual. Men i sömnen, då den jordiska glansen icke bländar henne, då hon är död för de tjusningar, som förledt henne, står hon upp, vandrar klagande omkring och äger af allt endast blodfläckarna på sina händer, dem hon vill och icke kan rentvå. —

Alla äkta konstskapelser äga med hvarandra gemensamt det, att vara ursprungna ur en enkel grundtanke, hvilken, liksom en lifsfläkt, danar och genomströmmar alla deras partier. Jag har aldrig läst Macbeth utan att stanna vid denna tanke: hvad batar det menniskan om hon förvärfvar hela verlden och dock tar skada till sin själ? Denna suck, en suck ur Christendomens innersta hjerta, lifvet i legenderna, lifvet i tron på underverken, äfvensom i eremitens och martyrens handling, är lifvet i tragedin Macbeth; och om detta icke kan nekas, hafva vi funnit ett svar på vår fråga: Är Macbeth en Christlig tragedi?

Innehåll:

Öfversättningar och Bearbetningar.

(Tecknet * utmärker sådana stycken, som icke finnas intagna i de af Skalden sjelf utgifna diktsamlingarne, och hvilka alla äro förut tryckta i Helsingfors Morgonblad 1832—1837.)

Serviska Folksånger:

	Sid.
Förord	3.
Trefaldig sorg	5.
Öfver klippor, öfver floder, Finner kärlek väg.	6.
Vinter i hjertat. — Till en ros	7.
Älskarens häst	8.
Hjorten och Vilan	9.
Bror och syster. — Den omtänksamma	10.
Skilsmessan	11.
Den Serviska jungfrun	12.
Violén. — Du är min egen	13.
Den älskade och den försmådda	14.
Förbannelsen. — Den bekymrade	15.
Hvad vill jag? — Hertig Stephans fästmö.	16.
Donau grumlig	17.
Örnen och ugglan. — Den skönaste	18.
Stum kärlek	19.
Pröfningen. — Fästmöns dröm	20.
Den nygifta. — Flickan och Vila	21.
Den försigtiga	22.
Den unga makan. — Till Sanet Göran. — Dommen.	23.
Den Walackiska flickan	24.
Den bönhörde	25.
* Flickan i dörren	26.
Manna-trohet. — Flickans anlete	27.

	Sid.
Fisken	28.
Bättre gammalt guld än nysmidt silfver!	29.
Hästen vill ej dricka. — Ali-Agas maka	30.
Der Basilika jag sådde, Skjuter malört opp	—
Smiljana	31.
Önskningarna. — Önskan	32.
Flickornas förbannelser. — Den sköna Ilija	33.
De älskandes graf.	35.
Flickan vid Zetinja	36.
Den skrämda	37.
De svarta ögonen	39.
Våra mödrar bära skulden. — Suck	40.
Mor, syster och maka	41.
Hexeriet	42.
Prins Mustaphas sjukdom	44.
Skördeflickan	46.
Bröllopssånger. I. — II.	47.
Blodhämnden	48.
De begge Jakschitcherne	53.
Skadars grundläggning	56.
Slaget på Fogelfältet	65.
<i>Anmärkingar</i>	72.
Klagosång öfver Hassan Agas ädla maka	73.
Radoslaus	76.
* Den vackra tolken	81.

Flickans klagan. <i>Finsk Runa</i>	85.
* Den blodiga sonen. <i>D:o</i>	88.
* Finska Runor. I.-II. — Vid Ekorre-skytte	90—92.
* Början af Kalevala	92.
* Färden till den älskade. <i>Lappsk Sång</i>	95.
* Begravnings-Sång. <i>Grönländsk</i>	96.
* Madagaskariska Sånger	97—106.

1. Konungen. — 2. Konungen i krig. — 3. Klagan öfver Konungens sons död. — 4. Tron de hvita ej. — 5. Zanhari och Niang. — 6. Ampanani. — 7. Konun- gen under trädet. — 8. Konungens vrede. — 9. Den omenskliga modren. — 10. Olycksdagar.	
---	--

	Sid.
* Siciliansk Sång	107.
* Den korta våren. <i>Spanskt original af Gongora</i>	108.
* Sorg och glädje. <i>D:o D:o</i>	109.
* Den sörjande fiskarn. <i>D:o D:o</i>	111.
* Echo. <i>D:o</i>	112.
* Darthulas grafsång. <i>Af Ossian</i>	114.
Den trogna flickan. <i>Skottländsk Visa</i>	115.
Chevy-jagten. <i>Engelsk Ballad. I. II.</i>	120.
Elisabeths klagan. <i>Af Shenstone</i>	131.
* Furstebordet. <i>En Böhmsk historie</i>	132.
Den första bekantskapen. <i>Lithauisk Folksång</i>	138.
* Gammal Malorossisk Visa.	139.
* Ballad. <i>Af Shukowski</i>	141.
* Viken. <i>Af K. Massal'ski</i>	142.
* Ny-Grekiska Folksånger	144—145.
Öfver pesten, som 1814 härjade i Rapsani och Turnavos.	
— Till våren. — Näktergalen och turturdufvan.	
Den förrådade kärleken. <i>Ny-Grekiskt original</i>	146.
* Himfy's kärleks-sånger. 1—4. <i>Ungerska original af Alex. Kisfaludy</i>	146—148.
* Grodorna. <i>D:o af Kazinczy</i>	148.
* Ekorren och gräfsvinet. <i>D:o D:o</i>	153.
Val af yrke. <i>D:o af Tóth</i>	—
Till Cenzi. <i>D:o af Vitkovics</i>	155.
Vaggvisa. <i>Från Tyskan</i>	156.
* Sonens brud. <i>D:o</i>	—
* Tankespråk. <i>D:o</i>	157.
* Gåta. <i>Efter Schiller</i>	158.
* Epigrammer. <i>Af D:o</i>	159—160.
* Vägvisaren. <i>Af Grefve F. Stolberg</i>	160.
* Sanet Georgs Riddare. <i>Romans af Uhland. I. II.</i>	161.
* Serenaden. — Råden. <i>Af D:o</i>	165.
Den heliga Agnes	} <i>Legender efter Kosegarten</i>
Stenarnes Amen	
Den helige Hilarii säte	
Kunigundas handske	
Sanct Jodocos	
	166.
	173.
	174.
	175.
	—

Smärre Berättelser.

	Sid.
En julqväll i lotskojan	179.
Lurendrejaren. En scen på hafvet	186.
Eldsvådan. En skolhistorie	211.
Den väntande	256.
Processmakaren	275.

Strödda Uppsatser.

Några ord om nejderna, folklynnnet och lefnadssättet i Saari- järvi Socken	297.
Fru Lenngren	313.
Om Franzén. Bref	321.
Ramido Marinesco	324.
Är Macbeth en Christlig tragedi?	333.

Rättelser.

Första Bandet:

Sid.	18	rad.	23	ofvanifrån läs:	källans
"	27	"	13	"	Sent
"	63	"	2	"	gömdt
"	98	"	21	"	med
"	142	"	20	"	bort
"	109	m. fl.	"	Perho

Andra Bandet:

Sid.	49	rad.	15	ofvanifrån läs:	åt dig
"	60	"	27	"	goda
"	89	"	6	"	gamla
"	93	"	17	"	sidor,
"	124	r. 16,	125 r. 15,	129 r. 19,	läs: Douglas
"	133	"	20	"	J
"	134	"	9	"	Klimba,
"	147	"	18	"	nu försöker
"	155	"	2	"	Vitkovics
"	158	"	17	"	svara,
"	163	"	18	"	har;
"	172	"	3	"	höra
"	184	"	21	"	Den gamla
"	192	"	22	"	med
"	197	"	1	"	sina
"	207	"	37	"	svallsjöar
"	214	"	34	"	delinqventen
"	255	"	13	"	åtnjuta
"	267	"	14	"	Det
"	285	"	6	"	vördnadsfull
"	293	"	38	"	och väntade
"	302	"	27	"	fordrar
"	319	"	33	"	popularitet
"	330	"	15	"	Guadalaviars

Öfriga inadvertenser och tryckfel behagade läsaren sjelf rätta.